Programmabegroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026

Gemeente Raalte

Inhoudsopgave

Gemeente Raalte

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 5
Aanbiedingsbrief 7
Hoofdstuk 0: De actualiteit van nu, duurzaamheid en de vier toekomstgerichte opgaven 15
0.1 Inleiding 15
0.2 De huidige actualiteit 15
0.3 Duurzaamheid 15
0.4 De vier toekomstgerichte opgaven 16
Hoofdstuk 1: Leeswijzer en beleidsindicatoren 21
1.1 Leeswijzer 21
1.2 Beleidsindicatoren 21
Hoofdstuk 2: Financiële positie en nieuw beleid 25
2.1 Inleiding 25
2.2 Financieel resultaat begroting 25
2.3 Ontwikkeling reserves 34
2.4 Financiële wendbaarheid en weerbaarheid 36
Hoofdstuk 3: De beleidsbegroting 39
3.1 Programma's 41
3.1.1 Ruimtelijke ontwikkeling, woon- en werkomgeving 45
3.1.2 Integraal beheer openbare ruimte 57
3.1.3 Onderwijs, werk en inkomen 65
3.1.4 Maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp 73
3.1.5 Duurzaamheid en energietransitie 81
3.1.6 Economie 87
3.1.7 Sport, cultuur en maatschappelijk vastgoed 95
3.1.8 Openbare orde en veiligheid 103
3.1.9 Bestuur en dienstverlening 111
3.2 Overzichten 117
3.2.1 Overzicht algemene dekkingsmiddelen, resultaten en onvoorzien 121
3.2.2 Overzicht overhead 125
3.3 De paragrafen 129
3.3.1 Lokale heffingen 131
3.3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 145
3.3.3 Onderhoud kapitaalgoederen 159

3.3.4 Financiering 168
3.3.5 Bedrijfsvoering 171
3.3.6 Verbonden partijen 177
3.3.7 Grondbeleid 196
3.3.8 Sociaal domein 205
3.3.9 Oekraïne 210
Hoofdstuk 4: Overzicht van baten en lasten 211
4.2 Overzicht van baten en lasten meerjarenraming 2023 t/m 2026 217
4.3 Toelichting op de incidentele baten en lasten 2023 t/m 2026 221
Bijlagen 231
Bijlage A. Kerngegevens 233
Bijlage B. Recapitulatie van baten en lasten 2023 235
Bijlage B1 Indeling op programma gesorteerd 235
Bijlage B2 Indeling op taakveld gesorteerd 250
Bijlage C. Analyse begrotingsresultaat 2023-2026 269
Bijlage D. Nieuw beleid 270
Bijlage D1 Specificatie nieuw beleid MIP-OR 278
Bijlage E. Investeringen 280
Bijlage E1 Nieuwe investeringen 281
Bijlage E2 Lopende investeringen 286
Bijlage F. Vervangingsinvesteringen 290
Bijlage G. Geprognosticeerde balans 291
Bijlage H. Staat van reserves en voorzieningen 292
Bijlage H1: Staat van reserves 292
Bijlage H2: Staat van voorzieningen 304
Bijlage I. Formats reserves en voorzieningen 312
Bijlage J. Uren buiten de exploitatie 315
Bijlage K. Inzicht in loonkosten 316
Bijlage L. EMU-saldo 319
Bijlage M. Subsidieplafonds 320

Aanbiedingsbrief

Raalte, 11 oktober 2022

Onderwerp: vaststelling programmabegroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026

Geachte leden van de raad,

Inleiding

Hierbij bieden wij u de programmabegroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026 aan. Het is de eerste begroting in de nieuwe bestuursperiode 2022-2026. We zien dat er maatschappelijk grote vraagstukken leven welke invloed hebben op de samenleving. Denk aan zorgen over mondiale ontwikkelingen, met als gevolg een enorme vluchtelingenstroom. Die gevolgen zien we terug in de opvang van asielzoekers en Oekraïners. Ook klimaatvraagstukken hebben zijn weerslag. Lokaal zien we daardoor onder andere grote onrust bij onze boeren. Een ander groot vraagstuk is het tekort aan woningen waardoor er een enorme woningbouwopgave ligt. Daarnaast zien we de huidige actualiteit van alsmaar stijgende energieprijzen en toenemende inflatie. Dat voelen we allemaal in onze portemonnee. Onze inwoners en ondernemers maken zich terecht zorgen over deze ontwikkelingen.

Deze eerste programmabegroting van het nieuwe college gaat nadrukkelijk in op bovengenoemde actualiteit, maar ook op de grote ontwikkelingen en opgaven op langere termijn. We willen Raalte versterken als een fijne en inclusieve gemeente om in te wonen en te leven, op het behoud van ons goede ondernemersklimaat, met toeristische aantrekkingskracht en een toekomstbestendig buitengebied. De lasten van onze inwoners houden we daarbij laag. We waarderen en koesteren alle kwaliteiten die de gemeente heeft en we zien tegelijkertijd op de langere termijn ook grote ontwikkelingen en opgaven op ons afkomen. Dit naast de bestaande actualiteit.

In antwoord op deze ontwikkelingen en opgaven is het nodig dat we investeren in extra personele capaciteit. Dit brengt met de huidige krapte op de arbeidsmarkt ook weer grote uitdagingen met zich mee.

In de diverse beleidsprogramma's is aangegeven welke inspanningen en investeringen we in 2023 willen doen.

In verband met de gemeenteraadsverkiezingen is er dit jaar geen kadernota 2023-2026 opgesteld. Wel hebben we met uw raad op 8 september 2022 het (informele) gesprek gevoerd welke thema's voor uw raad belangrijk zijn in aanloop naar de begroting 2023-2026. Deze thema's zijn inhoudelijk vertaald in de nu voorliggende begroting 2023-2026.

Onze samenleving centraal in tijden van crises met sterk oplopende inflatie

Naast de nog steeds aanwezige dreiging van het coronavirus stapelt het aantal crises zich op: de woningmarktcrisis, de stikstofcrisis, de energiecrisis, de vluchtelingencrisis, de grondstofcrisis, de klimaatcrisis en een overspannen arbeidsmarkt. Plus de sterk oplopende inflatie van toenemende energieprijzen en duurdere boodschappen maakt het voor een toenemend aantal inwoners in onze gemeente ook steeds ingewikkelder om 'het hoofd boven water te houden'. Hier hebben we als gemeente nadrukkelijk zorg over en aandacht voor. Graag willen we proactief en 'voor dat men door het ijs zakt' met onze inwoners in gesprek om zorgen te delen en samen naar oplossingen te zoeken.

Als gemeente kunnen we niet alle landelijke en mondiale crises oplossen omdat dit voor een belangrijk deel buiten onze invloedsfeer ligt. Daar waar we wel invloed op hebben, komen we in deze begroting met voorstellen om onze inwoners, ondernemers, verenigingen en instellingen te helpen en te ondersteunen in deze onzekere en moeilijke tijden.

Instellen energie ondersteuningsfonds

Zo stellen we in deze begroting voor € 1 mln. vrij te maken voor een energie ondersteuningsfonds. In aanvulling op de rijksregelingen willen we in deze onzekere tijden naast onze inwoners, ondernemers, verenigingen en instellingen staan om te voorkomen dat men door de steeds hogere energieprijzen in grote financiële problemen komt. We willen samen naar oplossingen zoeken om de energielasten te dempen. Hierbij denken we aan tegemoetkomingen in deze lasten, maar gelijktijdig ook aan ondersteuning om het energieverbruik duurzaam te verminderen.

Gelijkblijvende woonlasten, zonder inflatiecorrectie

De gemeente Raalte staat er momenteel financieel gezond voor ondanks dat de gemeente ook geconfronteerd wordt met sterke kostenstijgingen én de onzekerheid van te ontvangen rijksmiddelen, met name vanaf 2026. Om onze inwoners enige zekerheid te geven in deze onzekere tijd is in het coalitieakkoord afgesproken om de gemeentelijke woonlasten (OZB, riool- en afvalstoffenheffing) de komende twee jaar niet te verhogen en geen inflatiecorrectie toe te passen. Hier houden we ons aan in deze voorliggende begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026. Omdat de gemeentelijke kosten van afvalverwijdering en riolering wel stijgen én we vast willen houden aan kostendekkende tarieven voor deze heffingen, verstrekken we onze inwoners in 2023 een tegemoetkoming in deze heffingen van € 26 euro per inwoner. Hiermee blijven de woonlasten in 2023 gelijk aan de woonlasten in 2022. Door de woonlasten bewust laag te houden willen we richting onze inwoners laten zien en voelen dat we als gemeente met woord en daad achter hen staan in deze (ook financieel) onzekere en moeilijke tijden.

Vier toekomstgerichte opgaven vragen integrale en opgavegerichte aanpak

Naast de actualiteit op korte termijn willen we verder bouwen aan een toekomstbestendige gemeente en zien we grote meerjarige opgaven op ons afkomen. Denk daarbij aan (1) de ontwikkelopgave regio Zwolle (onder andere verstedelijkings- en mobiliteitsopgave), (2) een toekomstbestendig buitengebied, (3) leefbare en toekomstbestendige dorpen en wijken en (4) overheids- en inwonersparticipatie. Deze grote opgaven willen we opgavegericht aanpakken en niet als losstaande thema's. Opgaven van wonen, economie en klimaat zijn onlosmakelijk verbonden met elkaar en met de opgaven rond digitalisering, bereikbaarheid, energie, water, stikstof, natuur, landbouw, leefbaarheid, cultuur, onderwijs, zorg en participatie.

Instellen van een Dynamische Investeringsreserve

De komende jaren komen er omvangrijke investeringen op ons af in het fysieke domein. Om op de toekomst voorbereid te zijn wordt in deze begroting voorgesteld om ten laste van de algemene bestemmingsreserve een Dynamische Investeringsreserve te vormen van € 7,5 mln.

Nieuw beleid

In deze begroting wordt nieuw beleid voorgesteld dat tegemoetkomt aan de opgaven waar we in het komende begrotingsjaar voor staan. In 2023 willen we met name inzetten op beleidsvoorbereiding. De beleidsuitvoering kan, op basis van deze voorbereiding, dan zijn beslag krijgen in de komende begrotingen en meerjarenramingen.
Hierbij hebben we een onderscheid gemaakt in de volgende categorieën:
A. Vier toekomstgerichte opgaven
B. Al eerder aangekondigd nieuw beleid bij uw raad
C. Nieuw beleid nog niet eerder aangekondigd bij uw raad
D. Autonome ontwikkelingen
E. Structurele uitgaven welke om structurele dekking vragen

Het gaat hierbij om opgaven binnen zowel het ruimtelijk-fysiek domein, het sociaal-maatschappelijk domein als bestuur en dienstverlening. Hierna zoomen we kort in op de belangrijkste opgaven.

Opgaven binnen het ruimtelijk- en fysiek domein

Er ligt inmiddels een regionale verstedelijkingsstrategie met opgaven en kansen voor Raalte. Deze verstedelijkingsopgave werken we verder uit tot een integrale opgavegerichte aanpak met als doel om onze woningbouwambitie te realiseren.

De inhoudelijke inbreng van de gemeente Raalte rondom de N35 en stations is belangrijk voor de toekomst van Raalte. Daarom wil de gemeente Raalte een actieve bijdrage leveren in de verkenning, planvorming en realisatie.

Er ligt een belangrijke opgave voor een toekomstbestendig buitengebied. We willen een proactieve bijdrage leveren aan de Gebieds Gerichte Aanpak (GGA) voor Salland. We zetten in op een breed gedragen samenhangende integrale visie en participatieve aanpak voor het buitengebied op zowel ruimtelijk, economisch als sociaal maatschappelijk vlak.

Ook het nieuwe Leaderprogramma 2023-2027 vindt zijn vertaling in de nu voorliggende begroting.

In het kader van het programma ‘Samen toekomstbestendig’ is de gemeente Raalte een verhoogde bijdrage verschuldigd aan de Omgevingsdienst IJsselland.

Er worden middelen gevraagd om op termijn te komen tot een programmering van de opgaven die er liggen voor leefbare en toekomstbestendige dorpen en wijken. Parallel hieraan wordt uitvoering gegeven aan het Meerjaren Investerings Programma (MIP) openbare ruimte. Voor de periode 2023-2026 staan daarbij de volgende projecten op de planning: De Hellendoornseweg en de Harmelinkstraat-Heuvelweg in Luttenberg, Vorsterhof-Karreweide in Broekland en de Korenbloem-Kastanje-Meidoorn-Esdoorn in Heino. Dit naast de reguliere vervangingen en renovaties.

We geven uitvoering aan het klimaatadaptatiebeleid en stellen een meerjarenprogramma Duurzaam Raalte op om invulling te geven aan het klimaatakkoord en de Regionale Energie Transitie (RES). Ook blijven we, via het Energiefonds Raalte, duurzaamheidsinitiatieven ondersteunen van (mkb)-bedrijven en maatschappelijke organisaties op het gebied van energiebesparing en duurzame energieopwekking van relatief kleine omvang.

Ook willen we het groenbeheer meer toekomstbestendig inrichten waarbij een plus wordt gezet op het versterken van biodiversiteit, het borgen van veiligheid en het leveren van maatschappelijke meerwaarde.

Opgaven binnen het sociaal-maatschappelijk domein
Bij de opgaven voor leefbare en toekomstbestendige dorpen en wijken en de verstedelijkingsopgave willen we de fysieke en sociaal-maatschappelijke opgave aan elkaar verbinden. Denk hierbij aan de sociale leefbaarheid en het vergroten van de eigen kracht en vitaliteit van onze inwoners. Dit betekent dat we nadrukkelijker gaan inzetten op wijkgerichte aanpak, waarmee we inmiddels al zijn gestart.

Sport en bewegen is hierin ook een belangrijk aspect in relatie tot gezondheid. Daarom gaan we in 2023 de bestuursopdracht Raalte Sportief en Gezond 2023-2026 voorbereiden met als doel om jeugd te stimuleren om te sporten, de vitaliteit van inwoners te vergroten en de gezondheid te bevorderen.

Voor de periode 2023-2026 staan er 3 scholen op de planning, namelijk de Linde (Laag-Zuthem), de St. Jozefschool (Nieuw Heeten) en de St. Bernadetteschool (Heeten). Dit als onderdeel van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP).

Raalte bestaat in 2023 900 jaar. Vanuit de samenleving is een regiegroep actief om 900 jaar Raalte samen te vieren. Het moet inwoners gaan verbinden en Raaltenaren trots maken op hun dorp. De gemeente draagt hier financieel aan bij.

Opgaven binnen het domein bestuur en dienstverlening
We gaan het toezicht in het fysiek domein versterken zoals vastgelegd in het door de raad vastgestelde ambitiedocument en het daarbij behorende uitvoeringsbeleid op het gebied van vergunning, toezicht en handhaving (VTH). Onderdeel hiervan is het versterken van de communicatie rondom de uitvoering van VTH-taken om daarmee te voorkomen dat we tot handhaving moeten over gaan.

We willen de inzet op veiligheid versterken. We zien de laatste jaren, dat de samenleving steeds mondiger wordt en de aanpak van openbare orde casuïstiek en crisis onder andere hierdoor (juridisch en bestuurlijk) steeds complexer wordt.

Ook de renovatie van de brandweerkazernes Raalte en Heino staat op de planning.

Door mondiale ontwikkelingen worden meer uitvoeringsvraagstukken van de overheid bij de gemeente belegd. Als organisatie willen we wendbaarder en daadkrachtiger zijn om adequaat te kunnen inspelen op deze veelal onverwachte en complexe vraagstukken. Denk hierbij aan de pandemie en de opvang van ontheemden. Hiervoor is strategische capaciteit binnen de organisatie nodig.

Voor het realiseren van een duurzaam personeelsbestand is het noodzakelijk om structurele taken te kunnen bemensen met vaste formatie waarvoor ook structurele middelen in de begroting zijn opgenomen. Dat is in deze begroting gerealiseerd.

Tenslotte is in deze begroting nieuw beleid opgenomen voor autonome ontwikkelingen binnen de dienstverlening en bedrijfsvoering.

Structureel sluitende begroting en meerjarenraming met ruimte voor nieuw beleid gericht op grote (toekomstgerichte) opgaven
De nu voorliggende begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026 laat een sluitend financieel perspectief zien. De algemene uitkering uit het gemeentefonds is in de begroting, volgens bestendige gedragslijn, berekend op basis van de meicirculaire 2022. Uit deze meicirculaire blijkt dat de gemeenten een fors hogere algemene uitkering uit het gemeentefonds ontvangen.

De door het rijk beschikbaar gestelde aanvullende middelen voor de jeugd zijn voor 2023 volledig in deze begroting verwerkt. Dit geldt ook voor de door het rijk toegezegde aanvullende middelen jeugd vanaf 2024. Hierover moet het rijk nog een besluit nemen. In overeenstemming met de richtlijn van de toezichthouder hebben we in deze begroting voor 100% rekening gehouden met deze te verwachten extra rijksmiddelen jeugdhulp vanaf 2024.

Tegenover de extra te ontvangen middelen gemeentefonds staan grote transitieopgaven waarvoor veel nieuw beleid noodzakelijk is, naast bestaande ambities en autonome ontwikkelingen. Zie hiertoe ook het nieuw beleid dat in de nu voorliggende begroting is opgenomen.

Hoe de gemeentefinanciën zich vanaf 2026 ontwikkelen is nog onzeker. Omdat het Rijk met gemeenten doorwerkt aan een nieuwe financieringssystematiek vanaf 2026 is nu nog niet bekend hoe de gemeentefinanciën zich dan ontwikkelen. In aanloop naar deze nieuwe financieringssystematiek heeft het kabinet recent bij de septembercirculaire 2022 bekend gemaakt dat er voor gemeenten in 2026 eenmalig € 1 mld. wordt toegevoegd aan het gemeentefonds. Globaal vertaald naar Raalte betekent dit een bedrag van ongeveer € 1,6 tot € 1,8 mln. Volgens bestendige gedragslijn is de septembercirculaire 2022 niet meer in deze begroting verwerkt. Financiële vertaling van deze circulaire vindt plaats bij de komende kadernota/begroting 2024-2027.

Gezonde financiële positie en financiële wendbaarheid en weerbaarheid goed op niveau
Op basis van het nu voorliggend financieel perspectief neemt de algemene bestemmingsreserve af van € 20,52 mln. per 1 januari 2022 tot € 14,12 mln. per 31 december 2026, met fluctuaties in de tussenliggende jaren. Dit is ruimschoots boven het door uw raad bepaalde minimumniveau van 4,5 mln. Hierbij is nog geen rekening gehouden met het nieuw beleid dat zich vanaf de begroting 2024 en volgende ongetwijfeld ook zal aandienen. Het is van belang deze extra buffer hiervoor beschikbaar te houden.

De algemene reserve grondexploitatie heeft bij de begroting een saldo van € 5 mln.

De weerstandsratio handhaaft zich op een 'uitstekend' niveau van 4,0.

De ontwikkeling van de financiële kengetallen laat ook een positief beeld zien, waarbij de kengetallen 'overwegend positief' tot 'neutraal' scoren ten opzichte van de streefwaarde.

Gesteld mag worden dat onze gemeente een financieel gezonde positie heeft en dat de financiële wendbaarheid (mate van flexibiliteit om in te kunnen spelen op de actualiteit) en weerbaarheid (veerkracht om onverwachte financiële klappen en bestaande risico's op te kunnen vangen) goed op niveau zijn.

Lastendruk

In de tabel hieronder zijn de tarieven vermeld zoals deze voor het jaar 2023 worden vastgesteld. De tarieven zijn gemiddelden. Zoals eerder in deze aanbiedingsbrief vermeld willen we het totaal aan woonlasten 2023 gelijk houden aan die van 2022.

Lastendruk per huishouden

Bedragen in €

Omschrijving	2023	2022
Onroerendezaakbelasting bij gemiddelde WOZ-waarde	343	343
Rioolheffing	258	241
Afvalstoffenheffing	195	191
Tegemoetkoming in verband met niet verhogen heffingen	-26	-5
Totaal	**770**	**770**

Tot slot

Wij zijn content dat we u een structureel sluitende begroting en meerjarenraming kunnen aanbieden, waarbij we onze inwoners tegemoetkomen door de woonlasten niet te verhogen en geen reguliere inflatiecorrectie toepassen. Dat we in deze (financieel) onzekere en moeilijke tijden naast onze inwoners, ondernemers, verenigingen en instellingen willen staan. En samen tot oplossingen komen om de alsmaar stijgende energielasten te dempen. Hiervoor stellen we een energie ondersteuningsfonds in. Daarnaast is er voldoende financiële ruimte beschikbaar voor nieuw beleid gericht op grote (toekomstgerichte) opgaven, bestaande ambities en autonome ontwikkelingen. Hiermee hebben we een goede balans kunnen vinden in de huidige actualiteit versus de (toekomstgerichte) opgaven.
We zien uit naar de begrotingsbehandeling in uw raad.

Burgemeester en wethouders van de gemeente Raalte,

de secretaris, de burgemeester,

Monique van Esterik Martijn Dadema

Hoofdstuk 0

De actualiteit van nu, duurzaamheid en de vier toekomstgerichte opgaven

Gemeente Raalte

Hoofdstuk 0: De actualiteit van nu, duurzaamheid en de vier toekomstgerichte opgaven

0.1 Inleiding

In dit hoofdstuk gaan we in op de huidige actualiteit. Wat speelt er op dit moment bij onze inwoners en hoe willen we daar als gemeente op acteren. Ook duurzaamheid is een belangrijk en actueel thema waar we in dit hoofdstuk graag overkoepelend op inzoomen. Voor de lange termijn zien we grote opgaven op ons afkomen. Deze opgaven zijn noodzakelijk en brengen kansen met zich mee die we graag en met ambitie oppakken. Deze ambitie vraagt om een opgave gerichte aanpak, zowel bestuurlijk als ambtelijk. Daarom is in deze begroting een substantieel deel nieuw beleid opgenomen voor deze vier toekomstgerichte opgaven.

0.2 De huidige actualiteit

We zien en horen in onze gemeente dat een toenemend aantal inwoners in een kwetsbare positie terecht komt en ondersteuning nodig heeft. Zo is het niet meer vanzelfsprekend dat er een woning voor iedereen is. Dat je je boodschappen niet meer kunt betalen en van de voedselbank afhankelijk wordt. Dat je je steeds meer zorgen maakt of je de energierekening nog wel kunt betalen en misschien de komende winter wel 'in de kou komt te zitten'. Dat willen we niet in Raalte. We willen in saamhorigheid blijven leven. Daarom komen we graag en proactief in gesprek met onze inwoners om zorgen te delen en samen naar oplossingen te zoeken. Het is soms moeilijk om inwoners die hulp nodig hebben in beeld te krijgen. Ook onbekendheid met ondersteuning die nu al beschikbaar is, kan een issue zijn. Ook daar willen we de komende periode extra op inzetten. We zien en voelen ook dat het nu nodig is iets voor onze inwoners te kunnen betekenen in deze (financieel) onzekere en moeilijke tijden. Dit onderschrijft dan ook dat we in deze begroting de woonlasten voor 2023 bevriezen op het niveau van het jaar 2022 en een energie-ondersteuningsfonds in het leven roepen van € 1 mln. om de hoge energielasten te dempen. Hierbij denken we aan tegemoetkomingen in deze lasten, maar gelijktijdig ook aan ondersteuning om het energieverbruik duurzaam te verminderen.

0.3 Duurzaamheid

In Raalte werken we er hard aan om een duurzame gemeente te zijn en te blijven. Dit doen we op verschillende thema's. We zetten in op het verminderen van energieverbruik, onder andere door het aanbieden van een energieloket en energieadvies door energievakmannen. Ook zijn we bezig met een aanpak om energiearmoede te beperken. We zetten in op het opwekken van duurzame energie middels zonnepanelen op land en op dak. In totaal hebben we in de gemeente Raalte in 2021 31,6 GWh aan duurzame energie via zon op dak opgewekt, dit is 6 GWh meer dan het jaar ervoor. Daarnaast zetten we ons in voor de transitie naar elektrisch vervoer, onder andere door het plaatsen van laadpalen via de laadpalen concessie van de provincie Overijssel. We scheiden afvalstromen in de gemeente Raalte, zodat zoveel mogelijk hergebruikt kan worden.

In de openbare ruimte wordt ook op veel fronten duurzaam gewerkt. Bij het uitvoeren van beheer- en onderhoudsmaatregelen richten we ons op een lange levensduur van het gemeentelijk bezit. Goed onderhoud en tijdige reparaties dragen hieraan bij. Bij de aanschaf van materialen en de inzet van materieel wordt hier steeds kritisch naar gekeken. Er worden bijvoorbeeld geen chemische middelen ingezet, we passen ledverlichting toe en maken steeds meer gebruik van een elektrisch aangedreven wagenpark.

Bij nieuwe aanleg en herinrichting van de openbare ruimte zetten wij sterk in op klimaat adaptieve maatregelen, het vergroenen en het stimuleren van het gebruik van de fiets. Veel van onze gebouwen hebben we verduurzaamd en voorzien van zonnepanelen. We volgen marktontwikkelingen en innovaties en passen deze toe. Beleidsmatig zetten we in op nieuw beleid voor biodiversiteit en circulariteit.

0.4 De vier toekomstgerichte opgaven

1. Ontwikkelopgave Raalte

De regio Zwolle wil zich ontwikkelen tot de vierde economische regio van Nederland. Dit leidt onder andere tot een extra verstedelijkingsopgave in de regio op het gebied van wonen en werken en een extra mobiliteitsopgave. Deze opgave brengt grote uitdagingen met zich mee, maar biedt vooral ook belangrijke kansen. Kansen voor onze inwoners, onze verenigingen en onze ondernemers. Denk daarbij aan de impulsen op het gebied van wonen, het behoud en uitbouw van voorzieningen, versterking van de economie en de versterking van infrastructuur. In 2023 willen we de verstedelijkingsopgave voor de gemeente Raalte samen met de gemeenteraad en de samenleving verder in beeld brengen en vormgeven. Denk hierbij aan de noodzakelijke bouwopgave voor de korte, middellange en langere termijn en de verdere visievorming van het station- en centrumgebied in Raalte. Het uiteindelijke doel van de verstedelijkingsopgave is om de leefbaarheid en het voorzieningenniveau van onze dorpen in stand te houden en te verbeteren.

2. Toekomstbestendig buitengebied

We staan voor het groene en agrarische karakter van de gemeente en staan achter de boeren. Er komen echter grote transities af op het buitengebied ten aanzien van landbouw, klimaat, natuur, energie en wonen. Deze transities hebben allemaal ruimtelijke, economische en sociale impact. Al deze functies vragen ook ruimte in het buitengebied, soms zijn ze te combineren, maar soms is er ook sprake van strijdige belangen. Dit betekent dat er ruimtelijke keuzes gemaakt moeten worden waarbij eventueel tegengestelde belangen afgewogen worden. Deze opgave sluit aan op de ambitie uit de Omgevingsvisie Horizon 2040 om een buitengebied te houden waar het goed wonen, werken en recreëren is. Doel is te komen tot een breed gedragen samenhangende integrale visie en participatieve aanpak voor het buitengebied op zowel ruimtelijk, economisch als sociaal maatschappelijk vlak. Dit alles in de context van de landelijke en Provinciale Programma's Landelijk Gebied en de gebiedsgerichte aanpak die daarbij hoort en de inbreng en rol die we hierbij vanuit de gemeente Raalte willen leveren. In 2023 willen we op basis van het gedane voorwerk belangrijke vervolgstappen zetten om onze integrale bijdrage te kunnen leveren aan onder andere de Gebied Gerichte Aanpak (GGA) voor Salland. Waarbij we de verbinding met de lokale samenleving en met andere opgaven zoals de verstedelijkingsopgave leggen.

3. Leefbare en toekomstbestendige dorpen en wijken

In Raalte wonen en werken we in een fijne en groene omgeving en dat willen we graag zo houden voor onze inwoners. De gemeente Raalte kent wijken en dorpen van diverse omvang en samenstelling. Een aantal hiervan kent een onderhoudsopgave. Juist in deze wijken wonen naar verhouding veel van onze kwetsbare en oudere inwoners die naar verhouding een groot beroep doen op zorg en ondersteuning. We staan voor investeringen om de wijken en dorpen in fysieke zin te onderhouden en waar het in de toekomst voor deze inwoners ook goed wonen blijft als je ondersteuning nodig hebt. Wijken waarin verschillende woonvormen en woontypen samen komen en voldoende ontmoetingsmogelijkheden zijn, zodat inwoners elkaar kunnen versterken.

Als eerste stap willen we inzicht krijgen in deze opgave. Hiervoor dienen afwegingen te worden gemaakt ten aanzien van de keuze van gebieden en welke visie we hiervoor ontwikkelen (een gebiedsgerichte en integrale aanpak). We willen de fysiek-ruimtelijke opgaven (waaronder die op het gebied van duurzaamheid en klimaatadaptatie) verbinden met de opgaven in het sociaal domein om zo een brede maatschappelijke meerwaarde te creëren. Een eerste aanzet in 2023 moet leiden tot een nadere prioritering en een verdere (financiële) door vertaling in de jaren daarna.

4. Overheids- en inwonersparticipatie

Voor alle opgaven en afspraken is de betrokkenheid van onze inwoners van groot belang. Overheids- en inwonersparticipatie loopt daarmee als het ware als rode draad door alles heen en zien we als vierde opgave. Dit doen we vanuit de op te stellen ambitie 'Participatie op z'n Roalters'. Vanuit deze ambitie werken we met een uitvoeringsprogramma participatie waarin de rol van de raad, inclusiviteit en een doordacht proces centraal staan. Ook de wettelijk verplichte participatieverordening wordt hierin een plek gegeven. We geven uitvoering aan participatie passend bij de opgave.

Hoofdstuk 1

Leeswijzer

Gemeente Raalte

Hoofdstuk Leeswijzer en beleidsindicatoren

1.1 Leeswijzer

De opzet van de begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026 is in lijn met het coalitieakkoord 2022-2026 versterken, verbinden, vernieuwen. De begrotingsprogramma's zijn:

1. Ruimtelijke ontwikkeling, woon- en werkomgeving
2. Integraal beheer openbare ruimte
3. Onderwijs, werk en inkomen
4. Maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp
5. Duurzaamheid en energietransitie
6. Economie
7. Sport, cultuur en maatschappelijk vastgoed
8. Openbare orde en veiligheid
9. Bestuur en dienstverlening

In **hoofdstuk 2** schetsen we de financiële positie, het nieuw beleid, de ontwikkeling van de algemene bestemmingsreserve en de reserve grondexploitatie en de financiële wendbaarheid en weerbaarheid.

In **hoofdstuk 3** is de beleidsbegroting opgenomen. De beleidsbegroting bestaat uit het programmaplan, het overzicht algemene dekkingsmiddelen, resultaten en onvoorzien, overzicht overhead en de paragrafen.

In **hoofdstuk 4** krijgt u een overzicht van de baten en lasten meerjarenraming 2023 tot en met 2026 en de toelichting op de incidentele baten en lasten 2023 tot en met 2026.

Bijlagen

Ook zijn in de voorliggende programmabegroting diverse bijlagen opgenomen, waaronder overzichten nieuw beleid, de geprognosticeerde balans en de staat van reserves en voorzieningen.

1.2 Beleidsindicatoren

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft een vaste set aan beleidsindicatoren voor. Deze zijn per programma terug te vinden in de indicatorentabel (zie lichtgele arcering). Naast de verplichte beleidsindicatoren zijn nog een aantal 'eigen' indicatoren opgenomen. Hierbij maken we voor een belangrijk deel gebruik van de indicatoren uit 'Waar staat je gemeente'.

De indicatoren uit het burgeronderzoek 'Waar staat je gemeente' gaan uit van verschillende maatschappelijke thema's namelijk:

- Woon- en leefklimaat
- Relatie burger–gemeente
- Gemeentelijke dienstverlening
- Zorg en welzijn

De indicatoren worden gemeten met een percentage (0-100%) of een gemiddeld cijfer op een vijfpuntsschaal, waarbij een 1 staat voor ‘helemaal oneens’ en een 5 voor ‘helemaal eens’. Met andere woorden: hoe hoger het cijfer, hoe meer de burgers het eens zijn met de stelling. Het onderzoek vindt tweejaarlijks plaats.

Hoofdstuk 2

Financiële positie & nieuw beleid

Gemeente Raalte

Hoofdstuk Financiële positie en nieuw beleid

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk geven wij u inzicht in de financiële positie, het nieuw beleid, de beschikbare dekkingsmiddelen en de financiële wendbaarheid en weerbaarheid van de gemeente.

2.2 Financieel resultaat begroting

Onderstaand wordt het financieel resultaat van de begroting 2023-2026 gepresenteerd en toegelicht. Hierbij geven we ook inzicht in het nieuw beleid en de beschikbare dekkingsmiddelen.

Financieel resultaat begroting 2023-2026

Bedragen * € 1.000 | S=structureel E=eenmalig | - is voordeel

Omschrijving	S/E	2023	2024	2025	2026
Begrotingsresultaat 2022-2025 bij aanbieding programmabegroting 2022	S	-398	58	-25	-25
	E	1.344	439	306	0
		947	**497**	**281**	**-25**
Financieel resultaat zomernota 2022	S	-4.885	-6.278	-7.450	-2.947
	E	157	-485	-689	84
Mutaties bestaand beleid begroting 2023-2026	S	-142	54	120	-63
	E	-65	40	14	-78
Tegemoetkoming inwoners op kostendekkend tarief afvalstoffenheffing in verband met gelijk blijven woonlasten 2023/2024	S	150	300	300	300
Tegemoetkoming inwoners op kostendekkend tarief rioolheffing in verband met gelijk blijven woonlasten 2023/2024	S	250	500	500	500
Stelpost energie ondersteuningsfonds	E	1.000			
Vorming dynamische investeringsreserve	E	7.500			
Nieuw beleid begroting 2023-2026	S	1.742	1.801	2.005	2.187
	E	1.665	1.378	905	1.034
Stelpost nieuw beleid	S				250

Omschrijving	S/E	2023	2024	2025	2026
Dekkingsmiddelen					
Inzet stelpost nieuw beleid 2023	S	-250	-250	-250	-250
Inzet algemene bestemmingsreserve voor vorming dynamische investeringsreserve	E	-7.500			
	S	-3.533	-3.814	-4.800	-49
Begrotingsresultaat 2023-2026	E	4.101	1.372	536	1.040
		569	**-2.442**	**-4.264**	**991**
Dekking begrotingsresultaat ten gunste/ laste van de algemene bestemmingsreserve		-569	2.442	4.264	-991
Saldo begrotingsresultaat 2023-2026		**0**	**0**	**0**	**0**

Toelichting op de tabel

Begrotingsresultaat 2022-2025

Dit is het begrotingsresultaat 2022-2025. Vanuit dit vertrekpunt is de nu voorliggende programmabegroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026 opgesteld.

Financieel resultaat zomernota 2022

Dit is het resultaat van de door de gemeenteraad op 15 september 2022 vastgestelde zomernota 2022. De consequenties vanaf het jaar 2023 zijn conform de zomernota 2022 verwerkt in de programmabegroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026.

Mutaties bestaand beleid

Bij het opstellen van de reguliere begroting ontstaan altijd mutaties als gevolg van autonome ontwikkelingen. Het resultaat van deze autonome ontwikkelingen ten opzichte van de zomernota 2022 is hier vermeld. In bijlage C achter in deze begroting is een nadere analyse op hoofdlijnen van de mutaties bestaand beleid opgenomen.

Voortgang kredieten

Binnen de organisatie blijft nog aandacht nodig voor het realistisch plannen en bewaken van de kredieten. Richting de komende jaarrekening 2022 willen we verdere vervolgstappen zetten om planning en realiteit dichter bij elkaar te brengen. Hierbij moeten we niet de illusie hebben dat aan het einde van het boekjaar nagenoeg alle kredieten zijn besteed. Op een deel van de kredieten hebben we immers als gemeente maar beperkt invloed. Wel heeft een nadere analyse ons geleerd dat we met kredieten welke maar beperkt beïnvloedbaar zijn anders kunnen omgaan. Concreet betreft het hier een tweetal kredieten met betrekking tot de N35 (knooppunt Raalte € 4,5 mln. en infrastructurele maatregelen tot een bedrag van € 0,75 mln.). Voorgesteld wordt deze kredieten bij de begroting 2023 terug te ramen en te reserveren in een bestemmingsreserve mobiliteit (zie bijlage I2). Het geld blijft dan beschikbaar voor de aangegane verplichtingen en wordt opnieuw door uw raad beschikbaar gesteld zodra inhoudelijke besluitvorming hierom vraagt. Concreet betekent dit ook dat het totale kredietvolume fors neerwaarts kan worden bijgesteld en we nog gerichter kunnen sturen op de kredieten waar we wel invloed op hebben. In bijlage E1 en E2 van deze begroting treft u een totaaloverzicht aan van de kredieten 2023-2026.

Algemene uitkering gemeentefonds

De algemene uitkering is, in overeenstemming met de meicirculaire 2022, vertaald in de programmabegroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026. Uit deze circulaire blijkt dat gemeenten een fors hogere algemene uitkering gemeentefonds ontvangen door hogere accressen en door hogere rijksuitgaven (trap-op-trap-af systematiek).

Over de ontwikkelingen algemene uitkering is uw raad via een separatie informatienotitie nader geïnformeerd.

Tot en met 2025 geldt voor de groei van het gemeentefonds de methodiek dat wanneer de rijksuitgaven stijgen, het gemeentefonds evenredig meegroeit. Dit wordt het accres genoemd. Omgekeerd geldt hetzelfde: dalen de rijksuitgaven als gevolg van bezuinigingen, dan daalt het gemeentefonds evenredig mee. Dit noemen we de trap-op-trap-af systematiek.

Hierbij is het goed te vermelden dat het Rijk en de VNG in juni 2022 een akkoord hebben bereikt over het bevriezen van het volume-acres voor de jaren 2022-2025. Dit om de stabiliteit van het geraamde acres voor de komende jaren te verbeteren. Het accres gedurende de periode 2022-2025 wordt wel blijvend gecorrigeerd met de actuele ramingen door het Centraal Planbureau van de ontwikkeling van de lonen en prijzen (het LPO-deel). Daarmee blijven deze gewenste schommelingen van het accres bestaan en wordt het inflatierisico voor gemeenten beperkt.

Vanaf 2026 zal het gemeentefonds niet langer via de huidige normeringssystematiek berekend worden. We zien dan ook een forse terugloop van beschikbare middelen voor het begrotingsjaar 2026. Daarom wordt 2026 in gemeenteland 'het ravijn jaar' genoemd. In juli 2022 heeft de minister van binnenlandse zaken en koninkrijksrelaties een contourennota aangeboden aan de tweede kamer. Deze contourennota beschrijft de stappen die het kabinet wil zetten om te komen tot een nieuwe financieringssystematiek, op korte en lange termijn en schetst een aantal vertrekpunten hiervoor. Centraal hierbij staat de behoefte aan meer stabiliteit, inzicht in de ontvangen middelen en ruimte voor autonomie keuzes op lokaal en regionaal niveau. In aanloop naar deze nieuwe financieringssystematiek heeft het kabinet bij de septembercirculaire 2022 voor het jaar 2026 een eenmalige rijksbijdrage van € 1 mld. beschikbaar gesteld voor gemeenten. Globaal vertaald naar Raalte betekent dit een bedrag van circa € 1,6 tot € 1,8 mln. Conform bestendige gedragslijn is de septembercirculaire 2022 niet meer in deze begroting verwerkt. Financiële vertaling van deze circulaire vindt plaats bij de komende kadernota/begroting 2024-2027.

Tegenover de extra te ontvangen middelen gemeentefonds staan grote transitieopgaven. Deze staan beschreven in hoofdstuk 0 van deze begroting.

Vertaling extra middelen jeugdhulp

Vanaf 2024 moet het Rijk nog besluiten over de aanvullende middelen jeugdhulp. Deze (te verwachten) aanvullende middelen zijn gebaseerd op de uitspraak van de Commissie van Wijzen en voor 100% opgenomen in de begrotingsramingen 2023-2026. Dit is in overeenstemming met de richtlijn van de provinciaal toezichthouder.

Loon- en prijsstijgingen
Conform de begrotingsrichtlijnen is in deze begroting een algemene prijsstijging van 3% doorgevoerd en een loon-/premiestijging van in totaal 5% ten opzichte van de primitieve begroting 2022. Van de loon- en premiestijging is een deel (€ 412.000) nog geparkeerd op een stelpost in afwachting van de definitieve loon- en premiepercentages 2023 welke naar verwachting eind dit jaar beschikbaar komen. Omdat bij de budgetten van gesubsidieerde instellingen, verbonden partijen, subsidierelaties en aanbieders sociaal domein op onderdelen nog onvoldoende rekening gehouden kon worden met doorvertaling van een aantal (nog te maken) cao-afspraken 2022-2023 en te verwachten prijsstijgingen, is hiervoor een totaal-stelpost geraamd van afgerond € 175.000.

Daarnaast is in de zomernota 2022 rekening gehouden met een tussentijdse prijsstijging 2022 van 2%, boven op de nog beschikbare stelpost loon- en prijsontwikkelingen 2022, welke ook doorwerkt in de begroting 2023. Ten tijde van het samenstellen van de begroting 2023 (september 2022) was van deze stelpost nog een structureel bedrag van afgerond € 0,5 mln. beschikbaar. De verwachting is dat we met name in de tweede helft van 2022 en 2023 geconfronteerd worden met aanzienlijk hogere prijsstijgingen, waarvoor dan dekking beschikbaar is door inzet van bovengenoemde stelpost. Bij de jaarrekening 2022 rapporteren wij u over het verloop van deze stelpost per ultimo 2022.

Stelpost prijsmutaties en volumeontwikkelingen
Ook is in deze begroting een stelpost geraamd van € 200.000 in 2023 oplopend naar € 800.000 structureel in 2026 om de gevolgen van mogelijk hogere inflatie, extra zorgkosten door vergrijzing en extra kosten door toename van het areaal (aantal inwoners, woningen, wegen etc.) op te kunnen vangen.

Tegemoetkoming inwoners op kostendekkend tarief afvalstoffen- en rioolheffing 2023/2024
De gemeente Raalte staat er momenteel financieel gezond voor. Dat willen we graag zo houden in deze (financieel) onzekere tijden. Deze onzekerheid heeft niet alleen de gemeente. Ook onze inwoners en ondernemers ervaren onzekerheid, denk alleen al aan de verhoogde energierekening en de sterk stijgende prijzen voor onze dagelijkse boodschappen. Daarom vindt het college het gepast om onze inwoners voor de komende twee jaar (2023 en 2024) de zekerheid te geven dat de gemeentelijke woonlasten niet worden verhoogd. Ook niet met de inflatiecorrectie. Dit is conform de gemaakte afspraken in het coalitieakkoord. Omdat we bij de afvalstoffen- en rioolheffing het uitgangspunt van 100% kostendekkendheid blijven hanteren verstrekken we de inwoners voor 2023 en 2024 een tegemoetkoming op de in rekening te brengen tarieven afvalstoffen- en rioolheffing ter grootte van de doorgevoerde prijsstijgingen. Concreet betekent dit voor onze inwoners dat zij in 2023 en 2024 dan hetzelfde tarief blijven betalen als in 2022. Richting de begroting van 2025 gaan we evalueren hoe de tarieven zich, naar de dan actuele situatie, ontwikkelen en wat hiervan de financiële impact is op de gemeentebegroting en richting onze inwoners.

Stelpost energie ondersteuningsfonds

We maken ons grote zorgen over de stijgende (energie)prijzen en de consequenties hiervan voor onze inwoners, ondernemers, verenigingen en instellingen. Naast het voorstel om de lasten niet te verhogen en de maximale ruimte te zoeken in de regelingen die we hebben om armoede te voorkomen, is in deze begroting € 1 mln. opgenomen voor een ondersteuningsfonds om de hoge energielasten te dempen. Dat kan gaan om tegemoetkomingen in deze lasten, maar gelijktijdig ook aan ondersteuning om het energieverbruik duurzaam te verminderen.

Hiermee willen we flexibel kunnen inspelen op vragen en signalen uit de samenleving waarvoor geen of niet afdoende regelingen zijn. De kaders en richtlijnen waarbinnen we uitvoering geven aan dit fonds worden nog uitgewerkt en besproken met uw raad.

Vorming dynamische investeringsreserve

De komende jaren komen er veel en omvangrijke investeringsopgaven op ons af, met name in het fysieke domein. Om op de toekomst voorbereid te zijn, stellen wij uw raad voor om bij deze begroting een dynamische investeringsreserve te vormen en deze te voeden met een bedrag van € 7,5 mln. ten laste van de algemene bestemmingsreserve (zie bijlage I).

Overzicht van nieuw beleid begroting 2023-2026

Bedragen in € | S = structureel, E = eenmalig | - is voordeel

Cat Nr.	Pr.	Omschrijving	S/E	2023	2024	2025	2026
A		**Vier toekomstgerichte opgaven**					
A1	1	Capaciteit verstedelijkingsagenda	S	258.000	258.000	258.000	258.000
		Overhead	S	42.000	42.000	42.000	42.000
		Procesbudget verstedelijkingsagenda	E	150.000	150.000	50.000	50.000
A2	1	Capaciteit programma mobiliteit	E	160.000	160.000	160.000	160.000
		Overhead	E	40.000	40.000	40.000	40.000
A3	1	Capaciteit opgave toekomstbestendig buitengebied	S	113.000	113.000	113.000	113.000
		Overhead	S	20.000	20.000	20.000	20.000
A4	2	Startkrediet leefbare en toekomstbestendige dorpen en wijken	E	100.000			
A5	2	MeerjarenInvesteringProgramma 2023-2026 Investering € 5.491.823	S	14.020	48.438	169.963	254.657
		Dekking t.l.v. voorziening riolering Investering € -342.423	S	-	-591	-11.223	-11.814
		Terugramen kapitaallasten 1e jaar	E	-14.020	-33.827	-113.459	-134.694
		Voorbereidingskrediet/onderzoek MIP	E	114.566	86.072		
A6	4	Strategische capaciteit sociaal domein voor opgave leefbare en toekomstbestendige dorpen en wijken	S	113.000	113.000	113.000	113.000
		Overhead	S	20.000	20.000	20.000	20.000
A7	7	Onderwijshuisvesting IHP 2022-2038	S	-	104.000	175.000	250.000
		Kapitaallasten begroting 2022	S		-100.000	-100.000	-100.000
		Subtotaal	**S**	**580.020**	**617.847**	**799.740**	**958.843**
			E	**550.546**	**402.245**	**136.541**	**115.306**
B		**Reeds eerder aangekondigd nieuw beleid**					
B1	1	Cofinanciering Leaderprogr. 2023-2027	E		122.222	122.222	122.222
B2	1	Ambities Vergunning Toezicht Handhaving (inzet senior handhaver)	S	97.000	97.000	97.000	97.000
		Overhead	S	20.000	20.000	20.000	20.000
		Op niveau houden van de toezichtformatie	E	70.000	70.000	70.000	70.000
		Overhead	E	20.000	20.000	20.000	20.000
		Ambities VTH; communicatie	E	10.000	10.000	10.000	10.000
		Extra BOA inzet vanuit extra rijksmiddelen	S	35.000	35.000	35.000	35.000
		Rijksbijdrage extra BOA inzet	S	-35.000	-35.000	-35.000	-35.000
B3	1	Fietsbeleidsplan	E	75.000			

Cat Nr.	Pr.	Omschrijving	S/E	2023	2024	2025	2026
B4	2	Klimaatadaptatiebeleid; personele middelen	E	55.000	55.000	55.000	
		Overhead	E	10.000	10.000	10.000	
		Klimaatadaptatiebeleid; externe budgetten	E	-	100.000	100.000	
B5	2	Toekomstbestendig groenbeheer	S	21.000	42.000	63.000	85.000
		Ondersteuning werkgroep groene agenda	S	25.000	25.000	25.000	25.000
		Overheadkosten groene agenda	S	4.450	4.450	4.450	4.450
		Beheersing eikenprocessierups	E	40.000	40.000		
B6	7	Aanvullend budget 900 jaar Raalte	E	160.000			
B7	8	Voorfinancieringskrediet renovatie brandweerkazernes	E	100.000			
		Subtotaal	**S**	**167.450**	**188.450**	**209.450**	**231.450**
			E	**540.000**	**427.222**	**387.222**	**222.222**
C		**Nieuw beleid nog niet eerder aangekondigd**					
C1	1	Dataspecialist domein Ruimte	E	60.000	60.000	60.000	60.000
		Overhead	E	13.300	13.300	13.300	13.300
C2	1	Werkbudget uitvoering woonbeleid	E	10.000	10.000	10.000	10.000
C3	1	Beleid huisvesting arbeidsmigranten	E	25.000			
		Reserve stedelijke vernieuwing	E	-25.000			
C4	1	Onderzoek rolverdeling gemeente/woningcorporatie binnen woonwagenbeleid	E	30.000			
		Reserve stedelijke vernieuwing	E	-30.000			
C5	2	Beleid biodiversiteit	E	50.000			
		Beleid circulariteit	E		50.000		
C6	2	Kwaliteitsimpuls openbare ruimte	E	25.000	25.000	25.000	25.000
C7	5	Duurzaamheid (gebaseerd op 1,16 fte)	E	102.000			
		Overhead	E	23.000			
		Uitvoeringskosten duurzaamheid	E	138.000			
		Dekking ten laste van klimaatgelden meicirculaire 2022 van € 263.000	E	-263.000			
C8	5	Aanvullen (revolverend) energiefonds Raalte	E	100.000			
		Dekking ten laste van reserve klimaatbeleid	E	-100.000			
C9	6	Bijdrage Stichting Wandel- en Fietspaden Heeten	E	82.750			
C10	6	Centrumvisie Heino	E	50.000	50.000	50.000	50.000

Cat Nr.	Pr.	Omschrijving	S/E	2023	2024	2025	2026
C11	7	Projectleiding Raalte Sportief en Gezond	E	70.000	70.000	70.000	70.000
		Overhead (0,7 fte)	E	14.000	14.000	14.000	14.000
		Externe budgetten sport, subsidieregeling Sportief en Gezond	E	75.000	75.000	-	-
		Eenmalige lokale bijdr. Sportakkoord 2023	E	-50.000			
C12	7	Cultuurbeleidsplan (subsidie cultuurarrangement, evenementen)	E	47.000			
		Cultuurbeleidsplan capaciteit beleid cultuur	S	35.000	35.000	35.000	35.000
		Overhead	S	7.800	7.800	7.800	7.800
C13	7	Herijking subsidiebeleid; onderzoek naar OZB-compensatie vrijwilligersorganisaties	E	10.000			
C14	8	Capaciteit veiligheid Junior adviseur openbare orde en veiligheid	S	80.000	80.000	80.000	80.000
		Overheadkosten per FTE	S	20.000	20.000	20.000	20.000
		Inhuur juridische ondersteuning veiligheid	E	50.000	50.000	50.000	50.000
C15	9	Strateeg/ regisseur Samenleving	E	100.000	100.000	100.000	100.000
		Overhead	E	20.000	20.000	20.000	20.000
C16	BDV	Inrichten trouwzaal als vergaderlocatie	S	12.000	12.000	12.000	12.000
		Subtotaal	**S**	**154.800**	**154.800**	**154.800**	**154.800**
			E	**627.050**	**537.300**	**412.300**	**412.300**
D		**Autonome ontwikkelingen**					
D1	1	Extra bijdrage Omgevingsdienst IJsselland	S	171.000	171.000	171.000	171.000
		Verhoogde inzet Toezicht in verband met nog te voeren ambitiediscussie	S	150.000	150.000	150.000	150.000
		Deelname project energie en duurzaamheid	E	40.736			
		Bijdrage project energie en duurzaamheid provincie	E	-12.000			
D2	9	Digitaal contactplatform (vervanging telefooncentrale)	S	25.981	25.981	25.981	25.981
		Digitaal contactplatform (vervanging telefooncentrale)	E	46.792			
		Dekking t.l.v. DOWR-egalisatiereserve	E	-46.792			
D3	9	Vervanging Producten- en dienstencatalogus	S	6.794	6.794	6.794	6.794
		Vervanging Producten- en dienstencatalogus	E	20.173			
		Dekking t.l.v. DOWR-egalisatiereserve	E	-20.173			

Cat Nr.	Pr.	Omschrijving	S/E	2023	2024	2025	2026
D4	9	Verhogen budget verkiezingen	S	6.000	6.000	6.000	6.000
			E	54.000	54.000	54.000	54.000
		Rijksbijdrage waterschapsverkiezingen	S	-6.000	-6.000	-6.000	-6.000
			E	-24.000			
D5	BDV	Extra ondersteuning Informatieveiligheid	S	20.592	21.333	22.101	22.869
		DOWR-PSA Formatie-uitbreiding	S	23.068	23.068	23.068	23.068
		DOWR-FA Formatie-uitbreiding	S	7.770	7.770	7.770	7.770
		Dekking bij DOWR-I	S	-19.920	-19.920	-19.920	-19.920
D6	BDV	Capaciteitsuitbreiding privacyteam	S	15.000	15.000	15.000	15.000
		Capaciteitsuitbreiding gegevensbescherming	S	5.200	5.200	5.200	5.200
		Capaciteitsuitbreiding informatieveiligheid	S	12.000	12.000	12.000	12.000
		Tijdelijke capaciteit inhaalslag	E	60.000			
D7	BDV	Aanbesteding en implementatie financieel systeem	E	194.000	42.000		
		Dekking uit de egalisatiereserve DOWR	E	-100.000			
		Subtotaal	**S**	**417.485**	**418.226**	**418.994**	**419.762**
			E	**212.736**	**96.000**	**54.000**	**54.000**
E		**Structurele uitgaven welke om structurele dekking vragen**					
E1	2	Onkruidbeheersing op verhardingen Voorlopig eenmalig houden	E				110.000
E2	Div	Reparatie mismatch structurele taken met eenmalige dekking	S	640.000	640.000	640.000	640.000
		Overheadkosten (3,1 fte in primaire proces)	S	62.000	62.000	62.000	62.000
		1 fte voorlopig eenmalig houden afhankelijk van nadere ontwikkelingen	E	4.000	4.000	4.000	100.000
		Overheadkosten (1 fte in primaire proces)	E	20.000	20.000	20.000	20.000
		Mismatch structurele taken van eenmalig naar structureel	E	-289.000	-109.000	-109.000	
		Dekking ten laste van bestaande middelen (grondexploitatie/ overhead/structurele verlaging voeding reserve SPP)	S	-280.000	-280.000	-280.000	-280.000
		Subtotaal	**S**	**422.000**	**422.000**	**422.000**	**422.000**
			E	**-265.000**	**-85.000**	**-85.000**	**230.000**
			S	**1.741.755**	**1.801.323**	**2.004.984**	**2.186.855**
			E	**1.665.332**	**1.377.767**	**905.063**	**1.033.828**
		Totaal		**3.407.087**	**3.179.090**	**2.910.047**	**3.220.683**

Dekkingsmiddelen

Stelpost nieuw beleid

Voorgesteld wordt de structurele stelpost nieuw beleid 2023 tot een bedrag van € 250.000 als dekkingsmiddel in te zetten. Op basis van het nu voorliggende begrotingsperspectief is er vanaf 2026 opnieuw € 250.000 beschikbaar voor nieuw beleid. Daarmee komt het totaalplaatje beschikbare ruimte voor nieuw beleid er als volgt uit te zien.

Totaal stelpost nieuw beleid

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Stelpost nieuw beleid begroting 2020 en meerjarenraming 2021-2023	250	250	250	250
Stelpost nieuw beleid begroting 2021 en meerjarenraming 2022-2024		250	250	250
Stelpost nieuw beleid begroting 2022 en meerjarenraming 2023-2025			250	250
Stelpost nieuw beleid begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026				250
Inzet van deze stelpost als dekkingsmiddel bij begroting 2023	-250	-250	-250	-250
Totaal	**0**	**250**	**500**	**750**

2.3 Ontwikkeling reserves

Deze paragraaf bevat de ontwikkeling van de algemene bestemmingsreserve, de inzet van de reserve weerstandsvermogen en de ontwikkeling van de reserve grondexploitatie.

Ontwikkeling algemene bestemmingsreserve

Het verloop van de algemene bestemmingsreserve is in onderstaande tabel toegelicht. Uit deze tabel blijkt dat de algemene bestemmingsreserve uitkomt op een bedrag van € 14,12 mln. per 31 december 2026. Hierbij is nog geen rekening gehouden met het nieuw beleid dat zich vanaf de begroting 2024 en volgende ongetwijfeld ook zal aandienen.

Stand algemene bestemmingsreserve bij begroting 2023

Bedragen * € 1.000.000

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Verwachte stand per 1 januari	**20,52**	**18,91**	**8,56**	**10,85**	**15,11**
Mutaties 2022 (incl. bestaande claims)	-3,70	-2,28	-0,15		
Financieel resultaat zomernota 2022	3,87				
Dekking begrotingsresultaat 2022-2026	-1,78	-0,57	2,44	4,26	-0,99
Vorming dynamische investeringsreserve		-7,50			
Verwachte stand per ultimo jaar	**18,91**	**8,56**	**10,85**	**15,11**	**14,12**

Ontwikkeling algemene reserve grondexploitatie

Het meerjarenoverzicht van de algemene reserve grondexploitatie (prognose) is in onderstaand overzicht weergegeven.

Meerjarenoverzicht algemene reserve grondexploitatie

Bedragen in €

Omschrijving	Rekening 2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand per 01-01	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000
Stortingen	3.626.720	1.825.512	1.435.237	1.069.677	437.028	422.004
Onttrekkingen	-216.510	-148.710	-317.000	-317.000	-317.000	-317.000
Afroming reserve	-3.410.210	-1.676.802	-1.118.237	-752.677	-120.028	-105.004
Stand per 31-12	**5.000.000**	**5.000.000**	**5.000.000**	**5.000.000**	**5.000.000**	**5.000.000**

De algemene reserve grondexploitatie kent een ondergrens van € 1 mln. en een bovengrens van € 5 mln. Op basis van de huidige prognose is de verwachting dat de bovengrens in de periode 2022-2026 vooralsnog wordt bereikt. Hierbij moet wel de kanttekening gemaakt worden, dat door de herontwikkeling van de zuidrand de grondexploitatie Franciscushof negatief zal gaan uitvallen. Conform de BBV-voorschriften dient voor dit negatieve exploitatieresultaat voor hetzelfde bedrag, een voorziening getroffen te worden. Hiervoor zal een beroep gedaan worden op de algemene reserve grondexploitatie. Na vaststelling van de geactualiseerde grondexploitatie door de herontwikkeling van de zuidrand zal deze onttrekking uit de algemene reserve grondexploitaties doorgevoerd worden. Hierdoor zal de afroming lager uit gaan vallen dan hierboven in het overzicht is vermeld.

Niet alle grondexploitaties sluiten met een positief resultaat. Is het exploitatieresultaat positief dan is deze relatief gering. Daar waar in de afgelopen jaren sprake was van een forse storting van de algemene reserve grondexploitatie ten gunste van de algemene bestemmingsreserve, moet voor de komende jaren rekening gehouden worden met een beperktere afroming van de algemene reserve grondexploitatie.

Het daadwerkelijk verloop van de algemene reserve grondexploitatie wordt gevoed vanuit de werkelijk behaalde resultaten grondexploitatie en is conjunctuurafhankelijk. Zodra de algemene reserve grondexploitatie het maximum van € 5 mln. heeft bereikt vindt, conform de nota grondbeleid, afroming plaats ten gunste van de algemene bestemmingsreserve (effectuering bij de jaarrekening). Voor een nadere toelichting zie de paragraaf grondexploitatie.

2.4 Financiële wendbaarheid en weerbaarheid

Twee keer per jaar, bij de programmabegroting en programmarekening, staan we stil bij de financiële wendbaarheid en weerbaarheid om daarmee inzicht te geven in de financiële positie. Als gemeente gebruiken we verschillende instrumenten om de financiële positie in het oog te houden. De vijf verplichte BBV-kengetallen vallen hier ook onder. Onderstaand geven we aan welke kengetallen inzicht geven in de financiële wendbaarheid en weerbaarheid. Daarnaast geeft de ontwikkeling van de algemene bestemmingsreserve en de reserve weerstandsvermogen inzicht in de financiële positie.

Kengetallen financiële wendbaarheid

Wendbaarheid heeft te maken met hoe flexibel we zijn in onze begroting en bedrijfsvoering om snel te kunnen inspelen op de actualiteit. De volgende kengetallen dragen bij aan de financiële wendbaarheid:

- Netto schuldquote
  (Niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen.)
- Belastingcapaciteit
  (Niveau van de belastingdruk ten opzichte van het landelijk gemiddelde.)

Kengetallen financiële weerbaarheid

Weerbaarheid heeft te maken met de veerkracht of het vermogen onverwachte financiële klappen op te vangen en bestand te zijn tegen de impact van bestaande risico's. De volgende kengetallen geven inzicht in de financiële weerbaarheid:

- Solvabiliteit
  (Mate waarin de gemeente aan haar financiële verplichtingen kan voldoen.)
- Grondexploitatie
  (Waarde van de grond ten opzichte van de totaal geraamde kosten.)
- Structurele exploitatieruimte
  (Mate waarin de structurele lasten zijn gedekt door structurele baten.)

De financiële kengetallen ontwikkelen zich bij de begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026 als volgt:

Overzicht financiële kengetallen

Getallen in %

Onderdeel	Rek.	Begroting					Streefwaarden-kengetallen		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	positief	neutraal	negatief
Netto schuldquote	58	79	58	62	54	49			
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	53	72	53	57	50	44	< 90	90-130	> 130
Solvabiliteit	45	35	37	40	44	45	> 50	20-50	< 20
Grondexploitatie	16	15	11	10	8	5	< 20	20-35	> 35
Structurele exploitatieruimte	1,00	0,92	3,53	3,80	4,72	0,05	> 0	0	< 0
Belastingcapaciteit	94	94	95	95	95	95	< 100	100	>100

Voor een nadere toelichting op deze kengetallen zie de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing (hoofdstuk 3.3.2).

Ontwikkeling algemene bestemmingsreserve en weerstandsratio

Naast de financiële kengetallen geeft de ontwikkeling van de algemene bestemmingsreserve en de weerstandsratio ook inzicht in de financiële positie van de gemeente en daarmee in de mate van de financiële wendbaarheid en weerbaarheid. De algemene bestemmingsreserve ontwikkelt zich van € 20,52 mln. per 1 januari 2022 naar € 14,12 mln. per 31 december 2026 (zie het schema onder hoofdstuk 2.3).

De beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt per 1-1-2023 € 12,83 mln. terwijl de risico's zijn geïnventariseerd op € 3,23 mln. Daarmee komt de weerstandsratio op 4,0. Bij de begroting 2022 was een weerstandsratio becijferd van 2,5 en bij de jaarrekening 2021 ook een weerstandsratio van 4,0. Belangrijkste oorzaak dat de weerstandsratio zich heeft gecontinueerd op het niveau van de jaarrekening 2021 is de afname van de risico's 'binnen de grondexploitatie'. Dit is echter een momentopname. Bij economische tegenslag/grote grondaankopen kan met name binnen de grondexploitatie ook snel sprake zijn van toenemende risico's en een daling van de weerstandsratio. Een weerstandsratio boven de 2,0 wordt in de beleidsnota weerstandsvermogen en risicobeheersing gekwalificeerd als 'uitstekend'. Zie voor een nadere toelichting de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing (hoofdstuk 3.3.2).

Gezonde financiële positie

De financiële kengetallen laten zien dat de financiële wendbaarheid en weerbaarheid zich nog verder in positieve zin heeft ontwikkeld en goed op niveau is. De reserve weerstandsvermogen zit met een ratio van 4,0 op 'uitstekend' niveau terwijl de algemene bestemmingsreserve eind 2026 uitkomt op een bedrag van € 14,12. Dit is € 9,62 mln. boven het door uw raad gestelde minimumniveau van € 4,5 mln.

Op basis van bovenstaande bevindingen mag gesteld worden dat onze gemeente een financieel gezonde positie heeft en dat de financiële wendbaarheid en weerbaarheid goed op niveau is.

Hoofdstuk 3

De beleidsbegroting: programmaplan

Gemeente Raalte

Hoofdstuk 3.1

De programma's

Gemeente Raalte

Programma 1

Ruimtelijke ontwikkeling, woon- en werkomgeving

Gemeente Raalte

3.1.1 Ruimtelijke ontwikkeling, woon- en werkomgeving

Portefeuillehouder:	Wethouders A. Kreule en B. Nijboer
Programmacoördinator:	Domeinmanager H. Lantink

3.1.1.1 Wat willen we bereiken?

De regio Zwolle wil zich ontwikkelen tot de vierde economische regio van Nederland. Dit leidt onder andere tot een extra verstedelijkingsopgave in de regio op het gebied van wonen en werken en een extra mobiliteitsopgave. Deze opgave brengt grote uitdagingen met zich mee, maar biedt vooral ook belangrijke kansen. Kansen voor onze inwoners, verenigingen en ondernemers. Denk daarbij aan impulsen op het gebied van wonen, het behoud en uitbouw van voorzieningen, versterking van de economie en de infrastructuur. We willen deze kansen voor de gemeente Raalte verzilveren door een stevige positie in te nemen in de regio Zwolle en de verstedelijkingsstrategie door te vertalen naar Raalte.

We staan voor zoveel mogelijk gelijke woonkansen voor elke doelgroep, dus voor alle inwoners. Om dit te kunnen realiseren, hebben we als stip op de horizon een forse woningbouwambitie van 3.000 woningen voor de komende 10 jaar. Waarbij in alle kernen, dus ook in de buurtdorpen, kan worden gebouwd en er ruimte is voor zowel huur- als koopwoningen. Voor de korte termijn moet vaart worden gemaakt met de bestaande inbreidings- en uitbreidingsplannen en het realiseren van creatieve oplossingen en andere woonconcepten. Voor de langere termijn moeten er met name voor de kernen Raalte en Heino keuzes worden gemaakt voor nieuwe grotere uitbreidingslocatie(s).

Onze inwoners en ondernemers zijn gebaat bij de verbetering van de bereikbaarheid per weg, spoor en fiets. We zien kansen om dit binnen de verstedelijkingsopgave een extra impuls te geven. Concreet zetten wij ons, samen met de externe samenwerkingspartners, onverminderd in voor de realisatie van kruispunt Bos, verbetering van de N35, aanleg rondweg bij Mariënheem, het realiseren van een snelle fietsverbinding Raalte-Deventer en Raalte-Zwolle, een extra fietsverbinding Raalte Noord, de verdubbeling van het spoor en het opwaarderen van de stations Raalte en Heino. Voor station Raalte streven we naar een betere koppeling met de N35, zodat dit station beter als mobiliteitshub kan fungeren.

Op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) willen wij uitvoering geven aan het VTH-ambitiedocument en het VTH-uitvoeringsbeleid, waarbij wij inzetten op de zes sporen. Om deze doelen te bereiken (onder andere inzet op veiligheid, preventie, risicosturing en een jaarlijkse thematische focus), is extra inzet nodig. Doel is om hieraan op een gestructureerde wijze uitvoering te kunnen geven, zodat de basis op orde is en blijft. Het prioriteren van de inzet vindt mede plaats op basis van data.

We zorgen voor de implementatie van de Omgevingswet per 1 januari 2023. De nieuwe wet vraagt om een andere manier van werken. Hierbij staat voorop, dat we inspelen op initiatieven, integraliteit en meer bestuurlijke afwegingsruimte.

We geven uitvoering aan onze vastgestelde Omgevingsvisie Horizon gemeente Raalte 2040.

3.1.1.2 Relevante ontwikkelingen

Wonen

De woningmarkt kenmerkt zich door een grote krapte. Vanuit het ministerie van VROM wordt gewerkt aan structurele verbeteringen in de volkshuisvesting. Door minister De Jonge zijn de programma's 'Woningbouw' en 'Een thuis voor iedereen' opgesteld als onderdeel van de Nationale Woon- en Bouwagenda. Hiermee stuurt het ministerie op verhoging van het bouwprogramma.

Als onderdeel hiervan worden met provincie (en gemeenten) woondeals gesloten over aantallen woningen en hun prijssegmenten. Daarnaast wordt het versnellen van de woningbouw ondersteund met de Woningbouwimpuls. Aanvullend worden woningcorporaties beter in staat gesteld om meer bij te dragen aan de kwantitatieve en kwalitatieve sociale woninghuisvesting door het volledig afschaffen van de verhuurdersheffing in 2023.
Op basis van alle programma's rond de volkshuisvesting wordt een wetsvoorstel voorbereid, dat vastlegt hoe het Rijk weer regie kan voeren over het volkshuisvestingsbeleid; Wet versterken regie volkshuisvesting.
Om tot huisvesting van de meest kwetsbare huishoudens te komen, wordt wettelijk verankerd dat gemeenten een integrale woonzorgvisie opstellen voor alle aandachtsgroepen, waaronder vergunninghouders en ouderen. Ook wordt wettelijk vastgelegd dat alle gemeenten een huisvestings- of urgentieverordening opstellen voor de toewijzing van woningen aan dak- en thuisloze mensen, uitstromers uit intramurale (zorg)instellingen of detentie en sociaal of medisch urgenten.

Als onderdeel van een stabieler asielopvangsysteem wordt gewerkt aan een wettelijk kader voor gemeenten om locaties beschikbaar te stellen voor de opvang van asielzoekers, evenwichtig verspreid over het land.

Verstedelijkingsstrategie

De Regio Zwolle is in 2022 met de definitieve regionale verstedelijkingsstrategie gekomen. Voor Raalte liggen hier opgaven en kansen om de verstedelijkingsstrategie vorm te geven.

Grondbeleid

Het Didam-arrest maakt duidelijk, dat het hebben van een concreet, duidelijk en helder Gronduitgiftebeleid ondersteunt bij de uitvoering van het Ruimtelijk beleid.

N35/Knooppunt Raalte

In juni 2022 is bekend geworden, dat het geraamde budget voor Knooppunt Raalte niet toereikend is en dat er een tekort is van € 48 mln. De provincie Overijssel, het rijk en de gemeente Raalte hebben (onder voorwaarden) de intentie uitgesproken om op zoek te gaan naar extra geld voor indexering. Voor de gemeente Raalte bekent dit ongeveer € 1,4 mln. De indexering alleen is niet voldoende om het tekort aan te vullen. De partners gaan onderzoeken wat binnen het beschikbare budget wel mogelijk is.
In 2022 is de startbeslissing (Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport) MIRT-verkenning Wijthmen-Nijverdal ondertekend. Dit betekent dat de MIRT-verkenning vanaf najaar 2022 gaat starten.

Stations Raalte en Heino

Het rijk en de provincie hebben in 2022 bestuurlijke afspraken gemaakt om de stations Raalte en Heino aan te pakken. De veiligheid van de stations wordt verbeterd en de stations worden beter toegankelijk gemaakt. De door ons gewenste uitbreiding van de parkeervoorzieningen wordt meegenomen in het project. De kosten hiervan zijn voor de gemeente. Daarnaast wordt van de gemeente een financiële bijdrage gevraagd voor uitbreiding van de fietsenstalling in Raalte.
Tegelijk met de aanpak van de stations wordt er gekeken naar de inpassing in de omgeving en de verkeersveiligheid nabij de stations. Het is de verwachting dat dit ook gemeentelijk investeringen met zich mee zal brengen.
Realisatie van de stations is voorzien in 2024. Eventuele investeringen van de gemeente zullen dan ook plaatsvinden.

Buitengebied

Nationaal en Provinciaal worden doelen voor klimaat, natuur, water in programma's uitgewerkt (het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) en Provinciaal Programma Landelijk gebied (PPLG). Deze aanpak moet 1 juli 2023 door de provincie aan het Rijk worden aangeboden. De bestaande Gebiedsgerichte aanpak Stikstof (deelgebied Salland) wordt hiervoor verder verbreed en moeten de doelen op gebiedsniveau verder worden uitgewerkt. De gemeenten krijgen hierin ook een rol, zeker op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling en de verbinding met de inwoners en ondernemers.

3.1.1.3 Doelstellingen

1. We zorgen voor de (verdere) implementatie van de Omgevingswet per 1 januari 2023.

2. We willen de regionale verstedelijkingsstrategie van de Regio Zwolle doorvertalen naar de gemeente Raalte en de kansen die dit ons geeft verzilveren (ambitie 3.000 woningen in 10 jaar).

3. We verbeteren samen met het rijk en de provincie de verkeersveiligheid, leefbaarheid en bereikbaarheid door onder andere de realisatie van de N35 corridor (Meer Veilig III, MIRT-verkenning, knooppunt Raalte en fietssnelweg). Daarbij willen we de veiligheid en toegankelijkheid van de stations Raalte en Heino samen met partners verbeteren en uitvoering geven aan de verkeersagenda.

4. Cyclisch doorontwikkelen en het herijken van het uitvoeringsbeleid op het gebied van VTH-taken (vergunningverlening, toezicht en handhaving).

5. Op basis van een integrale participatieve aanpak de juiste ruimtelijke keuzes maken voor het buitengebied.

3.1.1.4 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren programma 1	Referentie		2023	2024	2025	2026
	jaar	cijfer				
Nieuw gebouwde woningen Het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen, basis woningvoorraad 1 jan 2022 *Bron: woningbouwprogramma*	2021	6,7	11,7	11,6	11,4	11,3
Ik voel me thuis in deze buurt *Bron: Waar staat je gemeente*	2020	4,2	-	4,0	-	4,0
% Tevredenheid over openbaar vervoer in de nabijheid *Bron: Waar staat je gemeente*	2020	63%	-	63%	-	63%

Legenda:

Verplichte beleidsindicatoren op basis van vernieuwing BBV

3.1.1.5 Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 Samen met onze inwoners, ondernemers en organisaties uitvoering te geven aan de vastgestelde Omgevingsvisie Horizon gemeente Raalte 2040. Via het programma 'Kracht van Salland' geven we uitvoering aan een nieuwe en duurzame invulling van het buitengebied.

2.1 We gaan de verstedelijkingsstrategie voor de gemeente Raalte opgavegericht oppakken en komen met plannen en voorstellen om de verstedelijkingsopgave verder voor Raalte vorm te geven.

2.2 We werken het Programma Wonen verder uit om tot een versnelling van de woningbouwopgave te komen. De uitwerking van het woonbeleid gaat ook gepaard met het ontwikkelen van verschillende volkshuisvestelijke instrumenten om de woningmarkt beter te laten functioneren.

2.3 We onderzoeken welke instrumenten effectief en doelmatig zijn om de woningmarkt van de gemeente Raalte beter te laten functioneren. Een doelgroepenverordening en/of een huisvestings- of urgentieverordening kan dan tot de mogelijkheden behoren.

2.4 We actualiseren het gronduitgiftebeleid.

2.5 We stellen beleid op voor de huisvesting van arbeidsmigranten.

3.1 We blijven ons inzetten om de N35- en stationsplannen te realiseren.

3.2. We geven het fietsgebruik een extra impuls ten behoeve van de leefbaarheid, duurzaamheid, gezondheid en mobiliteitsvrijheid.

4.1 We geven uitvoering aan de Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH)-beleid op basis van de zes sporen die door de raad zijn aangegeven in hun ambitiedocument.

1. De inzet op veiligheid krijgt prioriteit, op basis van risicosturing;
2. Meer aandacht voor thema's als duurzaamheid en groene inpassingen;
3. Samenlevingssturing op signaalbasis en met een jaarlijkse thematische focus;
4. Inzet op communicatie voor bewustwording en preventie;
5. Het inzetten op preventie, via het sectorale beleid;
6. Het herschikken van taken en inzetten op procesoptimalisatie.

Driemaandelijkse bestuurlijke monitoring van het vernieuwde uitvoeringsbeleid en -programma aan de hand van diverse parameters en indicatoren bieden informatie voor evaluatie en om waar nodig bij te sturen.

5.1 We gaan werken aan het vormgeven van een integrale participatieve aanpak voor het buitengebied, om in verbinding met de samenleving en de (gebiedsgerichte) aanpak vanuit rijk en provincie hierin goede ruimtelijke keuzes te kunnen gaan maken.

3.1.1.6 Nieuw beleid begroting 2023-2026

Capaciteit verstedelijkingsagenda en procesbudget

De Regio Zwolle werkt samen met het rijk aan de regionale verstedelijkingsstrategie om wonen en werken in de toekomst te accommoderen, rekening houdend met onder andere de klimaatadaptieve opgave. Inmiddels ligt er een regionale verstedelijkingsstrategie met opgaven en kansen voor de gemeente Raalte. We willen de verstedelijkingsopgave verder uitwerken tot een opgavegerichte aanpak met als doel om onze woningbouwambitie, rekening houdend met andere verwante opgaven, te realiseren.

Voorgesteld wordt om voor capaciteit verstedelijkingsagenda structureel € 258.000 en voor overhead structureel € 42.000 beschikbaar te stellen. Ook wordt voorgesteld om voor procesbudget verstedelijkingsagenda voor de jaren 2023 en 2024 jaarlijks eenmalig € 150.000 en voor de jaren 2025 en 2026 jaarlijks eenmalig € 50.000 beschikbaar stellen.

Capaciteit programma mobiliteit

Voor alle projecten rondom de N35 en stations wordt voorgesteld ambtelijke capaciteit beschikbaar te stellen. Op deze manier wordt de inhoudelijke inbreng van de gemeente Raalte gewaarborgd en kunnen we een actieve bijdrage leveren in de verkenning, planvorming en realisatie. Bovendien willen we de afzonderlijke projecten onderbrengen in een programmateam mobiliteit om zo meer overzicht te houden over alle ontwikkelingen.

Voorgesteld wordt voor de jaren 2023 t/m 2026 jaarlijks eenmalig € 160.000 beschikbaar te stellen voor capaciteit programma mobiliteit en € 40.000 voor overhead.

Capaciteit opgave toekomstbestendig buitengebied

Een Toekomstbestendig Buitengebied is een van de vier grote opgaven zoals opgenomen in het coalitieakkoord. Deze opgave sluit aan op de ambitie uit de Omgevingsvisie Horizon 2040 om een buitengebied te houden waar het goed wonen, werken en recreëren is. Doel is de ontwikkeling van een breed gedragen samenhangende integrale visie en participatieve aanpak voor het buitengebied op zowel ruimtelijk, economisch als sociaal maatschappelijk vlak.

Daarvoor is voldoende capaciteit nodig op strategisch en operationeel niveau om dit op te zetten en uit te voeren. De verbinding met de lokale samenleving wordt gelegd en er wordt integraal input gegeven aan de Gebied Gerichte Aanpak (GGA) voor Salland die vanuit het rijk en de provincie wordt ingezet. Op deze manier vervullen we een stabiele regierol. Met een integrale aanpak leggen we ook de samenhang met de verstedelijkingsopgave.

Voorgesteld wordt voor de capaciteit opgave toekomstbestendig buitengebied structureel € 113.000 en voor overhead € 20.000 structureel beschikbaar te stellen.

Cofinanciering Leaderprojecten 2023-2027

Het Leaderprogramma draagt bij aan de ontwikkelingen op het platteland en past binnen de kernopgave Buitengebied in het kader van de Visie Horizon 2040 en het coalitieakkoord Toekomstbestendig Buitengebied. Voor het nieuwe Leaderprogramma 2023-2027 zijn voor 2023 in de begroting 2022 reeds middelen beschikbaar gesteld. Met ingang van 2023 wordt een deel van deze middelen specifiek ingezet voor duurzaamheidsdoelen.

Voorgesteld wordt voor de jaren 2024 t/m 2026 jaarlijks eenmalig € 122.222 beschikbaar te stellen.

Ambities Vergunning Toezicht Handhaving (VTH)

Op basis van de ambitie van de raad om het toezicht in het fysieke domein te versterken, zijn voor 2022 eenmalige middelen beschikbaar gesteld. Het is van belang deze extra inspanning op het toezicht ook in 2023 en verder te kunnen voortzetten. Het doel is om door middel van deze versterking van het toezicht, het door de raad beoogde ambitieniveau, vastgelegd in het ambitiedocument en het VTH-uitvoeringsbeleid 2022–2024, te kunnen continueren. Onderdeel hiervan is het versterken van de communicatie rondom de uitvoering van de VTH-taken om daarmee te voorkomen dat we tot handhaving moeten over gaan.

Voorgesteld wordt om voor een senior medewerker structureel € 97.000 beschikbaar te stellen en voor een toezichthouder voor de jaren 2023 t/m 2026 jaarlijks eenmalig € 70.000. Ook wordt voorgesteld om voor het uitvoeren van de communicatiestrategie voor de jaren 2023 t/m 2026 jaarlijks eenmalig € 10.000 beschikbaar te stellen. Voor overhead wordt voor de senior medewerker € 20.000 structureel en voor de extra toezichthouder jaarlijks € 20.000 eenmalig begroot.

Voorgesteld wordt met het door het rijk aan extra beschikbaar gestelde middelen van structureel € 35.000 een impuls te geven aan de BOA-inzet. De beschikbaar gestelde middelen worden volledig voor dit doel ingezet.

Extra bijdrage Omgevingsdienst (OD) IJsselland

De verhoging van de bijdrage in de kosten OD IJsselland hangt samen met besluitvorming over professionalisering van de dienst in het kader van het programma 'Samen Toekomstbestendig'. Naast een versterking van de bedrijfsvoering heeft dit programma een herziening van de financieringsstructuur in zich. De bijdrage per partner is met ingang van 2023 gebaseerd op een uurtarief voor de werkzaamheden in het primaire proces (VTH + advies). Het besluit heeft het noodzakelijke aantal voorstemmers (≥75%) gehaald en is daarmee voor alle verbonden partijen een verplichte uitgave. De totale extra structurele bijdrage bedraagt € 321.000 waarvan € 150.000 het gevolg is van de regionaal uniforme ambitieafspraken op het gebied van risicogestuurd toezicht en handhaving.

De hoogte van de ambitie op toezicht is nog onderwerp van bestuurlijk overleg. Afhankelijk van de uitkomsten van dit overleg kan nog bijstelling van de extra bijdrage op het toezicht van € 150.000 volgen.

Voorgesteld wordt voor 2023 eenmalig € 40.736 beschikbaar te stellen voor deelname aan het project energie en duurzaamheid, waarbij rekening wordt gehouden met een bijdrage van de provincie van € 12.000.

Dataspecialist domein Ruimte
De verstedelijkingsopgave, de opgave van een toekomstbestendig buitengebied en de opgave van leefbare & toekomstbestendige dorpen en wijken kennen vele facetten (denk aan mobiliteit, wonen, klimaat, economie, etc.). Om deze opgaven elk op een juiste manier op te pakken, is een samenhangende aanpak van deze verschillende facetten noodzakelijk. Analyse en toepassing van data ondersteunt deze aanpak en kan gegevens uit de verschillende vakgebieden combineren en leiden tot de juiste keuzes op zowel lokaal als regionaal niveau. Zo kan data inzicht geven in de woningbouwvoorraad in de verschillende kernen van de gemeente Raalte. Op basis van geprojecteerde groei in die kernen kunnen per kern prognoses worden gemaakt van bijvoorbeeld de te verwachten mobiliteitsgroei, de klimaatadaptieve maatregelen die noodzakelijk zijn voor deze woningbouw, maar ook van de demografische veranderingen van de kern in de nabije toekomst (en het mogelijke effect daarvan op de voorzieningen).
Door middel van extra capaciteit in het domein Ruimte verwachten we de kracht van data te kunnen gebruiken in de opgaven die voor ons liggen. Vooralsnog vullen we dit in met tijdelijke capaciteit (2023 t/m 2026) en gebruiken we die tijd om na te gaan of de behoefte aan deze capaciteit van blijvende aard is en omgezet moet worden in structurele capaciteit.

Voorgesteld wordt voor de jaren 2023 t/m 2026 jaarlijks eenmalig € 60.000 beschikbaar te stellen voor extra capaciteit en voor overhead € 13.300.

Fietsbeleidsplan
Het stimuleren van het gebruik van de fiets is een effectief middel om de gemeentelijke ambities op het gebied van recreatie, gezondheid, leefbaarheid, duurzaamheid en mobiliteitsvrijheid waar te kunnen maken. De kernen in de gemeente lenen zich qua omvang uitstekend voor het gebruik van de fiets en ook de afstanden tussen de kernen zijn met de fiets goed te overbruggen.
De manier waarop het fietsen in Raalte gestimuleerd kan worden, bestaat uit de volgende zeven sporen: marketing, educatie, fietsnetwerk, fietsveiligheid, sociale veiligheid, goede en veilige stallingen en voorrang voor de fiets.

Voorgesteld wordt voor 2023, vooruitlopend op bestuurlijke vaststelling van het Fietsbeleidsplan, eenmalig € 75.000 beschikbaar te stellen.

Werkbudget uitvoering woonbeleid
Voor de uitvoering van het woonbeleid in het algemeen is jaarlijks een werkbudget nodig. Het beleidsterrein is volop in ontwikkeling. Om deze ontwikkeling te kunnen volgen, kan het noodzakelijk zijn om externe deskundigheid in te huren of om regionale samenwerking te ondersteunen of het invullen/ondersteunen van andere werkzaamheden/activiteiten.

Voorgesteld wordt om voor de jaren 2023 t/m 2026 eenmalig € 10.000 beschikbaar te stellen voor werkbudget uitvoering woonbeleid.

Beleid huisvesting arbeidsmigranten
Om de doelgroep arbeidsmigranten te behouden voor de lokale economie is het nodig om hiervoor beleid te ontwikkelen voor de huisvesting.

Voorgesteld wordt om eenmalig € 25.000 beschikbaar te stellen voor het ontwikkelen van beleid voor huisvesting arbeidsmigranten ten laste van de reserve stedelijke vernieuwing.

Onderzoek rolverdeling gemeente/woningcorporatie binnen het woonwagenbeleid
Bij de opstelling van het Programma Wonen is ook invulling gegeven aan het woonwagenbeleid. Geconstateerd is dat er meer vraag is naar woonwagenstandplaatsen dan het huidige aanbod. Uitbreiding is daarmee gewenst. Van belang is om na te denken welke rol de gemeente daar nog in heeft voor de toekomst. De huidige beheersovereenkomst tussen de gemeente en Salland Wonen is van juni 1990. Voor het doorontwikkelen van dit beleid met betrekking tot de rolverdeling is het gewenst ons door deskundigen te laten ondersteunen. Is het nog wel logisch dat de gemeente woonwagenlocaties in bezit heeft en dat het beheer door Salland Wonen wordt uitgevoerd?

Voorgesteld wordt voor onderzoek rolverdeling gemeente/woningcorporatie binnen het woonwagenbeleid eenmalig € 30.000 beschikbaar te stellen ten laste van de reserve stedelijke vernieuwing.

3.1.1.7 Wat mag het kosten?

Bedragen * € 1.000		Rek.	Begr.	Begr.	Meerjarenraming		
Nr.	Taakveld omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten							
0.3	Beheer ov gebouw en gronden (voormNNIEG)	33	30	25	25	26	26
2.1	Verkeer en vervoer	18	164	223	125	117	130
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	350	1.238	675	698	421	352
7.4	Milieubeheer	1.101	1.722	1.644	1.495	1.467	1.422
8.1	Ruimtelijke ordening	2.288	1.873	2.552	1.847	1.747	1.737
8.2	Grondexploitatie	3.132	6.047	8.878	3.349	3.787	2.350
8.3	Wonen en bouwen	2.052	2.530	2.327	2.094	2.091	2.088
Totaal		**8.973**	**13.604**	**16.324**	**9.632**	**9.655**	**8.106**
Baten							
0.3	Beheer ov gebouw en gronden (voormNNIEG)	-25	-1	-7	-7	-7	-7
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-1.268	-1.243	-675	-698	-421	-352
7.4	Milieubeheer	-19	-12	-12	0	0	0
8.1	Ruimtelijke ordening	-494	-181	-37	-23	-23	-23
8.2	Grondexploitatie	-5.669	-7.667	-10.103	-4.209	-4.014	-2.452
8.3	Wonen en bouwen	-1.435	-938	-974	-974	-974	-974
Totaal		**-8.910**	**-10.043**	**-11.809**	**-5.911**	**-5.439**	**-3.808**
Saldo van baten en lasten voor bestemming		**63**	**3.561**	**4.515**	**3.722**	**4.217**	**4.298**
Reservemutaties							
	Onttrekkingen	-442	-1.439	-647	-56	-56	-46
	Toevoegingen	3.670	2.043	1.368	902	270	145
Saldo van baten en lasten na bestemming		**3.291**	**4.165**	**5.236**	**4.568**	**4.430**	**4.396**

Programma 2

Integraal beheer openbare ruimte

Gemeente Raalte

3.1.2 Integraal beheer openbare ruimte

Portefeuillehouder:	Wethouders B. Nijboer en B. Breunissen
Programmacoördinator:	Domeinmanager R. van Harten

3.1.2.1 Wat willen we bereiken?

Wanneer je naar buiten stapt, sta je in de openbare ruimte. Een goede kwaliteit van de openbare ruimte heeft een directe invloed op de leefbaarheid, een plek waar mensen fijn kunnen wonen, leven en ondernemen. Dat willen wij zo houden en verbeteren. Hierbij komen aspecten in beeld als het borgen van een goede en veilige bereikbaarheid en dragen we bij aan een duurzame, klimaatadaptieve, groene en gezonde leefomgeving waar mensen zich prettig voelen. Dat willen wij zo houden en verbeteren. In eerste instantie door het uitvoeren van dagelijks onderhoud. Daarnaast kennen wij een aantal gebieden met een grote onderhouds- en vervangingsopgave. Wij willen deze gebieden toekomstbestendig maken. We werken aan een veilige, gezonde, schone en mooie leefomgeving. Niet alleen in fysieke zin door deze toekomstbestendig te maken, maar ook door een maatschappelijke meerwaarde te creëren door een verbinding te leggen met de sociale en maatschappelijke opgaven. Ons doel is om voor de komende periode beter inzicht te verkrijgen in de opgaven, zodat prioriteiten kunnen worden gesteld en zaken in de tijd kunnen worden uitgezet. Hierbij zetten wij in op een gebiedsgerichte, participatieve en integrale aanpak. De gemeentelijke gebouwen zijn functioneel, waarbij wij naast het uitvoeren van het reguliere onderhoud eraan werken om de gebouwen te verduurzamen.

3.1.2.2 Relevante ontwikkelingen

We zien grote ontwikkelingen op ons afkomen die mede geënt zijn op de Omgevingsvisie, waarbij wij vanuit beheer openbare ruimte werken aan een programmatische aanpak die zich onder meer vertaald in een meerjareninvesteringsprogramma openbare ruimte. Wij zien dat een versterkte inzet nodig is op het gebied van de woon- en leefomgeving, zeker in relatie tot de verstedelijkingsopgave Regio Zwolle waaraan de gemeente Raalte deelneemt. De grote opgaven op het gebied van wonen vraagt ook een inzet op het in stand houden van het bestaande bezit (vervangingsopgave en toekomstbestendig maken). Wij zien dat de openbare ruimte in toenemende mate een plek wordt waar opgaven op het gebied van klimaat, gezondheid, biodiversiteit, energietransitie en duurzaamheid gerealiseerd moeten worden. Dit is een complexe opgave, waarbij prioriteiten moeten worden gesteld. Niet alles kan en hoeft overal tegelijk. Het opstellen van quickscans om opgaven in de fysieke leefomgeving in een buurt te bepalen, gaan ons daarbij helpen.

Het reguliere beheer ontwikkelt zich meer naar een effect gestuurd beheer, waarbij het maatschappelijk doel meer voorop staat ten opzichte van de technische onderhoudsmaatregelen en frequenties.
In het buitengebied spelen vele (ruimtelijke) ontwikkelingen die ook eisen stellen aan de inrichting en het gebruik van de wegen.
Het verzwaren van de ondergrondse infrastructuur (voor de verduurzamingsprojecten, zoals zonneparken) vraagt in toenemende mate om aandacht voor het weg- en boombeheer.

3.1.2.3 Doelstellingen

1. We borgen de ondergrens van veiligheid, voorkomen kapitaalvernietiging en behalen de vastgestelde kwaliteitsnormen.

2. We werken aan een toekomstbestendige, veilige, gezonde, schone en mooie leefomgeving waaronder de openbare gebouwen en creëren hiermee een maatschappelijke meerwaarde.

3. We werken aan een lange termijn aanpak voor het fysieke domein om te komen tot toekomstbestendige leefbare dorpen en wijken.

3.1.2.4 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren programma 2	Referentie		2023	2024	2025	2026
	jaar	cijfer				
Perken, plantsoenen en parken in mijn buurt zijn goed onderhouden *Bron: Waar staat je gemeente*	2020	3,0	-	3,0	-	3,0
De mate waarin voldaan wordt aan de beeldkwaliteitseisen uit het groenbeleidsplan *Bron: gemeentelijke schouwen*	2021	96,0%	92,0	92,0%	92,0%	92,0%
Straten, paden en trottoirs in mijn buurt zijn goed begaanbaar *Bron: Waar staat je gemeente*	2020	3,2	-	3,0	-	3,0
In mijn buurt zijn weinig tot geen dingen kapot *Bron: Waar staat je gemeente*	2020	4,3	-	3,0	-	3,0
Speelvoorzieningen (kinderen tot 12 jaar) *Bron: Waar staat je gemeente*	2020	3,7	-	3,0	-	3,0
In mijn buurt is voldoende parkeergelegenheid *Bron: Waar staat je gemeente*	2020	3,5	-	3,0	-	3,0
Mijn buurt is schoon *Bron: Waar staat je gemeente*	2020	3,7	-	3,0	-	3,0

3.1.2.5 Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 Het opstellen en actualiseren van beheerplannen (voor spelen, begraafplaatsen, bermen en sloten).

2.1 Het versterken van de biodiversiteit en groene kwaliteit van de woon- en leefomgeving.

2.2 Het nemen van klimaatadaptieve maatregelen op alle schaalniveaus.

2.3 Het ontwikkelen van beleid ten aanzien van de circulariteit van materialen.

2.4 Het benutten en faciliteren van initiatieven uit de Raalter samenleving.

2.5 Het ontwikkelen van beleid ten aanzien van biodiversiteit.

3.1 Het geven van inzicht in de inhoudelijk- en financiële opgave op de lange termijn en het organiseren van de structurele dekking.

3.2 Het geven van inzicht in de korte termijn investeringen door middel van het meerjareninvesteringsprogramma.

3.3 Het gebiedsgericht verbinden van opgaven met andere programma's en opgaven (onder andere ruimtelijke ontwikkelingen, verstedelijking, verkeer, onderwijs, sociaal, sport, economie, duurzaamheid).

3.1.2.6 Nieuw beleid begroting 2023-2026

Startkrediet voor leefbare en toekomstbestendige dorpen en wijken

Met een startkrediet willen we in 2023 de eerste stappen zetten om op termijn te komen tot een programmering van de opgaven en een prognose van de benodigde middelen om de openbare ruimte toekomstbestendig te maken. De eerste stap is het verkrijgen van inzicht in de opgaven en het prioriteren van gebieden waarop moet worden ingezet. Hierbij wordt een verbinding gelegd met onder andere de opgaven uit het sociaal domein.

Voorgesteld wordt eenmalig € 100.000 beschikbaar te stellen om de eerste stappen te kunnen zetten voor leefbare en toekomstbestendige dorpen en wijken.

MIP-OR 2023-2026

In de geactualiseerde versie van het meerjareninvesteringsprogramma openbare ruimte (MIP-OR) zijn de investeringen opgenomen voor het voorbereiden en uitvoeren van de integrale aanpak van de Hellendoornseweg (buitengebied), het vervangen van bomen en verhardingen aan de Harmelinkstraat-Heuvelweg in Luttenberg, het oplossen van de wateroverlast aan de Karreweide in Broekland en de integrale aanpak van de Korenbloem en omgeving in Heino. Daarnaast zijn investeringen geraamd voor het vervangen van openbare verlichting, wegverhardingen, groen, duikerbruggen en het vervangen van damwanden langs de geluidswal Hartkamp. De totale nieuwe investeringen ramen wij op bijna € 5,5 mln., uit te voeren in de jaren 2023 tot en met 2026. In de begroting zijn de kapitaallasten oplopend tot structureel € 242.843 en de eenmalige voorbereidingskredieten verwerkt van totaal € 200.638 voor de jaren 2023 en 2024.

Voorgesteld wordt de kredieten en kapitaallasten uit de MIP-OR voor de jaren 2023-2026 te ramen.

Uitvoering beleid klimaatadaptatie

In 2021 is het klimaatadaptatiebeleid vastgesteld door de raad. Voor 2023 tot en met 2025 zijn uitvoeringsmiddelen nodig, zodat we uitvoering kunnen blijven geven aan het beleid en de gemeente Raalte volwaardig kan bijdragen aan het klimaatbestendig maken van de regio (in Rivus verband).

Voorgesteld wordt hiervoor tot en met 2025 eenmalige middelen beschikbaar te stellen van totaal € 395.000. Betreft personele middelen van € 165.000, overhead € 30.000 en externe budgetten € 200.000.

Toekomstbestendig groenbeheer

Het openbaar groen willen wij meer toekomstbestendig inrichten, mede op basis van de prioriteiten die de gemeenteraad in oktober 2021 heeft aangegeven.

Hiermee wordt een plus gezet op het versterken van de biodiversiteit, het borgen van de veiligheid en het leveren van een maatschappelijke meerwaarde. Middels een groeimodel lopen structurele middelen op tot een bedrag van € 85.000 in 2026. De ondersteuning van de werkgroep groene agenda willen wij structureel regelen voor een bedrag van € 29.450 (waarvan € 4.450 overhead), zodat mooie groene initiatieven tot uitvoering kunnen komen. Met het voortzetten van de aanpak van de eikenprocessierups werken wij aan een natuurlijk evenwicht en voorkomen hiermee zoveel mogelijk de overlast.

Voorgesteld wordt voor openbaar groen voor 2023 € 21.000 oplopend naar € 85.000 voor 2026 te ramen en voor de groene agenda structureel € 29.450. Verder wordt voorgesteld voor de beheersing van de eikenprocessierups voor 2023 en 2024 eenmalig € 40.000 te ramen.

Nieuw beleid biodiversiteit en circulariteit
De soortenrijkdom van planten en dieren (biodiversiteit) staat sterk onder druk. De maatregelen die de gemeente Raalte neemt zijn vaak gebaseerd op een ad hoc benadering. Met een meer planmatige aanpak, op basis van een samenhangend beleid, kan de inzet bepaald worden op het gebied van bijvoorbeeld invulling van ruimtelijke plannen, soortenmanagement, het natuurinclusief bouwen en renoveren en de toepassingen binnen het reguliere beheer en onderhoud. Wij programmeren deze investering van € 50.000 voor 2023.

Op het gebied van circulair werken in de openbare ruimte moeten we stappen zetten om bij te dragen aan het ombuigen van de lineaire economie naar een circulaire economie. Dit is nodig om in 2030 aan de landelijk doelstelling van 50% circulair werken te kunnen voldoen. Toepassingen die we op dit moment doen zijn gebaseerd op toevalligheden. Met het ontwikkelen van beleid in 2024 kan een doorvertaling plaatsvinden bij de uitvoering van gemeentelijke taken.

Voorgesteld wordt voor het ontwikkelen van beleid circulariteit eenmalig € 50.000 beschikbaar te stellen.

Kwaliteitsimpuls openbare ruimte
Met het inzetten van middelen willen we bereiken dat de openbare ruimte aantrekkelijker wordt voor inwoners en ondernemers en dat de openbare ruimte ook meer wordt gebruikt. Met een uitvoeringsbudget kunnen initiatieven van inwoners worden gehonoreerd zoals het plaatsen van extra banken, aanleg groenvoorzieningen of uitingen van beeldende kunst en cultuur. Hiermee dragen we ook bij aan sterkere sociale verbanden en de versterking van leefbaarheid en biodiversiteit.

Voorgesteld wordt voor de kwaliteitsimpuls openbare ruimte voor de jaren 2023 tot en met 2026 jaarlijks een eenmalig bedrag van € 25.000 beschikbaar te stellen.

Onkruidbeheersing op verhardingen
Het verbod op het inzetten van chemische middelen voor het bestrijden van onkruid op verhardingen heeft geleid tot het inzetten op alternatieve methoden. Dit is een structurele taak met, tot nu toe, een eenmalige dekking. Op basis van het coalitieakkoord streven wij naar een structurele dekking.

Vooralsnog wordt voorgesteld voor 2026 eenmalig € 110.000 voor onkruidbeheersing beschikbaar te stellen om deze taak te kunnen blijven uitvoeren.

3.1.2.7 Wat mag het kosten?

Bedragen * € 1.000		Rek.	Begr.	Begr.	Meerjarenraming		
Nr.	Taakveld omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten							
0.2	Burgerzaken	1	0	1	1	1	1
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	426	314	557	799	919	346
2.1	Verkeer en vervoer (wegbeheer)	4.581	4.641	5.504	5.070	5.084	5.137
2.2	Parkeren	204	182	144	143	141	140
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	93	98	100	100	100	100
5.2	Sportaccommodaties (beheer)	2.373	2.356	1.980	2.007	1.997	1.976
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.019	3.088	3.054	2.949	2.927	2.963
7.2	Riolering	3.378	3.685	4.258	4.102	4.036	4.021
7.4	Milieubeheer	50	216	55	155	155	0
7.5	Begraafplaatsen en crematoria (beheer)	336	363	470	455	451	446
Totaal		**14.460**	**14.942**	**16.122**	**15.780**	**15.812**	**15.129**
Baten							
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-24	-17	-17	-17	-17	-17
2.1	Verkeer en vervoer (wegbeheer)	-334	-175	-184	-184	-184	-184
2.2	Parkeren	-5	-4	-4	-4	-4	-4
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-48	-70	-72	-72	-72	-72
5.2	Sportaccommodaties (beheer)	-157	-79	-22	-22	-22	-22
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-20	-7	-8	-8	-8	-8
7.2	Riolering	-3.761	-4.172	-4.500	-4.110	-4.037	-4.022
7.4	Milieubeheer	0	-50	0	0	0	0
7.5	Begraafplaatsen en crematoria (beheer)	-288	-188	-193	-193	-193	-193
Totaal		**-4.637**	**-4.762**	**-4.999**	**-4.608**	**-4.535**	**-4.520**
Saldo van baten en lasten voor bestemming		**9.823**	**10.180**	**11.124**	**11.172**	**11.276**	**10.608**
Reservemutaties							
	Onttrekkingen	-1.370	-4.267	-1.206	-961	-1.080	-587
	Toevoegingen	1.767	4.144	919	916	920	921
Saldo van baten en lasten na bestemming		**10.220**	**10.057**	**10.836**	**11.127**	**11.116**	**10.942**

Programma 3

Onderwijs, werk en inkomen

Gemeente Raalte

3.1.3 Onderwijs, werk en inkomen

Portefeuillehouder:	Wethouders G. Toeter en B. Breunissen
Programmacoördinator:	Domeinmanager T. Schrör

3.1.3.1 Wat willen we bereiken?

We zetten in op gelijke kansen voor iedereen. Basisonderwijs in elke kern is daarom voor ons een vanzelfsprekendheid. Onze gezondheid, ons inkomen, welbevinden of continuïteit van onderwijs is niet altijd en voor iedereen vanzelfsprekend. We zetten samen met het onderwijs en bijbehorende partners in op het aanpakken van leerachterstanden en het sociaal welbevinden van jongeren als gevolg van de coronacrisis. Wij willen dat al onze inwoners meedoen naar vermogen. Samen met onze ondernemers, het onderwijs en de regio werken we daarom aan een arbeidsmarkt die aantrekkelijk is en blijft voor zowel werkgevers en werknemers. Voor inwoners die (tijdelijk) niet mee kunnen doen, bieden wij een vangnet.

We blijven samen met onze partners inzetten op het vroegtijdig signaleren van schulden om erger te voorkomen en ondersteunen onze minima met effectief minimabeleid.

Tot slot willen we ook dat nieuwe inwoners, zoals statushouders en vluchtelingen zo veel als mogelijk mee kunnen doen. Daarom bieden we ondersteuning, met name op het gebied van taal en werk. Zo willen we problemen zoveel mogelijk voorkomen. Waar dit niet lukt, bieden we ondersteuning om de problemen aan te pakken. Wij kiezen daarbij voor een integrale en op het gezin/huishouden gerichte aanpak, waarbij wij focussen op wat iemand wel kan vanuit de principes van positieve gezondheid.

3.1.3.2 Relevante ontwikkelingen

Als gevolg van conjuncturele ontwikkelingen is er sprake van een toename van vacatures en afname van werkloosheid. Dat creëert kansen voor inwoners die op zoek zijn naar een baan of meer uren willen werken. Tegelijkertijd zijn er ook structurele ontwikkelingen die maken dat met name laagopgeleiden het moeilijker hebben op de arbeidsmarkt, bijvoorbeeld vanwege het verdwijnen van routinematig werk en de hogere eisen aan werknemersvaardigheden.

De gevolgen van de coronacrisis op de economie lijken beperkt te zijn. Het risico op inkomensarmoede (aantal huishoudens met een inkomen onder de lage-inkomensgrens) daalde over het algemeen zelfs. Tegelijk neemt de financiële kwetsbaarheid van specifieke groepen toe. Hoewel het risico op inkomensarmoede daalde, kampen inmiddels steeds meer mensen met een stijging van vaste lasten, bijvoorbeeld op het gebied van energie, huur en andere vaste lasten.

Nederland kampt op dit moment met een groot tekort aan asielopvangplekken. Dit komt onder andere door de zeer beperkte doorstroommogelijkheden voor statushouders, die daarom genoodzaakt zijn (te) lang in een asielzoekerscentrum te verblijven. Het Rijk gaat de taakstelling huisvesting statushouders fors verhogen. Daarnaast worden gemeenten dringend verzocht om statushouders versneld op te vangen in tussenvoorzieningen.

De stijgende energieprijzen en toenemende inflatie zorgen ervoor dat steeds meer inwoners moeite krijgen om rond te komen. We bieden de inwoners met de laagste inkomens een tegemoetkoming in de vorm van de energietoeslag, maar het is niet uit te sluiten dat dit in sommige situaties onvoldoende is om de (financiële) problemen aan te pakken.

Op dit moment is bekend dat het Rijk komt met een pakket aan maatregelen, maar het is nog onvoldoende duidelijk wat dit pakket inhoudt.

3.1.3.3 Doelstellingen

1. We bieden een ondersteuning aan wie (tijdelijk) niet kan voorzien in het eigen inkomen en recht heeft op een uitkering.

2. We begeleiden mensen naar werk die hierbij ondersteuning nodig hebben, met als doel dat inwoners maximaal meedoen naar eigen vermogen. Werk is voor ons meer dan een reguliere betaalde baan. Het kan bijvoorbeeld ook beschut werk of vrijwilligerswerk zijn. We hebben een sterke infrastructuur om dit doel te bereiken, waar de Stichting Werk Raalte een belangrijk onderdeel van is.

3. We werken aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt, om ervoor te zorgen dat er nu en in de toekomst passend werk beschikbaar is voor onze inwoners en voldoende geschikte werknemers voor onze werkgevers.

4. We werken aan een effectief minima- schulddienstverleningsbeleid. Vanuit het oogpunt van de menselijke maat stemmen we uitvoering af op concrete behoeften, verwachtingen en omstandigheden van inwoners, waaronder ook kinderen en jongeren. De participatie van inwoners op wie het beleid betrekking heeft is hierbij van belang.

5. Signaleren en terugdringen van laaggeletterdheid is een integraal onderdeel van de dienstverlening en het beleid in het sociaal domein.

6. Voor jongeren is er een sluitende aanpak. Jongeren gaan naar school, hebben werk of een passende dagbesteding. We werken samen met school om uitval te voorkomen.

7. We gaan verder met het uitvoeren van het lokale plan betreft het Nationaal Programma Onderwijs. We werken samen met scholen om leerachterstanden te voorkomen en zetten in op sociaal welbevinden van onze jeugd.

8. Kinderen in de gemeente Raalte worden optimaal voorbereid voor de basisschool, doordat er de mogelijkheid is om deel te nemen aan de voorschoolse voorzieningen. Voor de kinderen met een ontwikkelingsachterstand is er extra ondersteuning in de vorm van voor- en vroegschoolse educatie.

9. We ondersteunen statushouders bij hun inburgering en integratie in de gemeente Raalte, zodat zij zo snel mogelijk naar vermogen meedoen in onze samenleving.

3.1.3.4 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren programma 3	Referentie		2023	2024	2025	2026
	jaar	cijfer				
Banen Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar *Bron: Diverse bronnen*	2021	771,2	775,0	778,0	780,0	781,0
Netto arbeidsparticipatie Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking. *Bron: CBS - Arbeidsdeelname*	2020	72,3%	73,0%	73,2%	73,4%	73,6%
Bijstandsuitkeringen Het aantal personen met een bijstandsuitkering op grond van de Participatiewet per 10.000 inwoners van 18 jaar en ouder. *Bron: CBS - Participatiewet*	2021	190,8	188,0	187,0	187,0	186,0
Aantal re-integratievoorzieningen Het aantal lopende re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot 64 jaar *Bron: CBS - Participatiewet*	2020	127,7	135,0	140,0	145,0	150,0
% Kinderen in armoede Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen. *Bron: Verwey Jonker Instituut*	2020	3,0%	3,0%	3,0%	3,0%	3,0%
% Jeugdwerkloosheid Het percentage werkloze jongeren (16 t/m 22 jaar). *Bron: Verwey Jonker Instituut*	2020	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%
Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) % Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 tot 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat. *Bron: DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs*	2021	0,9%	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%
Absoluut verzuim per 1.000 leerlingen van 5 tot 18 jaar Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een onderwijsinstelling en niet beschikt over een vrijstelling. *Bron: DUO/Ingrado*	2021	3,2	1,5	1,4	1,4	1,4

Indicatoren programma 3	Referentie jaar	Referentie cijfer	2023	2024	2025	2026
Relatief verzuim per 1.000 leerlingen van 5 tot 18 jaar Het relatieve aantal leer- of kwalificatieplichtige jongeren zonder vrijstelling dat langer dan vier opeenvolgende weken niet ingeschreven was op school. *Bron: DUO/Ingrado*	2021	5,0	10,0	9,0	9,0	9,0
Het percentage 2,5 tot 4-jarigen, dat deelneemt aan de voorschoolse voorzieningen *Bron: CJG en kinderopvangorganisatie die subsidie ontvangen voor VVE en Peuterwerk*	2017	90%	91%	91%	91%	91%

Legenda:

Verplichte beleidsindicatoren op basis van vernieuwing BBV

3.1.3.5 Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 Inwoners die aangewezen zijn op een uitkering, ondersteunen we actief om mee te doen naar vermogen. In deze trajecten bieden we maatwerk en kijken we breder dan alleen werk; ook gezondheid nemen we hierin mee.

2.1 In 2022 hebben we de Raalte Werkt!, onze visie op werk, participatie en re-integratie vastgesteld. In 2023 werken we verder aan de uitvoering van deze visie aan de hand van het hiervoor vastgestelde uitvoeringsplan.

2.2 In 2022 hebben we afspraken gemaakt met de Stichting Werk Raalte over de uitbreiding van hun diensten. In 2023 blijven we dit gesprek voeren. We monitoren hoe de gemaakte afspraken in de praktijk uitpakken en maken aanvullende afspraken wanneer dit nodig is.

2.3 en 3.1 Met de inzet van lokale en regionale re-integratie-instrumenten zetten we in op het verkleinen van de kloof tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Hierbij maken we zoveel mogelijk gebruik van het aanbod van het Werkbedrijf Regio Zwolle (WRZ).

3.2 We werken aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt. Regionaal werken we hiervoor in de regio Zwolle samen met werkgevers- en werknemersorganisaties, UWV Werkbedrijf en het onderwijs aan de Human Capital Agenda. We zijn ons ervan bewust dat de huidige afspraken over de financiering van deze regionale agenda na 2023 aflopen en komen in 2023 met een voorstel voor het vervolg.

3.3 In 2021 hebben we, samen met werkgevers en onderwijspartijen uit onze gemeente, het Actieplan Werk Raalte opgesteld. Met dit actieplan werken we lokaal aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt in onze gemeente. In 2022 hebben we met een grote groep ondernemers en lokale partners gewerkt aan de uitvoering van dit actieplan. 2023 staat in het teken van het bestendigen van deze aanpak en het borgen van het gezamenlijk eigenaarschap.

4.1 Eind 2022 loopt zowel het beleidsplan minima als het beleidsplan schulddienstverlening af. In 2023 willen we een vernieuwd beleidsplan vaststellen.

4.2 We onderzoeken hoe cliënten die gebruikmaken van inkomensondersteuning de dienstverlening ervaren en gebruiken deze ervaringen onder meer als input voor een nieuw beleidsplan.

4.3 In het kader van vroegsignalering geven we (verder) vorm aan outreachend werken, bijvoorbeeld door het afleggen van huisbezoeken bij betalingsachterstanden met een hoog risico.

4.4 Samen met Humanitas bieden we inwoners een e-learning ter bevordering van de financiële zelfredzaamheid.

5.1 We ronden de lokale aanpak die is gebaseerd op het regioplan Basisvaardigheden in Raalte af. We gebruiken nieuwe manieren om de groep NT1-ers (inwoners met Nederlands als eerste taal) te bereiken, zo maken we informatie voor iedereen toegankelijk. Bijvoorbeeld door het betrekken van laaggeletterden bij het vormgeven van informatie en aanvraagprocessen.

6.1 We gaan verder met de uitvoering van het meerjarenbeleidsplan RMC (Regionaal Meld- en Coördinatiepunt vroegtijdige schoolverlaters). We gaan lokaal aan de slag met de thema's, zoals integrale ondersteuning van jongeren in een kwetsbare positie, jongeren in beeld hebben en houden en het duurzaam naar werk begeleiden van de jongeren.

6.2 We blijven investeren op de verbinding tussen het onderwijs, de leerplichtambtenaar, RMC-consulent, het Centrum voor jeugd en gezin en de clusters werk en Wmo. Hiermee beogen we een goede samenwerking en vroegtijdige, integrale ondersteuning aan jeugdigen.

7.1 We geven samen met de partners zoals de scholen, kinderopvang, GGD en het CJG verder uitvoering aan het nationaal programma onderwijs. De thema's waarop we ons richten zijn: jongeren tijdig in beeld, sociaal emotioneel welbevinden en sociale activiteiten.

8.1 Met de Voor- en Vroegscholen geven we uitvoering aan ons plan van aanpak om de kwaliteit van VVE (Voor- en Vroegschoolse Educatie) te verbeteren door middel van de gemaakte resultaatafspraken.

9.1 We blijven onverminderd inzetten op integrale leerroutes op basis van inburgering, taal en participatie, waarbij de inburgeraar naar vermogen taalvaardigheden ontwikkelt.

9.2 In 2022 hebben we de nieuwe wet inburgering geïmplementeerd. In 2023 evalueren we de uitvoeringskeuzes die hierin zijn gemaakt.

9.3 We maken afspraken met onze maatschappelijke partners om de begeleiding ook bij een hogere instroom van statushouders te kunnen blijven bieden.

3.1.3.6 Nieuw beleid begroting 2023-2026
Niet van toepassing.

3.1.3.7 Wat mag het kosten?

Bedragen * € 1.000		Rek.	Begr.	Begr.	Meerjarenraming		
Nr.	Taakveld omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten							
0.8	Overige baten en lasten	0	0	1.000	0	0	0
4.1	Openbaar onderwijs	2	2	2	2	2	2
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.493	2.129	1.991	1.787	1.787	1.787
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	246	624	749	780	779	779
6.3	Inkomensregelingen	9.450	11.763	8.642	8.641	8.640	8.640
6.4	Begeleide participatie	4.361	4.760	4.513	4.528	4.411	4.240
6.5	Arbeidsparticipatie	952	1.106	1.076	1.093	1.113	1.133
Totaal		**16.504**	**20.385**	**17.973**	**16.832**	**16.733**	**16.582**
Baten							
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-441	-816	-685	-481	-481	-481
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-32	-247	-371	-401	-401	-401
6.3	Inkomensregelingen	-7.474	-8.188	-6.023	-6.023	-6.023	-6.023
6.5	Arbeidsparticipatie	-5	0	0	0	0	0
Totaal		**-7.952**	**-9.251**	**-7.078**	**-6.906**	**-6.906**	**-6.906**
Saldo van baten en lasten voor bestemming		**8.552**	**11.134**	**10.895**	**9.926**	**9.828**	**9.676**
Reservemutaties							
	Onttrekkingen	-283	-991	-466	-629	-692	-679
	Toevoegingen	753	273	17	17	17	17
Saldo van baten en lasten na bestemming		**9.022**	**10.416**	**10.446**	**9.314**	**9.152**	**9.014**

Programma 4

Maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp

Gemeente Raalte

3.1.4 Maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp

Portefeuillehouder:	Wethouder G. Toeter
Programmacoördinator:	Domeinmanager T. Schrör

3.1.4.1 Wat willen we bereiken?

Onze ambitie is dat iedereen naar eigen vermogen kan blijven participeren in de samenleving. Voor mensen die daarbij –naast de eigen mogelijkheden en ondersteuning door het eigen sociale netwerk- extra ondersteuning nodig hebben, zorgen wij voor passende ondersteuning. Wij kiezen daarbij voor een integrale en op het gezin/huishouden gerichte aanpak, waarbij ondersteuning op het gebied van publieke gezondheid, zorg, jeugd, onderwijs en werk en inkomen gecombineerd wordt. We focussen daarbij op wat iemand wel kan vanuit de principes van positieve gezondheid.

We bieden elk kind de kans op een goede start en ontwikkeling en een veilige plek om op te groeien. Waar nodig bieden we kinderen én ouders hulp en ondersteuning. Zo nabij mogelijk, in de eigen omgeving en met onze maatschappelijke partners, waartoe ook sport en onderwijs behoren. Daarbij hebben we extra aandacht voor het mentale welzijn van jongeren, omdat we zien dat Corona hier veel impact op heeft gehad.

We blijven inzetten op preventie en normalisering. Wel willen we strakker monitoren op wat deze inzet oplevert. In hoeverre draagt onze investering op preventie bij aan onze doelen? Daarnaast zetten we in op een brede, meer wijkgerichte aanpak.

We zien dat steeds meer van onze inwoners zorg nodig hebben. Zorg omdat ze met een lichamelijke, geestelijke of psychische beperking te maken hebben. Of omdat ze door het ouder worden met beperkingen worden geconfronteerd. Omdat we het belangrijk vinden dat onze inwoners zo lang mogelijk (zelfstandig) thuis kunnen blijven wonen, vraagt de combinatie woon en zorg de komende jaren extra aandacht en inzet.

3.1.4.2 Relevante ontwikkelingen

Landelijke tekorten op de arbeidsmarkt hebben ook invloed op de inzet van huishoudelijke ondersteuning. Hierdoor lopen de wachtlijsten op. Een effect hiervan is dat inwoners in de nabije toekomst misschien niet meer de ondersteuning kunnen ontvangen waarop zij vanuit de Wmo recht op hebben. Deze ontwikkeling is van invloed geweest op de verhoging van de tarieven voor huishoudelijke ondersteuning.

Eén van de prioriteiten van dit kabinet is te zorgen voor een woning voor iedereen. Voor veel mensen is het moeilijk passende huisvesting te vinden. Sommige mensen hebben nog minder kansen, omdat ze zich in een kwetsbare situatie bevinden. Het gaat om mensen die dak- en thuisloos zijn, die uitstromen uit een intramurale (zorg)instelling of detentie, statushouders, arbeidsmigranten en mensen met sociale of medische urgentie. Het verbeteren van de huisvesting voor deze aandachtsgroepen, vraagt een gezamenlijke inzet van gemeenten, corporaties en zorgpartners. Het programma Een Thuis voor Iedereen heeft als doel te zorgen voor voldoende betaalbare woningen voor alle aandachtsgroepen met een evenwichtige verdeling over gemeenten en met de juiste zorg, ondersteuning en begeleiding. Het programma legt hiermee een breed fundament voor de samenwerking tussen Wonen en Zorg zowel op gemeentelijk niveau als in de samenwerking met maatschappelijke partners.

In het najaar van 2022 wordt de Hervormingsagenda Jeugd 2022-2028 vastgesteld. Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), zorgaanbieders, cliënten(vertegenwoordigers), professionals en de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) stellen samen de agenda op. De agenda heeft tot doel te komen tot een financieel beheersbaar jeugdhulpstelsel en betere hulpverlening. De verwachting is dat er zowel op landelijk, regionaal als lokaal niveau hiervoor hervormingen worden doorgevoerd waar vanaf 2023 uitvoering aan gegeven gaat worden.

In 2022 heeft de aanbesteding voor specialistische jeugdhulp plaatsgevonden. De nieuwe overeenkomsten gaan per 1 januari 2023 in. Met het inkoopmodel wordt de transformatie van ambulante jeugdhulp, kleinschalig gezinsgericht wonen en normaliseren gestimuleerd.

3.1.4.3 Doelstellingen

1. We dragen bij aan het stimuleren van een goede gezondheid van onze inwoners. Wij gaan uit van positieve gezondheid, waarbij gezondheid draait om mentaal en fysiek welbevinden, zingeving, kwaliteit van leven, meedoen in de samenleving en dagelijks functioneren.

2. Raalte kenmerkt zich door een verbonden samenleving, waarin ontmoeting belangrijk is en inwoners naar elkaar omkijken. Dit willen we behouden en versterken.

3. We vinden het belangrijk dat onze inwoners zoveel mogelijk op eigen kracht meedoen in de samenleving. Daarom werken we aan het versterken van de zelfredzaamheid en veerkracht van onze inwoners en zetten we breed in op preventie en normalisering. Normaliseren betekent ook stoppen met hulpverlening zodra de inwoner weer zelf verder kan.

4. We zijn ons ervan bewust dat niet al onze inwoners (volledig) op eigen kracht mee kunnen doen in de samenleving. Voor deze inwoners bieden we passende (maatwerk)ondersteuning.

5. We zorgen voor goede randvoorwaarden, zodat senioren, mensen met een verstandelijke of lichamelijke beperking of (psychische) kwetsbaarheid op een verantwoorde manier en zo zelfstandig mogelijk in hun eigen huis en omgeving kunnen (blijven) wonen.

6. We geven verder uitvoering aan de transformatie van het sociaal domein. Onze uitgangspunten en randvoorwaarden daarbij zijn:
    1. Het perspectief van de inwoner is ons uitgangspunt.
    2. We zorgen voor een vast en vertrouwd aanspreekpunt per inwoner.
    3. We doen wat nodig is, ook als we daarvoor buiten de gebaande paden moeten treden.
    4. We voeren de taken in het sociaal domein budgetneutraal uit.

7. We beseffen ons dat de toekomstbestendigheid en betaalbaarheid van de zorg en ondersteuning steeds meer onder druk staat. We wachten niet af, maar nemen proactief actie en trekken daarbij samen op met de zorgverzekeraar en zorgkantoor, als medefinanciers van zorg en ondersteuning.

3.1.4.4 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren programma 4	Referentie		2023	2024	2025	2026
	jaar	cijfer				
Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement Aantal per 10.000 inwoners in de desbetreffende bevolkingsgroep. *Bron: CBS - Monitor Sociaal Domein WMO*	2020	680	690	690	700	700
Jongeren met jeugdhulp Percentage van alle jongeren tot 18 jaar. *Bron: CBS – Beleidsinformatie Jeugd*	2021	7,2%	6,5%	6,4%	6,4%	6,4%
Jongeren met jeugdreclassering Percentage van alle jongeren van 12 tot 23 jaar. *Bron: CBS - Beleidsinformatie Jeugd*	2021	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%
Jongeren met jeugdbescherming Percentage van alle jongeren tot 18 jaar. *Bron: CBS - Beleidsinformatie Jeugd*	2021	0,8%	0,9%	0,9%	0,9%	0,9%
Jongeren met een delict voor de rechter Percentage van alle 12 t/m 21-jarigen. *Bron: CBS - Beleidsinformatie Jeugd*	2020	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%
Cliëntervaring Wmo Percentage dat (helemaal) eens is met de stellling: De medewerker en ik hebben in het gesprek samen naar oplossingen gezocht. Bron: Cliëntervaringsonderzoek Wmo 2020)	2020	86%	87%	88%	88%	88%
Cliëntervaring Wmo De zorg/ondersteuning past bij mijn hulpvraag. Bron: Cliëntervaringsonderzoek Wmo 2020	2020	90%	91%	92%	92%	92%
Cliëntervaring Wmo Door de zorg/ondersteuning die ik krijg kan ik mij beter redden. Bron: Cliëntervaringsonderzoek Wmo 2020	2020	87%	88%	89%	89%	89%
Legenda:						
Verplichte beleidsindicatoren op basis van vernieuwing BBV						

3.1.4.5 Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 Raalte Gezond is het gemeentelijke programma waarin alle activiteiten samenkomen die bijdragen aan fitte, gezonde inwoners, van jong tot oud. In 2023 zet we in op 5 thema's roken, alcohol, overgewicht, middelengebruik en mentale gezondheid.

1.2 De gemeente Raalte had drie programma's om de gezondheid van inwoners te bevorderen en activeren voor een gezonde leefstijl. We hebben ervoor gekozen om deze drie programma's samen te brengen in één programma 'Raalte Sportief en Gezond' (zie programma 7). Vanuit dit programma worden inwoners en verenigingen gestimuleerd aanvragen te doen voor activiteiten die bijdragen aan een goede gezondheid van onze inwoners.

2.1 Op basis van de evaluatie van het actieplan Mantelzorg zetten we concrete acties uit in 2023 om de ondersteuning en waardering van Mantelzorgers in de komende jaren vorm te geven in Raalte. Dit doen we samen met mantelzorgers en Mantelzorgondersteuning Raalte.

3.1 Met het project Kansrijke Start werken professionals uit het medische en sociaal domein aan het versterken van de samenwerking rondom de eerste 1.000 dagen van een kind. Dit vergroot de kansen voor baby's en peuters en kan problemen op latere leeftijd voorkomen. In 2023 werken we verder aan het verstevigen van de samenwerking door middel van netwerkbijeenkomsten.

3.2 In 2022 is het visiedocument 'Toekomstperspectief Kr8 van Raalte' vastgesteld. Aan de hand van deze visie versterken we onze sociale basis en voorliggend veld. In 2023 ligt de focus op de implementatie van deze visie.

3.3 Het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) is dé plek voor ouders, jeugdigen en professionals bij vragen over opvoeden, opgroeien en gezondheid. Het CJG breidt de lessenreeks op het Carmel College Salland uit dat gericht is op het versterken van de weerbaarheid van jongeren. Het CJG gaat nauwer samenwerken met het jongerenwerk in het aanbieden van preventieve activiteiten.

4.1 We werken aan een sterk Veilig Thuis IJsselland dat nauw samenwerkt met het Centrum voor Jeugd en Gezin, gebiedsteams en maatschappelijk werk, zodat casussen waarin huiselijk geweld, kindermishandeling of ouderenmishandeling speelt, zo snel mogelijk en zoveel mogelijk lokaal worden opgepakt en wachtlijsten worden voorkomen.

4.2 De huidige Regiovisie 2017-2022 Transformatie maatschappelijke opvang, verslavingszorg, openbare geestelijke gezondheidszorg en beschermd wonen ggz loopt af. In 2022 is de regionale programmaorganisatie (Deventer, Olst-Wijhe, Lochem, Zutphen en Raalte) gestart met de actualisatie van deze Regiovisie. Deze vernieuwde Regiovisie is vanaf 2023 van kracht.

4.3 Nieuwe contracten voor specialistische jeugdhulp worden afgesloten per 1 januari 2023. Aan de hand van een convenant gaat er met aanbieders gewerkt worden aan de transformatieopgaven Ambulantiseren en Kleinschalig gezinsgericht wonen. Dit betreft een meerjarig ontwikkelproces.

4.4. Nieuwe contracten voor huishoudelijke ondersteuning worden afgesloten per 1 maart 2023. Door het implementeren van een nieuwe indicatie methode wordt resultaatgericht geïndiceerd.

5.1 We doen doorlopend mee aan het Actieplan Zelfstandig Thuis Wonen. Dit actieplan is opgesteld om samen met partners en inwoners te werken aan dat wat nodig is om mensen zolang en veilig mogelijk zelfstandig thuis te laten wonen. Thema's als Wonen, Meedoen, Ondersteuning en Zelfredzaamheid zijn hierin leidend. Het actieplan wordt geactualiseerd en aangevuld met elementen uit de woonzorgvisie die in 2021 is vastgesteld als onderdeel van het Programma Wonen. In 2023 bepalen we, hoe we een vervolg geven aan het Actieplan.

6.1 In 2019 is het Transformatieplan 'Doen wat nodig is voor onze inwoners' vastgesteld. Inmiddels zijn (bijna) alle projecten en acties uit dit plan afgerond of in uitvoering. Daarnaast heeft de tijd niet stil gestaan en zorgen ontwikkelingen als corona en de steeds krapper wordende arbeidsmarkt, voor nieuwe uitdagingen in het sociaal domein. Daarom is het tijd om het Transformatieplan te herijken. In 2023 gaan we hiermee aan de slag.

6.2 We blijven werken aan de doorontwikkeling van de monitor sociaal domein die ons op regelmatige basis van sturingsinformatie voorziet, waarmee we beleidsmatige keuzes kunnen volgen en nieuwe keuzes onderbouwd kunnen maken.

6.3 In 2021 zijn we samen met onze partners in de wijk gestart met een wijkaanpak in de Wilgensingel. In deze wijkaanpak werken we samen met inwoners aan een betere leefbaarheid, sterkere sociale cohesie en (sociale) voorzieningen die goed aansluiten bij de behoeften van inwoners. Sindsdien is er veel in gang gezet, maar ook merken we dat we keuzes moeten maken over onder andere de scope en het doel van de wijkaanpak en de inzet die dit vraagt. In 2023 gaan we met college en raad in gesprek over het vervolg van de wijkaanpak.

7.1 Samen met het zorgkantoor en de zorgverzekeraar werken we in de regio Midden-IJssel aan de verbinding tussen het zorgdomein en het sociaal domein, zodat we de uitdaging die op ons afkomen meer vanuit gezamenlijkheid kunnen aanpakken. Concreet werken we hierbij aan de uitvoering aan de regiovisie en werken we aan een samenwerkingsagenda tussen gemeenten, zorgverzekeraar en zorgkantoor.

3.1.4.6 Nieuw beleid begroting 2023-2026

Strategische capaciteit sociaal domein voor opgave leefbare en toekomstbestendige dorpen en wijken en de verstedelijkingsopgave

De opgave om onze bestaande dorpen en wijken te onderhouden, toekomstbestendig te maken én de sociale leefbaarheid en eigen kracht te vergroten is één van de speerpunten uit het coalitieakkoord. Dit is een grote opgave met fysieke én sociale uitdagingen en kansen. Dit vraagt om strategische denkkracht. De strategische capaciteit die op dit moment beschikbaar is in het sociaal domein is beperkt. Gezien de hoeveelheid aan opgaven is de verwachting dat deze capaciteit onvoldoende is om de ambitie uit deze opgave te kunnen waarmaken.

Voorgesteld wordt om structureel € 113.000 per jaar beschikbaar te stellen voor de uitbreiding van de capaciteit met 1 fte en voor overhead € 20.000.

3.1.4.7 Wat mag het kosten?

Bedragen * € 1.000		Rek.	Begr.	Begr.	Meerjarenraming		
Nr.	Taakveld omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten							
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	3.582	3.922	3.688	3.137	3.137	3.137
6.2	Wijkteams	1.584	1.782	1.772	1.502	1.502	1.502
6.6	Maatwerkvoorziening (WMO)	1.437	1.497	1.595	1.595	1.595	1.595
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	7.438	7.716	8.312	8.311	8.311	8.311
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	8.009	8.253	8.999	8.846	8.653	7.951
6.81	Geescaleerde zorg 18+	0	0	43	0	0	0
6.82	Geescaleerde zorg 18-	1.034	1.076	1.236	1.236	1.236	1.236
7.1	Volksgezondheid	1.581	1.615	1.653	1.652	1.652	1.652
Totaal		**24.667**	**25.860**	**27.300**	**26.280**	**26.086**	**25.384**
Baten							
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-59	-363	0	0	0	0
6.2	Wijkteams	-19	0	0	0	0	0
6.6	Maatwerkvoorziening (WMO)	-81	-83	-69	-69	-69	-69
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	-296	-315	-306	-306	-306	-306
6.81	Geescaleerde zorg 18+	0	0	-43	0	0	0
Totaal		**-455**	**-761**	**-418**	**-375**	**-375**	**-375**
Saldo van baten en lasten voor bestemming		**24.212**	**25.099**	**26.882**	**25.906**	**25.712**	**25.010**
Reservemutaties							
	Onttrekkingen	-2.178	100	-674	0	0	0
	Toevoegingen	1.946	1.304	696	696	696	696
Saldo van baten en lasten na bestemming		**23.980**	**26.503**	**26.904**	**26.602**	**26.408**	**25.706**

Programma 5

Duurzaamheid en energietransitie

Gemeente Raalte

3.1.5 Duurzaamheid en energietransitie

Portefeuillehouder:	Wethouder B. Nijboer
Programmacoördinator:	Domeinmanager E. Melinga

3.1.5.1 Wat willen we bereiken?

De gemeente Raalte wil in 2050 energieneutraal zijn en voldoen aan de afspraken uit het klimaatakkoord van Parijs. Dit betekent dat de CO_2-uitstoot in 2030 is gereduceerd met 49%. Het opwekken van elektriciteit met hernieuwbare bronnen zal steeds meer onderdeel uitmaken van onze leefomgeving. Zonnepanelen op daken, maar ook door een mix van zonneparken op land, windmolens en andere duurzame alternatieven. De energietransitie, circulaire economie en de verduurzaming en klimaatbestendige inrichting van de leefomgeving willen we met de samenleving verder vormgeven. Voor inwoners, ondernemers, maatschappelijke en publieke organisaties liggen hierin grote uitdagingen, maar ook kansen. We ondersteunen en faciliteren initiatieven uit de samenleving die bijdragen aan de verduurzaming van de gemeente Raalte. Tegelijkertijd starten we -daar waar kansrijk of noodzakelijk- zelf of in regionaal verband initiatieven. We acteren continu op verschillende schaalniveaus. Met onze regionale partners geven we invulling aan de regionale energiestrategie 1.0 en herijken we de regionale energiestrategie richting RES 2.0 (2023).

Via een bottom-up aanpak werken we dorpsgericht aan de uitwerking van de landelijke afspraken uit het klimaatakkoord. We inventariseren en stimuleren initiatieven uit de samenleving die zich richten op duurzame opwek, energiebesparing of aardgasvrij wonen.

We voeren de strategie van de warmtevisie uit door in te zetten op het verminderen van de warmtevraag. Zo hoeft er ook minder warmte te worden opgewekt. Dat is goed voor het milieu én de portemonnee. Op termijn zal de resterende warmtevraag worden ingevuld met aardgasvrije alternatieven, door het toepassen van individuele warmte-oplossingen. Ondertussen blijven we de ontwikkelingen in de buurgemeenten, elders in Nederland en wereldwijd volgen.
We ondersteunen inwoners om hun energieverbruik structureel te verlagen. Daarbij ligt de nadruk op inwoners die momenteel door hun energierekening in de financiële problemen komen.

3.1.5.2 Relevante ontwikkelingen

Energiemarkt: We ervaren in 2022 grote stijgingen in onze energieprijzen (gas en elektriciteit). Dit komt onder andere door de beperkte gasaanvoer vanuit Rusland en de onzekerheid over wanneer deze situatie zal stabiliseren.

Tekort aan technisch geschoolde mensen voor de energietransitie: dit kan zorgen voor vertragingen in de uitvoering van het Klimaatakkoord.

Tekort aan materialen: voor de productie van zonnepanelen, windmolens en batterijen zijn bepaalde metalen cruciaal. De vraag naar deze materialen stijgt explosief, waardoor er tekorten ontstaan.

Netcongestie: in grote delen van het land is er sprake van netcongestie. Dit betekent dat de vraag naar transport van elektriciteit (bij aanbieder of afnemer) groter is dan de transportcapaciteit van het net. Momenteel is er in Raalte bijna geen capaciteit beschikbaar voor grootgebruikers om terug te leveren aan het elektriciteitsnet.

3.1.5.3 Doelstellingen

1. We werken toe naar een toekomstbestendig buitengebied en toekomstbestendige bedrijven door in 2030 op deze plekken 100 Gigawattuur (GWh) aan duurzame energie op te wekken.

2. We werken aan een toekomstbestendige gebouwde omgeving, duurzaam wonen in de wijken en dorpen. We stimuleren en faciliteren initiatieven gericht op duurzame mobiliteit, energiebesparing en aardgasvrije woningen en gebouwen.

3. We werken aan een gezonde/duurzame, schone leefomgeving waarbij we inzetten op een hoger percentage hergebruik van verschillende (circulaire) afvalstromen. We zetten in op bewustwording in de samenleving, we communiceren over nut en noodzaak van het scheiden van afvalstromen en stimuleren het verwijderen van asbestdaken.

3.1.5.4 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren programma 5	Referentie jaar	Referentie cijfer	2023	2024	2025	(…) 2030
Fijn huishoudelijk restafval Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk restafval (kg per inwoner per jaar). *Bron: CBS - Statistiek Huishoudelijk Afval*	2020	101	97	94	90	30
Hernieuwbare elektriciteit Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa (de cijfers vanaf 2020 worden opnieuw bepaald als gevolg van de opgave aardgasloos). *Bron: RWS Leefomgeving klimaatmonitor*	2020	18,0%	23,0%	28,0%	33,0%	60,0%
Hergebruik ten opzichte van totale huisvuilaanbod (2022 t/m 2026 zijn streefgetallen. Beleid wordt herijkt) *Bron: ROVA*	2020	78%	78%	79%	80%	-
Score op de tevredenheid t.a.v. afvalinzameling is voldoende *Bron: 2-jaarlijkse enquête Rova*	2018	7,6	7,6 (2022)	7,7	-	7,8
CO2-uitstoot gebouwde omgeving in de gemeente Raalte *Bron: Klimaatmonitor. Cijfers afgerond op Ton*1000 CO2.*	2018	99	80,0	80,0*	-	-
Hernieuwbare energie *Bron: Klimaatmonitor.*	2018	7,7%	21,5%	25,5%	29,0%	49,0%

** In 2021 is een Warmtevisie op hoofdlijnen vastgesteld. Eind 2022 gaan we in gesprek met de Raad over de uitvoeringsplannen. Op basis van de ambitie, doelstellingen en beschikbare middelen voor de uitvoeringsplannen, kan een concrete CO2 besparingsdoelstelling worden geformuleerd.*

Legenda:

Verplichte beleidsindicatoren op basis van vernieuwing BBV

3.1.5.5 Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 We nemen deel aan het regionale proces om de afspraken gemaakt in de Regionale Energie Strategie (RES) 1.0 verder uit te diepen in de RES 2.0.

1.2. We zetten stappen om de afspraken die we gemaakt hebben in de RES 1.0 lokaal uit te voeren. Dit betekent onder andere dat we aan de slag gaan met beleid op het gebied van wind en dat we processen opstarten om te kijken waar deze opwek (in het buitengebied) zou kunnen landen.

1.3. We werken/denken pro-actief (mee) aan korte en lange termijn oplossingen op het gebied van netcongestie. Gedacht kan worden aan het optimaal gebruik maken van het huidige netwerk, maar ook bijvoorbeeld aan off-grid oplossingen voor bedrijventerreinen.

1.4. We continueren het stimuleren van zonnepanelen op grote (bedrijfs)daken.

1.5 We zetten de samenwerking voort met onze lokale energie-initiatieven. Zij ontwikkelen projecten voor duurzame opwek van onderop. We continueren onze inzet op kennisontwikkeling, netwerkopbouw en de ondersteuningssubsidie vanuit de gemeente Raalte.

1.6 We ondersteunen duurzame projecten van (mkb) bedrijven en maatschappelijke organisaties met het Energiefonds Raalte.

2.1 We gaan aan de slag met de uitvoering van de Warmtevisie. Daarvoor wordt in 2022 een uitvoeringsplan ontwikkeld. We zetten bestaande goedlopende projecten voort. We blijven inzetten op bewustwording over energiebesparing, onder andere door het continueren van het gemeentelijk energieloket genaamd Duurzaam Bouwloket. Via het Duurzaam Bouwloket kunnen inwoners advies krijgen over het verduurzamen van woningen (onder andere via energiescans en het aanvragen van advies over specifieke verduurzamingsmaatregelen via de energievakmannen of via het klantcontactcentrum van Duurzaam Bouwloket). We verkennen welke nieuwe projecten en maatregelen kansrijk zijn om het energieverbruik in de wijken en dorpen verder te verlagen.

2.2 We werken een aanpak uit voor energiearmoede. We ontwikkelen maatregelen voor mensen die door de stijgende energierekeningen een steuntje in de rug kunnen gebruiken. Deze maatregelen zijn erop gericht de energierekening structureel te verlagen door bijvoorbeeld energiebesparende maatregelen of energieadvies beschikbaar te stellen.

2.3 We actualiseren de visie op laadinfrastructuur.

2.4 We zetten de samenwerking met Energiesupport Salland voort. Energie Support Salland helpt bedrijven met verduurzamen door middel van een uitgebreide energiescan. De energiescan geeft inzicht in het energieverbruik, mogelijke besparingen en opwekmogelijkheden. Al veel bedrijven in Raalte hebben met succes gebruik gemaakt van de energiescan en besparen energie door eenvoudige aanpassingen. Wij zetten dit programma tot en met eind 2023 voort, zodat energiebesparing en eigen duurzame opwekking voor alle bedrijven in Salland mogelijk wordt.

3.1 Om de hoeveelheid (rest)afval te verminderen en te komen tot een hoger hergebruikpercentage, wordt een aanpak voorbereid waar we gaan inzetten op gerichtere communicatie. Hierbij inventariseren we waar communicatie mist door nauwkeuriger de afvalstromen op wijkniveau te analyseren. Hierdoor kunnen we specifieker communiceren en de betrokkenheid van inwoners vergroten. Het proces wordt ingezet om een structurele verlaging van de hoeveelheid restafval en schonere grondstofstromen te realiseren.

3.2 De aanpak voor het saneren van asbestdaken zetten we voort.

3.1.5.6 Nieuw beleid begroting 2023-2026

Meerjarenprogramma Duurzaam Raalte

Met het opstellen en uitvoeren van een meerjarenprogramma Duurzaam Raalte geven we invulling aan de VNG-afspraken met betrekking tot het Klimaatakkoord en RES. Hiervoor heeft het Rijk op verzoek van het VNG eenmalige middelen beschikbaar gesteld.

Voorgesteld wordt om de € 263.000 die vanuit het Rijk beschikbaar is gesteld aan te wenden voor zowel uitvoeringskosten (€ 138.000) als personele kosten (€ 102.000) en overhead (€ 23.000).

Energiefonds

Het Energiefonds Raalte levert een bijdrage aan de versnelling van de gemeentelijke duurzaamheidsdoelen, doordat duurzaamheidsinitiatieven van (mkb)-bedrijven en maatschappelijke organisaties kunnen worden uitgevoerd. Het betreft projecten op het gebied van energiebesparing en duurzame energieopwekking van relatief kleine omvang.
Het fonds is nagenoeg leeg. Door het fonds aan te vullen kunnen we (mkb)-bedrijven en maatschappelijke organisaties financieel blijven ondersteunen bij de realisering van kleine duurzame projecten.

Voorgesteld wordt eenmalig € 100.000 beschikbaar te stellen ten laste van de reserve klimaatbeleid.

3.1.5.7 Wat mag het kosten?

Bedragen * € 1.000	Rek.	Begr.	Begr.	Meerjarenraming		
Nr. Taakveld omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten						
7.3 Afval	3.269	2.918	3.056	3.056	3.056	3.056
7.4 Milieubeheer	390	346	453	169	92	86
Totaal	**3.660**	**3.264**	**3.509**	**3.226**	**3.148**	**3.142**
Baten						
7.3 Afval	-3.704	-3.469	-3.598	-3.448	-3.448	-3.448
7.4 Milieubeheer	-147	-149	-231	-6	-6	-6
Totaal	**-3.851**	**-3.618**	**-3.829**	**-3.453**	**-3.453**	**-3.453**
Saldo van baten en lasten voor bestemming	**-191**	**-354**	**-320**	**-228**	**-305**	**-311**
Reservemutaties						
Onttrekkingen	-271	-344	-100	-47	0	0
Toevoegingen	100	100		0	0	0
Saldo van baten en lasten na bestemming	**-362**	**-598**	**-420**	**-274**	**-305**	**-311**

Programma 6

Economie

Gemeente Raalte

3.1.6 Economie

Portefeuillehouder:	Wethouder B. Breunissen
Programmacoördinator:	Domeinmanager E. Melinga

3.1.6.1 Wat willen we bereiken?

Ondernemers zijn van groot belang voor onze lokale economie, werkgelegenheid en leefbaarheid. Door een adequaat vestigingsklimaat, goede bedrijventerreinen, ruimtelijk-economisch vitale (winkel)centra, digitale verbindingen en goede bereikbaarheid werken wij aan een duurzame concurrerende economie die een goede uitgangspositie kan behouden en versterken.

We gaan, net als de voorgaande jaren, aan de slag met de uitvoering van de economische agenda. De tekorten op de arbeidsmarkt is een groot knelpunt voor onze lokale economie. Ook in 2023 zetten we ons, samen met het bedrijfsleven, in om de lokale Human Capital Agenda (HCA) uit te voeren (zie programma 3).

Om onze winkelcentra toekomstbestendig te maken, werken we aan de uitvoering van onze centrumplannen, waaronder de aanpak Grote Markt en De Plas. Samen met de projectgroep centrumvisie Heino gaan we de voortgang en aanpak van centrumvisie Heino evalueren en verder actualiseren. In het MKB-onderzoek 2020 zijn we op de derde plaats geëindigd van de meest MKB vriendelijke gemeente in Overijssel. Deze lijn willen we uiteraard doorzetten in onze ondernemersdienstverlening. De uitgifte van de bedrijventerreinen verloopt voorspoedig. Om de vraag in de toekomst te kunnen blijven bedienen verkennen we de mogelijkheden van nieuwe bedrijventerreinen.

Onze economie staat niet op zichzelf, maar is in sterke mate verbonden met de omliggende regio's. Een goede samenwerking in de regio is daarom cruciaal. De regio Zwolle is voor ons een belangrijke samenwerkingspartner om onder ander de verstedelijking- en economische agenda verder vorm te geven. In 2023 wordt de nieuwe agenda van de regio Zwolle vastgesteld. De gemeente Raalte wil hier actief bij betrokken zijn en de verbindingen leggen bij de voor ons kansrijke programma's/projecten. Bij de nieuwe agenda wordt ook de nieuwe financiële bijdrage vastgesteld. Tot en met 2023 hebben we hiervoor eenmalige middelen gereserveerd.

De gemeente Raalte is een aantrekkelijke gemeente om in te recreëren en te verblijven. In 2023 willen wij doorgaan met ambities die zijn vastgelegd in het beleidsplan Recreatie en Toerisme en samen met de vrijetijdssector nader verkennen waar eventueel extra inzet nodig is. Samen met ondernemers en het waterschap verkennen we de mogelijkheden om toeristische kansen van het Overijssels Kanaal meer te benutten. We willen dit verder blijven ondersteunen en zo nodig komen we met financiële voorstellen.

Samen met het bedrijfsleven hebben wij het merk Raalte geeft Ruimte gepresenteerd. In 2023 willen we het merk verder uitrollen over de verschillende sectoren.

3.1.6.2 Relevante ontwikkelingen

De coronacrisis heeft de afgelopen jaren een forse impact op de (lokale) economie gehad. Vooral de horeca, de detailhandel en evenementen- en vrijetijdssector hebben te kampen gehad met zware coronamaatregelen. De gevolgen hiervan ondervinden de ondernemers nog dagelijks. Verder zien we dat de Oekraïne crisis en de hoge inflatie effecten hebben op (lokale) economie.

Grondstoffen en materialen zijn moeilijk te verkrijgen en fors duurder geworden, waardoor het productieproces wordt verstoord. Ook in 2023 moeten we rekening houden met deze ontwikkelingen en het is ook niet uitgesloten dat corona weer terugkeert. Verder kunnen de toekomstige stikstofplannen effect hebben op de lokale economie. We blijven deze ontwikkelingen in nauw contact met het lokale bedrijfsleven volgen en waar nodig acteren wij hierop.

Het tekort op de arbeidsmarkt is een groot knelpunt voor het functioneren van onze lokale economie. Ook in 2023 is de verwachting dat er nog steeds een groot tekort aan geschikt arbeidspotentieel is.

3.1.6.3 Doelstellingen

1. Een minimale top tien en het streven naar een top drie notering in de MKB vriendelijkste gemeente in Overijssel.
2. We ondersteunen het bedrijfsleven gedurende de postcoronafase en de veranderende omstandigheden in de economie.
3. We zetten in op kwalitatief en voldoende bedrijfskavels in afstemming met West-Overijsselse gemeenten.
4. Wij gebruiken de kansen en mogelijkheden die de Regio Zwolle ons biedt.
5. Wij zetten in op de realisatie van vitale en attractieve winkelcentra.
6. Het toeristisch aanbod stimuleren en faciliteren wij.
7. We zetten in op maximale ondersteuning van evenementenorganisaties.
8. Samen met het bedrijfsleven rollen we het merk Raalte geeft Ruimte verder uit.
9. We spelen in op de economische opgaven via de economische agenda.

3.1.6.4 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren programma 6	Referentie jaar	Referentie cijfer	2023	2024	2025	2026
Vestigingen Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar. *Bron: LISA*	2021	156,6	148,0	148,0	148,0	148,0
Functiemenging De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen. *Bron: BAG/LISA*	2021	53,0%	53,0%	53,0%	53,0%	53,0%
Aantal toeristische overnachtingen *Bron: aangiften toeristenbelasting*	2020	298.320	300.000	300.000	300.000	300.000
Uitgifte industriegrond *Bron: gemeentelijke administratie*	2020	3,30 ha	1,51 ha	1,51 ha	1,51 ha	1,51 ha
Aantal vestigingen gemeente Raalte Bron: Biro	2021	3.675	3.700	3.700	3.700	3.700
Aantal banen gemeente Raalte Bron: Biro	2021	18.122	18.500	18.500	18.500	18.500
Stabiele top 10 positie MKB vriendelijkste gemeente Overijssel *Bron: onderzoek Lexnova*	2020	7	3	3	3	3

Legenda:

Verplichte beleidsindicatoren op basis van vernieuwing BBV

3.1.6.5 Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 De Taskforce Ondernemersdienstverlening zetten we voort en samen met ondernemers selecteren we prioriteiten en maken we plannen om onze procedures te verbeteren.

1.2 In 2023 gaan we door met het startersloket. ZP-Raalte voert het startersloket mede namens ons uit.

1.3 We blijven inzetten op de accountmanagers Economische Zaken als eerste aanspreekpunt voor het bedrijfsleven en ondernemersverenigingen.

2.1 We ondersteunen het bedrijfsleven in de postcoronafase.

3.1 Op de uitgifte van bedrijfskavels plegen wij een actieve inzet. We zetten in op de uitgifte van nieuw bedrijventerreinen aanbod.

4.1 Wij blijven ons zowel bestuurlijk als ambtelijk actief inzetten binnen de Regio Zwolle.

5.1 We geven uitvoering aan het project Grote Markt en de Plas en evalueren en actualiseren de aanpak CentrumVisie Heino.

6.1 Aan de uitwerking van de 'Beleidsnota Recreatie en Toerisme (R&T)' geven wij nadere invulling.

6.2 'Salland' blijft het te vermarkten toeristische merk. Salland Marketing is daarbij onze partner.

6.3 In 2023 nemen we een besluit of we definitief willen deelnemen aan het nationaal park Sallandse Heuvelrug.

6.4 Wij zetten in op het in stand houden en doorontwikkelen van het fiets- en wandelnetwerk. Het huidige kwaliteitsniveau van deze basisvoorziening is hierbij onze maatstaf.

6.5 Samen met ondernemers en het waterschap verkennen we de toeristische mogelijkheden van het Overijssels Kanaal. Wij ondersteunen de ondernemers om tot plannen te komen.

7.1 In 2023 voeren we het nieuwe beleidsplan evenementen uit.

8.1 Ter stimulering van voorspoedige economische ontwikkelingen gaan wij het merk Raalte geeft Ruimte verder uitrollen over de verschillende sectoren.

9.1 In 2023 gaan we verder met het uitvoeren van de economische agenda 2020 - 2025.

3.1.6.6 Nieuw beleid begroting 2023-2026

Verzoek Stichting Wandel- en Fietspaden Heeten

In en rond de kern Heeten ligt een vrij dicht netwerk van wandel- en fietspaden. Deze paden voorzien in een grote behoefte en kunnen als een unieke voorziening worden gezien voor de kern Heeten en de (recreatieve) gasten die hiervan gebruik maken. De paden zijn in bezit van Stichting Wandel- en Fietspaden Heeten en worden onderhouden door een grote groep vrijwilligers. Vastgesteld moet worden dat de paden aan groot onderhoud toe zijn om de bruikbaarheid en veiligheid voor de toekomst te kunnen borgen. De middelen van de stichting zijn hiertoe niet toereikend. Op de gemeente wordt een beroep gedaan om hieraan bij te dragen. De stichting heeft voor het groot onderhoud een bedrag van € 117.750 begroot. De Stichting verhoogt de donateursbijdrage en gaat extra donateurs werven om de begroting dekkend te maken.
Mocht de gemeente geen bijdrage kunnen leveren, dan zijn de wandel- en fietspaden in de toekomst niet meer begaanbaar.

Voorgesteld wordt eenmalig € 82.750 beschikbaar te stellen voor groot onderhoud wandel- en fietspaden Heeten.

Centrumvisie Heino

De centrumvisie Heino is door de externe projectgroep centrumvisie Heino opgesteld en in 2019 door de raad vastgesteld. De projectgroep centrumvisie Heino is, in samenwerking met de gemeente, verantwoordelijk voor de uitvoering van de centrumvisie. Inmiddels zijn de meeste projecten uitgevoerd en is er behoefte aan evaluatie en actualisatie. Denk bijvoorbeeld aan het meer vergroenen en beter bereikbaar maken van het centrum. Voor de uitvoering van de projecten is eenmalig budget beschikbaar gesteld. Het budget is inmiddels volledig benut. Om de evaluatie en actualisatie te kunnen uitvoeren, zijn financiële middelen nodig. Ook zijn er middelen nodig voor het uitvoeren van bestaande en nieuwe projecten.

Voorgesteld wordt voor de periode 2023 t/m 2026 per jaar € 50.000 beschikbaar te stellen.

3.1.6.7 Wat mag het kosten?

Bedragen * € 1.000		Rek.	Begr.	Begr.	Meerjarenraming		
Nr.	Taakveld omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten							
3.1	Economische ontwikkeling	838	1.124	1.241	637	536	537
5.7	Openb grn en (openlucht) recreatie	165	248	326	203	128	128
Totaal		**1.003**	**1.372**	**1.567**	**840**	**665**	**665**
Baten							
3.1	Economische ontwikkeling	-72	-173	-115	0	0	0
5.7	Openb grn en (openlucht) recreatie	-31	-27	-28	-28	-28	-28
Totaal		**-103**	**-200**	**-143**	**-28**	**-28**	**-28**
Saldo van baten en lasten voor bestemming		**900**	**1.172**	**1.424**	**812**	**636**	**637**
Reservemutaties							
	Onttrekkingen	-147	-264	-355	-103	-3	-3
	Toevoegingen				0	0	0
Saldo van baten en lasten na bestemming		**753**	**908**	**1.068**	**709**	**634**	**634**

Programma 7

Sport, cultuur en maatschappelijk vastgoed

Gemeente Raalte

3.1.7 Sport, cultuur en maatschappelijk vastgoed

Portefeuillehouder:	Wethouders G. Toeter en B. Breunissen
Programmacoördinator:	Domeinmanager E. Melinga

3.1.7.1 Wat willen we bereiken?

We zorgen goed voor ons maatschappelijk vastgoed (mfa's, dorpshuizen, sport- en cultuuraccommodaties), omdat deze voorzieningen belangrijk zijn voor een leefbaar dorp. Het gebruik van (maatschappelijk) vastgoed faciliteert ontmoeting, educatie en verbinding. We kijken dan ook naar ons maatschappelijk vastgoed als een middel om onze doelen in kernen en wijken te realiseren. We zetten in op het behoud van de inzet van actieve en betrokken inwoners en betrekken daar ook actief en aansprekend de jeugd bij.

Onderwijs is van groot belang voor onze gemeente, daar horen kwalitatief sterke, gezonde, toekomstbestendige, betaalbare onderwijsvoorzieningen bij.

We willen ons subsidiebeleid zodanig vorm geven dat we meer aan kunnen sluiten bij ideeën uit de samenleving.

We inspireren inwoners om (nog) gezonder te leven, omdat fitte inwoners met een gezonde leefstijl en die zich fysiek, mentaal en sociaal vitaal voelen, beter kunnen meedoen in de maatschappij.

Op cultureel gebied zorgen we voor een zichtbaar en samenhangend aanbod wat onze gemeente aantrekkelijk maakt; waarin de culturele identiteit wordt behouden en ontwikkeld en cultuur een belangrijke verbindingsfactor is. Hierbij richten wij ons ook op de kracht en kwaliteiten van het lokale aanbod.

3.1.7.2 Relevante ontwikkelingen

Voorstel in de kadernota op basis van het scenario-onderzoek Hoogerheyne

De planning is, dat in 2023 in de kadernota een voorstel met financiële uitwerking wordt gedaan op basis van de uitkomsten van het scenario-onderzoek voor het huisvesten van de binnensport in Heino (Renovatie Hoogerheyne, vernieuwbouw Hoogerheyne - nieuwbouw elders).

Nieuw cultuurbeleidsplan

Het cultuurbeleidsplan, Cultuur verbindt de samenleving, loopt tot eind 2022. De planning is dat het beleid uiterlijk in de 1e helft van 2023 geactualiseerd is. Dat kan financiële gevolgen hebben. Om het huidige beleid en onze wensen vorm te kunnen geven is uitbreiding van de capaciteit van de beleidsmedewerker cultuur nodig.

Herhuisvesting kantoren bibliotheek Raalte dorp

Salland Wonen gaat op de verdiepingen van het Kulturhus appartementen realiseren. Daarvoor moeten de kantoren van de bibliotheek in Raalte dorp daar weg. Hiervoor moet een alternatieve locatie gevonden worden. De gemeente denkt daarin mee.

Onderwijshuisvesting
De huidige situatie in de markt leidt tot prijsstijgingen voor de drie huisvestingsprojecten waarvan uitvoering is voorzien in de eerste fase, 2022-2025, van het Integraal Huisvestings Plan (IHP). Wat hiervan de exacte financiële consequenties zijn, wordt meegenomen in de op te stellen business cases.

3.1.7.3 Doelstellingen

1. Sporten en voldoende bewegen zien wij als 'must' voor een gezonde leefstijl en levert een goede bijdrage aan het fysiek, mentaal en sociaal welbevinden van onze inwoners. Wij zetten ons daarom in dat iedere inwoner met plezier en zonder belemmering op zijn eigen niveau kan bewegen en sporten. Inclusief aandacht voor topsporters.

2. We dragen zorg voor een duurzaam, toekomstbestendig en passend aanbod aan maatschappelijk vastgoed en onderwijshuisvesting in nauw overleg met onze partners.

3. We zetten in op een zichtbaar en samenhangend cultureel aanbod dat Raalte aantrekkelijk maakt, waarin de culturele identiteit wordt behouden en ontwikkeld; waarin iedereen mee doet en waarin cultuur een belangrijke verbindingsfactor is.

4. We verkennen of we met een andere manier van subsidiëring onze maatschappelijke doelen beter kunnen bereiken.

3.1.7.4 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren programma 7	Referentie jaar	cijfer	2023	2024	2025	2026
% Niet sporters Het percentage niet-wekelijks sporters t.o.v. bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder die niet minstens één keer per week aan sport doet. *Bron: Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), GGD'en, CBS en RIVM*	2020	46,9%	47,5%*	46,9%	46,0%	45,0%
% Beweegt voldoende Het percentage van de bevolking van 19 jaar en ouder dat voldoet aan de Nederlandse Norm voor Gezond bewegen. Deze is voor de leeftijdsgroep 18 tot 55 jaar minimaal 5x per week een half uur matig intensieve activiteit zoals stevig wandelen of fietsen. *Bron: Tabellenboek GGD bij Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen)*	2020	54,0%	61,0%	62,0%	63,0%	64,0%

Legenda:

* De lichte terugval is een gevolg van de coronacrisis in 2020-2022. We gaan uit van herstel in 2024.
Verplichte beleidsindicatoren op basis van vernieuwing BBV

3.1.7.5 Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 In 2023 gaan we bij de uitvoering van het Sportakkoord als onderdeel van het bredere programma 'Raalte Sportief en gezond' via de verbeterwens '(meer) modern communiceren' inwoners inspireren tot het behouden of aanpassen van leefstijlkeuzes waardoor zij zich nog meer fysiek, mentaal en sociaal gezond en vitaal voelen.

1.2 Wij maken op basis van data(onderzoek) voor het programma Raalte Sportief en Gezond bestuurlijke keuzes voor focusdoelgroepen en/of -thema's waar de Sport- en beweegstimulering zich op richt of aan bijdraagt.

1.3 De buurtsportcoaches worden ingezet op het organiseren en/of uitvoeren van 'Sport- en beweegstimuleringsactiviteiten' die gericht zijn op de focusdoelgroepen en/of -thema's van het programma Raalte Sportief en Gezond. En voor de algemene en strategische advisering van sportclubs. Dit geldt met name voor de nieuwe buurtsportcoachrollen van Beweegmakelaar, Buurtsportcoach dorpskernen en Verenigingsadviseur.

1.4 We zorgen ervoor dat scholen, verenigingen en andere maatschappelijke organisaties in voldoende mate, naar behoefte, gebruik kunnen maken van de sportaccommodaties en -velden.

1.5 Sportverenigingen en -stichtingen die willen verduurzamen ondersteunen we met (verwijs)informatie en een gunstige financieringsmogelijkheid door middel van een laagrentende Stimuleringslening Sportaccommodaties.

2.1 Op basis van het in december 2021 vastgestelde IHP werken wij samen met schoolbesturen en aanverwante partijen aan de uitwerking van drie projecten die voorzien zijn in de eerste fase (2022-2025) van het IHP in concrete business cases. Deze business cases vormen de basis voor het beschikbaar stellen van de benodigde kredieten.

3.1 Uiterlijk in de eerste helft van 2023 is het cultuurbeleid geactualiseerd. Hieruit komen nieuwe actiepunten die we in 2023 gaan oppakken. Om het huidige beleid en onze wensen vorm te kunnen geven is uitbreiding van de capaciteit van de beleidsmedewerker cultuur nodig.

3.2 We blijven in overleg met Bibliotheek Salland over de herhuisvesting van de kantoren in Raalte dorp.

4.1 Het project herijking subsidies is vertraagd door het ontbreken van menskracht in 2022. Het project wordt in 2023 weer opgepakt.

4.2 We monitoren gehonoreerde aanvragen om te bepalen of bijstelling van de voorwaarden in de Subsidieregeling Raalte Sportief en Gezond nodig is, om te zorgen dat de regeling sport- en beweeginitiatieven faciliteert die zich richten op de focusdoelgroepen en/of thema's die wij hebben bepaald voor het programma Raalte Sportief en gezond.

3.1.7.6 Nieuw beleid begroting 2023-2026

Sport- en beweegstimulering

Sport- en beweegstimuleringsbeleid wordt met eenmalig/tijdelijk geld gefinancierd (een gemeentelijke bijdrage voor het Roalter Sportakkoord en de rijksbijdrage Buurtsportcoach-regeling).

Vooruitlopend op de bestuurlijke keuzes hoe en met welk financieel kader de Sport- en Beweegambities in het Coalitieakkoord in de periode 2023-2026 moeten worden bereikt, wordt voorgesteld voor de jaren 2023 t/m 2026 jaarlijks eenmalig € 70.000 beschikbaar te stellen voor projectleiding om bestuurlijke keuzes te maken en uit te voeren en € 14.000 voor overhead. Daarnaast wordt voorgesteld in 2023 en 2024 eenmalig € 75.000 beschikbaar te stellen voor voortzetting lopende bijdragen en uitvoeringsafspraken Sportakkoord (communicatieopdracht, subsidieregeling, werkbudget) als onderdeel van Raalte sportief en Gezond. Dit wordt voor € 50.000 gedekt vanuit een eenmalige lokale bijdrage Sportakkoord 2023.

Aanvullend budget 900 jaar Raalte
In 2023 bestaat Raalte 900 jaar. Vanuit de samenleving is er een regiegroep opgetuigd om dit jaar niet onopgemerkt aan ons voorbij te laten gaan. De regiegroep 900 jaar Raalte wil in het feestjaar in totaal 3 weekenden organiseren met verschillende thema's, vol feest en activiteiten. Het moet een feest worden voor iedereen, mensen die in Raalte werken, verblijven, of recreëren, van jong tot oud, van hoog tot laag opgeleid, ongeacht religie, huidskleur, geaardheid. Iedereen moet worden geïnspireerd en geactiveerd om mee te doen met het feestjaar 900 jaar Raalte. Het moet inwoners gaan verbinden en Raaltenaren trots maken op hun dorp. Het moet uiteindelijk een feestjaar worden vol activiteiten, georganiseerd door en voor de Raalter inwoners, bedrijven en organisaties.

Voorgesteld wordt om in totaal € 160.000 beschikbaar te stellen voor deze activiteiten. Dit komt met de reeds beschikbare middelen die in 2022 zijn verstrekt (€ 40.000) neer op zo'n € 10 per inwoner uit Raalter dorp.

Cultuurbeleidsplan
Vooruitlopend op het nieuwe cultuurbeleidsplan wordt voorgesteld om voor 2023 eenmalig € 47.000 te ramen (voortzetting cultuurarrangement, extra bijdrage schoolvoorstellingen, bijdrage culturele evenementen en erfgoed-advies).
Om het huidige beleid en onze wensen vorm te kunnen geven is uitbreiding van de capaciteit van de beleidsmedewerker cultuur met 14 uur per week nodig.

Voorgesteld wordt hiervoor structureel € 35.000 beschikbaar te stellen en € 7.800 voor overhead.

Onderwijshuisvesting
Vanuit het Integraal Huisvesting Plan 2022–2038 (verder IHP) staan er voor de periode 2023 2026 drie scholen op de planning om te (ver)bouwen. Hiervoor was reeds een kapitaallast beschikbaar gesteld van € 100.000. Dit is logischerwijs niet voldoende voor de (ver)bouw van de betreffende drie scholen.

Daarom wordt voorgesteld om voor de jaren 2024 t/m 2026 respectievelijk structureel € 104.000, € 175.000 en € 250.000 beschikbaar te stellen. Dit is inclusief de reeds beschikbaar gestelde € 100.000.

Voor 2023 is dit voldoende, maar dat is zeer waarschijnlijk niet het geval voor de opvolgende jaren. De reden hiervoor is dat er al sinds langere tijd sprake is van enorme stijgingen in de (ver)bouwkosten van gebouwen en er vanuit de markt geen enkele verwachting is dat dit de komende jaren zal dalen. Vanaf 2024 heeft dit gegeven dan ook de nodige consequenties.

De meerjarige IHP-raming is en wordt hier steeds op aangepast. Wanneer er sprake is van een afwijking van de werkelijke kosten, zal het krediet in de betreffende jaren op basis van vastgestelde investeringsbedragen ook moeten worden aangepast. In de voorliggende begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026 zijn de totale in het IHP opgenomen kapitaallasten van de drie te (ver)bouwen scholen in deze periode opgenomen.
Voor elke te (ver)bouwen school geldt dat er eerst een businesscase wordt opgesteld (inclusief een definitief vastgestelde begroting) die door de raad moet worden goedgekeurd. In elke businesscase wordt toegelicht wat de invloed is van de actuele marktwerking op de te verwachten werkelijke (ver)bouwkosten ten opzichte van de raming zoals die in het IHP is opgenomen. Advies voor de besluitvorming wordt hierin ook meegenomen, zodat voor elk project een gewogen besluit genomen kan worden.

Onderzoek OZB-compensatie vrijwilligersorganisaties
Het is fijn wonen in Raalte en de coalitie wil dat zo houden voor onze inwoners. Activiteiten van vrijwilligersorganisaties zijn vaak hét middel waardoor inwoners zich betrokken voelen bij hun dorp of wijk en contacten opdoen met andere inwoners. Kortom, waardoor inwoners sociale leefbaarheid ervaren en het fijn wonen vinden. Daarom willen we in 2023 onderzoeken hoe we vrijwilligersorganisaties kunnen ondersteunen met een tegemoetkoming in de OZB-heffing.

Voorgesteld wordt voor het onderzoek eenmalig € 10.000 beschikbaar te stellen.

3.1.7.7 Wat mag het kosten?

Bedragen * € 1.000		Rek.	Begr.	Begr.	Meerjarenraming		
Nr.	Taakveld omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten							
0.3	Overige gebouwen	0	0	77	28	63	38
4.2	Onderwijshuisvesting	2.808	2.834	2.936	3.039	3.083	3.108
4.3	onderwijsbeld leerlingzk (schlsprtdgn)	93	103	106	106	106	106
5.1	Sportbeleid en activering	2.604	1.946	2.109	1.744	1.669	1.669
5.2	Sportaccommodaties (beleid)	72	240	364	248	411	490
5.3	Cultuurpresentatie, -prod en -partic	922	1.083	1.003	715	704	704
5.4	Musea	9	6	6	6	6	6
5.6	Media	878	901	928	928	928	928
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	11	15	15	15	15	15
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	4	6	1	1	1	1
Totaal		**7.401**	**7.135**	**7.546**	**6.830**	**6.986**	**7.066**
Baten							
4.2	Onderwijshuisvesting	-5	-7	-7	-7	-7	-7
5.1	Sportbeleid en activering	-1.460	-725	-774	-558	-558	-558
5.3	Cultuurpresentatie, -prod en -partic	-93	-64	-70	-59	-59	-59
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-3	-3	-3	-3	-3	-3
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	0	-1	0	0	0	0
Totaal		**-1.561**	**-799**	**-854**	**-628**	**-628**	**-628**
Saldo van baten en lasten voor bestemming		**5.840**	**6.335**	**6.692**	**6.202**	**6.358**	**6.438**
Reservemutaties							
	Onttrekkingen	-334	-2.246	-646	-383	-583	-639
	Toevoegingen	137	1.850	136	136	136	136
Saldo van baten en lasten na bestemming		**5.643**	**5.939**	**6.182**	**5.954**	**5.911**	**5.935**

Programma 8

Openbare orde en veiligheid

Gemeente Raalte

3.1.8 Openbare orde en veiligheid

Portefeuillehouder:	Burgemeester M. Dadema
Programmacoördinator:	Domeinmanager E. Melinga

3.1.8.1 Wat willen we bereiken?

‘Het blijven van een veilige gemeente Raalte', was het hoofddoel van de Integrale Veiligheidsstrategie (IVS) 2019-2022. We voorzien geen grote veranderingen in het hoofddoel voor de nieuw vast te stellen IVS 2023-2026. We zetten opnieuw in op het behouden van een veilige woon- en leefomgeving. We doen dit samen met onze veiligheidspartners, inwoners, maatschappelijke instellingen en ondernemers, zodat we een weerbare samenleving vormen. Naast de inzet op reguliere werkzaamheden en lopende thema’s zijn de volgende prioriteiten benoemd: Ondermijning, Weerbare Samenleving, met name gericht op: high impact crimes en digitale criminaliteit en Zorg & Veiligheid. De inzet op deze prioriteiten kan worden beïnvloed doordat (acute) inzet nodig is door onvoorziene omstandigheden op het gebied van openbare orde en veiligheid, maatschappelijke onrust en crisis.

3.1.8.2 Relevante ontwikkelingen

We zien knelpunten op verschillende thema's, die lokaal ook effect hebben op de openbare orde en veiligheid. Voorbeelden zijn: de wooncrisis, de vluchtelingenopvang, de toename van extreme weersomstandigheden, de coronapandemie en de stikstofproblematiek. Hierdoor is het anti-overheid denken meer naar de voorgrond gekomen, wat onder andere zichtbaar is in een toename en verharding van (landelijke) betogingen. Dit vraagt naast meer inzet ook om een uitbreiding van expertise binnen het cluster veiligheid.

3.1.8.3 Doelstellingen

1. We willen het veiligheidsgevoel van de inwoners van de gemeente Raalte minimaal op het huidige niveau houden.

2. Als gemeenschap zijn we weerbaar tegen ondermijnende en digitale criminaliteit. We zetten in op een integrale aanpak.

3. We vinden het belangrijk dat de leefregels op het gebied van openbare orde en veiligheid in onze gemeente worden nageleefd.

4. Als gemeentelijke organisatie en inwoners willen we goed voorbereid blijven op rampen en crises. We willen hierin een gewaardeerd partner in regionaal verband zijn.

3.1.8.4 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren programma 8	Referentie		2023	2024	2025	2026
	jaar	cijfer				
Winkeldiefstal per 1.000 inwoners *Bron: CBS- Geregistreerd criminaliteit & diefstallen*	2021	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4
Diefstal uit woning per 1.000 inwoners *Bron: CBS- Geregistreerd criminaliteit & diefstallen*	2021	0,5	1,4	1,4	1,4	1,4
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners *Bron: CBS- Geregistreerd criminaliteit & diefstallen*	2021	1,7	1,9	1,9	1,9	1,9
Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners *Bron: CBS- Geregistreerd criminaliteit & diefstallen*	2021	3,0	2,1	2,1	2,1	2,1
Verwijzingen Halt *Het aantal verwijzingen naar Halt, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 12 t/m 18 jaar.* *Bron: Bureau Halt*	2021	5	13	13	13	13
Het aantal geregistreerde misdrijven Bron: gebiedsscan/ cijfers politie	2020	790	650	650	650	650
Onveiligheidsgevoelens inwoners Raalte (2021 Nederland: 87) Bron: Waar staat je gemeente	2021	84	-	80	80	80
Het percentage succesvol afgeronde buurtbemiddelingen *Bron: rapportage buurtbemiddeling*	2020	76%	76%	76%	76%	76%
Score: de gemeente houdt voldoende toezicht op het naleven van regels *Bron: Waar staat je gemeente*	2020	43%	-	40%	-	40%

Legenda:

Verplichte beleidsindicatoren op basis van vernieuwing BBV

3.1.8.5 Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 We leggen in de eerste helft van 2023, de vernieuwde veiligheidsstrategie (2023-2026) ter vaststelling voor aan de raad. Daarnaast geven we uitvoering aan het bijbehorende IVS Uitvoeringsplan 2023.

1.2 We ontwikkelen de samenwerking met politie op het gebied van openbare orde en veiligheid door. Specifieke aandacht is er voor de doorontwikkeling van de samenwerking met de wijkagenten. We zetten de samenwerking rondom de inzet van bestuurlijke bevoegdheden van de burgemeester voort.

1.3 We stellen met onze Veiligheidspartners (politie, veiligheidsregio en openbaar ministerie) gezamenlijke prioriteiten vast. We zorgen voor een afgestemde aanpak, die vastgelegd is in het jaarplan van het Regionaal Coördinatiepunt Integrale Veiligheid. Daarnaast stemmen we in dit verband de aanpak van ordeverstoringen af voor, zowel acuut als ter voorbereiding op verwachte verstoringen.

1.4 We zijn betrokken bij de uitwerking en uitvoering van de thema's genoemd in de Beleidsagenda 2023-2026 van de Veiligheidsregio IJsselland. We zorgen voor lokale borging van de afspraken die vastgelegd zijn in het regionaal Crisisplan.

1.5 We spelen actief in op het ondersteunen van veiligheidsinitiatieven vanuit de samenleving. Het Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO) bedrijventerrein en winkelgebied in Raalte wordt voortgezet.

2.1 We geven prioriteit aan digitale veiligheid. We zetten in op zelfredzaamheid door het geven van voorlichting over het herkennen van signalen en uitleg over het melden van signalen.

2.2 Het lokaal ondermijningsoverleg wordt voortgezet, waarbij we inzetten op het samenbrengen van signalen van ondermijning en de gezamenlijk aanpak hiervan. We organiseren opnieuw een of meerdere integrale controles (afhankelijk van signalen). Verder is er aansluiting met het overleg van (regionale) partners op het gebied van ondermijning. Daarnaast wordt regionaal bekeken hoe we meer gebruik kunnen maken van regionale structuren en financieringsmogelijkheden op dit gebied.

2.3 We zetten de werkzaamheden vanuit het project Veilig Buitengebied voort, met name gericht op de fysieke voorlichting voor bewoners en ondernemers van het buitengebied rondom ondermijnende criminaliteit.

2.4 Door invoering van de regionale bestuurlijke agenda Zorg & Veiligheid, wordt beoogd de onderlinge afstemming tussen de ketenpartners verder te optimaliseren. Lokaal betekent dit voor veiligheid, dat we inzetten op het behouden van de korte lijnen met onze interne- en externe partners.

3.1 De boa's worden, mede op basis van het Vergunningverlening, Toezichten en Handhaving (VTH) uitvoeringsbeleid, ingezet op samenleving gestuurd en risicogestuurd toezicht. In het kader van het KVO surveilleren de boa's in het winkelgebied. Daarnaast reageren ze op meldingen van inwoners.

3.2 Het instrument buurtbemiddeling wordt geëvalueerd. Op basis hiervan wordt een voorstel voorgelegd aan de raad over de voortzetting en financiering van buurtbemiddeling.

4.1 Om goed voorbereid te zijn op rampen en crisis, organiseren we in regionaal verband frequent trainingen en oefeningen voor betrokken functionarissen. Daarnaast onderzoeken we hoe ingezet kan worden op het voorkomen van, maar ook de aanpak van ontstane maatschappelijke onrust.

3.1.8.6 Nieuw beleid begroting 2023-2026

Capaciteit Veiligheid

We zien de laatste jaren, dat de samenleving steeds mondiger wordt en de aanpak van openbare orde casuïstiek en crisis onder andere hierdoor (juridisch en bestuurlijk) steeds complexer wordt.

Door uitbreiding van de capaciteit van het cluster veiligheid ontstaat er ruimte om onderscheid te maken in junior- en seniortaken, waardoor op alle fronten (zowel ondersteunend als beleidsmatig) een kwalitatief betere inhoudelijke invulling gegeven kan worden aan de taken die binnen het cluster liggen. Zo verwachten we dat er meer ruimte ontstaat voor onder andere (strategische) beleidsontwikkeling.

Met het beschikbare budget kunnen we op elk moment snel/ad hoc en gericht (juridische) expertise inzetten op het gebied van openbare orde en veiligheid. Dit helpt ons om juridisch goed onderbouwde bestuurlijke besluiten voor te bereiden en bevoegdheden op een juiste manier in te zetten. Gelet op de snelheid, inhoudelijke gevarieerdheid en onvoorspelbare frequentie waarmee casussen en crisissen zich aandienen, is het voor een gemeente met de omvang van Raalte niet reëel om de expertise structureel in huis te halen, maar zorgen we met het beschikbare budget voor het noodzakelijke (juridische) vangnet om goede adviezen en besluiten bestuurlijk voor te leggen.

Voorgesteld wordt een structurele uitbreiding van het cluster veiligheid vanaf 2023 met een junior adviseur openbare orde en veiligheid, met een omvang van 1 fte: loonkosten € 80.000 en bijbehorende overheadkosten van € 20.000.
Ook voor inhuur van (juridische) expertise op het gebied van openbare orde en veiligheid, waaronder ook crisissen, voor de jaren 2023 t/m 2026 jaarlijks eenmalig € 50.000.

Voorfinancieringskrediet Renovatie brandweerkazernes Raalte en Heino

In september 2021 zijn de 1e gesprekken gevoerd tussen Brandweer/Veiligheidsregio en de gemeente over de kazernes Raalte en Heino. De huidige brandweerkazernes zijn in verouderde staat en voldoen daarnaast niet meer aan de huidige functionele behoeften van de brandweer. De afgelopen jaren is er minder onderhoud uitgevoerd met het oog op het aankomend grootschalig onderhoud. Naast het onderhoud zijn de gebouwen opgenomen in het VGGR (Verduurzamen Gemeentelijke Gebouwen Raalte). Het groot onderhoud en de verduurzaming staan al gepland om uitgevoerd te worden. Uit gesprekken met de brandweer is gebleken, dat er de nodige aanpassingen noodzakelijk en wenselijk zijn. Er is besloten om samen op te trekken in dit project om te kijken hoe dit gecombineerd op een slimme manier opgepakt kan worden. Met het voorfinancieringskrediet zal de eerste fase worden opgestart en voorbereiding richting uitvoering worden vormgegeven. Een deel van de kosten voor realisatie wordt betaald vanuit de gereserveerde budgetten voor onderhoud en verduurzaming. Daarmee kunnen niet alle kosten voor realisatie gedekt worden. De overige kosten worden via de huurtarieven verrekend met de hurende partij. Uitgangspunt bij het kostenverhaal is dat het geheel kostenneutraal wordt uitgevoerd. Als het voorlopige ontwerp met de kostenraming opgesteld is, wordt deze via de planning- en controlcyclus met uw raad gedeeld.

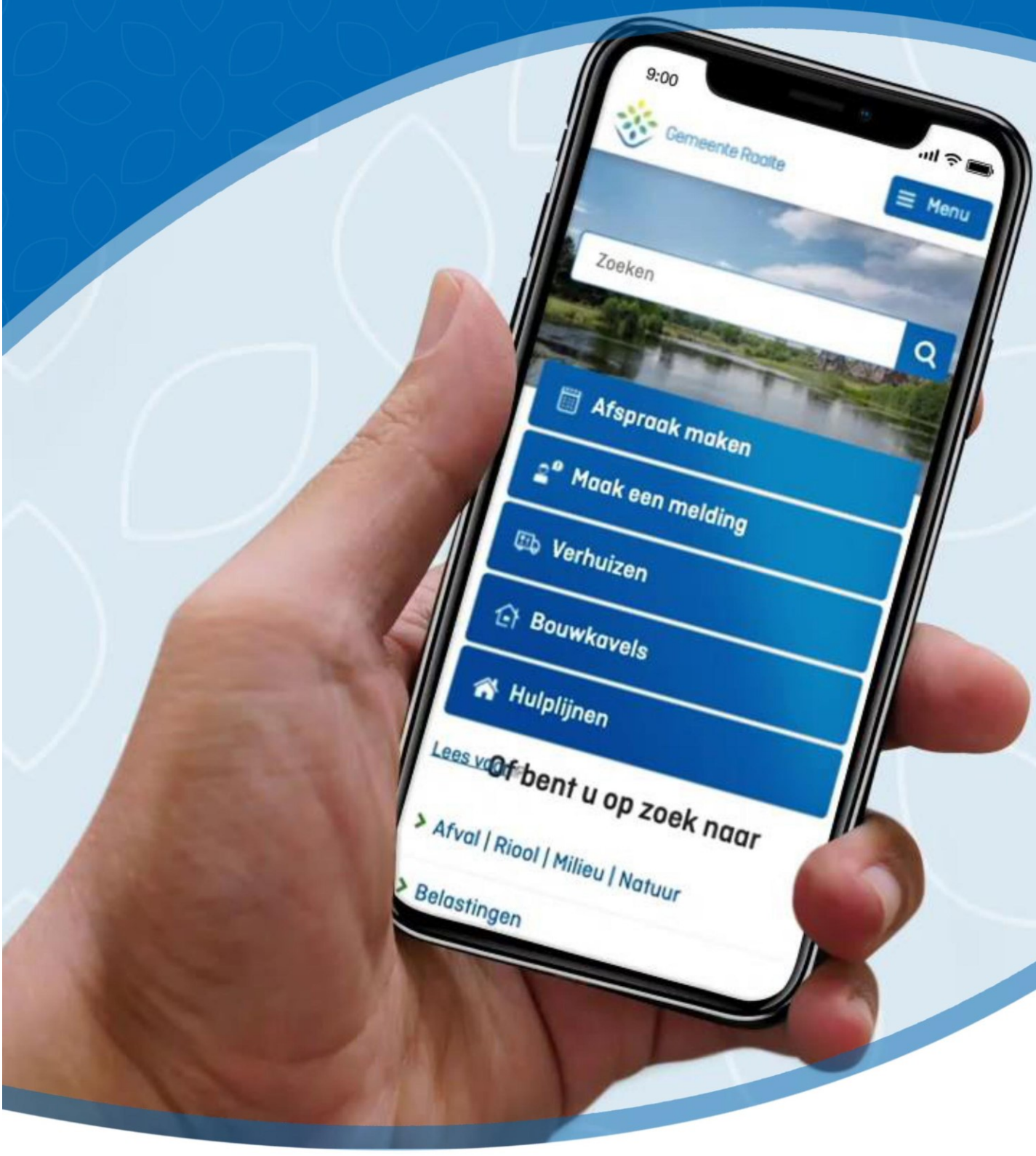
Voorgesteld wordt voor 2023 een voorfinancieringskrediet van eenmalig € 100.000 te ramen.

3.1.8.7 Wat mag het kosten?

Bedragen * € 1.000	Rek.	Begr.	Begr.	Meerjarenraming		
Nr. Taakveld omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten						
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	2.487	2.486	2.707	2.707	2.707	2.707
1.2 Openbare orde en veiligheid	804	1.003	957	920	929	930
Totaal	**3.291**	**3.489**	**3.664**	**3.627**	**3.636**	**3.637**
Baten						
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-192	-228	-235	-235	-235	-235
1.2 Openbare orde en veiligheid	-15	-240	-37	-37	-37	-37
Totaal	**-207**	**-468**	**-272**	**-272**	**-272**	**-272**
Saldo van baten en lasten voor bestemming	**3.084**	**3.021**	**3.392**	**3.355**	**3.364**	**3.365**
Reservemutaties						
Onttrekkingen	-19	-42		0	0	0
Toevoegingen				0	0	0
Saldo van baten en lasten na bestemming	**3.065**	**2.978**	**3.392**	**3.355**	**3.364**	**3.365**

Programma 9

Bestuur en dienstverlening

Gemeente Raalte

3.1.9 Bestuur en dienstverlening

Portefeuillehouder:	Burgemeester M. Dadema en wethouder B. Breunissen
Programmacoördinator:	Domeinmanager T. Willems

3.1.9.1 Wat willen we bereiken?

De gemeente wordt steeds meer als gewaardeerd partner gezien en inwoners waarderen de gemeentelijke dienstverlening. We zorgen dat onze dienstverlening voor iedereen toegankelijk is (zowel digitaal als fysiek). Ook ondersteunen we op allerlei terreinen initiatieven uit de samenleving. We willen de opgedane ervaring met participatie vertalen in een brede visie op participatie zodat participatie als bewuste keuze kan worden ingezet bij beleidsprocessen (deze keuze wordt aan de voorkant gemaakt). Participatie is geen doel op zich maar is een effectief middel om slim en gericht, samen de juiste keuzes met draagvlak te maken. Hiermee hangt ook samen dat participatie meer inclusief vorm gegeven wordt zodat jong en oud, arm en rijk een stem hebben. De inzet is bedoeld om juist ook die mensen te bereiken die zich niet snel zelf melden, of zich niet in een openbare setting uitspreken.

3.1.9.2 Relevante ontwikkelingen

Bestuursperiode

Per juni 2022 is er sprake van een nieuwe coalitie. De komende bestuursperiode wordt uitvoering gegeven aan het coalitieakkoord op hoofdlijnen. In de tweede helft van 2022 wordt gewerkt aan een raadsagenda. Uitkomsten van dit proces kunnen invloed hebben op de gemeentelijke organisatie in 2023.

Verkiezingen

In maart 2023 vinden verkiezingen plaats voor Provinciale Staten en Waterschappen.

Digitale dienstverlening

De technologische ontwikkelingen op het gebied van digitale dienstverlening gaan snel. Het wordt steeds meer normaal dat we online onze zaken regelen en inzicht krijgen. Onze inwoners verwachten ook een goede online service van de gemeente.

Participatie

Participatietrajecten vanuit inwoners en vanuit opgaven nemen toe. Overheids- en inwonersparticipatie is de vierde opgave van het coalitieakkoord.

3.1.9.3 Doelstellingen

1. We willen als gemeente Raalte een inclusieve democratie zijn die in verbinding staat met de samenleving. We hebben de ambitie elk participatieproces gestructureerd en kwalitatief hoogwaardig te organiseren.

2. Wij zijn en blijven voor onze inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en mede-overheden een gewaardeerd partner.

3. De raad en het college hanteren een open bestuursstijl, zijn transparant in de besluitvorming en staan open voor initiatieven vanuit inwoners. Dit moet leiden tot meer vertrouwen van onze inwoners in de manier waarop de gemeente wordt bestuurd.

3.1.9.4 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren programma 9	Referentie		2023	2024	2025	2026
	jaar	cijfer				
Demografische druk De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder per honderd personen van 20 tot 65 jaar. *Bron: CBS - Bevolkingsstatistiek*	2022	80,2%	78,0%	78,0%	78,0%	78,0%
Percentage inwoners dat (heel) veel vertrouwen heeft in de manier waarop de gemeente wordt bestuurd *Bron: Waar staat je gemeente*	2020	69%	-	75%	-	75%
Percentage inwoners dat vindt dat de gemeente doet wat ze zegt *Bron: Waar staat je gemeente*	2020	43%	-	50%	-	50%
Percentage inwoners dat vindt dat de gemeente zich flexibel opstelt als dat nodig is *Bron: Waar staat je gemeente*	2020	41%	-	50%	-	50%
Percentage inwoners dat vindt dat de gemeente voldoende luistert naar de mening van haar inwoners *Bron: Waar staat je gemeente*	2020	45%	-	55%	-	55%
Percentage inwoners dat vindt dat de gemeente inwoners voldoende betrekt bij haar plannen, activiteiten en voorzieningen *Bron: Waar staat je gemeente*	2020	49%	-	55%	-	55%
Percentage inwoners dat vindt dat organisaties voldoende ruimte krijgen om ideeën en initiatieven te realiseren. *Bron: Waar staat je gemeente*	2020	51%	-	60%	-	60%
Waardering digitale dienstverlening *Bron: Waar staat je gemeente*	2020	7,38	-	7,5		7,5
Legenda:						
Verplichte beleidsindicatoren op basis van vernieuwing BBV						

3.1.9.5 Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 Eind 2022 wordt opnieuw meegedaan aan het onderzoek 'Waar Staat je Gemeente'. De belangrijkste resultaten en aanbevelingen van 'Waar Staat je Gemeente 2022' op de thema's relatie inwoner-gemeente, dienstverlening, zorg- en welzijn en woon- en leefomgeving krijgen een vervolg in de programma's in 2023.

1.2 We blijven actief doorgaan met luisteren naar de vraag achter de vraag, denken mee in hoe het wél kan en bij ideeën en initiatieven blijven we naast inwoners en initiatiefnemers staan.

1.3 We blijven inzetten op de contactambtenaren als eerste aanspreekpunt voor de kernen.

1.4 We ontwikkelen vanuit de in 2022 op te stellen ambitie 'Participatie op z'n Roalters; met een uitvoeringsprogramma participatie waarin de rol van de raad, inclusiviteit en een doordacht proces centraal staan. Ook de wettelijk verplichte participatieverordening wordt hierin een plek gegeven.

1.6 Het Digipanel benutten we voor actuele vraagstukken, zodat we snel een mening hebben van inwoners uit onze kernen of wijken.

2.1 We zorgen voor een goed verloop van de verkiezingen voor Provinciale Staten en Waterschap.

2.2 We werken in 2023 verder aan het concreet maken van onze ambitie op dienstverlening door deze te vertalen in een programma Dienstverlening, zodat onze dienstverlening blijft aansluiten bij de huidige tijdgeest en behoeften van onze inwoners.

2.3 We werken in het kader van de online dienstverlening de komende jaren toe naar een omnichannel kanaalstrategie. Hierin staat de klant centraal en draaien alle communicatiekanalen om de klant. In DOWR-verband en binnen Dimpact werken we aan modules en applicaties waarmee we de omnichannel kanaalstrategie stapsgewijs vorm kunnen geven. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het opzetten van een dienstverleningsplatform (ter vervanging van ons zaaksysteem) of het omvormen van de huidige telefoniecentrale naar een contactplatform. We geven hiermee uitvoering aan de acties uit het i-uitvoeringsplan Dienstverlening.

2.4 We monitoren de kwaliteit van onze dienstverlening zoals telefonische bereikbaarheid en afhandeltermijnen van zaken, door met onze eigen data inzicht te krijgen in onze dienstverlenings- en bedrijfsvoeringsprocessen.

3.1 We blijven samenwerken met het onderwijs om actief burgerschap te stimuleren waaronder bijvoorbeeld het jaarlijkse scholierendebat en debat in de klas.

3.2 We geven uitvoering aan het statuut waarin de raad en het college afspraken hebben gemaakt over de onderlinge samenwerking, over de manier waarop verantwoording en democratische controle plaatsvinden en over de informatievoorziening. Daarnaast leggen we in heldere taal uit welke besluiten door het college of de raad zijn genomen.

3.3 We geven uitvoering aan de raadsagenda.

3.4 We richten de raad- en de trouwzaal (zie hierna) opnieuw in vanuit het huisvestingsconcept en betrekken hierin de klankbordgroep van de raad. De raad- en trouwzaal wordt zo vorm gegeven dat inwoners zich welkom voelen en op een laagdrempelige manier deel kunnen nemen aan onze vergaderingen en rond-de-tafelgesprekken.

3.1.9.6 Nieuw beleid begroting 2023-2026

Contactplatform en Producten- & Dienstencatalogus

In 2023 is vervanging van de huidige telefoniecentrale beoogd door een contactplatform dat meer kanalen dan alleen telefonie bedient. Met dit platform verwachten wij met onze dienstverlening beter aan te sluiten bij de behoeften van onze inwoners en ondernemers. Bovendien voorzien wij hiermee in een vervanging van de telefoniecentrale die tegen het einde van haar technische levensduur aanloopt.

De producten- en dienstencatalogus (PDC) geeft inwoners en ondernemers een actueel en compleet inzicht in de producten en diensten die wij bieden.
De aanschaf en implementatie van zowel het contactplatform als de producten- en dienstencatalogus vinden plaats in DOWR-verband.

Voorgesteld wordt voor de implementatie van het contactplatform eenmalig € 46.792 in 2023 en voor het beheer hiervan structureel € 25.981 te ramen. Daarnaast wordt voorgesteld voor de implementatie van de Producten- & Dienstencatalogus eenmalig € 20.173 in 2023 en voor het beheer hiervan structureel € 6.794 te ramen. De eenmalige kosten van € 46.792 en € 20.173 kunnen gedekt worden vanuit de DOWR-egalisatiereserve.

Verhogen budget verkiezingen
Verkiezingen zijn de hoeksteen van onze democratie. Daarom is het van belang deze zo te organiseren dat er geen twijfel kan bestaan over de juistheid en betrouwbaarheid van het verloop en resultaat ervan. Nagenoeg ieder jaar is er wel één verkiezing en al vele jaren is het verkiezingsbudget niet toereikend, waardoor incidentele tekorten zijn gerapporteerd in de P&C-cyclus. Door het budget te verhogen zijn voldoende middelen aanwezig om verbruiksmaterialen aan te schaffen, vrijwilligers te trainen, stemlocaties te huren en de centrale stemopneming te organiseren.
Vanuit het Rijk krijgen we jaarlijks een bijdrage voor het organiseren van de waterschapsverkiezingen. Deze middelen zijn afgelopen jaren overgeheveld waardoor eenmalig een voordeel ontstaat in 2023. Deze bijdrage kan in de toekomst als structurele dekking gebruikt worden.

Voorgesteld wordt het verkiezingsbudget van 2023 t/m 2026 jaarlijks eenmalig met € 54.000 en structureel met € 6.000 te verhogen. Dit kan deels gedekt worden door een rijksbijdrage waterschapsverkiezingen van eenmalig € 24.000 in 2023 en structureel € 6.000 vanaf 2023.

Strateeg/regisseur Samenleving
Door mondiale ontwikkelingen worden meer uitvoeringsvraagstukken van de overheid bij de gemeente belegd. De (stapeling van) nieuwe taken die op gemeenten afkomen, brengen voortdurend vragen met zich mee over de inrichting van de organisatie, het aanpassen van werkprocessen en het capaciteitsvraagstuk.

Voorgesteld wordt voor 2023 t/m 2026 jaarlijks eenmalig € 100.000 en € 20.000 overhead beschikbaar te stellen voor de functie Strateeg/regisseur Samenleving.

3.1.9.7 Wat mag het kosten?

Bedragen * € 1.000	Rek.	Begr.	Begr.	Meerjarenraming		
Nr. Taakveld omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten						
0.1 Bestuur	2.344	2.718	2.642	2.559	2.558	2.558
0.2 Burgerzaken	925	923	845	1.065	1.047	1.036
7.5 Begraafplaatsen en crematie	19	13	14	14	14	14
Totaal	**3.288**	**3.654**	**3.501**	**3.638**	**3.619**	**3.608**
Baten						
0.1 Bestuur	-309	-245	-232	-232	-232	-232
0.2 Burgerzaken	-451	-470	-307	-681	-629	-633
Totaal	**-760**	**-715**	**-538**	**-913**	**-861**	**-865**
Saldo van baten en lasten voor bestemming	**2.527**	**2.939**	**2.963**	**2.725**	**2.758**	**2.744**
Reservemutaties						
Onttrekkingen	-42			0	0	0
Toevoegingen				0	0	0
Saldo van baten en lasten na bestemming	**2.486**	**2.939**	**2.963**	**2.725**	**2.758**	**2.744**

Hoofdstuk 3.2

Overzichten

Gemeente Raalte

Overzicht algemene dekkingsmiddelen, resultaten & onvoorzien

Gemeente Raalte

3.2.1 Overzicht algemene dekkingsmiddelen, resultaten en onvoorzien

Portefeuillehouder:	Wethouder A. Kreule
Programmacoördinator:	Domeinmanager M. Lammerts van Bueren

3.2.1.1 Inleiding

BNG Bank is de bank van en voor overheden en voor instellingen met een maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.

Vereniging Dimpact ondersteunt gemeenten bij de best mogelijke koppeling tussen (digitale) dienstverlening en optimale bedrijfsvoering. De samenwerking is indirect dienstbaar aan de uitvoering van alle gemeentelijke taken.

3.2.1.2 Belastingen

Binnen dit onderdeel worden onder andere de gemeentelijke belastingen weergegeven, zoals onroerende zaakbelasting, toeristenbelasting en forensenbelasting. COELO (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden) is het kennisinstituut op het gebied van lokale en regionale lasten. Via 'www.waarstaatjegemeente.nl' kan eenvoudig bekeken worden wat de woonlasten voor een huishouden zijn. Deze site gebruikt als brongegevens de gegevens van COELO. De gegevens van COELO zijn voor 2023 nog niet bekend. Aangezien COELO van andere basisgegevens uitgaat, zijn de woonlasten van COELO niet te vergelijken met de gemiddelde lokale lastendruk van Raalte. Voor een verdere toelichting op de belastingen wordt verwezen naar de paragraaf lokale heffingen.

3.2.1.3 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren algemene dekkingsmiddelen	Referentie jaar	Referentie cijfer	2023	2024	2025	2026
Woonlasten éénpersoonshuishouden Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuisouden betaalt aan woonlasten. *Bron: COELO*	2022	815	ntb	ntb	ntb	ntb
Woonlasten meerpersoonshuishouden Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuisouden betaalt aan woonlasten. *Bron: COELO*	2022	860	ntb	ntb	ntb	ntb
WOZ-waarde woningen De gemiddelde WOZ waarde van woningen x € 1.000. *Bron: CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken*	2021	288	ntb	ntb	ntb	ntb

Legenda:

Verplichte beleidsindicatoren op basis van vernieuwing BBV

3.2.1.4 Wat mag het kosten?

Bedragen * € 1.000		Rek.	Begr.	Begr.	Meerjarenraming		
Nr.	Taakveld omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten							
0.10	Resultaat rekening van baten en lasten	2.413	0	0	0	0	0
0.4	Overhead	11.526	12.450	12.013	11.564	11.368	11.081
0.5	Treasury	280	-155	234	234	234	234
0.61	OZB woningen	178	189	195	195	195	195
0.62	OZB niet woningen	167	180	184	184	184	184
0.64	Belastingen overig	33	35	36	36	36	36
0.8	Overige baten en lasten	935	3.470	2.764	3.208	3.544	4.010
0.9	Vennootschapsbelasting (VPB)	609	0	0	0	0	0
10.6	Parkeerbelasting	2	0	0	0	0	0
2.1	Verkeer vervoer (kaplasten nutsvoorz)	11	8	9	9	9	9
3.4	Econ. promotie (for en toeristenbel)	12	13	13	13	13	13
Totaal		**16.165**	**16.191**	**15.448**	**15.442**	**15.583**	**15.761**
Baten							
0.4	Overhead	-1.001	-1.032	-840	-903	-853	-838
0.5	Treasury	-1.857	-1.454	-1.675	-1.559	-1.559	-1.549
0.61	OZB woningen	-5.363	-5.482	-5.517	-5.533	-5.553	-5.569
0.62	OZB niet woningen	-3.178	-3.306	-3.320	-3.327	-3.331	-3.334
0.64	Belastingen overig	-79	-176	-185	-185	-185	-185
0.7	Alg. uitkering en ov. Uitk. Gemeentefnds	-59.995	-66.998	-68.750	-70.188	-71.610	-65.682
0.8	Overige baten en lasten	-265	-42	-31	-31	-31	-31
3.4	Econ. promotie (for en toeristenbel)	-493	-423	-415	-415	-415	-415
Totaal		**-72.232**	**-78.914**	**-80.732**	**-82.139**	**-83.535**	**-77.603**
Saldo van baten en lasten voor bestemming		**-56.068**	**-62.723**	**-65.284**	**-66.697**	**-67.952**	**-61.842**
Reservemutaties							
	Onttrekkingen	-2.932	-1.460	-9.672	1.828	3.694	-1.373
	Toevoegingen	902	876	8.349	789	789	789
Saldo van baten en lasten na bestemming		**-58.098**	**-63.307**	**-66.607**	**-64.079**	**-63.468**	**-62.425**

Overzicht overhead

Gemeente Raalte

3.2.2 Overzicht overhead

Portefeuillehouder:	Burgemeester M. Dadema
Programmacoördinator:	Directeur Bedrijfsvoering

3.2.2.1 Inleiding

Onder de overhead vallen alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Dat zijn de kosten voor medewerkers (zoals juridisch, financieel en personeelsadviseurs, managementondersteuning, domeinmanagers) en ondersteunende middelen (zoals huisvesting en ICT). Doel is om de raad meer inzicht te verschaffen en meer zeggenschap te geven over deze kosten.

3.2.2.2 Overhead

Iedere organisatie (ook de onze) is continue in beweging, hetzij door vertrek van ambtenaren (bijvoorbeeld regionale samenwerking) of door het verwelkomen van nieuwe ambtenaren bij taakuitbreidingen. We constateren dat dergelijke organisatiewijzigingen niet één op één te vertalen zijn in de kosten voor overhead.

Analyse van de overheadkosten leert dat er drie soorten zijn:

1. Kosten die niet of zeer beperkt beïnvloedbaar zijn. Dit zijn de vaste kosten overhead, hoofdzakelijk het gebouw. De hoogte van deze kosten is onafhankelijk van het aantal fte.
2. Beïnvloedbare kosten, oftewel indirecte kosten op de PIOFACH-functies (Personeel Informatievoorziening, Organisatie, Financiën, Automatisering, Communicatie en Huisvesting), die deels afhankelijk zijn van het aantal fte.
3. Kosten die direct veranderen bij wijzigingen in de fte.

ad. 1 Niet beïnvloedbare kosten.
De kosten blijven in principe gelijk. Daling van fte betekent wel, dat dezelfde kosten door minder mensen worden gedragen. Daardoor stijgt het uurtarief van de medewerkers en worden onze diensten en producten duurder. Daarom moeten we kritisch zijn op deze kosten.

ad. 2 Beïnvloedbare kosten voor de PIOFACH-functies.
Binnen onze organisatie hebben we verschillende functies die de medewerkers ondersteunen in het primaire proces, zoals de adviesfuncties, management en secretariaten. De kosten voor deze ondersteunende taken hebben een ondergrens, we kunnen immers niet zonder. Bij een bezuiniging van 3 fte kunnen we niet per direct een fte wegbezuinigen, maar bij het afstoten van taken en bijvoorbeeld vertrek van 15 fte moeten we kritisch kijken naar het effect op het takenpakket van deze functies. Daarom kunnen we niet per fte aangeven of dit leidt tot wijzigingen in deze overheadkosten, maar moeten we naar deze functies kijken als er significante wijzigingen zijn in de fte.

ad. 3 Kosten die direct veranderen bij wijzigingen in de fte.
Hierbij kun je denken aan een stukje ICT-kosten en opleidingsbudget. We lopen de budgetten voor overhead door om deze kosten eruit te filteren. Deze overheadkosten dalen of stijgen één op één met afname of toename van fte.

Toename aantal fte.
Door de toename van het totale aantal fte's staat de omvang van onder ad. 2 en ad. 3 genoemde kosten onderdruk. Daarom is er een onderzoek gestart om te komen tot een methode om deze kosten te kunnen ramen en te verdelen. Deze methode zal ook toegepast worden bij afname van het personeel. Uit voorlopige berekeningen is gebleken, dat er bij toename van fte's rekening moet worden gehouden met een opslag van € 20.000 per fte. Het gaat dan om de directe kosten van bijvoorbeeld smartphone, laptop, licenties enz., maar ook om de indirect variabele kosten waarbij een toenemend beroep wordt gedaan op bijvoorbeeld financieel, juridisch en personeelsadvies en informatie- en archiefbeheer, maar ook op ondersteuning vanuit de DOWR-percelen. Met bovengenoemde opslag van € 20.000 per fte is ook rekening gehouden in het nieuw beleid dat in deze begroting is opgenomen.

3.2.2.3 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren overzicht overhead

Bedragen in €

Indicatoren	Referentie		2023	2024	2025	2026
	Jaar	Cijfer				
Formatie Fte per 1.000 inwoners Bron: Kerngegevens begroting 2023 gemeente Raalte	2022	5,76	5,96	5,96	5,96	5,96
Bezetting Fte per 1.000 inwoners * Bron: personeelsadministratie gemeente Raalte	2022	6,33	5,96	5,96	5,96	5,96
Apparaatskosten Kosten per inwoner ** Bron: begroting 2023 gemeente Raalte	2022	€ 635	€ 672	€ 658	€ 654	€ 651
Externe inhuur Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen *** Bron: Bijlage K Inzicht in Loonkosten/ begroting 2023	2022	17%	7%	6%	5%	5%
Overhead % van totale lasten Bron: begroting 2023 gemeente Raalte	2022	8%	8%	10%	9%	10%

*) Bezetting 2022 op basis van (werkelijke) bezetting per 1 januari 2022.

**) Dit zijn de overheadkosten plus de personeelsgebonden kosten die zijn toegerekend aan de programma's. Het verschil tussen de cijfers 2022 en 2023 e.v. wordt veroorzaakt door nieuw beleid 2023 en de stijging van het inwoneraantal.

***) Referentie jaar: betreft werkelijke uitgaven per 1 september 2022 in relatie met de begrote uitgaven over dezelfde periode.

3.2.2.4 Overzicht overhead

Bedragen in €

Omschrijving	Begroting 2022 na wijzigingen	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Saldo van baten en lasten taakveld 004 (incl. res.)	**9.998.161**	**10.186.033**	**10.047.390**	**9.946.009**	**9.861.709**
Specificatie baten en lasten (excl. reserves):					
Bedrijfsvoering	3.889.743	3.930.760	3.909.518	3.902.086	3.900.693
Bedrijfsvoeringsraad	3.550	0	0	0	0
Bestuursondersteuning	100.140	101.400	101.400	101.400	101.400
DOWR FA	324.707	343.690	343.690	343.690	343.690
DOWR ICT *	3.707.679	4.119.935	3.830.334	3.709.569	3.681.442
DOWR Inkoop	56.893	58.864	58.864	58.864	58.864
DOWR Personeels- en salarisadministratie	140.108	144.834	144.834	144.834	144.834
Eenmalige domeinbudgetten **	880.081	50.025	48.805	38.058	24.719
Facilitair ***	1.953.857	1.838.722	1.800.072	1.798.135	1.569.654
Gebouwenbeheer	33.744	33.822	33.822	33.821	33.821
Management	1.202.884	1.221.898	1.221.898	1.221.898	1.221.898
Overige	132.206	109.392	109.392	109.392	109.392
Receptie en KCC ****	890.378	1.041.935	830.342	822.046	821.139
Waarvan dekking:					
Bouwgrondexploitaties/ investeringsprojecten/ lokale heffingen	-1.897.204	-1.822.521	-1.772.601	-1.768.441	-1.768.441
Totaal (excl. reserves)	**11.418.766**	**11.172.756**	**10.660.370**	**10.515.352**	**10.243.105**
Geraamde reservemutaties	-1.420.605	-986.723	-612.980	-569.343	-381.396
Totaal (incl. reserves)	**9.998.161**	**10.186.033**	**10.047.390**	**9.946.009**	**9.861.709**

***) DOWR ICT:**

De hogere uitgaven voor het jaar 2023 betreffen de eenmalige uitgaven voor de vervanging van het financieel systeem en de kosten voor de uitvoeringsplannen 2023.

****) Eenmalige domeinbudgetten:**

Voor het jaar 2022: Dit betreffen eenmalige personeel gerelateerde uitgaven, welke grotendeels gedekt worden ten laste van de reserves.

*****) Facilitair:**

De geraamde uitgaven voor het jaar 2026 zijn fors lager doordat veel van de installaties van de gemeente in dat jaar geheel afgeschreven zijn.

****) Receptie en KCC:

De hogere raming in het jaar 2023 wordt veroorzaakt door eenmalige uitgaven voor de modernisering van de archief keten en tijdelijke extra capaciteit.

Hoofdstuk 3.3

De paragrafen

Gemeente Raalte

3.3.1 Lokale heffingen

Portefeuillehouder:	Wethouder A. Kreule
Programmacoördinator:	Domeinmanager M. Lammerts van Bueren

3.3.1.1 Inleiding

In deze paragraaf staat het beleid dat de gemeente Raalte in 2023 gaat voeren ten aanzien van de lokale heffingen. De effecten van dit beleid en de tarieven voor 2023 nemen we op in de verschillende belastingverordeningen die door de raad worden vastgesteld in het kader van de begroting 2023. Het invorderings- en kwijtscheldingsbeleid is geregeld in de leidraad invordering.

Per heffing geven we de beleidsuitgangspunten aan, een nadere toelichting over de heffing, de kostenonderbouwing en het dekkingspercentage met onderbouwing, indien van toepassing en de raming voor 2023.
Ook geven we inzicht in de lastendruk voor 2023 voor de inwoner en informatie over het kwijtscheldingsbeleid.

De rekenkamercommissie heeft onderzoek gedaan of de werkwijze van de gemeente Raalte met betrekking tot de gemeentelijke belastingen doeltreffend en doelmatig is. We hebben destijds met de rekeningcommissie van gedachten gewisseld over een eerste opzet voor een geactualiseerde beleidsnota lokale heffingen. Het is de bedoeling om dit in 2023 verder op te pakken. Nieuw gedachtegoed en initiatieven kunnen samen met de raad besproken worden om te komen tot een gedragen geactualiseerd beleid van lokale heffingen.

3.3.1.2 Beleidskader

Om dekking te geven aan het deel van de gemeentelijke uitgaven dat niet door de rijksuitkeringen en overige inkomsten kan worden afgedekt, dient de gemeente eigen inkomsten te verwerven. Deze eigen inkomsten kunnen worden verkregen uit gemeentelijke belastingen, heffingen, rechten en leges, oftewel lokale heffingen, voor algemene voorzieningen of concreet geleverde diensten. In de beleidsnota lokale heffingen zijn de kaders vastgelegd voor deze eigen inkomsten.

Voor 2023 geldt dat de woonlasten voor de inwoners niet stijgen, conform het coalitieakkoord. Dit betekent dat de OZB gelijk blijft en de stijging in de baten enkel veroorzaakt wordt door de areaaluitbreiding. In het verlengde hiervan blijven de tarieven voor de afvalstoffenheffing en rioolrechten ook ongewijzigd. Om de kostendekking voor deze heffingen te handhaven wordt een beroep gedaan op de betreffende voorzieningen. Deze worden hiervoor vanuit de algemene dekkingsmiddelen aangevuld.

3.3.1.3 Belastingen

Onroerende zaakbelastingen

De onroerende zaakbelasting is een belasting die wordt geheven op binnen de gemeente gelegen onroerende zaken. Voor woningen wordt de OZB alleen opgelegd aan de eigenaren. Voor de niet-woningen, zoals winkels en bedrijven, wordt de OZB geheven van zowel de eigenaar als de gebruiker van de onroerende zaak. De grondslag voor de berekening van de OZB is de WOZ-waarde van de onroerende zaak. Deze wordt jaarlijks bepaald. Het tarief van de OZB wordt uitgedrukt in een percentage van de WOZ-waarde.

De OZB is een algemeen dekkingsmiddel; er is geen relatie tussen de opbrengsten van deze belasting en de dienstverlening vanuit de gemeente.

Voor 2023 geldt dat de woonlasten voor de inwoners niet stijgen, conform het coalitieakkoord. Dit betekent dat de OZB gelijk blijft en de stijging in de baten enkel veroorzaakt wordt door de areaaluitbreiding. In het verlengde hiervan wordt de kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing en rioolrechten gehandhaafd. Om dit te realiseren wordt hierop een extra tegemoetkoming gegeven om de lasten voor de inwoners gelijk te houden.

Bedragen in €	- is voordeel
Belasting (alleen baten)	**Begroting 2023**
OZB opbrengst gebruikers	-1.331.549
OZB opbrengst eigenaren	-5.516.503
OZB opbrengst eigenaren niet woningen	-1.988.469
Totaal onroerendezaakbelasting (baten)	**-8.836.521**

Toeristenbelasting

De gemeente heft de toeristenbelasting om haar eigen inkomsten te vergroten. Het geld wordt daarna gebruikt om voorzieningen binnen de gemeenten op een bepaald peil te brengen of te houden. Dit betekent dat de gemeente het geld niet per definitie in dient te zetten voor voorzieningen die direct aan het toerisme zijn te koppelen. De gemeenteraad kan hier echter wel voor kiezen. Een verblijfsaanbieder is toeristenbelasting verschuldigd indien er gelegenheid wordt geboden tot verblijf met overnachting tegen een vergoeding aan personen die niet staan ingeschreven in de basisregistratie personen (BRP) van de gemeente. Dit betekent dat ook toeristenbelasting mag worden geheven voor het verblijf van arbeidsmigranten op vakantieparken of voor zakelijke overnachtingen in een conferentiehotel. Degene die overnacht, betaalt de belasting vrijwel altijd aan de ondernemer die de overnachting verzorgt. Deze ondernemer draagt de belasting daarna af aan de gemeente.

Hoogte tarief

Het tarief voor de toeristenbelasting wordt verhoogd van € 0,95 per overnachting naar € 1,00 per overnachting. Dit betreft de inflatiecorrectie van 6%.

Aantal overnachtingen

In de afgelopen jaren zijn er fluctuaties geweest in het aantal overnachtingen. Zo is er in 2021 een hogere opbrengst gerealiseerd dan begroot vanwege negatief reisadvies naar buitenland, terwijl door corona een daling werd verwacht. Voor de begroting 2023 wordt aansluiting gezocht bij 2022 (300.000 bezoekers). Dit betekent concreet dat uitgegaan wordt van 300.000 overnachtingen en een tarief van € 1,00. De totaal te verwachten opbrengst is dan € 300.000.

Bedragen in €	- is voordeel
Belasting	**Begroting 2023**
Baten Toeristenbelasting	-300.000

Forensenbelasting
Personen die, zonder dat ze hun hoofdverblijf in de gemeente hebben, meer dan negentig dagen per jaar een gemeubileerde woning tot hun beschikking hebben voor zichzelf of voor hun gezin, betalen forensenbelasting. De forensenbelasting dient ertoe om mensen die relatief veel in een gemeente verblijven maar geen ingezetene zijn van deze gemeente, mee te laten betalen aan algemene voorzieningen in die gemeente. De forensenbelasting is een algemene belasting en kan zonder bestedingsdoel geheven worden.

Hoogte tarief
Het tarief is niet aan een maximum gebonden. Als heffingsmaatstaf wordt een percentage van de WOZ-waarde gehanteerd. Daarmee volgt de belastingopbrengst de waardeontwikkeling van het onroerend goed. Het tarief voor het belastingjaar 2023 is afgeleid van de resultaten van de herwaardering van onroerende zaken die in de forensenbelasting vallen.

Na toepassing van de inflatiecorrectie voor 2023 op het tarief van 6% komt de te verwachten opbrengst forensenbelasting voor het belastingjaar 2023 uit op een bedrag van €114.729. Dit is een daling ten opzichte van de verwachte baten in 2022 vanwege een daling in aantallen.

Bedragen in €	- is voordeel
Belasting	**Begroting 2023**
Baten Forensenbelasting	-114.729

Precariobelasting
Deze belastingen worden geheven voor het hebben van voorwerpen onder of boven, voor openbaar gebruik bestemde, gemeentegrond. De gemeente Raalte kent precariobelasting voor terrassen en uitstallingen en overige voorwerpen. Daarnaast wordt precariobelasting geheven voor de losse standplaatsen en op markten. Voor de reguliere markt is een aparte verordening marktgelden.
De gemeente is vrij in het vaststellen van de hoogte van de tarieven, onafhankelijk van eventuele kosten. Hierbij gelden wel de eisen van redelijkheid.

Voor 2023 stijgen de tarieven met 6% inflatiecorrectie en komen neer op:

- Terras per m2 € 2,36 per week (2022 € 2,23)
- Terras per m2 € 23,75 per seizoen (2022 € 22,41)
- Standplaats per m2 zonder stroom € 0,79 per dag (2022 € 0,75)
- Standplaats per m2 met stroom € 0,89 per dag (2022 € 0,84).

Bij de tarieven voor extra stroomvoorzieningen wordt een prijsindexatie van 5% aangehouden, dit omdat deze tarieven ook gebruikt worden bij de verordening marktgelden. Omdat hier in meerdere mate gebruik van wordt gemaakt is de prijsindex van de verordening marktgelden voor dit onderdeel als leidend aangehouden.

Bedragen in €	- is voordeel
Belasting	**Begroting 2023**
Baten precariobelasting	-43.000

Reclamebelasting
In 2016 is reclamebelasting ingevoerd. Er is gekozen voor een gedifferentieerd tarief op basis van waardeklassen, gekoppeld aan de WOZ-waarde. De belasting is van toepassing op het centrumgebied van Raalte. De reclamebelasting wordt geheven van de gebruiker van de vestiging waarop, waaraan, waarin of waarbij één of meer reclameobjecten zijn aangebracht dan wel zijn geplaatst.

De tarieven voor de reclamebelasting zijn in 2017 verhoogd als gevolg van het afschaffen van betaald parkeren. De tarieven volgens de verordening reclamebelasting 2017 blijven maximaal tien jaar in stand. Dit is ook zo afgesproken met de Raalter ondernemers. Na het verstrijken van de periode van tien jaar, of zo veel eerder indien de overeengekomen bijdrage is voldaan, past de gemeente de tarieven weer aan, zodat het voorheen geldende tarief wordt gehanteerd, eventueel met de voor deze belastingvorm gebruikelijke indexering.

Op basis hiervan zou tot 2027 geen indexatie plaats moeten vinden. In 2021 is overleg geweest met de ROV (Raalter Ondernemers Verbond) en Stichting ondernemersfonds en hebben ze in goed overleg besloten, dat het toepassen van een inflatiecorrectie met ingang van 1 januari 2022 wel goed zou zijn. Ditzelfde is kortgesloten voor de reclamebelasting in 2023. De inflatiecorrectie voor 2023 is 5%. Een gedeelte van de reclamebelasting wordt immers in het ondernemersfonds gestort en zonder verhoging zou dit in het gedrang kunnen komen.

Naast een storting in het ondernemersfonds worden de opbrengsten van de reclamebelasting gebruikt voor de tegemoetkoming betaald parkeren. De totale baten reclamebelasting 2023 zijn geraamd op € 141.750. Hiervan is € 75.000 voor de tegemoetkoming betaald parkeren. Het restant wordt, na aftrek van € 1.750 perceptiekosten, gebruikt voor subsidieverstrekking aan het ondernemersfonds.

Bedragen in €	- is voordeel
Belasting	**Begroting 2023**
Baten reclamebelasting	-141.750

3.3.1.4 Bestemmingsheffingen

Afvalstoffenheffing
De gemeente heeft een wettelijke plicht tot de inzameling van huishoudelijk afval. De afvalstoffenheffing wordt geheven voor verhaal van de kosten van deze inzameling en de verwerkingskosten. De afvalstoffenheffing mag maximaal kostendekkend zijn.

Ontwikkelingen afvalbeleid
We zitten in de transitie van een lineaire naar een circulaire economie. In 2050 zijn we circulair, waarbij we de komende periode gaan werken aan het verminderen van restafval. Restafval is niet geschikt voor hergebruik, draagt niet bij aan de duurzaamheidsdoelstellingen en wordt een steeds duurdere afvalfractie. Procentueel gezien worden nog te veel grondstoffen in de restafvalcontainer aangeboden. In 2021 is een scenario-onderzoek uitgevoerd door een externe partij om inzichtelijk te maken welke invloed het aanpassen van inzamelfrequenties en het serviceniveau (op de verschillende fracties) van invloed zijn op hergebruikspercentages en de kosten. De rapportage is inmiddels ter informatie aangeboden aan uw raad.

Naast dit onderzoek is een bewonersonderzoek uitgevoerd om ervaringen van inwoners te inventariseren. Ook zijn er in 2022 een aantal sorteeranalyses uitgevoerd van het restafval om te kijken welke fracties aanwezig zijn in de restafvalcontainer die (gratis) gescheiden kunnen worden aangeboden. Deze onderzoeken kunnen samen gebruikt worden om stappen te zetten naar minder restafval. Alvorens hierover te adviseren willen we inventariseren of er in verschillende wijken op sociaal niveau, verhouding huur/koop of andere aspecten verschillen zijn met betrekking tot hoeveelheid en samenstelling van het restafval. Hierbij wordt ook gekeken naar de mate van ontwijkgedrag, zodat er directer kan worden gestuurd op schone kwaliteit grondstofstromen en minder restafval. Hierbij wordt communicatie als middel ingezet. De laatste onderzoeken nemen nog de nodige tijd in beslag, waardoor we geen inzamelwijzigingen gaan doorvoeren in 2023.

Kosten
De tarieven voor 2023 zijn gelijk gebleven ten opzichte van 2022. De totale (netto) kosten inclusief btw bedragen voor 2023 € 3.395.786. Rekening houdend met een tegemoetkoming ten laste van de voorziening afvalverwijdering van € 206.196 en een tegemoetkoming via de algemene dekkingsmiddelen van € 150.000, wordt € 3.039.590 in rekening gebracht bij de 16.125 huishoudens.
Ten aanzien van de inzameling van plastic verpakkingen, metalen verpakkingen en drankenkartons (pmd) ontvangen we jaarlijks een steeds lagere vergoeding voor het ingezamelde pmd. Daarnaast wordt er meer gecontroleerd op het aangeboden pmd, waarbij een deel van het ingezamelde pmd wordt afgekeurd en hiervoor kosten in rekening worden gebracht (ongeveer 11%). Dit betreft het restafvalverwerkingstarief en de verbrandingsbelasting over deze hoeveelheid afkeur.
Ook krijgen we dit jaar te maken met een percentage afkeur voor gft-afval, waarvoor ook betaald moet worden om als restafval te verbranden.

Een negatief effect op de begroting is het wegvallen van de zwerfafvalvergoeding, omdat de statiegeldregeling voor kleine petflesjes en blikjes per 01-01-2023 van kracht is. Om de ondergrondse afvalsystemen en gezamenlijke bovengrondse systemen schoon en netjes te houden, zullen hiervoor extra kosten worden gemaakt. De Rova indexering is voor 2023 vastgesteld op 4,43%.

Tarieven afvalstoffenheffing
Bedragen in €

Omschrijving	Tarief 2023		Tarief 2022		Tarief 2021	
	Buiten-gebied/ hoogbouw	Dorps-kernen	Buiten-gebied/ hoogbouw	Dorps-kernen	Buiten-gebied/ hoogbouw	Dorps-kernen
Basistarief	131,88	141,84	116,24	126,56	119,68	129,88
Tegemoetkoming tlv voorziening	-12,70	-12,82	-2,24	-2,24	-10,00	-10,00
Extra tegemoetkoming tlv algemene dekkingsmiddelen	-9,50	-9,14	-4,32	-4,44		
Basistarief (na korting)	**109,68**	**119,88**	**109,68**	**119,88**	**109,68**	**119,88**
Restafval 6 aanbiedingen	71,40	71,40	71,40	71,40	63,60	63,60
Gemiddelde aanslag	**181,08**	**191,28**	**181,08**	**191,28**	**173,28**	**183,48**

Kostenonderbouwing en kostendekkendheid afvalstoffenheffing

Bedragen in €

Omschrijving	Raming 2023
Externe kosten taakveld(en) totaal of gesplitst inclusief rente	2.736.573
Externe opbrengsten taakveld(en) exclusief heffing	-351.809
Netto externe kosten taakveld	**2.384.764**
Toe te rekenen interne kosten incl. DOWR	216.480
Overhead wat rechtstreeks moet worden toegerekend	52.854
Doorberekening straatvegen 33%	67.833
Doorberekening ledigen afvalbakken 33%	21.102
Doorberekening kwijtscheldingsbeleid 40%	76.506
Doorberekening kosten materialen	15.000
BTW	561.247
Totale kosten taakveld	**3.395.786**
Beschikking over de voorziening afvalverwijdering	206.196
Ten laste van de algemene dekkingsmiddelen	150.000
Totale opbrengst heffing	**3.039.590**
Dekkingspercentage	**100%**

Om de afvalstoffenheffing gelijk te laten blijven ten opzichte van 2022 wordt een beroep gedaan op de voorziening 'afvalstoffenheffing'. Hierdoor daalt de voorziening onder het door de raad vastgestelde 'minimum' van € 100.000. Deze mutatie is nog niet geheel verwerkt in de meerjarige staat van reserves en voorzieningen. Bij de totstandkoming van de zomernota 2023 wordt bezien of de voorziening verder aangevuld wordt tot dit gewenste niveau. Hierbij speelt de afrekening van PMD afval en papier ook een rol.

Rioolheffing

De gemeente is wettelijk verplicht om haar zorgplichten voor afval-, hemel- en grondwater na te komen. Gemeenten mogen daarvoor een rioolheffing invoeren. In onze gemeente is de rioolheffing 100% kostendekkend. Deze heffing is bedoeld om de kosten en investeringen te dekken welke gemoeid zijn met het uitvoeren van de volgende taken:

- Het inzamelen en transporteren van afvalwater;
- Het inzamelen transporteren en verwerken van hemelwater;
- Het treffen van maatregelen ter voorkoming of beperking van de structureel nadelige gevolgen van structureel te hoge grondwaterstanden in relatie tot de aan de grond gegeven bestemming.

In het GRP 2021-2030 zijn de rioolheffingstarieven vastgesteld, hierin was ook een tariefstijging voorzien. Echter is in het coalitieakkoord afgesproken de lokale lastendruk voor inwoners niet te verhogen. Dit heeft tot gevolg dat de tariefstijging die vastgesteld is in het GRP niet doorgevoerd wordt voor de jaren 2023 en 2024. Het tarief voor 2023 blijft gelijk aan 2022, dus € 241,08. Het tarief zou normaal gesproken € 257,96 zijn in 2023, maar door afspraak blijft dit gelijk aan 2022. Dit betekent een tegemoetkoming van € 16,88 per aansluiting, welke vanuit de algemene dekkingsmiddelen toegevoegd wordt aan de 'Voorziening Riolering'. Het aantal aansluitingen betreft in 2023 15.972. Concreet betekent dit een toevoeging aan de voorziening riolering van afgerond € 250.000.

Tarieven rioolheffing

Bedragen in €

Omschrijving	2023	2022	2021
Basistarief	257,96	241,08	232,92
Tegemoetkoming t.l.v. alg. dekkingsmiddelen	16,88		
Basistarief na korting	241,08		

In het GRP zijn de rioolheffingstarieven meerjarig berekend, in de jaren van 2023 t/m 2025 was destijds een stijgen in de tarieven met 2%, 1,5% en 1,5% bepaald. Deze worden overeenkomstig bovenstaande tegemoetkoming voor 2023 en 2024 niet doorgevoerd. In onderstaande tabel zijn de totale kosten en opbrengsten in relatie tot de rioolheffing weergegeven.

Kostenonderbouwing en kostendekkendheid rioolheffing

Bedragen in €

Omschrijving	Raming 2023
Externe kosten taakveld(en) totaal of gesplitst inclusief rente	3.057.963
Externe opbrengsten taakveld(en) exclusief heffing	0
Netto externe kosten taakveld	**3.057.963**
Toe te rekenen interne kosten inclusief DOWR	927.278
Overhead wat rechtstreeks moet worden toegerekend	32.934
Doorberekening invorderingskosten	13.706
Doorberekening straatvegen 20%	41.111
Doorberekening kwijtscheldingsbeleid 60%	114.759
BTW	344.968
Totale kosten taakveld	**4.532.719**
Verrekening met de voorziening	
Tegemoetkoming t.l.v. Alg. dekkingsmiddelen en t.g.v. voorziening riolering	-250.000
Op basis van kostendekkingsplan GRP in relatie tot de raming 2023	-432.189
Totale opbrengst heffing	**3.850.530**
Dekkingspercentage	**100%**

Toelichting

De toe te rekenen interne kosten bestaan uit 8.539 uren inclusief overhead per uur. De kosten voor DOWR-belasting samenwerking worden voor 4% toegerekend aan dit taakveld, op basis van de te verrichten werkzaamheden voor het heffen en innen van deze heffing, in verhouding tot alle taken die DOWR-belasting samenwerking voor Raalte doet. Hoewel de rioolheffing een relatief grote heffing is qua opbrengsten, is de heffing en invordering niet problematisch. Het bedrag gaat mee op de gecombineerde aanslag en er wordt relatief weinig bezwaar gemaakt tegen deze heffing. De kosten voor straatvegen worden voor 20% toegerekend aan het taakveld rioolheffing. Deze werkzaamheden zijn in het belang van de riolering, de afval zorgplicht en dragen bij aan een schoon straatbeeld. De totale kosten voor kwijtscheldingsbeleid bedragen € 191.265. Daarvan wordt 60% toegerekend aan dit taakveld en 40% aan het taakveld afval.

Opbrengst rioolheffing

Bedragen in €

Recht	Raming 2023
Riool basis	3.790.530
Riool grootverbuik	60.000
Totaal riool	**3.850.530**

Veel kosten binnen de riolering zijn afkomstig vanuit de exploitatie, maar er wordt ook ieder jaar geïnvesteerd binnen het taakveld riolering. Een deel van deze kosten worden direct ten laste van het resultaat van het taakveld riolering gebracht, deze zijn ook verwerkt in de eerder getoonde tabellen. Daarnaast wordt een deel van de investeringen over meerdere jaren afgeschreven, wat resulteert in kapitaallasten, deze kosten komen na realisatie van de investeringen in de toekomst meerjarige ten laste van het taakveld riolering. Gemiddeld gezien wordt hiervan 25% direct ten laste van de voorziening riolering gebracht en wordt 75% middels kapitaallasten ten laste van de voorziening riolering gebracht. De exacte verdeling hiervan, is te raadplegen in onderstaande tabel.

Nieuwe investeringskredieten voor riolering en water

Bedragen in €

Jaar	Totaal	Waarvan t.l.v. voorziening riolering art 44 lid 2	Waarvan t.l.v. voorziening riolering art 44 lid 1	Nieuwe kapitaallasten
2023	2.176.177	250.000	311.500	99.369
2024	2.206.500	150.000	401.625	77.779
2025	1.601.000	150.000	250.250	56.435
2026	1.527.000	150.000	231.750	53.827

3.3.1.5 Rechten

Marktgelden
Marktgelden worden geheven van degene die een standplaats inneemt. Het is een recht, geheven voor het gebruik van de openbare grond op het marktterrein, gedurende de tijd dat het markt is. Tussen Raalte dorp en buurtdorpen is er geen verschil. Het uitgangspunt voor de heffing van marktgelden is 100% kostendekkendheid. Het tarief is een bedrag per vierkante meter, per dag of een gedeelte daarvan inclusief een basisbedrag voor stroomkosten. Het marktgeld wordt verhoogd voor de diensten van de gemeentelijke marktcommissie, reclamedoeleinden en promotieactiviteiten.

De gemeente heeft een onderzoek laten uitvoeren naar de toekomst van de warenmarkten en standplaatsen in de gemeente waarvan in 2021 de rapportage is opgeleverd. Tijdens de raadsvergadering van 9 september 2021 zijn de uitkomsten van het onderzoek en de vervolgstappen met de raad gedeeld. Eén van de adviezen van het onderzoek, een mogelijke verzelfstandiging van de warenmarkten, wordt op dit moment nader verkent. Zo lang deze verkenning loopt, wordt de 100% kostendekkendheid tijdelijk los gelaten en alleen de indexering toegepast.

Door de marktgelden van 2022 te indexeren met 5% resulteert dit in het volgende tarief voor 2023:

- Bedrag per m2 inclusief stroom € 0,64 (was € 0,61).

Kostenonderbouwing en kostendekkendheid marktgelden
Bedragen in €

Omschrijving	Raming 2023
Externe kosten taakveld(en) totaal of gesplitst incl. rente	16.088
Toe te rekenen interne kosten	30.208
Overhead wat rechtstreeks moet worden toegerekend	27.286
Totale kosten	**73.582**
Totale opbrengst heffing	52.426
Dekkingspercentage	**71%**

Lijkbezorgingsrechten/begraafplaatsen
Lijkbezorgingsrechten, ook wel grafrechten genoemd, worden geheven voor het gebruik van de begraafplaatsen en het gebruik van de diensten in verband met de begraafplaats. Het algemene beleid is de tarieven zoveel mogelijk kostendekkend te laten zijn. Dit is voor de begraafplaatsen maatschappelijk gezien niet haalbaar. Voor het jaar 2023 komt de kostendekkendheid uit op 41%.

Kostenonderbouwing en kostendekkendheid lijkbezorgingsrechten
Bedragen in €

Omschrijving	Raming 2023
Externe kosten taakveld(en) totaal of gesplitst incl. rente	122.542
Toe te rekenen interne kosten	343.370
BTW	-
Totale kosten	**465.912**
Totale opbrengst heffing	193.070
Dekkingspercentage	**41%**

3.3.1.6 Leges

De gemeente is verantwoordelijk voor een groot aantal taken. Een deel van deze taken wordt in de vorm van een dienst door bewoners of bedrijven individueel afgenomen. Om gemeenten tegemoet te komen in de kosten die zijn gerelateerd aan deze taken, betalen afnemers van gemeentelijke diensten leges. Er worden dus leges geheven om de taken te bekostigen. De opbrengsten uit de heffing van leges worden gebruikt om de kwaliteit van de verstrekking te waarborgen en om personeels-, huisvesting- en materiaalkosten te dekken. De opbrengst uit de leges mag de totale kosten niet overtreffen. Met andere woorden: een gemeente kan geen winst maken op de diensten die zij levert.

Wie de leges betalen, is afhankelijk van het type dienst dat wordt afgenomen. In veel voorkomende gevallen zijn het inwoners die betalen voor een paspoort, een rijbewijs of een uittreksel uit de gemeentelijke basisadministratie. Het kunnen echter ook projectontwikkelaars zijn die een aanvraag indienen voor een omgevingsvergunning.

Voor de legesverordening 2023 gelden de volgende bijzonderheden:

- De verordening is aangepast op basis van de aangepaste model-legesverordening van de VNG. Het gaat hier om een aantal redactionele wijzigingen.
- De tarieven zijn aangepast op basis van de aangepaste interne uurtarieven en de in de Begrotingsrichtlijnen voor 2023 opgenomen indexering.
- In de tarieventabel zijn de tarieven afgerond op € 0,05.
- Op 1 januari 2023 treedt naar verwachting de Omgevingswet in werking, waarmee het stelsel van regels en vergunningen voor de fysiek leefomgeving wijzigt. De opzet en inhoud van met name Titel 2 ‘Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning’ van de bijbehorende ‘Tarieventabel leges’ veranderen dan met deze stelselwijziging. Of de Omgevingswet in werking treedt, wordt door het rijk besloten in november 2022. Dan zal in het vierde kwartaal van 2022 de Legesverordening 2023 hierop aangepast worden middels een nieuw raadsvoorstel.

Leges algemene dienstverlening

Titel 1

Bedragen in €

Hoofdstuk	Algemene dienstverlening	Geraamde kosten	Geraamde opbrengsten	Kosten-dekkendheid
1	Burgerlijke stand	46.885	32.012	68%
2	Reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaart	87.681	54.443	62%
3	Rijbewijzen en eigen verklaringen	159.187	100.290	63%
4	Verstrekkingen uit de basisregistratie personen	8.771	3.541	40%
5	Verstrekkingen uit het Kiezersregister	nihil	nihil	-
7	Bestuurstukken	nihil	nihil	-
8a	Milieuinformatie	nihil	nihil	-
9	Overige publiekszaken	13.153	3.363	26%
12	Leegstandswet	321	321	100%
16	Kansspelen	642	340	53%
18	Ondergrondse leidingen	95.235	95.235	100%
19	Verkeer en vervoer	28.933	12.673	44%
20	Diversen	2.693	2.312	86%

Hoofdstuk 1 burgerlijke stand
Grootste onderdeel is de huwelijken. Van de huwelijksleges is de kostendekkendheid afgelopen jaar aangepast van 84% naar bijna volledig 100%. Dit omdat bij de huwelijksleges duidelijk sprake is van het profijtbeginsel. Diegene die het product afneemt heeft hier ook persoonlijk profijt van.

Hoofdstuk 2 reisdocumenten
De kostendekkendheid is 62%, vorig jaar bedroeg deze 61%. Voor de reisdocumenten worden de wettelijke tarieven gehanteerd.

Hoofdstuk 3 rijbewijzen en eigen verklaringen
De kostendekkendheid is gelijkgebleven op 63%. Ook voor dit hoofdstuk geldt dat de wettelijke tarieven op het maximum zitten.

Fluctuatie leges reisdocumenten en rijbewijzen
Ieder jaar fluctueert het aantal aan te vragen reisdocumenten en rijbewijzen. Het ene jaar zijn dit gezamenlijk 6.000 stuks; een ander jaar kunnen dit wel 10.000 stuks zijn. Op basis van deze aantallen worden ook de te verwachten leges geraamd. Hierin zien we dus ook forse fluctuaties per jaar. Vanaf 2022 werken we met een structureel vaste raming op basis van het totaal te ontvangen gemiddelde legesinkomsten en afdrachten aan het rijk. Daarbovenop wordt dit ieder jaar incidenteel bijgesteld op basis van het dan te verwachte aantal reisdocumenten en rijbewijzen. Deze bijstelling doen wij meerjarig en verschilt per jaar op basis van de aantallen van dat jaar.

In de begroting 2023 zijn de eerder geraamde aantallen vanuit 2022 bijgesteld met de meest actuele gegevens. Dit zorgt voor de volgende incidentele voordelige bijstellingen: 2023: € 1.567, 2024: € 18.768, 2025: € 18.780, 2026: € 45.716.

Hoofdstuk 4 verstrekken uittreksels uit basisregistratie personen
Om het digitaal opvragen en verstrekken van informatie te stimuleren is de kostendekkendheid van dit hoofdstuk lager (40%) dan het gemiddelde van de overige hoofdstukken.

Leges fysiek
Titel 2
Bedragen in €

Hoofdstuk	Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving / omgevingsvergunning	Geraamde kosten	Geraamde opbrengsten	Kosten-dekkendheid
3	Omgevingsvergunning	1.784.983	1.398.506	78%
7	Wijziging omgevingsvergunning als gevolg van wijziging project	nihil	nihil	-
9	In deze titel niet benoemde beschikking	nihil	nihil	-

In de afgelopen jaren zien we een sterk herstel van de bouwsector. Het aantal afgegeven vergunningen ligt inmiddels ruim boven de planning en de bouwsommen stijgen sterk. We verwachten de reguliere inkomstenraming zeker te kunnen realiseren.

Daarbij hebben we ingespeeld op de nieuwe vergunningprocedure voor bouwen die we samen met de ondernemers hebben ontwikkeld. De initiatiefnemers hebben de mogelijkheid om in aanmerking te komen voor lagere leges (20%) als achteraf met een opleverdossier wordt aangetoond dat conform de technische eisen in het Bouwbesluit is gebouwd. Dit betekent voor ons minder externe ondersteuning en voor de initiatiefnemer minder leges.

De geraamde legesinkomsten op omgevingsvergunningen voor de activiteit bouwen zijn daarom niet verhoogd. Dit resulteert in een kostendekking op dit product van circa 70%.

De wet kwaliteitsborging bouw (WKB) is in 2019 aangenomen en zal per 1-1-2023 in werking treden (samen met de Omgevingswet uitgesteld). Dit betekent dat de regelgeving en de procedures per 2023 ingrijpend gaan wijzigen. In de aanloop naar het in werking treden van de nieuwe wetgeving wordt een gehele herziening van de opbouw en kostendekking van de bouwleges opgesteld. Hierbij wordt de optie aangeboden om te komen tot meer kostendekkende tarieven. Zie ‘Informatienotitie Raad omgevingswet en wijzigingen leges’ behorende bij de legesverordening 2023.

Op enkele andere vergunningen ligt het kostendekkingspercentage lager om geen financiële drempel te creëren voor het aanvragen van de vereiste vergunning (zoals kappen) en om regionaal niet te sterk ‘uit de pas’ te lopen. Als gevolg van bovenstaande herziening komt het percentage kostendekking van de totale WABO-leges op 78% uit.

Leges Europese dienstenrichtlijn

Titel 3

Bedragen in €

Hoofdstuk	Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn	Geraamde kosten	Geraamde opbrengsten	Kosten-dekkendheid
1	Horeca	94.160	22.051	23%
2	Organiseren evenementen of markten	242.303	19.754	8%
5	Leefmilieuverordening	38.218	9.005	24%
7	Winkeltijdenwet	2.247	560	25%
8	Kinderopvang	12.881	6.854	53%
9	In deze titel niet benoemde vergunning, ontheffing of andere beschikking	nihil	1.606	-

Hoofdstuk 8 kinderopvang

De raad heeft als beleidsuitgangspunt voor de aanvraag voor een kindcentrum of gastouderbureau een kostendekkendheid vastgesteld van 100%. Voor gastouderopvang aan huis geldt een kostendekkendheid van 40%. Daar is voor gekozen om niet richting aanvrager drempelverhogend te zijn om een vergunning aan te vragen, en daarmee de veiligheid en kwaliteit in gevaar te brengen. Door de verschillende tarieven in dit hoofdstuk komt het gemiddelde uit op 53%.

Kostendekkendheid

Bedragen in €

Titel	Geraamde kosten	Geraamde opbrengsten	Kosten-dekkendheid
Kostendekkendheid Titel 1	443.500	304.529	69%
Kostendekkendheid Titel 2	1.784.983	1.398.506	78%
Kostendekkendheid Titel 3	389.809	59.830	15%

3.3.1.7 Lokale lastendruk

Conform het coalitieakkoord zijn de woonlasten voor de inwoners gelijk gebleven aan de tarieven 2022. Dit geeft het volgende beeld aan de belangrijkste tarieven.

Afvalstoffenheffing

Huishoudens in het buitengebied en bij hoogbouw hebben geen voorziening om het gft-afval gescheiden aan te bieden. Omdat ze minder diensten ontvangen, is het basistarief € 10 lager ten opzichte van de huishoudens in de dorpskernen.

Voorgesteld wordt het tarief (na tegemoetkoming) voor het buitengebied/hoogbouw vast te stellen op € 181,08 en voor de dorpskernen op € 191,28. Door de tegemoetkoming ten laste van de algemene dekkingsmiddelen is dit tarief gelijk aan 2022. Genoemde bedragen gaan uit van 6 aanbiedingen restafval (€ 71,40).

Rioolheffing
Het tarief voor de rioolheffing is in 2023 € 241,08. Door de tegemoetkoming ten laste van de algemene dekkingsmiddelen is dit tarief gelijk gebleven ten opzichte van 2022.

Onroerende zaakbelasting
We houden voor 2023 geen rekening met een inflatiecorrectie, enkel met areaaluitbreiding, waarmee de totale ozb-opbrengst op € 8.836.521 uitkomt. We verwachten een gemiddelde aanslag ozb in 2023 op te leggen van € 343 (2022: € 343).

Dit is een inschatting op basis van gemiddelden. In de raad van december, als alle hertaxaties afgerond zijn, worden de uiteindelijke tarieven vastgesteld. Hierbij wordt gekeken naar de verwachte opbrengst en de waardeontwikkelingen per groep belastingplichtigen (woningen en bedrijfspanden).

Lastendruk voor de inwoners

Bedragen in €

Omschrijving	Tarief 2023		Tarief 2022	
	Buiten-gebied/ hoogbouw	Dorpskernen	Buiten-gebied/ hoogbouw	Dorpskernen
Bruto tarief Afvalstoffenheffing	203,28	213,24	187,64	197,96
Tegemoetkoming tlv algemene dekkingsmiddelen / voorziening	-22,20	-21,96	-6,56	-6,68
Bruto tarief Rioolheffing huishoudens	257,96	257,96	241,08	241,08
Tegemoetkoming tlv alg. dekkingsmiddelen	-16,88	-16,88		
Woonlasten gebruiker	**422,16**	**432,36**	**422,16**	**432,36**
OZB eigendom	343,00	343,00	343,00	343,00
Woonlasten gebruiker/eigenaar	**765,16**	**775,36**	**765,16**	**775,36**

3.3.1.8 Kwijtscheldingsbeleid
Het kwijtscheldingsbeleid is vastgelegd in de Leidraad invordering. De hierin gestelde criteria zijn afgeleid van de rijksregelgeving. De kwijtschelding betreft vooral de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. De genormeerde kosten van bestaan zijn door het Rijk bepaald op 90% van de bijstandsuitkering. Het staat de gemeente vrij dit percentage te verhogen tot maximaal 100%. De gemeente Raalte hanteert de norm van 100%.

We schatten de uitgaven voor het kwijtscheldingsbeleid in 2023 in op € 191.265 (2022 € 185.694).

De kosten van kwijtscheldingsbeleid zijn een onderdeel van de tariefberekening van de afvalstoffenheffing voor 40% en van de rioolheffing voor 60%.

Bedragen in € - is voordeel

Omschrijving	Begroting 2023
Kwijtscheldingsbeleid	191.265

3.3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Portefeuillehouder:	Wethouder A. Kreule
Programmacoördinator:	Domeinmanager M. Lammerts van Bueren

3.3.2.1 Inleiding

De gemeente loopt risico's op allerlei manieren en op allerlei terreinen. Risico's zijn niet altijd concreet te benoemen. Voor een deel van de risico's kan een gemeente zich verzekeren of een voorziening vormen; voor risico's waarbij dat niet kan hebben we weerstandscapaciteit nodig. Van een gemeente wordt verwacht dat ze risico's in afdoende mate beheerst, dat zij dit bewaakt en dat zij er over rapporteert. Goed risicomanagement zorgt ervoor dat zowel de kans als de impact van de risico's lager worden, zodat mogelijke tegenvallers die ten laste komen van het weerstandsvermogen worden voorkomen en/of beperkt. In deze paragraaf gaan we in op:

1. De weerstandscapaciteit

Dit bestaat uit middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, te dekken, zonder dat de begroting en het beleid aangepast hoeven te worden. Het gaat om de mate van weerbaarheid.

2. De risico's

Deze brengen we in beeld en deze worden indien mogelijk gekwantificeerd. Onder risico verstaan we de kans op het optreden van een gebeurtenis, die een negatief gevolg voor een organisatie met zich mee kan brengen. Dat hoeft niet altijd alleen om financiële risico's te gaan. Het kan bijvoorbeeld ook imagoschade zijn. We hanteren de volgende methodiek:

- Inschatten van het risico bijvoorbeeld op basis van het financieel belang van de gemeente in een verbonden partij, uitval van systemen of projecten binnen de grondexploitatie;
- De waarschijnlijkheid bepalen dat het risico zich voordoet: laag (25%), midden (50%), hoog (75%);
- Het risico loslaten op de waarschijnlijkheid; dat geeft het risicobedrag;
- Aan de hand van het risicobedrag bepalen welke maatregelen de gemeente moet nemen om de risico's zoveel mogelijk te kunnen beheersen.

3. Ratio weerstandsvermogen

Door de weerstandscapaciteit te relateren aan de risico's bepalen we daarmee deze ratio.

4. Kengetallen

Door het opnemen van vijf kengetallen wordt het inzicht in de financiële wendbaarheid en weerbaarheid verhoogd en daarmee in onze (meerjarige) financiële positie. De kengetallen vormen een verbinding tussen de verschillende aspecten die de raad in zijn beoordeling van de financiële positie moet betrekken om daar een verantwoord oordeel over te kunnen geven. We hanteren de kengetallen als een signaleringskader; ze ondersteunen bij het vormen van een oordeel over de financiële wendbaarheid en weerbaarheid.

3.3.2.2 Beleidskader

De gemeente Raalte wil zo min mogelijk risico lopen en -mits financieel verantwoord- zoveel mogelijk risico's afdekken. Enerzijds willen we daarbij niet teveel beslag leggen op financiële middelen, anderzijds moet er wel een zekere mate van weerstandsvermogen zijn. Uitgaande hiervan hanteren we het volgende beleid:

A. We streven een ratio na van tenminste voldoende. Dit vereist een ratio weerstandsvermogen dat gelijk of hoger is dan 1. Met deze ratio kunnen we weliswaar net alle risico's afdekken, maar we achten dit voldoende omdat de risico's zich nooit gelijktijdig en in hun maximale omvang voordoen.

B. Indien de ratio onder de 1 uitkomt, dan wordt het weerstandsvermogen aangepast naar het wenselijk geachte niveau. Hiertoe bestaan twee mogelijkheden:

- Het aanpassen van de beschikbare weerstandscapaciteit (bijvoorbeeld verhogen reserve weerstandsvermogen);
- Het aanpassen van de benodigde weerstandscapaciteit (via het treffen van meer beheersingsmaatregelen).

C. Indien de ratio weerstandsvermogen uitstekend is, dus boven de 2,0, komt het college met het voorstel of het geoorloofd is de reserve af te romen en zo ja tot welke hoogte.

D. Indien de ratio tussen 1,4 en 2 zit, wordt beoordeeld, na een analyse van de toekomstige verwachtingen, of we de hoogte van het weerstandsvermogen in stand houden of kunnen afromen. Hierbij nemen we de (meerjarige) financiële positie van de gemeente in beschouwing.

3.3.2.3 Weerstandscapaciteit

Bij bepaling van de weerstandscapaciteit benoemen we de volgende elementen waarmee we tegenvallers op kunnen vangen.

a. Reserve weerstandsvermogen

De stand van de reserve weerstandsvermogen bedraagt per 1 januari 2023 € 5,9 mln. In het dekkingsplan 2020-2023 is voorgesteld de reserve weerstandsvermogen deels af te romen en in te zetten als (eenmalig) dekkingsmiddel van € 560.000 voor de jaren 2020-2023. Voor het jaar 2023 rest derhalve nog een bedrag van € 560.000.

b. Algemene reserve bouwgrondexploitatie

Binnen de grondexploitatie kennen we de reserve grondexploitatie algemeen als buffer om tegenvallers op te vangen. De stand van deze reserve ramen we per 1 januari 2023 op € 5 mln. In de paragraaf grondbeleid is de meerjarenprognose te zien.

c. Onvoorzien

Voor het opvangen van onuitstelbare, onvoorzienbare en onontkoombare tegenvallers doen we gedurende het jaar een beroep op de post onvoorzien structureel en onvoorzien eenmalig. Voor onvoorzien structureel is € 40.000 beschikbaar en voor onvoorzien eenmalig € 50.000. Tezamen derhalve een bedrag van € 90.000.

d. Onbenutte belastingcapaciteit
De onbenutte belastingcapaciteit is de financiële ruimte, die de gemeente nog kan benutten door verhoging van de onroerende zaakbelasting (OZB), voordat een beroep gedaan kan worden op aanvullende middelen uit het gemeentefonds in het kader van artikel 12 van de Financiële verhoudingswet (Fvw). Voor toelating tot artikel 12 Fvw moeten gemeenten onder andere voldoen aan het redelijke peil van het zogenoemde belastingpakket.

De totale OZB-opbrengst voor 2023 is begroot op circa € 8,8 mln. Op basis van het toetsingspercentage toelatingseis artikel 12 Fvw in de meicirculaire 2022, komt de onbenutte belastingcapaciteit uit op circa € 2,4 mln. (was bij de jaarrekening 2021 € 2,5 mln.).

e. Stille reserves
Niet zichtbare reserves, de zogenaamde stille reserves zijn er, omdat niet alle eigendommen van de gemeente op een werkelijke waarde zijn gewaardeerd in de administratie. Omdat de omvang van de stille reserves sterk wordt bepaald door marktontwikkeling worden deze niet meegerekend voor de beschikbare weerstandscapaciteit. Daarom is de omvang van de stille reserves bepaald op € 0. De weerstandscapaciteit zetten we af tegen de risico's om zodoende te bepalen of ons weerstandsvermogen toereikend is.

3.3.2.4 Inventarisatie risico's

Ontwikkeling sociaal domein
Gelet op de stand van de reserve Sociaal domein zijn de risico's binnen het sociaal domein op dit moment voldoende afgedekt en hoeft hiervoor geen risicobedrag ten laste van het weerstandsvermogen opgenomen te worden. In de paragraaf Sociaal domein vind je een verdere toelichting op de resultaten.

Verbonden partijen en overige samenwerkingsverbanden
De risico's binnen de verbonden partijen en de overige samenwerkingsverbanden zijn ingeschat. Voor verdere toelichting verwijzen wij naar de paragraaf verbonden partijen. Wij schatten de risico's in op structureel € 198.754 en eenmalig € 496.884. In benoemde paragraaf zijn per verbonden partij de beheersingsmaatregelen benoemd.

Gegarandeerde geldleningen
Woningbouw
Voor wat de woningbouw betreft, houdt het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) toezicht op de garantstellingen. Als de woningcorporatie niet aan zijn verplichtingen kan voldoen, vangt de WSW dit op. Daarna heeft het rijk nog een rol, de gemeente kan pas in derde instantie worden aangesproken voor 50%. Daarom houden we een risicobedrag van € 0 aan. Het gaat hierbij om bruto € 131 mln. aan leningen. Om meer zekerheid te creëren, is het WSW een relatie gaan leggen tussen de WOZ-waarde en de verstrekte geldleningen en garanties die worden uitgedrukt in een % van de waarde.

De gemeente heeft in het verleden buiten de WSW, gegarandeerde geldleningen voor woningbouw, zorginstellingen en bejaardencentra afgesloten; deze leningen zijn per 31-12-2021 geheel afgelost.

Sport en overigen instellingen

Ten opzichte van de jaarrekening 2021 is een nieuwe garantstelling verstrekt aan Stichting Dorpshuis Lierderholthuis van € 500.000. Verder zijn er geen nieuwe ontwikkelingen te melden.

Sport

Bij garantstelling voor (sport)verenigingen en instellingen is de gemeente in sommige gevallen volledig aansprakelijk; in andere gevallen delen we het risico met Stichting Waarborgfonds Sport (50/50).

Het saldo van bovengenoemde geldleningen, waar de gemeente aansprakelijk voor is, was oorspronkelijk € 1,3 mln. De restant hoofdsom is in 2021 € 257.000 waarvoor we 100% aansprakelijk zijn en € 10.000 waarvoor we 50% garant staan.

Aangezien er al substantieel is afgelost op bovenstaande leningen en er concrete zekerheid (hypotheek) aan ten grondslag ligt, is het risicobedrag op 25% hiervan gesteld (€ 65.500). We gaan daarbij uit van een risico met de kans van 25%, waardoor er een eenmalig risico bestaat van € 16.375 en een structureel risico van € 1.638. Bij het niet na kunnen komen van hun financiële verplichtingen en het op moeten heffen van de (sport)vereniging/instelling zal de maatschappelijke impact vele malen groter zijn, maar dat is lastig financieel uit te drukken.

We hebben het beheer van de garantstellingen geborgd in de organisatie. Er is geregeld overleg dan wel informatie-uitwisseling met Stichting Waarborgfonds Sport. We ontvangen jaarlijks de jaarrekeningen van de verenigingen/instellingen, waardoor we op de hoogte blijven van hun (financiële) situatie en indien nodig actie kunnen ondernemen.

Overige instellingen

De gemeente heeft in het verleden ook garantstellingen afgegeven voor maatschappelijke instellingen. Deze werden voorheen niet meegenomen in deze risicoparagraaf, maar vormen wel een risico. Vandaar dat ze nu wel meegenomen worden. De hoofdsom van deze garantstellingen was op 1-1-2021 € 1.141.047. Hier is in 2022 € 500.000 bij gekomen, zodat de actuele hoofdsom € 1.641.047 bedraagt.

We hebben het dan over een risico van € 1.641.047. Aangezien aan deze garantstellingen harde zekerheid (hypotheek) ten grondslag ligt, is het risicobedrag op 25% hiervan gesteld (€ 410.262). We gaan uit van een kans van 25%. Dit betekent een eenmalig risicobedrag van € 102.565 en structureel van € 10.257.

Totaal komt het risico van de garantstellingen voor sport en overige instellingen dus uit op eenmalig € 118.940 en structureel € 11.895.

Grondexploitatie

De risico's binnen grondexploitatie worden ingeschat op € 1,1 mln. Voor verdere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid. Daarin staan de meest risicovolle projecten beschreven.

Fiscale positie van de gemeente

Specifieke uitkering sport (SPUK)

Per 1 januari 2019 is de btw-vrijstelling voor het gelegenheid geven van sport van kracht geworden. Door deze wetswijziging vervalt het recht op aftrek van btw voor gemeenten en niet-winstbeogende exploitanten van sportaccommodaties. Aan gemeenten gelieerde sportbedrijven leiden nadeel door de verruiming van de sportvrijstelling in de Wet omzetbelasting. Gemeenten krijgen de mogelijkheid dit btw-nadeel te compenseren via de Specifieke uitkering sport (SPUK). Deze regeling heeft een subsidieplafond dat inmiddels is overschreden door het grote aantal aanvragen. Hierdoor wordt een korting op de aangevraagde subsidie toegepast. De aanvraag over 2022 is € 344.000. Inmiddels hebben we een beschikking ontvangen van € 253.000. Daarom is een risico van € 100.000 reëel.

Btw

In de gesprekken met de belastingdienst is naar voren gekomen, dat de gemeente Raalte al bijna 10 jaar geen boekenonderzoek heeft gehad.

In 2023 kunnen we dus een boekenonderzoek verwachten, waarbij nog niet duidelijk is welk boekjaar dit betreft. Op voorhand is logischerwijs niet in te schatten wat het resultaat is, zodat het risico op PM gezet is.

Wegenonderhoud

Een groot deel van ons wegenareaal is oud waardoor er vaker en met steeds kortere intervallen onderhoudsmaatregelen moeten worden uitgevoerd. Dit houdt in dat wij onze wegen met relatief veel (eenmalig) geld in stand houden.

Samen met de ouderdom van onze wegen zorgt het vastgestelde lage onderhoudsniveau (er moeten eerst grote schades zijn voordat er herstelmaatregelen worden genomen) dat het risico op verwijtbare aansprakelijkheid groot blijft. Ook het aantal aansprakelijkheidsstellingen blijft relatief hoog.

De afgelopen jaren hebben we meer inzicht gekregen wat de werkelijke situatie van de wegen is. Wegen die ernstige gebreken vertonen en waarvan de technische levensduur is verstreken, zijn in het MIP (Meerjaren Investeringen Programma) opgenomen om vervangen te worden. Het uitvoeren van deze projecten draagt bij om verwijtbare aansprakelijkheid te verkleinen.

De beschikbare personele inzet om deze opgaven ook daadwerkelijk uit te voeren is een andere zorg waardoor het risico bij wegonderhoud begint op te lopen.

Het periodiek vervangen van wegen voorkomt dat we oude wegen met veel geld in stand houden en dus kapitaal vernietigen. Als risico houden we p.m. aan.

Renterisico's

De rente op de geld- en kapitaalmarkt is aan het stijgen. Door de aangetrokken grondverkopen in 2020 en 2021 zijn er meer liquide middelen ontvangen en kunnen we het aantrekken van nieuwe leningen nog uitstellen. De afgeroomde winsten uit het grondbedrijf worden weer ingezet ter dekking van investeringen. Er is dus sprake van uitgestelde financiering.

De uitgestelde financiering en de herfinanciering wordt geraamd op 15 mln. 1% rente stijging is een risico van € 150.000. De stelpost renteschommelingen wordt gehandhaafd op € 238.000 en dekt daarmee het risico af.
We houden de renteontwikkelingen in de gaten en checken deze bij de zomernota 2023.

Continuïteit ICT-systemen
De organisatie van Raalte is sterk afhankelijk van ICT-systemen, waardoor continuïteit hiervan een belangrijk aandachtspunt is. De beschikbaarheid van ICT-systemen voor Raalte is de afgelopen jaren structureel hoog gebleken. Daarmee is het risico op uitval van systemen weliswaar nog steeds aanwezig maar de kans daarop sterk gereduceerd.

Een risico dat steeds relevanter is geworden de afgelopen jaren, is onbevoegde toegang tot onze informatiesystemen. Informatieveiligheid heeft daarom topprioriteit in DOWR-verband. We houden ons aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO), waardoor risico's rondom informatieveiligheid in beeld zijn en adequate maatregelen worden getroffen, als dit nodig is.

De ontwikkelingen op digitaal gebied gaan snel waardoor het risico op verouderde systemen zich voordoet. Om systemen actueel en up to date te houden, vindt gedegen beheer van de bestaande systemen plaats door de DOWR-I werkorganisatie. Daarnaast spelen de DOWR-gemeenten in op actuele digitale ontwikkelingen door deze een plek te geven in de i-uitvoeringsplannen en te implementeren in de organisaties.

De medewerkers van onze organisatie maken steeds meer en intensiever gebruik van onze digitale systemen. Daardoor is de afhankelijkheid van deze systemen groot. Bovendien ligt het risico rondom informatieveiligheid niet alleen bij systemen, maar ook bij de medewerkers. Daarnaast moet rekening gehouden worden met de mogelijke claims, doordat we niet tijdig reageren op zaken. Dit alles maakt dat de impact van uitval van de systemen groter is geworden, waardoor een risicobedrag van € 600.000 realistisch is. Uitgaande van een lage waarschijnlijkheid van 25% is dat een risico van € 150.000.

Kwantitatieve en kwalitatieve personele bezetting en kwaliteit dienstverlening
We willen onze organisatie laten meebewegen met de ontwikkelingen binnen de samenleving en adequaat equiperen op de veranderende opgave die op ons afkomen. In ons organisatie ontwikkelplan 'Ons Raalte' geven we dit vorm en inhoud. Daarbij versterken we het continue leren en verbeteren als uitgangspunt voor onze organisatie, omdat dat nodig is om te blijven aansluiten bij onze inwoners en de wereld daaromheen.

De krapte op de arbeidsmarkt is nog steeds nadrukkelijk aanwezig. Dit maakt dat we actiever in moeten zetten op werving en selectie van nieuwe instroom. Gelet op de spanning op de arbeidsmarkt lopen we risico op onvoldoende capaciteit en kwalitatieve instroom van nieuw personeel. Ook zal dit invloed hebben op het bestaande personeel met onder andere het verhogen van werkdruk. Als we medewerkers tijdelijk moeten inhuren, is er geen opbouw en borging van eigen kennis. Bestaande medewerkers moeten blijven leren en helaas moeten we soms vervroegd afscheid nemen van medewerkers. We hebben in 2015 voor het opvangen van deze personele knelpunten en het stimuleren van de organisatieontwikkeling een reserve SPP gevormd.
We treffen verschillende maatregelen om de risico's zo laag mogelijk te houden, zie verder de paragraaf bedrijfsvoering.

Het risico is bij de jaarrekening 2021 verhoogd van laag naar midden (50%). Dit is nog steeds actueel. Aangezien het risicobedrag wordt ingeschat op 10% van ons loonsomkader (€ 1,8 mln.) betekent dit een risico van € 900.000.

Vanuit onze strategische personeelsplanning maken we onze gewenste personeelsontwikkeling inzichtelijk. Dit maakt dat we zowel kwantitatief alsook kwalitatief de behoefte voor de komende jaren in beeld brengen.

Glasvezel buitengebied
De aanleg van het glasvezelnetwerk in het buitengebied is in 2019 afgerond. Het risico op mogelijke vervolgschade aan wegen, bermen en bomen blijft onverminderd. De kans op toekomstige schade aan de gemeentelijke infrastructuur ten gevolge van de uitvoering blijft onverminderd hoog. Gevolgen hiervan kunnen zich in de komende jaren openbaren.

De ondiepe ligging van het glasvezelnetwerk in de smalle bermen heeft tot gevolg dat graafwerkzaamheden een groter risico lopen om schade te veroorzaken. Ook afgelopen jaar zijn schades aan het glasvezelnetwerk ontstaan door werkzaamheden die normaal gesproken geen risico's met zich meebrengen. Hierbij moet gedacht worden aan het plaatsen van tijdelijke verkeersborden, het maaien van sloten of handmatig graven.

Vooralsnog wordt geadviseerd om het bestaande risicobedrag ter grootte van €105.000 x 75% = € 78.750 te handhaven.

BTW-compensatiefonds
Via het BTW-compensatiefonds (BCF) worden gemeenten gecompenseerd voor een deel van de door hen betaalde omzetbelasting (btw). Gemeenten dienen declaraties in om btw terug te vorderen via het BCF. Het verschil tussen het plafond BCF en het totaal aan ingediende declaraties door gemeenten wordt de ruimte onder het plafond BCF genoemd. Het rijk houdt vanaf 2019 in haar meerjarenbegroting geen rekening met een ruimte onder het plafond BCF. Elk jaar ontvangen gemeenten de ruimte onder het plafond BTW-compensatiefonds achteraf bij vaststelling terug in de algemene uitkering van het gemeentefonds.

De landelijk gerealiseerde ruimte onder het plafond BCF was € 112 mln. in 2019, 192,5 mln. in 2020 en € 335 mln. in 2021. Voor Raalte betekende dat in 2019 € 222.000, in 2020 € 356.000 en in 2021 € 620.000 is terugontvangen in de algemene uitkering. Bij de begroting 2023 begroten we dat structureel € 300.000 (bijna 50% van realisatie 2021) wordt terugontvangen aan ruimte onder het plafond BCF. Er bestaat een risico op een verdere toename van investeringen door gemeenten, waardoor er minder dan de geraamde € 300.000 terugkomt in de algemene uitkering. We schatten dit risico laag in, gezien de realisatie cijfers van 2020 en 2021. Daarom is het risico € 75.000 (€ 300.000 met een lage waarschijnlijkheid van 25%).

Resumé

Risico onderwerp met toelichting

Bedragen in €

Omschrijving	Structureel	Eenmalig
Ontwikkeling sociaal domein		
Onderdeel Wmo		0
Onderdeel Jeugdzorg		0
Onderdeel Participatie		0
Verbonden partijen en overige samenwerkingsverbanden		
De risico's binnen de verbonden partijen en de overige samenwerkingsverbanden zijn ingeschat. Voor toelichting, zie de paragraaf Verbonden partijen.	198.754	496.884
Gegarandeerde geldleningen		
Woningbouw		
De gemeente heeft buiten de WSW gegarandeerde geldleningen voor woningbouw afgesloten.	0	0
Garantstelling (sport)verenigingen en overige instellingen.		
Bij het niet na kunnen komen van hun financiële verplichten en het op moeten heffen van de (sport)vereniging/instelling zal de impact vele malen groter zijn, maar dat is lastig financieel uit te drukken.	11.895	118.940
Grondexploitatie		
Zie paragraaf Grondbeleid		1.100.000
Fiscale positie van de gemeente		
Btw (SPUK Sport)		100.000
Wegenonderhoud		
Zie paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen		PM
Renterisico's		
We gaan ervan uit dat de stelpost in de begroting van ruim € 200.000 voldoende is om renterisico's af te dekken.		0
Continuïteit ICT-systemen		
Financieel risico t.a.v. niet beschikbaarheid van systemen en mogelijke claims als gevolg van vertraging.		150.000
Kwantitatieve en kwalitatieve personele bezetting en kwaliteit dienstverlening		
Op basis van onze huidige salariskosten en rekening houdend met frictiekosten en scholingskosten, uitgaande van een middel waarschijnlijkheid, nemen we een risicobedrag op.		900.000
Glasvezel buitengebied		
Kans op toekomstige schade aan de gemeentelijke infrastructuur.		78.750
BTW-compensatiefonds		
Risico op vermindering van compensatie via Algemene uitkering.		75.000
Totaal	**210.649**	**3.019.574**

3.3.2.5 Beleid en kengetal risico's

In onderstaande tabel berekenen we de weerstandsratio voor Raalte.

Weerstandscapaciteit

Bedragen in €

Omschrijving	Begroting 2023
Beschikbare weerstandscapaciteit:	
Onbenutte belastingcapaciteit	2.400.000
Algemene reserve grondexploitatie	5.000.000
Reserve weerstandsvermogen	5.904.000
af: claim kadernota 2020-2023	-560.000
af: gekoppelde reserve Schoonhetenseweg	
Onvoorzien	90.000
Totaal	**12.834.000**
Benodigde weerstandscapaciteit:	
Risico's conform tabel	3.230.000
Verhouding beschikbare weerstandscapaciteit / benodigde weerstandscapaciteit	**4,0**

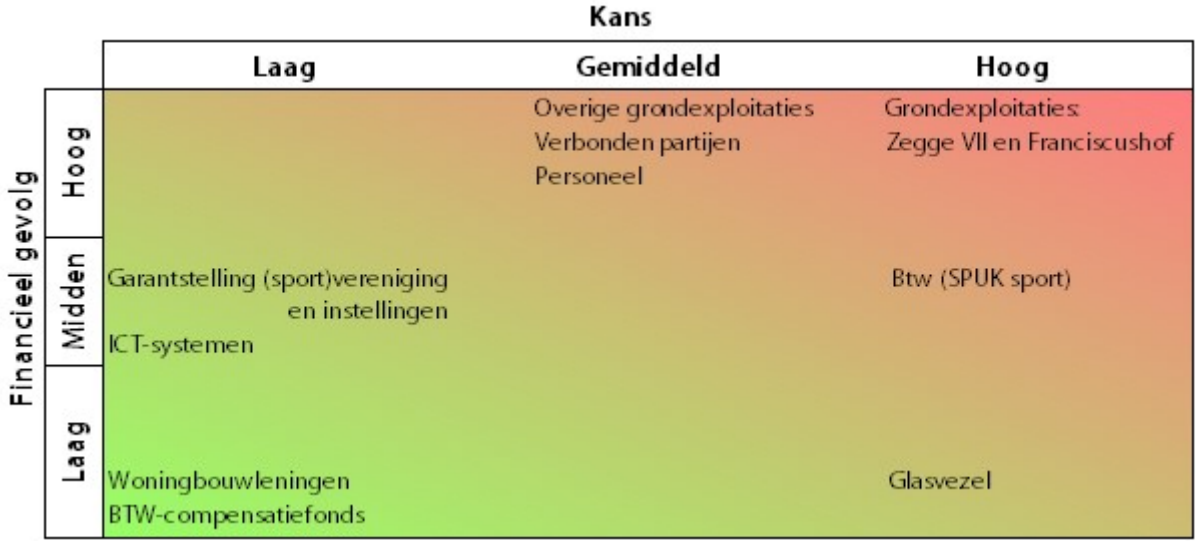
Bij de begroting 2020 is afgesproken, dat het verantwoord was om de reserve weerstandsvermogen (stand per 1-1-2020) met € 2,24 mln. af te romen in de periode 2020-2023. Dit om in deze periode dekkingsmiddelen vrij te spelen voor (eenmalig) nieuw beleid. Dit is dus € 0,56 mln. per jaar, waardoor er in 2023 nog een claim kadernota 2020-2023 resteert van € 0,56 mln. Deze afroming is in de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit meegenomen.

Alles bij elkaar komt de weerstandsratio uit op 4,0. Dit is exact gelijk aan de ratio bij de jaarrekening 2021. Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat de onbenutte belastingcapaciteit een belangrijk onderdeel vormt van de weerstandscapaciteit. Doordat de komende jaren geen OZB geheven wordt zal deze onbenutte belastingcapaciteit logischerwijs toenemen, terwijl dit niet (direct) liquide te maken is.
Concluderend kan gesteld worden, dat ons weerstandsvermogen en gekoppelde ratio een uitstekende uitgangspositie vormt.

Classificatie risico's en gevolgen

Tenslotte worden hieronder de bovenstaande risico’s geclassificeerd naar kans en financieel gevolg. In het voorgaande zijn er drie categorieën waarschijnlijkheid (kans) benoemd met betrekking tot het zich voordoen van een risicovolle gebeurtenis: laag (25% kans), gemiddeld (50%) en hoog (75%). Daarnaast hebben we het financiële gevolg van de risicovolle gebeurtenissen geschat: laag (tot € 100.000), midden (€ 100.000 - € 300.000) en hoog (> € 300.000). Deze grenzen zijn onder andere gebaseerd op een vergelijking met die van andere gemeenten. Rechtsboven zijn de meest risicovolle onderwerpen met een groot financieel gevolg (rood).

Linksonder het tegenovergestelde (groen). Het moge duidelijk zijn dat de benodigde mate van sturing rechtsboven het hoogst zal zijn. De weergave is een momentopname. In de loop van de tijd kunnen de onderwerpen verschuiven naar een andere categorie. Deze manier van presenteren maakt monitoring in de tijd eenvoudiger.

3.3.2.6 Ratio's en financiën

De BBV schrijft vijf kengetallen voor. Het doel van deze kengetallen is het inzicht verhogen in de financiële wendbaarheid en weerbaarheid. Financiële wendbaarheid heeft te maken met hoe flexibel de begroting en bedrijfsvoering is om snel te kunnen inspelen op de actualiteit. Financiële weerbaarheid is het vermogen om onverwachte financiële klappen op te vangen en bestand te zijn tegen de impact van bestaande risico's.

Financiële wendbaarheid	Financiële weerbaarheid
Netto schuldquote (BBV)	Solvabiliteit (BBV)
Belastingcapaciteit (BBV)	Grondexploitatie (BBV)
	Structurele exploitatieruimte (BBV)

Deze kengetallen kennen geen normering, maar zijn bedoeld om de gemeentelijke financiële positie inzichtelijker te maken en de vergelijkbaarheid tussen gemeenten te vergroten. Omdat de kengetallen geen harde normering kennen, heeft de gemeente Raalte op basis van landelijke gegevens een eigen maatstaf ontwikkeld en gebruiken we deze als een signaleringskader. Hieronder volgen de vijf kengetallen met een korte uitleg, de hoogte van de kengetallen in meerjarenperspectief en welke conclusie je daaraan kunt verbinden. Daarna volgt een resumé met een visuele weergave en een eindconclusie.

1. Netto schuldquote

Dit kengetal weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Dit kengetal draagt bij aan de financiële wendbaarheid van de gemeente. Bij een stijging van de inkomsten is het mogelijk om schulden af te lossen. Dit verhoogt de wendbaarheid van de gemeente. Hoe meer eigen middelen er beschikbaar zijn, hoe lager het percentage van de netto schuldquote is.

Om inzicht te krijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen, wordt de netto schuldquote ook exclusief doorgeleende gelden weergegeven.

Omschrijving	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Netto schuldquote	58%	79%	58%	62%	54%	49%
Netto schuldquote *	53%	72%	53%	57%	50%	44%

*) Gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Op basis van de begroting ligt de netto schuldquote voor 2023 op exact hetzelfde niveau als de jaarrekening 2021. De onderliggende waarden zijn wel iets gewijzigd. Zo is het eigen vermogen wat gedaald, maar dit wordt gecompenseerd door een verhoging van de totale baten in 2023. Belangrijkste reden hiervan is de algemene uitkering die substantieel hoger ligt. Verwachting is dat de netto schuldquote ook de komende jaren op dit niveau blijft hangen. Een schuldquote van 90% of lager is positief, hoger dan 130% is negatief. Deze schuldquote voldoet in meerjarenperspectief aan de onze maatstaf.

2. Solvabiliteitsratio
Het kengetal solvabiliteit is de verhouding tussen het eigen vermogen en het totale vermogen. Er wordt gekeken in welke mate de gemeente in staat is haar financiële verplichtingen na te komen. Met deze ratio kan de financiële weerbaarheid gemeten worden.
Hoe hoger de solvabiliteitsratio, des te gunstiger voor de weerbaarheid. Hoe meer eigen vermogen een gemeente heeft, hoe beter de gemeente in staat is om financiële klappen en bestaande risico's op te vangen. Een ratio boven de 50% wordt als zeer positief beoordeeld en een ratio van lager dan 20% wordt als negatief beoordeeld.

Omschrijving	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Solvabiliteit	45%	35%	37%	40%	44%	45%

De solvabiliteitsratio beweegt zich naar verwachting in 2023 wat neerwaarts. Dit heeft met name te maken doordat het eigen vermogen een daling te zien geeft. Reden hiervan is gelegen in het feit dat zowel de geplande uitgaven uit de zomernota 2022 als het nieuw beleid 2023 volledig ten laste worden gebracht van het eigen vermogen, dat hierdoor daalt. Een solvabiliteitsratio van 37% is echter nog als "goed" te kwalificeren, waarbij het de verwachting is dat deze vanaf 2024 weer een stijgende trend vertoond.

3. Grondexploitatie
Dit kengetal geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale geraamde baten.

Gemeenten sluiten vaak leningen af voor het kopen van grond om een nieuw woningbouwproject te starten.
Dit zorgt voor een schuld bij de gemeente. Het is de bedoeling dat bij uitvoering van het bouwproject de kosten weer terugverdiend worden. Bij het berekenen van het kengetal grondexploitatie wordt er een schatting gemaakt van de baten van de bouwprojecten.

Hoe lager de ratio, hoe gunstiger voor de financiële weerbaarheid. Een ratio lager dan 20% wordt als positief beoordeeld en een ratio hoger dan 35% wordt als negatief beoordeeld.

Omschrijving	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Grondexploitatie	16%	15%	11%	10%	8%	5%

We zien een daling in de ratio grondexploitatie, waardoor de gemeente minder kwetsbaar wordt. De afgelopen jaren is er namelijk veel grond verkocht, waardoor we qua balans minder afhankelijk hiervan zijn en uiteraard ook minder risico lopen.

4. Structurele exploitatieruimte
Het kengetal structurele exploitatieruimte geeft inzicht in welke mate de structurele lasten van de gemeente gedekt zijn door structurele baten. Het is van belang om als gemeente te weten welke structurele ruimte er aanwezig is om de eigen lasten te dragen of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. De structurele exploitatieruimte valt hiermee onder de financiële weerbaarheid.
Een positieve uitkomst van dit kengetal houdt in dat de gemeente structurele lasten kan afdekken door structurele baten. Bij een ratio van 0 is de (meerjaren)begroting structureel sluitend.

Omschrijving	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Structurele exploitatieruimte	1,00%	0,92%	3,53%	3,80%	4,72%	0,05%

De structurele exploitatieruimte zal naar verwachting het komend jaar fors stijgen. Daarna zet deze stijging zich tot en met 2025 in mindere mate voort. Belangrijkste reden van deze stijging is de forse verhoging van de baten door substantieel hogere uitkeringen vanuit het rijk. Voor 2026 daalt deze rijksuitkering fors, waarbij wel de opmerking gemaakt kan worden dat dan ook de systematiek veranderd en vooralsnog niet duidelijk is hoe het financiële plaatje er dan uit gaat zien. De hier gepresenteerde cijfers zijn dus gebaseerd op hetgeen op dit moment bekend is.

5. Belastingcapaciteit
Dit cijfer geeft inzicht in hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Als dit percentage laag ligt, betekent het dat de gemeente meer inkomsten uit belastingen zou kunnen verwerven. Of dit wel of niet gebeurt is een beleidskeuze. Het kengetal belastingcapaciteit heeft invloed op de financiële wendbaarheid.

Het gaat hierbij niet om de onbenutte belastingcapaciteit, zoals aangegeven onder het hoofdstuk 'Inventarisatie weerstandscapaciteit' binnen deze paragraaf; dat is de theoretische financiële ruimte. Deze berekening van belastingcapaciteit geeft meer inzicht in de betekenis van de belastingcapaciteit voor de financiële positie, dan dat de theoretische onbenutte belastingcapaciteit dat doet.

De belastingcapaciteit wordt hier berekend door de gemiddelde woonlasten voor een meerpersoonshuishouden van de gemeente Raalte af te zetten tegen het gemiddelde van alle gemeenten in Nederland.

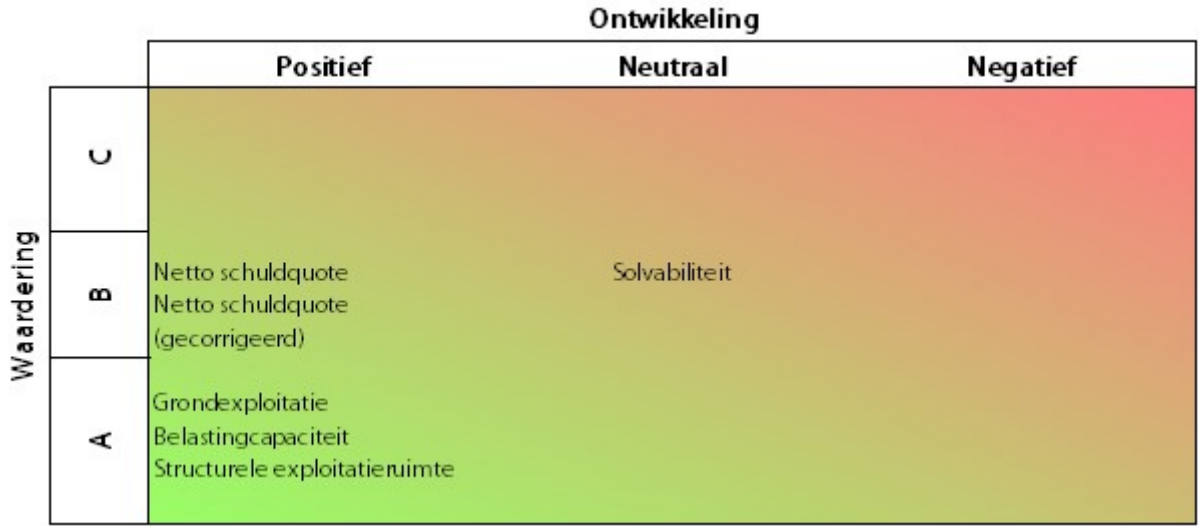
De ozb zijn voor de gemeente de belangrijkste eigen belastinginkomsten. Naast de ozb wordt ook gekeken naar de rioolheffing en afvalstoffenheffing, omdat deze heffingen niet kostendekkend hoeven te zijn en dus ruimte kunnen geven voor nieuw beleid. In Raalte zijn beide heffingen al 100% kostendekkend.

Op basis van de uitgangspunten van het COELO bedragen voor Raalte in 2022 de gemiddelde woonlasten (gemiddeld betaalde ozb, rioolheffing, afvalstoffenheffing) voor een meerpersoonshuishouden € 860. Het gemiddelde van alle gemeenten bedraagt volgens COELO in 2022 € 904. De woonlasten liggen daarmee in Raalte € 44 onder het landelijk gemiddelde (in 2021 was dit verschil € 48). Uitgedrukt in een % is de belastingcapaciteit voor 2022 95%. Concreet betekent dit dat in 2022 in de gemeente Raalte de gemiddelde woonlasten voor de inwoners iets meer gestegen zijn dan de gemiddelde woonlasten in heel Nederland.

Bovenstaande berekening bevat wel enige nuancering. Ten eerste zijn dit de cijfers die door COELO verstrekt worden. Deze stemmen niet per definitie overeen met de werkelijke cijfers. Voor Raalte waren de daadwerkelijke woonlasten in 2022 namelijk € 780 (meergezinshuishouden met eigen woning in dorpskern). Daarnaast wordt gebruikt gemaakt van de woonlasten over 2022. Deze begroting betreft 2023 en hiervoor zijn de gegevens voor Raalte wel bekend, maar logischerwijs van het landelijk gemiddelde nog niet. Aangezien in Raalte de woonlasten in 2023 hetzelfde zijn als in 2022 is de verwachting dat de daadwerkelijke belastingcapaciteit in Raalte in werkelijkheid een positiever beeld geeft dan in onderstaande tabel vermeld staat.

Omschrijving	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Belastingcapaciteit	94%	94%	95%	95%	95%	95%

Classificatie kengetallen
In onderstaande tabel zijn de kengetallen geclassificeerd.

Toelichting op de tabel:
Links: Waardering van het kengetal op dit moment. A is gunstig, B is neutraal en C is ongunstig.
Boven: Of het verloop van het kengetal positief, neutraal of negatief is. Zo is te zien of het kengetal zich goed ontwikkelt of niet in meerjarenperspectief.

Conclusie
Overall zien de ratio's er prima uit. De netto schuldquote blijft zich de komende jaren op vrijwel eenzelfde niveau bewegen. De solvabiliteit laat in 2023 weliswaar een daling te zien, maar is nog ruimschoots voldoende en het is de verwachting dat dit kengetal de komende jaren weer zal stijgen. De financiële wendbaarheid is dus ruimschoots voldoende.

De ratio grondexploitatie geeft aan dat de afhankelijkheid hiervan blijft dalen, wat een goed teken is. De structurele exploitatieruimte schiet omhoog in 2023 door de fors hoger algemene uitkeringen van het Rijk. Tenslotte geeft het kengetal belastingcapaciteit aan dat de gemiddelde woonlasten in Raalte (ruim) onder het landelijk gemiddelde blijven. Doordat deze woonlasten de komende twee jaren niet zullen stijgen in Raalte is het de verwachting dat de belastingcapaciteit zich positief zal ontwikkelen.

Concluderend kan gesteld worden dat de ratio's en kengetallen voor Raalte een positief beeld geven. Met name tot en met 2025 ziet het er goed uit. Door de onzekerheid over 2026 is het momenteel lastig in te schatten hoe het financieel plaatje er op lange termijn uit gaat zien.

3.3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Portefeuillehouder:	Wethouders B. Nijboer en B. Breunissen
Programmacoördinator:	Domeinmanager R. van Harten

3.3.3.1 Inleiding

De paragraaf onderhoud kapitaalgoederen geeft inzicht in het onderhoud van onze gemeentelijke kapitaalgoederen. Kapitaalgoederen zijn investeringen die een gemeente doet en die daarna regelmatig onderhoud vergen. De gemeente Raalte heeft ca. 530 ha aan openbare voorzieningen in eigendom en beheer (wegen, groen, bermen, riolering enz.). Daarnaast kennen wij 23 gemeentelijke gebouwen. Het betreft de gebouwen die de gemeente zelf onderhoudt. Onderwijsgebouwen vallen hier niet onder, aangezien de onderwijsbesturen deze zelf onderhouden.

Het onderhouden van kapitaalgoederen is van belang om deze goederen in stand te houden voor aspecten als bereikbaarheid, toegankelijkheid, leefbaarheid en veiligheid. Uw raad heeft vastgesteld wat het onderhoud- en kwaliteitsniveau moet zijn; dit leest u verderop in de paragraaf.

Op basis van de nota 'Op weg naar een toekomstbestendige openbare ruimte' wordt jaarlijks in het meerjareninvesteringsprogramma openbare ruimte aangegeven welke investeringen worden gedaan in de openbare ruimte (vervangingen en beleidsopgaven).

Voor tien kapitaalgoederen zijn asset sheets opgesteld (bijvoorbeeld voor wegen, riolering, groen en openbare verlichting). Dit is een samenvattende, beknopte en extern communiceerbare weergave van de vertaling van de gemeentelijke ambities en ontwikkelingen naar uit te voeren beheeractiviteiten voor dagelijks- en groot onderhoud. Met deze assetsheets kan er vanaf 2022 weer actueel en planmatig voor een periode van vijf jaren sturing worden gegeven aan het dagelijks- en groot onderhoud en het realiseren van de beleidskaders in de gemeente Raalte.

Per onderdeel binnen deze paragraaf wordt inzicht gegeven in het beleidskader, de uitvoering, relevante ontwikkelingen, financiën en de risico’s.

3.3.3.2 Integraal

In 2014 heeft uw raad de integrale visie op de openbare ruimte vastgesteld. Deze visie vormt het kader voor het ontwikkelen van beleid en het uitvoeren van het beheer en onderhoud en projecten. In de visie zetten wij het gebruik en de gebruiker centraal, waarbij ook doelen vanuit andere programma’s kunnen worden mee gekoppeld (denk aan duurzaamheid, economie, klimaatadaptatie en de verkeersagenda). Daarnaast vindt inbreng plaats, vaak mede in het spoor van de bestuurlijke vernieuwing, waarbij gebruik wordt gemaakt van de lokale kennis en de aanwezige energie van onze inwoners en ondernemers.

Wij zetten in op een integrale en gebiedsgerichte aanpak waarbij wij opgaven zoveel mogelijk mee koppelen en daarbij ook particulieren willen faciliteren om mee te doen (bijvoorbeeld bij klimaat adaptieve maatregelen). De integrale en sectorale opgaven en investeringen worden jaarlijks opgenomen in het meerjareninvesteringsprogramma openbare ruimte (MIP-OR). De kansen die zich voordoen door aan te sluiten bij opgaven van derden willen wij zoveel mogelijk benutten.

Naast het technische beheer zetten wij de komende jaren in op het verduurzamen van de gemeentelijke gebouwen.

3.3.3.3 Beleidskader

De Omgevingsvisie 'Horizon gemeente Raalte 2040' ligt ten grondslag aan het beleid dat wij voeren binnen programma 2; integraal beheer openbare ruimte. De kernopgaven zijn door ons vertaald in een programma voor de korte en lange termijn. Voor verschillende onderdelen van de openbare ruimte hebben wij assetsheets gemaakt die ons het nodige inzicht en sturing geven ten aanzien van de opgaven.

Het programma voor de korte termijn richt zich op het actualiseren en opstellen van beheerplannen en het maken van prognoses voor de investeringen die op de lange termijn gedaan moeten worden. We willen deze vervangingsopgave zoveel mogelijk combineren met het toekomstbestendig maken van de openbare ruimte en verbinden met opgaven/kansen op sociaal en maatschappelijk gebied.

Voor de vervangingsopgave ligt het accent op het borgen van de veiligheid en het voorkomen van kapitaalvernietiging. Daarnaast investeren wij in integrale projecten in de openbare ruimte, zodat we deze toekomstbestendig kunnen maken en ook blijvend in stand kunnen houden. Beleidsopgaven als klimaatadaptatie, levensloopbestendigheid, duurzaamheid, circulariteit en biodiversiteit worden hierin zoveel mogelijk meegenomen.

Wij hanteren de kwaliteitsniveaus van de Integrale Visie Openbare Ruimte (IVOR), deze zijn in onderstaande tabel weergegeven. Deze kwaliteitsniveaus zijn gebaseerd op de landelijke CROW-normen.

Kwaliteitsniveaus Integrale Visie Openbare Ruimte (IVOR) o.b.v. CROW-normen

Deelgebied	Zeer laag D/R-	Laag C/R-	Basis B/R	Hoog A/R+	Zeer hoog A+/R++
Dorpen		100%			
Buurten en wijken		100%			
Centrumgebieden			100%		
Bedrijventerreinen		100%			
Entrees en toegangswegen			100%		
Begraafplaatsen			100%		
Buitengebied		100%			

De kwaliteisniveaus zoals hierboven benoemd zorgen voor de volgende technische kwaliteit en beeldniveau: A+: Nagenoeg ongeschonden. A: Mooi en comfortabel. B: Functioneel. C: Onrustig beeld. D: Kapitaalvernietiging, uitlokking van vernieling, functieverlies, juridische aansprakelijkheid en sociale onveiligheid.

Voor het planmatig uitvoeren van de onderhoudswerkzaamheden aan de kapitaalgoederen is het van belang dat hier een goed beleids- en beheerplan aan ten grondslag ligt. Daarnaast proberen wij dit zoveel mogelijk te baseren op actueel beleid en de juiste gegevens. Daarom zijn ook de looptijden van de beleids- en beheerplannen inzichtelijk gemaakt. Zie hiervoor onderstaande tabel. Het actualiseren en opstellen van beheerplannen voor de openbare ruimte is een continu proces waar wij volop op inzetten.

Beleids- en beheerplan

Beleidsplan	Betreft periode*	Beheerplan	Betreft periode*
Integrale visie openbare ruimte (IVOR)	2014-2020	Wegen	2013-2017
Kadernotitie civieltechnische kunstwerken	2013	Civieltechnische kunstwerken	2015-2021
Licht in de openbare ruimte	2016	Openbare verlichting	2003-2009
Openbaar Groen	2004-2021	Openbaar groen	2004-2021
Groen samen doen!	2017	Bomen	2021-2029
Begraafplaatsen	2009-2023	Speelterreinen	2007
Kadernotitie bomen	2017	Begraafplaatsen	2009-2023
		Sportvelden	2015-2021
		Beheerplan Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP)	2021-2030
Kadernotitie gebouwen	2013	Meerjarenonderhoudspro-gramma gebouwen (MJOP)	2020-2029

*) De looptijd van een aantal plannen is inmiddels verstreken. Hieruit vloeien geen consequenties voort. De 'oude' plannen zijn nog toepasbaar en worden (waar nodig) binnen afzienbare tijd geactualiseerd. Bij een aantal plannen is geen concrete looptijd genoemd, hier is alleen het jaar van vaststelling benoemd.

Zoals in bovenstaande tabel te zien is, zijn van een aantal beheerplannen de looptijden verstreken. Dit heeft onze aandacht, waarbij de basis van het beheer is vastgelegd in de recent opgestelde assetsheets. Als vervolg hierop worden de beheerplannen geactualiseerd. De beheerplannen die de komende jaren geactualiseerd worden zijn in onderstaande tabel weergegeven.

Planning actualisatie beleids- en beheerplannen

Beleids- en beheersplan	Jaar
Beheerplan toekomstbestendig openbaar groen	2022-2027
Actualisatie beheerplan buitensport	2022-2027
Beheeplan speelplaatsen	2023-2028
Beheerplan bermen en sloten	2023-2027
Beheerplan wegen	2023-2027
Beheerplan openbare verlichting	2023-2027
Beheerplan begraafplaatsen	2023-2028

3.3.3.4 Financiën

Hieronder is per onderdeel binnen de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen inzichtelijk gemaakt wat de onderhoudskosten, kapitaallasten en investeringen voor het jaar 2023 bedragen.

Exploitatiekosten en investeringen kapitaalgoederen

Bedragen in €

Onderdeel	Onderhoudskosten	Kapitaallasten	Investeringen
Wegen	1.764.596	289.831	1.496.159
Civieltechnische kunstwerken	147.169	92.484	70.000
Openbare verlichting	134.475	149.028	267.800
Riolering en water	553.439	1.173.233	2.745.104
Groen	1.342.042	93.288	162.489
Speeltoestellen	34.267	82.938	53.424
Begraafplaatsen	91.369	5.357	55.000
Gebouwen	989.852	3.490.351	303.192
Totaal	**5.057.209**	**5.376.510**	**5.153.168**

Binnen de onderhoudskosten zijn kosten voor verzekering, belasting, gas, water, elektriciteit, personeelskosten en bijdragen aan derden niet meegenomen. Bij het onderdeel 'Groen' zijn wel de personeelskosten van de Stichting Werk Raalte meegenomen, inclusief bijbehorende kosten voor opleiding, kleding en brandstof voor het materieel. Bij de investeringen zijn niet de vervangingsinvesteringen uit bijlage E meegenomen. Wel zijn de meerjarige investeringen vanuit oud nieuw beleid en doorgeschoven kredieten (zomernota 2022 naar 2023) meegenomen.

3.3.3.5 Wegen, civieltechnische kunstwerken en openbare verlichting

Uitvoering

Wegen

Het gemeentelijke wegennet bestaat naast bermen en bermsloten uit circa 290 ha. verhard oppervlak en circa 16 ha. onverharde en half-verharde paden en rijbanen.

De asfaltwegen en elementenverhardingen worden elke twee jaar geïnspecteerd conform CROW-richtlijnen. Deze inspectiegegevens worden verwerkt in het beheersysteem waaruit een maatregelenpakket volgt. Conform de kwaliteitsbegrippen solide, sober en veilig uit de IVOR wordt het wegenareaal op het door de raad vastgestelde onderhoudsniveau in stand gehouden (alleen de schadeplekken in asfaltwegen, klinkerwegen en tegelpaden worden hersteld). Er wordt nadrukkelijk rekening gehouden met het (functioneel) gebruik van onze openbare ruimte.

Civieltechnische kunstwerken

Gemeente Raalte heeft 80 grote civieltechnische kunstwerken in beheer (bruggen tunnels etc.) en daarnaast nog circa 525 duikers.

In het beheerplan Civieltechnische kunstwerken is het onderhoud en beheer van de civieltechnische kunstwerken geregeld. Functionele inspecties worden eens per drie jaar uitgevoerd.

Openbare verlichting
Het areaal van de openbare verlichting bestaat uit ruim 8.600 lantaarnpalen. Hiervan is 46% voorzien van een ledarmatuur, we zetten jaarlijks middelen in om verdere verduurzaaming in de vorm van ledverlichting te realiseren. Storingen worden door de eigen dienst opgelost, daarnaast wordt de openbare verlichting periodiek geschouwd op functioneren en installatieveiligheid.

Relevante ontwikkelingen

Wegen
Het langer zelfstandig thuiswonen van inwoners vraagt om een levensloopbestendige openbare ruimte. Om aan deze behoeften te kunnen voldoen, is extra inzet nodig. Deze extra inzet heeft niet alleen betrekking op het onderhoudsniveau van de openbare ruimte, maar ook op het voorzieningenniveau. Denk hierbij aan extra banken en aanpassingen om veilig over te steken. Wij willen dit bereiken door zoveel mogelijk werk met werk te maken. De behoefte aan begaanbare looproutes komt ook tijdens winterse omstandigheden naar voren.

Klimaatakkoord
In het Klimaatakkoord zijn doelstellingen afgesproken om te komen tot een circulaire economie. Een belangrijk onderdeel wat veel aandacht vraagt is de energietransitie, omdat dit onze inwoners direct raakt. Daarnaast is in het Klimaatakkoord afgesproken om te komen tot 49% CO_2-reductie in 2030. Onderbelicht is dat juist in de bouw- en infrasector enorm veel klimaatwinst is te behalen. Beide sectoren samen zorgen landelijk gezien voor 40% van de CO_2-uitstoot in ons land. Gemeenten zijn in circa 60% van de projecten opdrachtgever voor Grond- weg en waterbouw (GWW) projecten. Als opdrachtgever kan ook gemeente Raalte een belangrijke bijdrage leveren om de landelijke doelstellingen van de CO_2-reductie te halen. Dat betekent dat er binnen de GWW-sector veel moet veranderen en dat ook voor de gemeente Raalte werk aan de winkel is. In 2024 willen we op het onderwerp circulariteit beleid ontwikkelen.
Klimaatadaptieve maatregelen vragen om aanpassingen van het areaal verhardingen. Hierbij wordt gekeken naar oplossingen waardoor wateroverlast, hittestress en verdroging van de omgeving wordt tegengegaan. Bij integrale (her)inrichtingsplannen worden oplossingen toegepast om de openbare ruimte in voldoende mate klimaatbestendig te maken.

Civieltechnische kunstwerken
In het buitengebied worden de komende jaren meerdere duikerbruggen vervangen.

Risico's
Wegen
Veroudering van het wegenareaal leidt tot het sneller ontstaan van schades, onder andere door vorst. Dit kan leiden tot een hogere onderhoudslast en zelfs kapitaalvernietiging (en daarmee een toenemende vervangingsopgave).

Zwaar (land)(bouw)verkeer komt steeds vaker voor. Hierdoor worden onze wegen zwaarder belast dan voorheen. Dit leidt tot (onzichtbare) schades waardoor er eerder en groter onderhoud aan de wegen gepleegd moet worden dan gepland. Dit kan (versnelde) vervanging van de constructie tot gevolg hebben.

Openbare verlichting
Door de grootschalige vervanging van de afgelopen jaren is het percentage waarvan de technische levensduur is verstreken aanzienlijk verlaagd. Deze vervanging naar een energiezuinige en bedrijfszekere installatie zetten we door in 2023 om het risico voor dit areaal te verminderen.
Civieltechnische kunstwerken
Voor het vervangen van civieltechnische kunstwerken worden incidentele middelen ingezet. Er is niet voorzien in een structurele inzet van middelen. De desbetreffende duikerbruggen worden opgenomen in de MIP en daarmee ook in deze begroting.

3.3.3.6 Riolering, water

Uitvoering
In het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP 2021-2030) zijn de zorgtaken voor een duurzaam en doelmatig rioleringsbeheer vastgelegd. De gemeente Raalte zamelt afvalwater in (met vrijvervalriolering in de kernen en drukriolering in het buitengebied) en verpompt dit naar rioolwaterzuiveringsinstallaties. Daarnaast hebben we bergings- en infiltratievoorzieningen voor hemelwater in beheer.

In het GRP 2021-2030 is vastgelegd dat het beheer risico-gestuurd en doelmatig plaatsvindt. Dat doen we door te monitoren op basis van inspecties, onderzoek en data-analyse, door preventief onderhoud uit te voeren om kwaliteitsverlies te voorkomen en door doelmatigheidsafwegingen te maken alvorens te repareren en vervangen.

Relevante ontwikkelingen
We gaan verder met het professionaliseren van het beheer van water en riolering. Dat houdt concreet in dat we een meet- en monitoringsplan gaan opstellen, waarin we het monitoren van onze bergings- en infiltratievoorzieningen zullen opnemen. Dit plan wordt geïntegreerd in ons rioolbeheerplan, waarin ook het risicogestuurd beheer dat de afgelopen jaren is ontwikkeld zal worden verwerkt. Daarnaast gaan we een inhaalslag maken met reparaties van rioolputten en we gaan voor het eerst werken met risicogestuurd inspecteren van rioolstrengen.

Op regionaal niveau zijn we actief in RIVUS om de water- en klimaatopgaven met elkaar op te pakken. We zijn nadrukkelijk betrokken bij (onderzoeks)projecten rond gezamenlijk gemalenbeheer, het monitoren van de effecten van klimaatmaatregelen, het opstellen van een hitteplan en het standaardiseren van gegevens in het stedelijk waterbeheer.

Risico's
Het beleid en de personele invulling zijn op orde en we maken stappen in het datagedreven en risicogestuurd werken. Op energie en materiaal wordt een forse kostenstijging verwacht.

3.3.3.7 Groen, speeltoestellen en begraafplaatsen

Uitvoering

Openbaar groen

De gemeente Raalte onderhoudt en beheert 166 ha openbaar groen en ruim 12.000 bomen binnen de kom (totaal aantal bomen ruim 47.000). Door ontwikkelingen zoals klimaatverandering, vergrijzende samenleving maar ook participatie liggen er uitdagende opgaven voor de openbare ruimte. Dit vraagt om een andere inrichting en beheer van de (groene) openbare ruimte. In het beheerplan toekomstbestendig openbaar groen (2022) zijn bovengenoemde ontwikkelingen meegenomen.
Het onderhoud en beheer van bomen is vastgelegd in het beheerplan bomen (2021).

In het groenbeleid Groen, samen doen! vragen we de inwoners om mee te denken over de inrichting en (mee te doen met) het beheer van het openbaar groen (bosplantsoen, heesters en gras). Gezamenlijk draagvlak om kansen die zich voordoen te benutten en om voor knelpunten een oplossing te vinden waar de meerderheid zich in kan vinden. De activiteiten die de groene organisaties en de gemeente Raalte ondernemen worden jaarlijks opgenomen in de jaarplanning van de 'Groene agenda'.

Speelvoorzieningen

In het beheerplan voor speelplaatsen is het onderhoud en beheer van 155 speelplaatsen geregeld. Vervanging van speeltoestellen en herinrichting van speelplaatsen wordt samen met bewoners opgepakt. De speeltoestellen worden jaarlijks geïnspecteerd op het gebied van veiligheid. Het beheerplan spelen wordt eind 2022/begin 2023 geactualiseerd.

Begraafplaatsen

De gemeente Raalte beheert en onderhoudt vier begraafplaatsen. Het onderhoud is vastgelegd in het beheerplan begraafplaatsen (2009). Het beheerplan begraafplaatsen wordt in 2023 geactualiseerd.

Relevante ontwikkelingen

Openbaar groen en speelvoorzieningen

In de openbare ruimte liggen uitdagende opgaven die vragen om een andere inrichting en beheer van deze (groene) openbare ruimte. In het beheerplan toekomstbestendig openbaar groen (2022) is hierop ingespeeld en is aangegeven op welke wijze groen een bijdrage kan leveren aan het bereiken van maatschappelijke doelen (aantrekkelijk woon- en leefomgeving, plek om te ontmoeten en het bevorderen van bewegen). Groen ontwikkelt zich daarmee van financiële kostenpost naar maatschappelijk verdienmodel en is belangrijk wanneer we onze dorpen en wijken toekomstbestendig maken. Voor een zestal (maatschappelijke) thema's veilig, biodiversiteit, leefbaar, gezond, klimaatbestendig en duurzaam zijn de effecten van groen beschreven en is aangegeven welke bijdrage groen levert. De kernwoorden toekomstbestendig en participatie zijn overkoepelend aan deze thema's en zijn integraal meegenomen.
Bij het beheerplan bomen is rekening gehouden met bovengenoemde ontwikkelingen.

Ook voor het beheerplan spelen/speelvoorzieningen is het belangrijk om in te spelen op deze ontwikkelingen/thema's. De komende periode actualiseren wij het beheerplan voor speelvoorzieningen waarin bovengenoemde zaken ook aan de orde komen.

Risico's

Openbaar groen en speelvoorzieningen

Wanneer beheerplannen niet voldoende actueel zijn, kan niet worden aangetoond dat er voldaan wordt aan de wettelijke zorgplicht. Daarnaast vraagt de klimaatverandering, gebrek aan biodiversiteit en de vergrijzende bevolking om noodzakelijke investeringen om de openbare ruimte (her)in te richten. Ook de veranderende samenleving vraagt om een andere aanpak op gebied van communicatie/participatie.

In 2014 heeft een bezuinigingsronde plaats gevonden waarbij 25% van het vervangingsbudget voor speeltoestellen is ingeleverd. Bewegen en natuurlijk spelen is belangrijk voor de leefbaarheid en de gezondheid van jong en oud. Door het verlagen van het vervangingsbudget kunnen minder speelvoorzieningen worden vervangen en komt hierdoor ook de leefbaarheid en de gezondheid in de buurt onder druk te staan. In het beheerplan voor speelvoorzieningen zal een voorstel voor verhogen van het vervangingsbudget opgenomen worden.

Bomen

Momenteel wordt de Europese aanbesteding voor snoei van bomen in het buitengebied voor de komende 4 jaar voorbereid. Zoals het zich nu laat aanzien wordt door onder andere prijsstijgingen in de markt (door krapte personeel en krapte maar ook duurzaamheidseisen materiaal/materieel) een substantiële verhoging van het benodigde budget voor de komende jaren voorzien.

3.3.3.8 Gebouwen

Uitvoering

Voor alle gebouwen in gemeentelijk bezit hanteren wij voor het uitvoeren van beheer en onderhoud de uitgangspunten zoals zijn vastgesteld in de nota gemeentelijke gebouwen (2013). Het beheerplan wordt gevormd door het meerjarenonderhoudsprogramma (MJOP). Voor de gemeentelijke gebouwen wordt 3-jaarlijks een conditiemeting gehouden om de huidige staat van de gebouwen te beoordelen. Op basis van deze conditiemetingen wordt een meerjarenonderhoudsprogramma (MJOP) opgesteld met de daarbij horende financiële consequenties. In 2022 is dit MJOP geactualiseerd en qua planning en bijbehorende kosten per gebouw vertaald in de verschillende jaarschijven.

Daarnaast is een investeringsvoorstel opgesteld voor het verduurzamen van 11 gemeentelijke gebouwen. In 2020 is de verduurzaming van gemeentelijke gebouwen gestart. Inmiddels is dit voor 7 gebouwen afgerond. De verduurzaming van het gemeentehuis en de gemeentewerf staan op de planning. Voor wat betreft twee brandweerkazernes zijn de uitvoering 'On Hold' gezet, omdat er in 2022 een projectplan wordt uitgewerkt voor een grondige renovatie in 2023/2024 van beide gebouwen. Het verduurzamen zal worden meegenomen in de uitvoering van het renovatieproject.

De voorstellen rond verduurzaming van het gemeentehuis zijn gekoppeld aan de aanpassingen als gevolg van het wijzigen van het huisvestingsconcept van het gemeentehuis. Voor het geheel van deze verduurzaming is in het verleden al een krediet verstrekt. In 2022 is de concrete voorbereiding in gang gezet en de planning voor uitvoering betreft 2023.

Relevante ontwikkelingen
Maatschappelijk is er veel aandacht voor duurzaamheid (zie programma 5, waar duurzaamheid onder valt). Dit is enkele jaren geleden al vertaald in beleid om het gemeentelijk vastgoed (exclusief onderwijsgebouwen) uiterlijk in 2025 energie neutraal te maken. Omdat het pakket van maatregelen hiervoor een kostbare zaak is en er nog veel technische ontwikkelingen plaatsvinden, is in 2019 voorgesteld om voorlopig alleen kosteneffectieve maatregelen door te voeren. Dat betekent dat investeringen met een lange terugverdientijd vermeden worden en er toch een goed klimaateffect wordt bereikt (een CO_2-reductie van 63%).

In 2023 zal een plan van aanpak verder worden uitgewerkt hoe wij ervoor zorgen dat wij voldoen aan de vastgestelde energiebesparingsplicht, duurzaamheidseisen en CO_2-reductienorm. Dit zal ook worden meegenomen in het actualiseren van de nota Maatschappelijk Vastgoed.

Risico's
Politiek gezien, zowel nationaal als internationaal, is er nog veel onzekerheid met betrekking tot duurzaamheidsambities. Dit betekent dat de vertaling naar lokale duurzaamheidsambities en het bekostigen ervan in de komende jaren nog kunnen veranderen.

De markt voor het uitvoeren van gebouwgebonden onderhoud alsook het realiseren van duurzaamheidsdoelen is momenteel overspannen. Dit heeft de afgelopen maar naar verwachting ook de komende jaren prijsopdrijvende gevolgen. Investeringsvoorstellen en offerteaanvragen voor onderhoud worden nog steeds gecalculeerd op basis van kengetallen die vaak achterlopen op marktontwikkelingen. Tijdens besluitvorming maar ook in de uitvoering blijft het daarom van enorm groot belang om continu te monitoren en/of te sturen op werkelijke kosten.

Door de Russische inval in Oekraïne staat wereldwijd de energiemarkt op zijn kop. Zowel de prijzen voor levering gas en elektra zijn enorm omhoog geschoten en er is momenteel geen verwachting dat dit de komende tijd weer enigszins zal dalen. Het is eerder reëel om voor de komende jaren rekening te houden met verdere stijging van energiekosten.

3.3.4 Financiering

Portefeuillehouder:	Wethouder A. Kreule
Programmacoördinator:	Domeinmanager M. Lammerts van Bueren

3.3.4.1 Inleiding

De paragraaf financiering is een verplicht onderdeel van de begroting. Deze verplichting hangt samen met de invoering van de Wet Fido (Wet financiering decentrale overheden). Deze wet beoogt een solide financiering bij openbare lichamen. Doel hierbij is het vermijden van grote fluctuaties in de rentelasten van de gemeente en het handhaven van een uitstekende kredietwaardigheid.
De wet kent een onderscheid tussen regels voor korte termijn financiering en regels voor lange termijn financiering. Het onderscheid is gelegd bij een termijn van 1 jaar waarbij een maximum norm wordt voorgeschreven voor de vlottende (korte) schuld: de zogenaamde kasgeldlimiet. Daarnaast wordt met het stellen van een norm voor renterisico's bewerkstelligd dat tot een zodanige opbouw van de leningenportefeuille wordt gekomen dat tegenvallers als gevolg van renteaanpassingen en herfinanciering in voldoende mate worden beperkt.

Treasurystatuut

De financieringsparagraaf vormt, in samenhang met het in artikel 212 van de Gemeentewet voorgeschreven treasurystatuut en de overeenkomstig vastgestelde verordeningen, een belangrijk instrument voor het sturen, beheersen, verantwoorden van en toezicht houden op de financieringsfunctie. Hierin staan de doelstellingen, verantwoordelijkheden, bevoegdheden en de administratieve organisatie rond het beheer van liquiditeiten van de gemeente op lange en korte termijn. Daarnaast zijn kredietwaardigheidsnormen voor tegenpartijen bij uitzettingen voor een periode van 1 jaar en langer opgenomen. De bepalingen in het treasurystatuut waarborgen een risicomijdend financieringsprofiel.

Financieringsbeleid

De uitgaven en inkomsten van de gemeente lopen niet synchroon in de tijd. De gemeente moet soms geld lenen om tijdig betalingen te kunnen verrichten en soms heeft ze (tijdelijk) overtollige liquide middelen. Ook moeten investeringen gefinancierd worden. In korte tijd worden uitgaven gedaan, die over een veel langere periode worden afgeschreven. Uitgangspunt voor het financieringsbeleid is om de rentekosten van de financiering zo laag mogelijk te houden, de renteopbrengsten zo hoog mogelijk te doen zijn en daarbij zo weinig mogelijk risico's te lopen. De gemeente baseert zich daarbij op de uitgangspunten van het treasurystatuut en de algemene verwachtingen van de financiële sector.

Totaalfinanciering

In de gemeente Raalte wordt het principe van totaalfinanciering toegepast. Dit houdt in dat niet voor iedere investering een afzonderlijke lening wordt afgesloten. Investeringen worden gefinancierd vanuit het totaal eigen vermogen (reserves) en het vreemd vermogen (aangetrokken leningen). Er is dus geen directe relatie tussen een bepaalde investering (actief) en de rentelasten voor een afgesloten lening c.q. vergoeding voor het eigen vermogen.

De rentelasten op de boekwaarden van de investeringen worden daarom toegerekend op basis van een vooraf gecalculeerd rentepercentage. Dit noemen we het renteomslagpercentage. Dit percentage mag maximaal 0,5% naar boven worden afgerond.

3.3.4.2 Ontwikkelingen

De rente op de geld- en kapitaalmarkt is al jaren erg laag geweest. In het verleden heeft de gemeente vooral leningen met een lange looptijd aangetrokken, in de verwachting dat de rente op zal gaan lopen. Door de oplopende inflatie heeft de ECB besloten de rente te verhogen als instrument om de inflatie af te remmen. Door de gerealiseerde grondverkopen en hoge voorschotten van het rijk in verband met de coronacrisis hebben we de herfinanciering van 2020 en 2021 nog kunnen uitstellen naar 2023. Het beleid blijft erop gericht het (rente) risico zo veel mogelijk te beperken en de gemiddelde rente voor de lange termijn zo laag mogelijk te houden. In de begroting is een stelpost van € 234.000 opgenomen, hiermee kunnen de effecten van de rentestijging worden opgevangen.

Overzicht lening portefeuille

Bedragen * € 1.000.000

Omschrijving	Bedrag	Rentelast
Stand lening portefeuille per 31-12-2021	67,8	1,8
Aangetrokken lening in 2022	0	
Nog aan te trekken in 2022	0	
Aflossingen in 2022	-7,1	
Stand lening portefeuille per 31-12-2022	60,7	
Geplande aflossingen van leningen	5,1	
Mogelijk aan te trekken lening in 2023	15	
Verwachte stand lening portefeuille per 31-12-2023	80,8	

Onderstaand de berekening van de rente welke aan de taakvelden wordt toegerekend:

Bedragen in €

Rub.	Omschrijving		Begroting 2023
a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	1.707.290	
b.	De externe rentebaten	(35.690)	
	Totaal door te rekenen externe rente		**1.671.600**
c.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend (1,25%)	(213.128)	
	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend (voorbeeld: Grondbedrijf)		
	Totale rente grondbeleid		**1.458.472**
	Saldo door te rekenen externe rente		**1.458.472**
d1.	Rente over eigen vermogen		1.250.225
d2.	Rente over voorziening verwachte verliezen grondexploitatie (gewaardeerd op contante waarde)		60.601
	De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toe te rekenen rente		**2.769.298**
e.	De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toegerekende rente (renteomslag)		-2.769.298
f.	**Renteresultaat op het taakveld treasury**		**0**

3.3.4.3 Risico's

In de begroting is rekening gehouden met 15 mln. aan nieuwe langlopende leningen tegen 1,89% rente. Een 0,5% rentestijging veroorzaakt een structurele last van € 75.000. Voor dit risico is in de begroting een stelpost opgenomen van € 234.000. Hiermee is dit risico voldoende afgedekt.

Renterisico op vaste schuld

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
1a. Renteherziening op vaste schuld (o/g)	0	0	0	0
1b. Renteherziening op vaste schuld (u/g)	0	0	0	0
2. Netto renteherziening op vaste schuld (1a - 1b)	0	0	0	0
3a. Nieuw aangetrokken vaste schuld (o/g)	15.000	5.000	5.000	5.000
3b. Nieuw verstrekte lange leningen (u/g)	0	0	0	
4. Netto nieuw aangetrokken vaste schuld (3a - 3b)	15.000	5.000	5.000	5.000
5. Betaalde aflossingen	5.080	5.083	86	89
6. Herfinanciering (laagste van 4 en 5)	5.080	5.083	5.000	5.000
7. Renterisico op vaste schuld (2 + 6)	**5.080**	**5.083**	**5.000**	**5.000**
Renterisiconorm:				
8. Begrotingstotaal per jaar *	139.123	124.437	105.583	104.751
9. Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	20%	20%	20%	20%
10. Renterisiconorm	**27.825**	**24.887**	**21.117**	**20.950**
Toets Renterisiconorm:				
10. Renterisiconorm	27.825	24.887	21.117	20.950
7. Renterisico op vaste schuld	5.080	5.083	5.000	5.000
11. Ruimte(+) / Overschrijding(-) (10 - 7)	**22.745**	**19.804**	**16.117**	**15.950**

*) Exclusief het begrotingssaldo

3.3.4.4 Financieringsbehoefte

Het financieringsbeleid erop gericht om met zo min mogelijk risico zo laag mogelijke rentekosten op de lange termijn te hebben. Om die reden wordt voor de afdekking van het financieringstekort ook gebruik gemaakt van kortlopende leningen (kasgeldleningen en leverancierskrediet). Voor 2023 is een financieringstekort geraamd van ruim € 22,2 mln. Bij de berekening van het financieringstekort is rekening gehouden dat een in 2020 en 2021 begrote lening misschien doorgeschoven wordt naar 2023.

Op basis van de investeringsprognose met als peildatum mei 2022, wordt verwacht dat in 2023 voor ± 15 mln. aan nieuwe leningen moet worden aangetrokken.

3.3.5 Bedrijfsvoering

Portefeuillehouder:	Burgemeester M. Dadema
Programmacoördinator:	Domeinmanager M. Lammerts van Bueren

3.3.5.1 Inleiding

Binnen de programmabegroting geeft de paragraaf bedrijfsvoering inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens rond de gemeentelijke bedrijfsvoering. Met bedrijfsvoering worden de bedrijfsprocessen bedoeld die nodig zijn om de beleidsdoelstellingen uit de programma's te realiseren. De afgelopen jaren is glashelder de noodzaak gebleken om als gemeente wendbaar te zijn. Ontwikkelingen volgen elkaar razendsnel op: corona, opvang Oekraïners, stikstof protesten, noodopvang asielzoekers. Hierop voorbereid zijn, en tegelijkertijd de reguliere dienstverlening waarborgen, is de grote opgave voor de komende jaren.

3.3.5.2 Organisatie

We werken continu aan de ontwikkeling van onze organisatie. We doen dit met als missie een gewaardeerd partner te zijn voor onze inwoners, organisaties en instellingen. Voorspelbaar en snel als het kan, meedenkend en wendbaar als dat nodig is. Onze kernwaarden zijn richtsnoer voor ons handelen: we zijn betrouwbaar, verbindend, oplossingsgericht en slim. Samen met alle betrokkenen maken we onze kernen tot een prachtplek om te wonen, werken, leven en recreëren.

Vanuit het Organisatieplan blijven we inzetten op resultaatgerichte, zelf organiserende en lerende clusters die maximaal zijn aangesloten op dat wat 'buiten' nodig is. Daarbij is het cruciaal continu de balans tussen ambitie en haalbaarheid te blijven bewaken. We opereren als gemeente in een samenleving die continu in beweging is. De vraagstukken zijn groot, complex, onvoorspelbaar en volgen elkaar snel op. Hier hebben wij ons naar te verhouden. Mede in het licht van de met de raad te voeren kerntaken discussie wordt gezamenlijk en in de volle breedte een duurzaam evenwicht gezocht tussen ambitie, financiën en organisatie.

Dit betekent dat onze aanpak van strategische personeelsplanning erop gericht is om langjarig te kijken wat nodig is. Wetende dat we in een extreem krappe arbeidsmarkt opereren, waarin vacatures moeilijk opgevuld worden. Dit maakt noodzakelijk om naast het werven van nieuwe mensen ook echt in te zetten op het binden en boeien van ons personeel. Wij zetten dan ook zowel in op het neerzetten van een eigentijdse manier van arbeidsmarkt benadering als ook op het blijvend ontwikkelen en aan ons blijven binden van onze medewerkers.

Om een duurzaam personeelsbestand te realiseren is het noodzakelijk om structurele taken te kunnen bemensen met vaste formatie waarvoor ook structurele middelen in de begroting zijn opgenomen. In de kadernota/begroting 2022 is een aantal taken (voorlopig) ingevuld met eenmalige dekking. Inmiddels is gebleken dat deze taken grotendeels als structureel moeten worden aangemerkt. Dit geldt voor een breed scala aan taken, verspreid over verschillende beleidsvelden. In zijn totaliteit betreft het een formatie omvang van 7,2 fte. Om dit te kunnen realiseren, wordt voorgesteld in totaal € 640.000 structureel toe te voegen aan het loonsom kader verhoogd met een opslag voor overhead van € 62.000. Hiervoor is € 280.000 beschikbaar binnen bestaande middelen. De omzetting van eenmalig naar structureel betekent ook een vrijval van in totaal € 507.000 aan eenmalige middelen gedurende de periode 2023-2025.

Een beperkt aantal taken (omvang 1 fte) resteert die we voorlopig als incidenteel blijven aanmerken. Dit in afwachting van hoe dit zich de komende periode gaat ontwikkelen. De 'kale' loonkosten hiervan zijn al tot en met 2025 in de begroting 2022 geraamd. Voorgesteld wordt de reguliere salarisontwikkeling tot en met 2026 verhoogd met de bijbehorende overheadkosten nu eenmalig bij te ramen tot een bedrag van € 192.000 over de periode 2023-2026.

De vitaliteit van onze medewerkers en het blijven investeren in medewerkers om de opgave aan te kunnen, heeft daarnaast onze expliciete aandacht. In 2023 wordt het tweejaarlijkse medewerkers onderzoek uitgevoerd. Gelijktijdig zal dit jaar ook een preventief medisch onderzoek worden uitgevoerd. Daarbij hebben we blijvend de aandacht voor de werkdruk, de balans tussen werk en privé, maar ook de beleving rondom het nieuwe werken.

3.3.5.3 Loonsomkader en egalisatiereserve SPP

Vanaf de jaarrekening 2015/ begroting 2016 werken we met een vastgesteld loonsomkader. Dit is een 'lumpsum' loonsom budget. De ontwikkeling van het loonsomkader 2022-2023 ziet er als volgt uit. Hierin zijn, naast de autonome ontwikkelingen en verwachte CAO-stijgingen, ook de eerder genomen maar nog niet verwerkte besluiten opgenomen.

Ontwikkeling van het loonsomkader 2022-2023

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	Loonsomkader 2022	Loonsomkader 2023
Loonsom (basis) primitieve begroting	17.578	18.077
Saldo autonome ontwikkelingen *	60	114
Verwachte loon- en premiestijging CAO	439	486
Eerder genomen maar nog niet verwerkte besluiten		611
Totaal	**18.077**	**19.288**

*) Onder andere werkelijk resultaat cao-ontwikkelingen, pensioenpremies en overige (kleine) mutaties.

Egalisatiereserve SPP

De egalisatiereserve SPP (Strategische personeelsplanning) is bedoeld om de kosten op te kunnen vangen voor mobiliteitsbevorderende maatregelen, het generatiepact en het stimuleren van de organisatieontwikkeling. Ook biedt dit mogelijkheden om actielijnen die voortkomen uit het traject Strategische Personeelsplanning te financieren.

In bijlage K wordt inzicht gegeven in de ontwikkeling van de loonkosten en de egalisatiereserve SPP.

3.3.5.4 't Nieuwe Roalter Werken

In 2022 zijn belangrijke stappen gezet in de nieuwe manier van werken onder de noemer "t Nieuwe Roalter Werken'. Deze tijd- en plaatsonafhankelijke manier van werken betekent een mix van werken in het gemeentehuis, thuiswerken of werken op een locatie ergens anders. Daar anticiperen wij op met een inrichtingsconcept voor het gemeentehuis, waarmee uw raad begin 2022 heeft ingestemd. De uitwerking en realisatie daarvan in zowel huisvesting als digitale middelen en gewenst gedrag is gestart in 2022 en vindt verder plaats in 2023.

Concreet betekent dit, dat een werkplekconcept wordt uitgerold met flexibele laptopwerkplekken, een flexfactor wordt aangehouden van gemiddeld 0,6 werkplek per fte en we hybride werken en vergaderen (ofwel in een combinatie van fysiek en digitaal).

Inrichten trouwzaal als vergaderlocatie
Steeds meer inwoners trouwen op de locatie en er is een gebrek aan goede (hybride) vergaderfaciliteiten. De trouwzaal willen we daarom multifunctioneel gaan inrichten als trouw- en vergaderruimte, waarbij het mogelijk is laagdrempelige rond-de-tafelgesprekken te organiseren waarbij inwoners zich welkom voelen. De trouwzaal valt buiten het huisvestingsplan waartoe de raad in 2022 opdracht heeft gegeven. Om (hybride) vergaderen mogelijk te maken, is er een investering in meubilair en audio- en visuele middelen noodzakelijk.

Voorgesteld wordt hiervoor €12.000 beschikbaar te stellen.

3.3.5.5 DOWR
De DOWR-samenwerking bevindt zich in een stabiele fase. Naast de percelen waar structureel op wordt samengewerkt, zijn we alert op kansen die zich voordoen. Op die manier streven we ernaar continu het maximale rendement uit de samenwerking te halen. Het werven en behouden van medewerkers is en blijft een uitdaging. Dit kan druk geven op de kwaliteit van de dienstverlening.

Kostenontwikkeling
Bedragen in €

Perceel	2022	2023	2024	2025	2026
FA	324.707	335.920	335.920	335.920	335.920
FZ (personele lasten)	447.130	518.988	518.988	518.988	518.988
FZ-gebouw	498.133	458.837	458.837	458.837	458.837
Belastingen	533.255	547.466	547.466	547.466	547.466
Inkoop	56.893	58.864	58.864	58.864	58.864
PSA (aandeel Raalte)	184.220	193.774	193.774	193.774	193.774
ICT-I	3.305.864	3.593.908	3.595.174	3.585.911	3.585.911
Totaal	**5.350.202**	**5.707.757**	**5.709.023**	**5.699.760**	**5.699.760**

De aanhoudende groei van de klantorganisaties en de toenemende complexiteit van het werk betekent voor een aantal onderdelen van de DOWR-werkorganisatie dat de grens bereikt is wat binnen de beschikbare formatie gedaan kan worden. Dat betekent dat met deze begroting een beperkte uitbreiding van de formatie wordt gevraagd. Dit is noodzakelijk om de werkzaamheden op het gebied van de technische informatiebeveiliging op niveau uit te kunnen voeren. Daarnaast zijn de werkzaamheden van de Financiële administratie en de Personeels- en salarisadministratie substantieel toegenomen als gevolg van de groei van de organisatie. Ook worden extra taken en regelingen uitgevoerd, zoals een leasefiets regeling, nieuwe belastingregelingen rond reiskosten en verlofregelingen.

Voorgesteld wordt voor het Raalter aandeel in de totale kosten voor deze formatie-uitbreiding structureel€ 51.430 beschikbaar te stellen. Hiervan is voor € 19.920 dekking gevonden binnen de DOWR-I begroting.

3.3.5.6 Digitale transitie

We zien in de samenleving dat informatie en digitale technologie een steeds grotere rol speelt. Dit heeft invloed op de producten en diensten die de gemeente levert en hoe de burger en ondernemer graag de digitale dienstverlening van de gemeente ziet. Daarom hebben we afgelopen jaren geïnvesteerd in een integraal programma digitale transitie. In dat programma zijn de thema's concreet gemaakt die in het Strategisch Informatie Plan 2020-2023 van Raalte en de Digitale Agenda Gemeente 2024 van de VNG worden genoemd. Denk daarbij aan de verwachte invloed van kunstmatige intelligentie, de rol van data en datagedreven werken binnen en buiten de organisatie, belangrijke digitale ontwikkelingen waaronder Smart City en Common Ground, maar ook digitale tools die participatieprocessen kunnen ondersteunen.

Op grond van de ervaringen uit dit programma concluderen we, dat het anticiperen op de digitale transitie in de lijnorganisatie belegd moet worden. Het is verweven in ons dagelijks werk en vraagt daarom een aanpak die geïntegreerd is in onze reguliere werkzaamheden. Dat betekent dat dit zijn plek vindt in ons opleidingsprogramma, in het zien door medewerkers van digitale ontwikkelingen en het effect daarvan op onze bedrijfsvoering en dienstverlening maar ook in het bewustzijn op informatieveiligheid en privacybescherming. In die aanpak ligt een belangrijke verantwoordelijkheid bij de medewerker zelf door digitaal fit te zijn en digitaal leiderschap te tonen. We maken daarin gebruik van de ondersteuning die de DOWR-i organisatie biedt en wisselen kennis en ervaring uit met de DOWR-partners Deventer en Olst-Wijhe. Ook de uitkomst van het rekenkamer onderzoek 2022 'Hoe digitaal weerbaar is de gemeente Raalte' nemen we mee.

3.3.5.7 Bescherming persoonsgegevens en informatieveiligheid

Versterken privacy-team

De bescherming van persoonsgegevens en het zorgvuldig verwerken van persoonsgegevens heeft continue onze aandacht. Organisatorische maatregelen en waarborgen om persoonsgegevens te beschermen en te voldoen aan de documentatieplicht en het afleggen van rekenschap zijn geborgd. Het verwerkingenregister is ingericht en gevuld en er zijn overeenkomsten aangegaan met externe leveranciers en andere partijen. Het melden van mogelijke datalekken is gebruikelijk. Gezamenlijk met de gemeenten Deventer en Olst-Wijhe is een Functionaris Gegevensbescherming en een Privacy Officer aangesteld. Hiermee is kennis en expertise dichtbij georganiseerd en zijn in 2022 verdere stappen ondernomen in het verder borgen van de bescherming van persoonsgegevens binnen onze processen. De bestaande capaciteit blijkt niet voldoende te zijn. Dit betekent dat in 2023 uitbreiding van capaciteit noodzakelijk is om alsnog volledig te kunnen voldoen aan de privacywetgeving. Wij willen dit gefaseerd doorvoeren.

Voorgesteld wordt een verhoging van de structurele bijdrage van € 20.200 voor privacy en € 12.000 voor informatieveiligheid. Daarnaast is een eenmalige inhaalslag nodig, zoals het alsnog uitvoeren van 10 privacy risicoanalyses en het actualiseren van het verwerkingen register. Hiervoor is een eenmalige extra bijdrage van € 60.000 nodig.

Informatieveiligheid
Afgelopen jaren is veel geïnvesteerd op het gebied van informatieveiligheid, waardoor we voldoen aan de Baseline Informatievoorziening Overheid (BIO). Echter het voldoen aan de BIO is geen doel op zich, maar dient concreet vertaald te worden in het verdergaand inrichten en borgen van de benodigde informatieveiligheidsprocessen (risico-gebaseerd) in de organisatie qua opzet, bestaan en werking. Met name afgelopen jaren is informatieveiligheid steeds belangrijker geworden. Wereldwijd zien we een toename van het aantal cyberincidenten, zoals ransomware-aanvallen. Door de verdere digitalisering, als ook het gevolg van de coronapandemie, is er een explosieve groei aan cyberincidenten en is zowel het risico (kans) als de impact (gevolgschade) van een aanval ook sterk vergroot. Als antwoord hierop nemen wij komende jaren verdergaande organisatorische en technische beheersmaatregelen om de digitale veiligheid en weerbaarheid van DOWR-gemeenten te vergroten, conform de VNG-resolutie Digitale Veiligheid (maart 2021). Er kan dan ook alleen maar worden geconcludeerd dat informatieveiligheid nog steeds topprioriteit is en dat wij zelf aan zet zijn en blijven om onze (kritische-) bedrijfsprocessen (informatie en dienstverlening) te beschermen.

3.3.5.8 Interbestuurlijk toezicht
Het totaalbeeld interbestuurlijk toezicht is opgebouwd uit zes domeinen. Uit het beeld 2022 blijkt dat het totaalbeeld Raalte én alle onderliggende domeinen 'groen' scoren':

Totaalbeeld Raalte: Groen					
Financiën	Wabo	Wro	Informatie- en archiefbeheer	Huisvesting statushouders	Erfgoed
groen	groen	groen	groen	groen	groen

Dit betekent dat de gemeente voldoet aan de in het provinciaal toezichtskader gestelde eisen en haar wettelijke taken op deze domeinen goed op orde heeft.

3.3.5.9 Doorontwikkeling Planning en Control cyclus
Het is belangrijk dat de planning en control cyclus zo vormgegeven wordt, dat deze een adequate sturing op het realiseren van doelen ondersteunt en inzicht geeft in het gerealiseerde maatschappelijk effect. We zien verschillende ontwikkelingen bij elkaar komen die hierop van invloed zijn

- Het samen met uw raad vorm geven aan het 'nieuw voor oud' beleid/ kerntakendiscussie.
- De verdere vertaling van het coalitieakkoord en inbedding van de strategische raadsagenda
- De toezegging aan de raad bij het vaststellen van de jaarrekening 2021 dat via de rekeningcommissie opnieuw gekeken wordt naar de prestatie indicatoren in de P&C-documenten.

Voor de kerntakendiscussie wordt samen met de raad een opdracht opgesteld en het proces vorm gegeven. Onderdeel hiervan zal zijn te komen tot het doel, de opzet en procesgang van de kadernota 2024-2027. Van hieruit willen wij bij uw raad, via de rekeningcommissie, ophalen waar uw raad graag de accenten wil leggen in de verdere doorontwikkeling van de P&C-cyclus.

Hierop vooruitlopend willen we wel de P&C-documenten in de huidige opzet digitaal publiceren, te beginnen in het najaar 2022 met de begroting 2023. Dit is nodig om te kunnen voldoen aan de wettelijke eisen van digitale toegankelijkheid.

3.3.5.10 Rechtmatigheidsverklaring college

Op dit moment verstrekken externe accountants een controleverklaring met een oordeel inzake getrouwheid en rechtmatigheid bij de jaarrekening van gemeenten. Er is een wetswijziging in voorbereiding waarbij het college van burgemeester en wethouders zelf verantwoordelijk is voor het afleggen van de rechtmatigheidsverklaring. Deze wetswijziging is op 31 mei in de Tweede Kamer aangenomen. De vervolgstap is behandeling in de Eerste Kamer. Het heeft relatief lang geduurd voordat het wetsvoorstel kon worden behandeld en om de nodige vervolgstappen zorgvuldig te kunnen zetten, is besloten om de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording, in te laten gaan met ingang van het verslagjaar 2023. Daarom zullen gemeenten voor het verslagjaar 2023 voor de eerste keer een rechtmatigheidsverantwoording op moeten nemen in de jaarrekening.

Het jaar 2021 is gebruikt om 'proef te draaien' met deze aanstaande wijzigingen. Ook 2022 zal nog worden gebruikt om ons goed voor te bereiden op de aanstaande wijzigingen en intern 'proef te draaien'. De raad wordt hier eind 2022/begin 2023, via de rekeningcommissie, nader over geïnformeerd.

3.3.5.11 Vervanging financieel systeem

in 2022 vindt de aanbesteding van het financieel systeem voor de DOWR-gemeenten plaats. De implementatie loopt vervolgens door in 2023, zodat het systeem vanaf 1 januari 2024 operationeel kan zijn. In het projectplan komen de verwachte uitgaven voor aanbesteding en implementatie uit op € 1.410.000 voor de drie gemeenten samen. Dit is hoger dan de eerdere globale inschatting. In de hogere raming van het projectplan is op grond van ervaringen met andere implementatietrajecten meer rekening gehouden met de realistisch benodigde interne uren en de vervangingskosten die daarvoor noodzakelijk zijn.

Het aandeel van de gemeente Raalte in het totaal is € 360.000. In de begroting 2022, 2023 en 2024 is in totaal €124.000 beschikbaar. Voor de volledige implementatie zijn aanvullende eenmalige gelden nodig van € 194.000 in 2023 en € 42.000 in 2024. In de egalisatiereserve DOWR-I is eenmalig dekking beschikbaar voor € 100.000 voor het jaar 2023.

3.3.6 Verbonden partijen

Portefeuillehouder:	Wethouder A. Kreule
Programmacoördinator:	Domeinmanager M. Lammerts van Bueren

3.3.6.1 Inleiding

Verbonden partijen zijn rechtspersonen waarin de gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft. Elke gemeente heeft in haar dagelijkse praktijk voor de uitvoering van een deel van haar beleid te maken met verbonden partijen. Zo heeft Raalte zich in het verleden om verschillende redenen verbonden aan bijvoorbeeld gemeenschappelijke regelingen en stichtingen, maar ook voor de toekomst zoeken we de samenwerking op.

In deze paragraaf is inzicht gegeven in de verschillende belangen van de gemeente in verbonden partijen. Bij een bestuurlijk belang heeft de gemeente een zetel in het bestuur van een rechtspersoon of stemrecht. Bij een financieel belang is de gemeente de ter beschikking gestelde middelen kwijt in geval van faillissement van de verbonden partij en/of kunnen financiële problemen bij de verbonden partij verhaald worden op de gemeente.

Voorbeelden van een financieel belang zijn een jaarlijkse bijdrage, een afgesloten lening, een garantstelling en aandelenbezit. Doordat van verschillende kanten steeds meer oog is voor deze vormen van samenwerking, is de afgelopen jaren de informatievoorziening verbeterd.

Indeling paragraaf

De indeling van deze paragraaf is voorgeschreven in het BBV. De verbonden partijen dienen te worden gesplitst in:

1. Gemeenschappelijke regelingen
2. Stichtingen/verenigingen
3. Coöperaties/vennootschappen
4. Overige

De te benoemen onderdelen per verbonden partij zijn voorgeschreven in het BBV. Per verbonden partij is onder andere in beeld gebracht wat het financieel belang van de gemeente is: de jaarlijkse dividendopbrengst, de gemeentelijke bijdrage of de te behalen bezuinigingstaakstelling en een inschatting van het mogelijke risico. Vervolgens is een inschatting gemaakt van de waarschijnlijkheid dat het risico zich voordoet: laag (25%), gemiddeld (50%) of hoog (75%). Dit mogelijke risico in verhouding tot de waarschijnlijkheid, leidt tot het risicobedrag per verbonden partij. De totale risicobedragen zijn vermeld in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

De BBV schrijft sinds 2017 voor dat de betrokkenheid van verbonden partijen bij de realisatie van de doelstellingen binnen een programma moet worden opgenomen in het betreffende programma.

Dat betekent dat het ‘openbaar belang’ en de ‘bijdrage aan de gemeentelijke doelstellingen’, sindsdien zijn opgenomen is in het betreffende programma, en niet meer in de formats per verbonden partij.

3.3.6.2 Beleidskaders

De huidige beleidskaders waarop deze paragraaf is gebaseerd, zijn afkomstig uit de nota verbonden partijen. In de beleidsnota is onderkend dat het deelnemen aan een verbonden partij een middel is om gemeentelijke doelen te bereiken en taken uit te voeren. Aan verbonden partijen zitten voor- en nadelen. Voordelen zoals benoemd in de beleidsnota zijn kostenbesparing, vermindering van de kwetsbaarheid en verbetering van de kwaliteit van de taakuitvoering. Het aangaan van de samenwerking met een verbonden partij brengt echter ook een aantal belangrijke risico's met zich mee. Er is vaak veel gemeentelijk geld mee gemoeid. Daarnaast is de invloed en controle op de uitvoering van de activiteiten minder direct en moet die worden gedeeld met andere partijen (gemeenten). Dit leidt tot onder andere bestuurlijke en financiële risico's.

Het vastgestelde beleidskader in deze is: verbonden partijen worden slechts ingezet als de balans tussen de voor- en nadelen substantieel gunstiger uitvalt dan bij andere mogelijke instrumenten, zoals zelf doen of uitbesteden.

Om een goede afweging te kunnen maken wanneer tot samenwerking over wordt gegaan en welke vorm daar het beste bij past, is een stappenplan beschikbaar.

Op grond van de nota verbonden partijen heeft de gemeenteraad het college de opdracht gegeven te besluiten tot het wel of niet indienen van zienswijzen rondom verbonden partijen. Het collegebesluit wordt hierbij ter kennisname aan de raad aangeboden. De zienswijze wordt voorzien van een memo voor de gemeenteraad. Deze memo bevat een beleidssamenvatting ten aanzien van het voorliggende document en extra beleidsinformatie ter onderbouwing van de zienswijze. Ook organiseert een aantal verbonden partijen jaarlijks drie regionale bijeenkomsten voor gemeenteraden binnen de omgeving IJsselland. Dit om gemeenteraden meer inzicht in de begrotingsprocessen te geven, achtergrondinformatie te bieden en vragen te beantwoorden. Daarmee wordt de raad meer betrokken bij de inhoud en komt zijn rol beter tot zijn recht.

3.3.6.3 Verbonden partijen

1. Gemeenschappelijke regelingen

Verbonden partij	Regionaal Serviceteam Jeugd IJsselland Zwolle			
Programma	**4. Maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp**			
Bestuurlijk belang	Het gaat om een collegeregeling en betreft een bedrijfsvoering organisatie. Het algemeen bestuur bestaat uit elf leden, vanuit elke deelnemende gemeente één lid. Het bestuur besluit bij volstrekte meerderheid van stemmen.			
Financieel belang	De gemeentelijke bijdrage aan apparaatskosten voor 2023 is vastgesteld op € 105.842. In 2022 was dit € 97.052.			
Financiële informatie		**Rek. 2021**	**Begr. 2022**	**Begr. 2023**
verbonden partij	Eigen vermogen	0	0	ntb
	Vreemd vermogen	2.064.733	0	
	Fin. resultaat	0	0	
Ontwikkelingen	In 2022 vindt de aanbesteding plaats voor nieuwe contracten specialistische jeugdhulp vanaf 1 januari 2023. Op basis van een kostprijsonderzoek zijn de tarieven vastgesteld. De verwachting is dat de financiële impact voor de gemeente Raalte beperkt zal zijn op basis van de huidige caseload. In het najaar van 2022 wordt de Hervormingsagenda Jeugd vastgesteld. Deze heeft als doel de hulpverlening te verbeteren en het jeugdstelsel beter beheersbaar te maken. In 2023 zal er op landelijk, regionaal en lokaal niveau uitvoering gegeven gaan worden aan de Hervormingsagenda.			
Risico's verbonden partij	Het totaal aan apparaatskosten voor de uitvoeringsorganisatie en programmamanagement is begroot op € 1.790.904 voor 2023.			
Risico's gemeente	Het gemeentelijk risico wordt ingeschat op 10% van de gemeentelijke bijdrage (€ 105.842), met een lage waarschijnlijkheid van 25% is afgerond € 2.646. De risico's voor de gemeente op het uitvoeringsbudget jeugdhulp worden toegelicht bij de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing en de paragraaf Sociaal Domein.			
Beheersmaatregelen gemeente	De beoordeling van de (jaar)stukken is geborgd in de organisatie.			

Verbonden partij	GGD IJsselland Zwolle				
Programma	**4. Maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp**				
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit elf leden, vanuit elke deelnemende gemeente één lid. Iedere gemeente heeft 1 stem.				
Financieel belang	De gemeentelijke bijdrage voor 2023 is vastgesteld op € 1.391.000. In 2022 was dit € 1.316.000. Daarnaast is er in 2023 een voorschot toezicht kinderopvang van € 55.000 vastgesteld. Toelichting vreemd vermogen rekening 2021: Dit bestaat uit € 11.362.000 lang-en kortlopende schulden en € 6.940.000 aan overlopend passiva (nog te betalen/ vooruit ontvangen posten)				
Financiële informatie			**Rek. 2021**	**Begr. 2022**	**Begr. 2023**
verbonden partij	Eigen vermogen		2.546.000	1.500.000	2.500.000
	Vreemd vermogen		18.302.000	7.669.000	7.374.000
	Fin. resultaat	N	368.000	N -3	
Ontwikkelingen	Het algemeen bestuur van de GGD IJsselland heeft ingestemd met een verhoging van de inwonersbijdrage vanaf 2023. Deze hogere bijdrage is nodig om de publieke gezondheid te versterken en samen te werken aan weerbare en gezonde inwoners (eigen regie en veerkracht) en ook op lange termijn voorbereid zijn op nieuwe crisissen. Daar is een robuuste organisatie voor nodig en moeten een aantal structurele investeringen voor worden gedaan in de basis van de organisatie van GGD IJsselland.				
Risico's verbonden partij	Elke gemeente geeft een bijdrage per inwoner voor de basisproducten die voor alle gemeenten gezamenlijk worden uitgevoerd (inwonersbijdrage). GGD IJsselland voert een actief financieel risicobeleid. De weerstandscapaciteit opgenomen in de begroting 2023 is als voldoende beoordeeld. Voor de risico's voor incidentele aanvullende diensten (maatwerk en projecten) is een aparte voorziening getroffen.				
Risico's gemeente	Het gemeentelijke risico wordt ingeschat € 69.550 (10% van de gemeentelijke bijdrage van € 1.391.000, met een hoge waarschijnlijk van 50%. De waarschijnlijkheid is op 50% gezet, omdat de indexatie is gebaseerd op 1,5% prijsstijging en 2% loonstijging. Op basis van de recente loon- en prijsstijging is de kant groot dat hier in 2023 een bijstelling op komt.				
Beheersmaatregelen gemeente	De beoordeling van de (jaar) stukken is geborgd in de organisatie.				

Verbonden partij	Veiligheidsregio IJsselland Zwolle			
Programma	**8. Openbare orde en veiligheid**			
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur (AB) bestaat uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten. Elk lid van het AB heeft één stem.			
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage voor Raalte is, volgens de nieuw vastgestelde financiële verdeelsleutel van 50% historische kosten/50% gemeentefonds, in 2023 begroot op € 2.555.540. (Begroot 2022 € 2.464.862, werkelijk 2021 € 2.249.869 inclusief voordelig resultaat van 166.860).			
Financiële informatie verbonden partij		**Rek. 2021**	**Begr. 2022**	**Begr. 2023**
	Eigen vermogen	5.887.205	5.089.905	5.109.991
	Vreemd vermogen	34.691.806	32.623.000	33.790.000
	Fin. resultaat	V 3.070.558	0	
Ontwikkelingen	De Veiligheidsregio brengt het financieel perspectief in beeld voor de periode 2021-2024. Verschillende (landelijke) ontwikkelingen hebben waarschijnlijk een financieel effect. Dit heeft mogelijk gevolgen voor de gemeentelijke bijdragen, maar rondom bv. de taakdifferentiatie mogelijk ook op de lokale brandweertaken. De belangrijkste thema's zijn: de taakdifferentiatie van de vrijwillige brandweer, waarbij ingezet wordt op compensatie vanuit het Rijk en de meerkosten van de nieuwe meldkamerorganisatie (max. € 150.000).			
Risico's verbonden partij	Er is een risicoprofiel opgesteld om de risico's van de organisatie in kaart te brengen. De risico's met de meeste invloed op de weerstandscapaciteit zijn: grootschalige/ langdurige inzet, stijgende rentepercentages, fiscale controles, stijgende pensioenpremies, datalek en transitie meldkamer. Op basis van alle risico's moet het weerstandsvermogen op basis van een zekerheidspercentage van 85%, 1,18 miljoen euro bedragen. Het weerstandsvermogen bedraagt 1 miljoen euro. Dit betekent dat de Veiligheidsregio bij een dergelijke weerstandscapaciteit naar verwachting eenmaal in de zes à zeven jaar niet in staat zal zijn zonder aanvullende financiering een positief eigen vermogen te houden. Het is afwachten in hoeverre de taakdifferentiatie invloed gaat hebben op de financiële situatie bij de Veiligheidsregio en de uiteindelijke bijdrage door de gemeenten aan de Veiligheidsregio.			
Risico's gemeente	Gelet op de beschreven risico's binnen de Veiligheidsregio handhaven we het risico op 10% van de structurele bijdrage van € 2.555.540 bijdrage 2023 invullen. Dat is een bedrag van € 255.554. Door het incidentele karakter van de teruggave is deze hierin niet meegenomen. We handhaven het percentage van waarschijnlijkheid van 50%. Dit resulteert in een risico van € 127.777.			
Beheersmaatregelen gemeente	We vinden een goede verstandhouding en nauwe contacten tussen veiligheidsregio en gemeente van groot belang. Daarom is er contact op verschillende niveaus via ambtelijk (financieel/inhoudelijk) overleg en bestuurlijk overleg. Beiden onderschrijven het belang van versterking van de lokale verbinding. We hebben de beoordeling van de jaarstukken daarmee geborgd in onze organisatie.			

Verbonden partij	Omgevingsdienst IJsselland Zwolle (Provincie Overijssel en elf Overijsselse gemeenten binnen IJsselland)			
Programma	**1. Ruimtelijke ontwikkeling, woon- en werkomgeving**			
Bestuurlijk belang	De Omgevingsdienst IJsselland is een Gemeenschappelijke regeling opgericht per 1-1-2018. Het Algemeen Bestuur bestaat uit vertegenwoordigers van de in de GR deelnemende partners. Het college is bevoegd gezag en de wethouder vergunningverlening heeft namens het college van Raalte zitting in het Algemeen bestuur.			
Financieel belang	De bijdrage van de gemeente Raalte bedraagt over 2023, op basis van inputfinanciering, structureel € 1.201.488 en eenmalig € 40.736. Voor dit laatste bedrag wordt een provinciale bijdrage ontvangen van € 12.000.			
Financiële informatie		**Rek. 2021**	**Begr. 2022**	**Begr. 2023**
verbonden partij	Eigen vermogen	316.000	316.000	316.000
	Vreemd vermogen	3.075.649	3.182.900	3.374.885
	Fin. resultaat	0	0	
Ontwikkelingen	De begroting 2023 is binnen de kaders van het programma 'Samen Toekomstbestendig' volledig herzien ten opzichte van 2022. Doel van dit programma was te komen tot een duurzame begroting en meer inzicht te realiseren in de baten en lasten. Vanaf 2023 wordt de bijdrage gebaseerd op het aantal uren dat een deelnemer naar verwachting zal afnemen in het primaire werkproces van vergunningverlening, toezicht en handhaving en advisering. Naast het ontwikkelprogramma 'Samen Toekomstbestendig' volgt er in 2022 en 2023 een discussie over het (wettelijk verplichte) regionale ambitieniveau op het milieutaakveld Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving. Een regionale ambitie zal mogelijk gevolgen hebben voor de jaarlijkse bijdrage van Raalte aan de Omgevingsdienst. Onder nieuw beleid is hiervoor een stelpost opgenomen.			
Risico's verbonden partij	Het weerstandsvermogen is op het gewenst niveau (€ 316.000). De Omgevingsdienst heeft in de begroting 2023 geen budget 'onvoorzien' opgenomen. Dit betekent dat er bij tegenvallers of onvoorziene kosten in overleg met het Dagelijks Bestuur direct aanspraak gemaakt moet worden op de algemene reserve.			
Risico's gemeente	De grondslag van de financiering van de OD is structureel gewijzigd. De OD heeft zijn weerstandsvermogen op het gewenste niveau. Het risico op basis van het financieel belang van de gemeente in de OD IJsselland is beperkt. Wij zijn van mening dat het risico kan worden vastgesteld op 10% met een gemiddelde waarschijnlijkheid van 25% dat het risico zich voordoet. Omgerekend maakt dit een reservering noodzakelijk van € 1.201.488 x 10% x 25% = € 30.037.			
Beheersmaatregelen gemeente	De beoordeling van de (jaar)stukken is geborgd in de organisatie en er is overleg met de wethouder. De aangekondigde begrotingswijziging zal zowel ambtelijk als bestuurlijk worden voorbesproken. Voorafgaand aan de besluitvorming in het AB van de OD IJsselland zal de gemeenteraad hierover worden gehoord en bestaat de mogelijkheid om hierover zienswijzen in te brengen.			

2. Verenigingen, stichtingen en overige

Verbonden partij	Vereniging Dimpact Enschede						
Programma	**Algemene dekkingsmiddelen**						
Bestuurlijk belang	Stemrecht op basis van het lidmaatschap, gebaseerd op het aantal inwoners in de gemeente. Jaarlijks is er een algemene ledenvergadering.						
Financieel belang	De algemene contributie bedraagt in 2023 € 6.000 per gemeente.						
Financiële informatie		**Rek. 2021**		**Begr. 2022**		**Begr. 2023**	
verbonden partij	Eigen vermogen	2.335.079		1.840.394		1.339.109	
	Vreemd vermogen	3.218.590		0			
	Fin. resultaat	V	15.000	V	9.898	N	135.618
Ontwikkelingen	De vereniging Dimpact ondersteunt gemeenten bij de best mogelijke koppeling tussen (digitale) dienstverlening en optimale bedrijfsvoering. Dimpact levert (ICT)diensten aan het samenwerkingsverband DOWR-I. De kosten voor verplichte afname van het basispakket beheer en ondersteuning, hosting, nieuwe ontwikkelingen e.d. vallen binnen het onderdeel DOWR. In 2020 is het 'Strategiedocument 2020-2025 Dimpact' door de Dimpactleden vastgesteld. In dit document is de strategie verwoord van Dimpact voor de komende jaren waarin zowel aandacht is voor continuïteit als voor vernieuwing en innovatie. Het gaat daarbij om continuïteit en vernieuwing in bestaande applicaties en om innovativiteit in nieuwe digitale mogelijkheden.						
Risico's verbonden partij	Bij de afweging wel of geen lid te worden van deze vereniging zijn verschillende risico's onderkend zoals discontinuïteit en onvoldoende kwaliteit, maar daar staan verschillende beheersingsmaatregelen tegenover. Dimpact is financieel gezond. Door de groei van het aantal producten en leden (gemeenten) zal de bedrijfsvoeringreserve de komende jaren groeien. Daarnaast dient er een buffer in de algemene reserves te worden gecreëerd waarmee toekomstige aanbestedingen kunnen worden gefinancierd.						
Risico's gemeente	Mogelijk risico schatten we in op 10% van het lidmaatschap van Dimpact (€ 6.000), is € 600. We gaan uit van een waarschijnlijkheid van 25%. Dit resulteert in een risico van € 150.						
Beheersmaatregelen gemeente	Deelname aan overleggen met andere Dimpact-leden op strategisch, tactisch en operationeel niveau en volgens de verbinding met de gemeente Raalte en DOWR-I.						

3. Coöperaties of vennootschappen

Verbonden partij	Rova NV Zwolle			
Programma	**5. Duurzaamheid, klimaatadaptatie en energietrans.**			
Bestuurlijk belang	De gemeente Raalte is aandeelhouder met een belang van 6,3%.			
Financieel belang	Raalte bezit 534 aandelen A tegen nominaal € 113,45. Totaal is € 53.886 op de balans vermeld. Daarover ontvangen we jaarlijks dividend. Het begrote bedrag aan dividend is jaarlijks € 187.000.			
Financiële informatie verbonden partij		**Rek. 2021**	**Begr. 2022**	**Begr. 2023**
	Eigen vermogen	37.420.000	38.966.000	ntb
	Vreemd vermogen	47.010.000	53.382.000	
	Fin. resultaat	V 5.133.634	V 4.198.000	
Ontwikkelingen	We zitten in de transitie van een lineaire naar een circulaire economie. In 2050 zijn we circulair, waarbij we de komende periode gaan werken aan het verminderen van restafval. Restafval is niet geschikt voor hergebruik, draagt niet bij aan de duurzaamheidsdoelstellingen en wordt een steeds duurdere afvalfractie. Procentueel gezien worden nog te veel grondstoffen in de restafvalcontainer aangeboden. In 2021 is een scenario-onderzoek uitgevoerd door een externe partij om inzichtelijk te maken welke invloed het aanpassen van inzamelfrequenties en het serviceniveau (op de verschillende fracties) van invloed zijn op hergebruikspercentages en de kosten. Naast dit scenario-onderzoek is er ook een bewonersonderzoek gehouden en zijn sorteeranalyses uitgevoerd om een beter beeld te krijgen over de huisvuilinzameling en het afvalscheidingsgedrag. In de nieuwe coalitieperiode willen we meer grondstoffen uit de restafvalcontainer krijgen en hiervoor blijven we onder andere inzetten op communicatie. De inzamelingssystematiek gaat in 2023 niet wijzigen.			
Risico's verbonden partij	Rova loopt financiële risico's, ondernemersrisico's en juridische risico's. Voor de beheersing van de risico's treft Rova verschillende maatregelen: monitoring van de budgetten, periodieke plannen opstellen, controles uitvoeren, waar mogelijk een verzekering afsluiten, een voorziening treffen en pas in het laatste stadium aanpassing van de tarieven.			
Risico's gemeente	Jaarlijkse renteopbrengst achtergestelde lening € 74.603. We schatten de kans laag in dat Rova de geldlening gaat aflossen. Er zijn daar geen signalen voor. De kapitaallasten van de lening bedragen € 20.515. De renteopbrengst minus de kapitaallasten is € 54.088. Een lage risicokans hierbij van 25% is dan € 13.522. Dienstverleningsovereenkomst (DVO): we schatten de kans dat de overeenkomst stijgt met meer dan gemiddeld laag in. 10% van de overeenkomst (€ 2.614.108) met een kans van 25% is € 65.353. Aangezien de dienstverleningsovereenkomst in de afvalstoffenheffing verwerkt wordt, is het voor de gemeente geen direct risico. We hebben regelmatig ambtelijk en bestuurlijk overleg. De beoordeling van de (jaar)stukken en kwartaaloverzichten zijn belegd in de organisatie. We hebben oog voor de lastendruk van de burger. We benoemen hier als risico 10% daling van de dividendopbrengst, is € 18.700. Gezien voorgaande jaren hanteren we een lage waarschijnlijkheid van 25%, het risico komt daarmee op € 4.675 structureel.			
Beheersmaatregelen gemeente	Jaarlijks is er bestuurlijk overleg. Daarnaast is er ook tweemaal per jaar aandeelhoudersoverleg en ambtelijk overleg over de ontwikkelingen.			

Verbonden partij	Vitens NV Zwolle			
Programma	**6. Economie**			
Bestuurlijk belang	De gemeente Raalte is aandeelhouder met een belang van 0,72%. Via het aandeelhouderschap hebben we stemrecht. De wethouder financiën vertegenwoordigt Raalte in de aandeelhoudersvergadering.			
Financieel belang	Raalte heeft een aandelenbezit van 41.696 stuks. Dit betreft een balanswaarde van € 10.210. Normaal gaan we uit van een jaarlijkse dividendopbrengst van € 100.000, maar er waren al signalen dat Vitens minder dividend zou uitkeren. Over 2020 is in 2021 helemaal geen dividend uitgekeerd (zie ontwikkelingen hieronder). In de meerjarenraming (tot en met 2025) gaan we er van uit dat we jaarlijks geen dividenduitkering van Vitens ontvangen.			
Financiële informatie		**Rek. 2021**	**Rek. 2021**	**Begr. 2022**
verbonden partij	Eigen vermogen	559.200.000	600.300.000	ntb
	Vreemd vermogen	1.340.100.000	1.387.800.000	
	Fin. resultaat	V 11.100.000	V 19.400.000	
Ontwikkelingen	De winst (na belastingen) over 2021 (€19,4 mln.) is enigszins afgenomen ten opzichte van 2020 (€ 23,9 mln.). Dit wordt veroorzaakt door de lage marktrente. Het watersysteem staat onder druk, stelt Vitens; 'Voor het derde jaar op rij hebben we in Nederland te maken gehad met droogte. Deze heeft grote impact op de kwaliteit en kwantiteit van onze bronnen en de productie en levering van drinkwater. De kosten van winning en productie lopen op en er zijn extra investeringen nodig in kwaliteit en capaciteit. In het verlengde hiervan heeft Vitens richting aandeelhouders een 'dividendwaarschuwing' gegeven. Dit betekent dat het niet in de verwachting ligt dat er de komende jaren een dividenduitkering richting aandeelhouders plaatsvindt.			
Risico's verbonden partij	In het jaarverslag 2021 heeft Vitens meerdere 'topbedrijfsrisico's' geïdentificeerd en beschreven, namelijk: Maakbaarheid van de infrastructuur, Cybersecurity, Fraude, Financierbaarheid, drukte in de ondergrond, adaptief vermogen en beschikbaarheid productiecapaciteit en bronnen. Op al deze bedrijfsrisico's heeft Vitens beheersingsmaatregelen genomen, welke geborgd zijn in de organisatie.			
Risico's gemeente	Door de ontwikkelingen binnen Vitens wordt het risicoprofiel anders. We gingen jaarlijks uit van een dividendopbrengst van ongeveer € 77.000 in de afgelopen jaren, maar over 2020 en 2021 is geen dividend ontvangen en ook voor de komende jaren is door bovenstaande ontwikkelingen de dividendverwachting bijgesteld naar € 0. Aangezien het risicobedrag altijd gerelateerd is aan de dividendopbrengsten is voor de begroting 2023 geen risicobedrag opgenomen.			
Beheersmaatregelen gemeente	We hebben de beoordeling van de (jaar)stukken geborgd in de organisatie, wat zich uit door advisering aan de wethouder.			

Verbonden partij	Wadinko NV Zwolle					
Programma	**6. Economie**					
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder met een belang van 3,77%. De gemeente heeft als aandeelhouder zeggenschap in Wadinko via het stemrecht in de AVA.					
Financieel belang	Raalte heeft een aandelenbezit van 90 stuks tegen € 100 nominaal per stuk (balanswaarde dus € 9.000). In 2021 (over 2020) is er door Wadinko geen dividend uitgekeerd. De oorzaak is gelegen in de coronacrisis. Enkele partijen waarin geparticipeerd is hebben coronasteun (NOW) aangevraagd, waardoor het niet mogelijk was om dividend uit te keren. Ook over 2021 wordt er in 2022 geen dividend uitgekeerd om dezelfde reden. Aangezien Wadinko een hoog netto resultaat over 2022 verwacht wordt in dit jaar interim dividend uitgekeerd. Het is dan ook aannemelijk dat over 2023 weer 'regulier' dividend wordt uitgekeerd ter grootte van € 45.000.					
Financiële informatie			**Rek. 2020**		**Rek. 2021**	**Begr. 2023**
verbonden partij	Eigen vermogen		70.000.000		74.000.000	ntb
	Vreemd vermogen		5.500.000		6.900.000	
	Fin. resultaat	N	3.400.000	V	8.651.000	
Ontwikkelingen	Wadinko leed over 2020 een verlies van € 3,4 mln. Het resultaat is in 2020 net als in voorgaande jaren beïnvloed door transactieresultaten op desinvesteringen en afwaarderingen. Een en ander is van nature verbonden met de doelstellingen van Wadinko, namelijk het verstrekken van risicokapitaal. De coronacrisis heeft logischerwijs een behoorlijke impact gehad op het resultaat. Net als in 2020 stond ook 2021 in het teken van de coronapandemie. Een aantal bedrijven in de Wadinko portefeuille kreeg opnieuw te maken met sterk tegenvallende omzet en resultaten en deed een beroep op steunmaatregelen van de overheid. Toch bleef bij het overgrote gedeelte van de bedrijven de omzet op peil of steeg deze zelfs. Over de gehele portefeuille was er sprake van een ebitdaverbetering van 31%. In 2021 heeft Wadinko in drie nieuwe participaties geïnvesteerd, het belang in een participatie uitgebreid en is bij twee participaties een aanvullende financiering verstrekt. Daar staat tegenover dat het belang in vier participaties is verkocht en bij één het belang is verlaagd. Eén participatie is eind 2021 gefailleerd. Als gevolg van de verkoop van enkele participaties behaalde Wadinko een uitzonderlijk goed resultaat in 2021. Grootste uitdaging voor de korte termijn is het gebrek aan belangrijke grondstoffen, de sterk opgelopen levertijden en de sterke prijsstijging. Ook de schaarste aan gekwalificeerd en ervaren personeel neemt toe. Vanuit Wadinko zal het accent de komende periode meer komen te liggen op innovatie en creativiteit en wellicht minder op groei voor de eerstkomende periode. Toch voorziet Wadinko dat 2022 een ruim positief resultaat zal opleveren gezien enige verwachte verkopen van participaties in de portefeuille. Daarnaast ligt het in de bedoeling om in 2022 in 4 á 5 nieuwe bedrijven te participeren.					

Risico's verbonden partij	Bij het beschikbaar stellen van risicokapitaal behoort het bewust aangaan van ondernemingsrisico's. Dit is ook nauw verbonden met de opdracht, doelstellingen en activiteiten van Wadinko. Bij de participaties van Wadinko zijn de directies van de participaties primair verantwoordelijk voor een adequate beheersing van risico's op strategisch, operationeel en financieel gebied. Wadinko houdt daar toezicht op, onder andere middels periodieke rapportages van de participaties.
Risico's gemeente	Wadinko is een winstgevend bedrijf en kent in de basis een gezonde financiële positie. Het neemt bewust ondernemersrisico's door het beschikbaar stellen van risicokapitaal, maar dit risicokapitaal is inmiddels over zoveel verschillende bedrijven verspreid dat het concentratierisico voor een groot deel ondervangen is. De coronapandemie heeft uiteraard zijn impact op de risico's, maar de onderliggende waarden geven vooralsnog aan dat Wadinko een financieel stabiele organisatie is. Qua risico wordt normaal gesproken altijd uitgegaan van een percentage van de (begrote) dividenduitkering. Hoewel er in 2021 in verband met de coronacrisis geen dividend is uitgekeerd, is het de verwachting dat dit vanaf 2023 wel weer (normaal) plaatsvindt. Als risico geldt 10% daling van de 'normale' dividendopbrengst (€ 45.000), zijnde € 4.500. Door de gevolgen van de coronacrisis blijft de waarschijnlijkheid 'gemiddeld', derhalve een waarschijnlijkheid van 50%. Dit in verband met de goede financiële positie van Wadinko. Daarmee komt het risico op € 2.250. Dit is een structureel risico.
Beheersmaatregelen gemeente	De beoordeling van de (jaar)stukken is geborgd in de organisatie.

Verbonden partij	Sportbedrijf Raalte						
Programma	**7. Sport, cultuur en maatschappelijk vastgoed**						
Bestuurlijk belang	De gemeente is aandeelhouder met een belang van 100%.						
Financieel belang	Het sportbedrijf ontvangt een jaarlijkse bijdrage van de gemeente voor de exploitatie van de sportaccommodaties. Voor 2020 bedroeg deze bijdrage ongeveer € 1,7 mln, voor 2021 was dit ongeveer € 1,6 mln en voor 2022 is dit ook ongeveer € 1,6 mln. Dit is inclusief de huurprijsvergoeding (€ 530.000) die gelijk is aan de huursom.						
Financiële informatie			**Rek. 2020**		**Rek. 2021**		**Begr. 2022**
verbonden partij	Eigen vermogen		374.000		453.000		ntb
	Vreemd vermogen		2.005.000		2.646.000		
	Fin. resultaat	N	390.000	N	79.171	N	116.000
Ontwikkelingen	Het jaar 2021 was, net als 2020, door corona een bijzonder jaar. Veel sportaccommodaties, inclusief de zwembaden, zijn een groot deel van het jaar gesloten geweest. De inkomstenderving was logischerwijs substantieel. Van de door het Rijk opgezette compensatieregelingen is maximaal gebruik gemaakt. De belangrijkste zijn de SPUK IJZ, die met name voor zwembaden (en ijsbanen) bedoeld is. De SPUK IJZ uitkeringen, welke voorschotten zijn over de jaren 2020 en eerste halfjaar 2021, zijn in 2021 ontvangen en bedroegen ongeveer € 740.000. Verwachting is dat dit voorschot definitief wordt toegewezen, hoewel garanties uiteraard niet gegeven worden. Door deze tegemoetkomingen heeft het SBR een positief resultaat behaald van € 79.000. Dit is echter een 'boekhoudkundig resultaat'. Zouden deze SPUK IJZ uitkeringen er niet zijn, dan zou het resultaat over 2021 een verlies betreffen van € 515.000. Hierbij is overigens ook rekening gehouden met en afboeking van het horeca gedeelte ter grootte van € 150.000. Voor 2022 is er in het begin van het jaar door corona nog sprake geweest van 'gedwongen sluiting'. Dit heeft uiteraard een financiële impact, waarbij al wel duidelijk is dat er weer een beroep gedaan kan worden op de SPUK IJZ voor compensatie vanuit het rijk.						
Risico's verbonden partij	Net als in 2020 is in 2021 een aanzienlijk verlies gemaakt door corona. Door de regelingen van het Rijk is dit verlies geheel gecompenseerd. Van deze regelingen wordt uiteraard volledig gebruik gemaakt, maar het zijn voorschotten. Pas in 2022 zal de daadwerkelijke afrekening van deze voorschotten plaatsvinden. In 2022 is ook sprake geweest van sluiting en wordt ook een verlies verwacht. Hierbij zal de SPUK IJZ compensatie zeker een verzachtend iets zijn, maar het is wel de verwachting dat en sprake zal zijn van een verlies in 2022.						

Risico's gemeente	Los van corona was het, op basis van het Synarchis-rapport, de verwachting dat het Sportbedrijf Raalte een sluitende exploitatie zou kunnen realiseren. Dit is voor 2021 niet gelukt, maar de reeds genoemde compensatieregelingen geven een behoorlijke verlichting. Voor 2022 werd weer een 'normaal' jaar verwacht, maar het begin van dit jaar stond weer in het teken van corona. In hoeverre corona voor de rest van 2022 nog een rol gaat spelen is logischerwijs niet duidelijk. Voor de risicobepaling wordt aansluiting gezocht bij de exploitatiebijdrage 2022. Dit is begroot op € 1.583.000. Het risico wordt ingeschat op 10% (€ 158.300), waarbij we door de bovenstaande onzekerheid de kans verhogen van laag naar gemiddeld, dus 50% = € 79.150.
Beheersmaatregelen gemeente	Borging in de organisatie van beoordeling (jaar)stukken. Dit vertaalt zich in veelvuldig ambtelijk en bestuurlijk overleg. Daarnaast blijft de raad het (sport)beleid, zoals het maatschappelijk tarievenbeleid en de financiële kaders bepalen.

Verbonden partij	Bank Nederlandse Gemeenten NV Den Haag			
Programma	**Algemene dekkingsmiddelen**			
Bestuurlijk belang	Raalte is aandeelhouder met een belang van 0,0465%.			
Financieel belang	Raalte heeft een aandelenbezit van 25.987 stuks tegen € 2,50 nominaal (balans 31-12-2020 € 64.968). Voor 2020 is een dividenduitkering van € 30.450 in de begroting opgenomen, in werkelijkheid is in 2021 over 2020 € 47.036 aan dividend toegekend. Echter was zowel het dividend over 2019 en 2020 door restricties van de ECB nog niet overgemaakt. Dit heeft in oktober 2021 alsnog plaatsgevonden, waardoor Raalte in één keer € 68.865 uitgekeerd kreeg. Door de coronacrisis liep de BNG het risico om meer dan voorheen voorzieningen te treffen om vorderingen af te boeken, maar in de praktijk blijkt dit tot nog toe mee te vallen. Over 2021 bedraagt de dividenduitkering € 59.250, deze zal in 2022 uitgekeerd worden. Voor 2022 was een dividend begroot van € 30.450. Dit zal voor 2023 hetzelfde bedrag zijn.			
Financiële informatie		**Rek. 2020**	**Rek. 2021**	**Begr. 2023**
verbonden partij	Eigen vermogen	5.097.000.000	5.062.000.000	ntb
	Vreemd vermogen	155.262.000.000	143.995.000.000	
	Fin. resultaat	V 221.000.000	V 236.000.000	
Ontwikkelingen	Het resultaat in 2021is ten opzichte van 2020 enigszins gestegen, maar dit had meer kunnen zijn. Het is in 2021 namelijk met € 70 mln. gedaald ten opzichte van 2020. Deze daling is voor € 57 mln. toe te schrijven aan het feit dat BNG Bank als gevolg van een procesmatige fout niet tijdig heeft voldaan aan de rapportageverplichting om in aanmerking te komen voor een extra rentekorting van 0,5%.			
Risico's verbonden partij	Hoewel er in 2021 een duidelijke verbetering in resultaten is waar te nemen ten opzichte van 2020 is de BNG nog steeds genoodzaakt om voorzieningen te treffen om potentiële verliesrisico's op te kunnen vangen. De BNG heeft daarvoor wel een methodiek van het onderkennen van risico's (kredietrisico, marktrisico, operationeel risico, liquiditeitsrisico, frauderisico) en beheersing daarvan via een monitoringssysteem.			
Risico's gemeente	Voor de risicobepaling gaan we uit van een koppeling aan (het verwachte) dividend. Hierbij sluiten we aan bij de normale dividendverwachting (€30.450). Dit betekent een risico van 10% van de dividendopbrengst, zijnde € 3.045. De verwachte ontwikkelingen van het resultaat van de bank zijn mede door de coronacrisis enigszins onzeker geworden, maar de jaarcijfers over 2021 geven weer een duidelijke verbetering. Daarom handhaven we de gemiddelde waarschijnlijkheid op 50% en komt het risico afgerond uit op € 1.523.			
Beheersmaatregelen gemeente	De beoordeling van de (jaar)stukken is geborgd in de organisatie, wat zich uit door advisering aan de wethouder.			

Verbonden partij	Enexis Holding 's Hertogenbosch			
Programma	**6. Economie**			
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder met een belang van 0,0432%. De gemeente heeft als aandeelhouder zeggenschap in Enexis Holding via het stemrecht op de aandelen die zij bezit. De wethouder van financiën vertegenwoordigt Raalte in de AVA.			
Financieel belang	Raalte bezit 64.662 aandelen en deze staan voor € 4.536 op de balans. In 2021 hebben we een dividend geraamd van € 45.000 en is € 32.504 over 2020 ontvangen terwijl in 2020 over 2019 nog € 45.321 is ontvangen. Voor de komende jaren gaan we uit van een dividendopbrengst van € 35.000.			
Financiële informatie verbonden partij		**Rek. 2020**	**Rek. 2021**	**Begr. 2022**
	Eigen vermogen	4.116.000.000	4.241.000.000	ntb
	Vreemd vermogen	4.635.000.000	5.154.000.000	
	Fin. resultaat	V 108.000.000	V 199.000.000	
Ontwikkelingen	Gelet op informatie van Enexis zal ons aandelenpakket ongeveer € 1,9 mln. waard zijn. Het college hecht meer waarde aan een jaarlijks rendement dan aan eenmalige middelen en heeft daarom niet het voornemen de aandelen te verkopen. De nettowinst is in 2020 behoorlijk gedaald. Redenen hiervoor zijn de stijging van de inkoopkosten TenneT en een toename van de latente belastingverplichtingen van € 42 mln. vanwege het terugdraaien van een aangekondigde tariefverlaging van de vennootschapsbelasting per 2021. In 2021 is de nettowinst weer behoorlijk gestegen, namelijk naar € 199 mln. Financieel een prima ontwikkeling, maar is ook nodig om de uitdagingen met de noodzakelijke investeringen te kunnen realiseren. De rol van Enexis is bepalend voor tijdige realisatie van de energietransitie, Om deze transitie te realiseren moet Enexis van een centraal gestuurd, fossiel energiesysteem naar een meer decentraal, duurzaam energiesysteem en op duurzame energiebronnen. Dit vraagt forse aanpassingen in energienetwerk en -dienstverlening. Bovengenoemde doelstellingen en strategieën van Enexis zijn hierop gericht. Dit gaat logischerwijs gepaard met een forse investeringsdruk.			
Risico's verbonden partij	Enexis onderkent risico's op vele gebieden, zoals schaarste personeel, ongeautoriseerd gebruik van data en/of systemen, omvangrijke en langdurige onderbrekingen van de energievoorziening ten gevolge van natuurrampen, externe oorzaken of falende bedrijfsmiddelen/assets door onder andere natuurrampen, zoals overstromingen. Enexis actualiseert twee keer per jaar de risicoanalyse en in het verlengde daarvan worden beheersmaatregelen genomen (gecontinueerd).			
Risico's gemeente	Risico voor de gemeente zit in de afwaardering van de boekwaarde van de aandelen. Dit risico is zeer gering, gezien het feit dat Enexis een cruciale speler is in de energiemarkt en onder toezicht staat van de energiekamer. Conclusie: laag risico. Op basis hiervan stellen we het risico op € 3.500 (10% van de verwachte dividendopbrengst) met een lage waarschijnlijkheid van 25%. Daarmee komt het risico uit op € 875 structureel.			
Beheersmaatregelen gemeente	We hebben de beoordeling van de (jaar)stukken geborgd in de organisatie.			

CSV Amsterdam BV

CSV Amsterdam BV		31-12-2021	31-12-2022 *	31-12-2023 *
Eigen vermogen		312.379	0	0
Waarvan reserves		212.379	0	0
Vreemd vermogen		22.664	0	0
Waarvan voorzieningen		0	0	0
Resultaat na belasting	N	-42.665 N	-100.000	0
Agio/dividend (incl. 15% belasting)		0	0	0

* Verwachting

Doelstelling
Op 9 mei 2014 is de naam van Claim Staat Vennootschap B.V. gewijzigd in CSV Amsterdam B.V. ('CSV'). De statuten zijn gewijzigd, zodat de nieuwe organisatie nu drie doelstellingen vervult:
a. Namens de verkopende aandeelhouders van Essent een eventuele schadeclaimprocedure voeren tegen de Staat als gevolg van de WON;
b. Namens de verkopende aandeelhouders van Attero eventuele garantieclaim procedures voeren tegen RECYCLECO BV (hierna Waterland);
c. Het geven van instructies aan de escrow-agent wat betreft het beheer van het bedrag dat op de escrow-rekening naar aanleiding van de verkoop van Attero is gestort.

Beleidsvoornemens
CSV zal voorlopig nog voortbestaan om op eigen kosten en risico namens Deponie Zuid B.V. (vennootschap onder Attero Holding B.V.), in overleg met de aandeelhoudersommissie, het bezwaar en/of beroep te voeren tegen de Belastingdienst ten aanzien van de naheffingsaanslag afvalstoffenbelasting.
In februari 2021 heeft CSV bezwaar gemaakt tegen de naheffingsaanslag afvalstoffenbelasting. Op het moment is CSV in gesprek met de Belastingdienst over het bezwaar. Afhankelijk van de reactie van de Belastingdienst en de kans van slagen van een eventuele gerechtelijke procedure zal in overleg met Aandeelhouderscommissie van CSV de procedure al dan niet worden voortgezet.

Na afwikkeling van deze bezwaar- en eventuele gerechtelijke procedure of eventuele voortijdige beëindiging van deze procedure (bijvoorbeeld door een mogelijk compromis tussen de Belastingdienst en CSV of een besluit van de Aandeelhouderscommissie de procedure niet verder voort te zetten) zal CSV kunnen worden opgeheven en de resterende liquide middelen kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.

Financiële risico's
Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het gestort aandelenkapitaal en het resterend werkkapitaal van deze vennootschap. Derhalve wordt geen risicobedrag opgenomen.

Publiek belang Elektriciteitsproductie BV

Publiek belang Elektriciteitsproductie BV		31-12-2021	31-12-2022 *	31-12-2023 *
Eigen vermogen		1.532.074	0	0
Waarvan reserves		35.252	0	0
Vreemd vermogen		6.925	0	0
Waarvan voorzieningen		0	0	0
Resultaat na belasting	N	-37.321 N	-50.000	0
Agio/dividend (incl. 15% belasting)		0	1.489.259	0

* Verwachting

Doelstelling
Onderdeel van Essent in 2009 bij de verkoop aan RWE, was het 50% aandeel in N.V. Elektriciteits Productiemaatschappij Zuid-Nederland (EPZ), onder andere eigenaar van de kerncentrale in Borssele.
Het bedrijf Delta N.V. (destijds 50% aandeelhouder, nu 70% aandeelhouder) heeft de verkoop van dit bedrijfsonderdeel van Essent aan RWE in 2009 bij de rechter aangevochten. Als consequentie op deze gerechtelijke procedure is in 2009 het 50% belang van Essent in EPZ tijdelijk ondergebracht bij Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V. ('PBE').

In 2010 is op gezamenlijk initiatief van de aandeelhouders van PBE en de provincie Zeeland als belangrijkste aandeelhouder van Delta N.V. een bemiddelingstraject gestart om het geschil tussen partijen op te lossen.
In 2011 is dit bemiddelingstraject succesvol afgerond. Op 30 september 2011 is, 2 jaar na de verkoop van de aandelen Essent, het 50% belang in EPZ alsnog geleverd aan RWE.

PBE is blijven bestaan met een beperkt takenpakket. PBE wikkelt de zaken af die uit de verkoop zijn voortgekomen. Daarnaast is PBE verplichtingen aangegaan in het kader van het Convenant Borging Publiek Belang Kerncentrale Borssele uit 2009. Hiermee is een termijn tot sluiting van de Kerncentrale Borssele (voorgenomen sluiting 2033) gemoeid.

Na een statutenwijziging in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 14 december 2011 is de inrichting van PBE aangepast naar de status van een SPV, vergelijkbaar met onder andere Verkoop Vennootschap B.V.

Conform de koopovereenkomst kon RWE tot uiterlijk 30 september 2015 potentiële claims indienen ten laste van het General Escrow Fonds (zie Verkoop Vennootschap B.V.). RWE had op 30 september 2015 geen potentiële claims ingediend met betrekking tot verkoop van het 50% belang in EPZ.
Het General Escrow Fonds is in juli 2016 geliquideerd en uitgekeerd aan de aandeelhouders.

Beleidsvoornemens
Ondanks dat het General Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen met betrekking tot het Convenant Borging Publiek Belang Kerncentrale Borssele uit 2009 nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan of deze contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden ontbonden.

Het doel is dat de vennootschap in 2022 (of eerder indien mogelijk) zal kunnen worden opgeheven en de resterende liquide middelen kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.

Financiële risico's
Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het gestort aandelenkapitaal en het resterend werkkapitaal in deze vennootschap.

3.3.6.4 Samenvatting

Per verbonden partij is een inschatting gemaakt van de mogelijke risico's en de kans dat het zich voordoet. Door beheersingsmaatregelen worden risico's zoveel mogelijk beperkt. Als zich substantiële tegenvallers voordoen, kan een beroep worden gedaan op het weerstandsvermogen. Het geactualiseerde beeld is:

Totaaloverzicht risico's per verbonden partij

Bedragen in €

Organisatie	Bedrag	Risico (%)	Risico eenmalig	Risicobedrag structureel
Regionaal Serviceteam Jeugd IJsselland	10.584	25%		2.646
Gemeentelijke Gezondheidsdienst IJsselland	139.100	25%		69.550
Veiligheidsregio IJsselland	255.554	50%		127.777
Omgevingsdienst IJsselland	120.148	25%		30.037
Vereniging Dimpact	600	25%		150
Rova NV	334.200	25%		83.550
Vitens NV	0			0
Wadinko NV	4.500	50%		2.250
Sportbedrijf NV	158.300	50%		79.150
Bank Nederlandse Gemeenten	3.045	50%		1.523
Enexis Holding BV	3.500	25%		875
Totaal	**1.029.531**		**0**	**397.508**

Uit bovenstaande tabel blijkt dat in alle gevallen de risico's een structureel effect hebben op de exploitatie, waarbij een deel van de extra uitgaven slechts deels te beïnvloeden is.

De structurele risico's stijgen ten opzichte van de jaarrekening 2021 (€ 297.000). Dit heeft met name te maken met de stijging van het risico van het Sportbedrijf. Op basis van het Synarchis-rapport was de verwachting dat een sluitende exploitatie gerealiseerd zou kunnen worden. Echter is dat in 2021 nog niet gelukt. Voor 2022 heeft het Sportbedrijf wederom met corona te maken gehad. Mede door deze onzekerheid is het risico % verhoogd van 25% naar 50%, wat resulteert in een hoger risicobedrag.

Als de beschreven structurele risico's in werkelijkheid leiden tot de getoonde nadelen en als een deel daarvan (50%) structureel binnen 4 jaar geleidelijk is op te lossen, dan zullen ten koste van het weerstandsvermogen de volgende bedragen opgenomen worden voor de verbonden partijen:

Risicobedragen in relatie tot het weerstandsvermogen

Bedragen in €

Jaar	Eenmalig	Afbouw structureel (50%) in 4 jaar	Structureel
2023	0	198.754	198.754
2024		149.065	
2025		99.377	
2026		49.688	
Subtotaal	**0**	**496.884**	**198.754**
Eenmalig		0	
Totaal		**496.884**	**198.754**

Een totaaloverzicht van alle risico's is opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

3.3.7 Grondbeleid

Portefeuillehouder:	Wethouder A. Kreule
Programmacoördinator:	Directeur A. Nijman

3.3.7.1 Inleiding

In de paragraaf grondbeleid komt elk jaar aan bod hoe de gemeente het grondbeleid inzet om de bestuurlijke doelen te bereiken. De toelichting van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) stelt de volgende onderdelen verplicht (artikel 16):

- Een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
- Een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;
- Een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
- Een onderbouwing van de geraamde winstneming;
- De beleidsuitgangspunten over de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.

3.3.7.2 Grondbeleid

In november 2020 is de Omgevingsvisie door uw raad vastgesteld. Hierin zijn de ambities en beleidsdoelen voor de fysieke leefomgeving vastgelegd. Als uitwerkingsprogramma van de Omgevingsvisie is het programma Wonen opgesteld waarin de ambitie is opgenomen dat jong en oud, arm en rijk, een passende woning kunnen vinden in een toekomstbestendige woonomgeving, waarbij ruimte wordt gegeven aan eigenzinnig (samen)wonen voor onze huidige en nieuwe inwoners.

Om hier uitvoering aan te geven:

- Wordt de bouwopgave versneld en verhoogd om het woningtekort het hoofd te kunnen bieden;
- Wordt blijvend ingezet op de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad en wordt een tandje bijgezet voor het levensloopbestendig maken van deze woningvoorraad en de woonomgeving;
- Is de starterslening weer ingevoerd en aanvullende instrumenten ter verbetering van de positie van de starter op de woningmarkt onderzocht.

De beleidsmatige kaders over de wijze waarop de gemeente Raalte opereert op de grondmarkt en welke instrumenten daarvoor ingezet worden, zijn opgenomen in de Nota Grondbeleid.

In de Nota Grondbeleid zijn de volgende doelstellingen van het grondbeleid geformuleerd:

- Het bevorderen van een maatschappelijk gewenst ruimtegebruik en
- Het voeren van regie op gewenste ruimtelijke ontwikkelingen.

Dit alles tegen een zo gunstig mogelijk financieel resultaat door (afspraken over) grondposities. Het grondbeleid is facilitair aan het realiseren van de ruimtelijke, economische en sociale doelen.

Gebleken is, dat marktontwikkelingen onvoorspelbaar zijn en de rol van de gemeente verandert in de participatieve samenleving. De huidige maatschappij vraagt om maatwerk en pragmatisch handelen.

Om hierop in te kunnen spelen is bijvoorbeeld in de geactualiseerde nota grondbeleid gekozen voor situationeel grondbeleid. Hierbij wordt per opgave/initiatief bepaald welke mate van sturing nodig is, welk type grondbeleid passend is en welke risico's er zijn.

3.3.7.3 Doelstellingen

Het grondbeleid staat ten dienste van het realiseren van onze doelstellingen op het gebied van ruimtelijke ordening, volkshuisvesting en economische ontwikkeling. Grondbeleid is nodig om te zorgen voor voldoende aanbod van gronden voor woningen, bedrijven, groen en andere publieke/maatschappelijke voorzieningen en is daarmee ondersteunend aan beleidsdoelstellingen vanuit andere begrotingsprogramma's. Per opgave/initiatief wordt bepaald welke mate van sturing nodig is, welk type grondbeleid passend is en welke risico's acceptabel zijn om de doelstelling te realiseren.

Ontwikkelingen woningmarkt

We zien onverminderd krapte op de woningmarkt. De afname van kavels en nieuwbouwwoningen verloopt gestaag. In de bestaande markt zien we nog steeds verder toenemende prijsstijgingen. Ook in de huurwoningmarkt zien we dat de druk hoog blijft. Een gestage stroom van nieuwbouw en uitgiftes blijft gewenst om aan de vraag te kunnen voldoen.

Woningbouwprogrammering

Op 25 maart 2021 tekenden de gemeenten in West-Overijssel en de provincie nieuwe woonafspraken in de vorm van de woonagenda.

In de nieuwe afspraken heeft er een grote verschuiving plaatsgevonden ten opzichte van de huidige afspraken. Van sturen op aantallen en beperkingen van de nieuwbouw gaan we nu naar sturen op kwaliteiten en het aanjagen van (meer) nieuwbouw en het oplossen van woningschaarste.

De woonagenda onderscheidt een aantal woonmilieus: stads wonen, centraal wonen en ontspannen wonen. Elk woonmilieu heeft eigen kwaliteiten. Uitgangspunt is niet alle woningbouw naar de steden Deventer en Zwolle maar ook woningbouw ter versterking van de goed bereikbare kernen met voorzieningen, zoals Raalte-dorp en Heino (centraal wonen) of ter versterking van de vitaliteit in de kleine kernen (ontspannen wonen). Met het regionale woningbouwprogramma wordt ruim baan gegeven aan de lokale behoefte én extra ingezet op het toevoegen van meer woningen in de grote kernen rondom mobiliteitsknooppunten (in ons geval Raalte en Heino). Dit vooral middels inbreiding, maar uitbreiding kan ook als dat nodig is.

De uitgangspunten van de woonagenda sluiten goed aan bij het, in mei 2021 door uw raad vastgestelde, programma Wonen. Daarin hebben we onder andere vastgesteld dat, om het woningtekort het hoofd te bieden en onze ambitie waar te maken, we onze bouwopgave versnellen en verhogen. In het coalitieakkoord is de ambitie verwoord om in de komende 10 jaar 3000 woningen te realiseren. We benutten deze groei om gericht woningtypen toe te voegen welke we nu nog missen in zowel de koop als de huur om zodoende de diversiteit en aantrekkelijkheid van de woningvoorraad te vergroten.

Bedrijventerreinen programmering
In 2019 zijn afspraken met de provincie en gemeenten in West-Overijssel gemaakt over de programmering van bedrijventerreinen. In 2020 hebben we een strategisch plan opgesteld waaruit blijkt dat in onze gemeente geen sprake meer is van overprogrammering. Naast Raalte en Heino is ook in Heeten behoefte aan extra bedrijfskavels voor de lokale vraag. Het bestuurlijk overleg bedrijventerreinenprogrammering West-Overijssel heeft in 2021 ingestemd met ons strategisch plan.

In 2023 wordt een uitgifte van bedrijfskavels verwacht binnen de Zegge VII (2 ha.) en het nieuwe bedrijventerrein Blankenfoort II te Heino (1,85 ha.). Uitbreiding van het bedrijventerrein in Heeten, (De Telgen III) met circa 3 ha. wordt door een projectontwikkelaar nader uitgewerkt en te zijner tijd in uitgifte gebracht.

3.3.7.4 Overige onderwerpen
Omgevingswet
De invoering van de Omgevingswet is voorzien op 1 januari 2023. Doel van deze wet is onder andere het bestaande omgevingsrecht te vereenvoudigen door dit op te nemen in één integrale Omgevingswet. Het instrumentarium voor het grondbeleid zal door deze nieuwe wet veranderen. Een voorbeeld hiervan is de Aanvullingswet grondeigendom.

Met deze Aanvullingswet worden regels in de Omgevingswet geïntegreerd en waar mogelijk geüniformeerd, zodat deze beter op elkaar zijn afgestemd en het gebruik daarvan inzichtelijker wordt.

De wet bevat regels over het ingrijpen door de overheid in het eigendom van de grond en over kostenverhaal, als de overheid kosten maakt bij de ontwikkeling van een initiatief van burgers of bedrijven. In de Aanvullingswet wordt een deel van de bestaande instrumenten voor grondbeleid samengebracht, vereenvoudigd, geharmoniseerd en geïntegreerd in het stelsel van het omgevingsrecht. Het gaat om de instrumenten die ingrijpen in het eigendomsrecht van de grond: voorkeursrecht, onteigening, herverkaveling en kavelruil in landelijk gebied.

Verder wordt via de Aanvullingswet een aantal wijzigingen aangebracht in de bestaande regeling voor het kostenverhaal bij gebiedsontwikkeling. Deze regeling is al in de Omgevingswet opgenomen. Het doel van de wijzigingen is om het kostenverhaal te vereenvoudigen, te verbeteren en flexibeler te maken.

3.3.7.5 Financiële positie
Onderhanden werk /Bouwgrond in exploitatie
De gemeente Raalte kent 17 (peildatum 1-1-2022) actieve complexen binnen de grondexploitatie.

Op grond van de gewijzigde BBV-voorschriften voor de grondexploitatie dienen de te verwachten resultaten gepresenteerd te worden tegen nominale waarde (geen rekening houden met rente en kosten- en opbrengstenstijging).

In het volgende overzicht is zowel de nominale waarde als het exploitatieresultaat weergegeven.

Resultaat onderhanden werk op eindwaarde

Bedragen in €

Nr.	Omschrijving	Nominale waarde			Exploitatieresultaat	
		Uitgaven	Inkomsten	Verschil	Startwaarde	Eindwaarde
Woningbouw						
17	Franciscushof	35.097.490	35.847.009	749.519	370.065	433.591
46	Sallandse Poort	4.575.008	4.007.516	-567.492	-562.792	-580.937
	Af: getroffen voorziening				*562.792*	*580.937*
47	Salland II fase 2	6.772.712	6.828.743	56.031	56.052	57.173
50	Salland II fase 3	3.657.718	4.606.912	949.194	932.117	969.775
65	Timmermanshuis Nw. Heeten	485.583	497.540	11.957	8.128	8.456
66	Molenwijk Heino	6.054.969	6.699.541	644.572	582.781	656.306
67	Luttenbergerweg	2.297.252	2.718.022	420.771	380.269	419.848
68	Marissink Nw. Heeten	1.456.699	2.040.515	583.816	541.622	597.994
74	Borgwijk Luttenberg	4.554.097	4.565.700	11.603	*11.693*	*11.926*
78	De Veldegge 1e fase	6.513.003	6.583.346	70.343	67.226	69.942
79	t Broeck Broekland	3.887.726	4.440.980	553.254	517.007	548.652
84	Kl. Hagen Laag Zuthem fase 1	1.534.086	1.418.407	-115.679	-114.063	-118.671
	Af: getroffen voorziening				114.063	118.671
85	Kl. Hagen Laag Zuthem fase 2	914.044	1.455.260	541.216	523.660	555.713
87	Lierderholthuis fase 2	845.699	1.314.370	468.671	*445.321*	*472.578*
	Subtotaal	***78.646.084***	***83.023.861***	***4.377.776***	***4.435.941***	***4.801.954***
Bedrijventerrein						
71	De Zegge VI **	9.988.188	9.994.949	6.761	5.572	5.683
77	De Zegge VII	23.535.176	21.169.438	-2.365.738	-2.259.932	-2.595.952
	Af: getroffen voorziening				2.259.932	2.595.952
90	Blankenfoort II Heino	4.090.470	4.201.865	111.395	*81.331*	*91.592*
	Subtotaal	***37.613.834***	***35.366.253***	***-2.247.582***	***86.903***	***97.275***
	Totaal	**116.259.919**	**118.390.113**	**2.130.194**	**4.522.844**	**4.899.229**

**) De Zegge VI wordt ontwikkeld door een projectontwikkelaar*

Bij de berekening van de voorziening voor verliesgevende grondexploitaties is de waardering tegen startwaarde (waarde per 1-1-2022) als grondslag gehanteerd.

Voor 2023 verwachten we binnen de complexen de volgende verkoop van bouwkavels.

Kavelafzet OHW

Naam complex	Peildatum 1-6-2022			
	Proj.rapp. 2022	Verkocht 2022	In optie	Raming begr. 2023
Onderhanden werk woningbouw				
17- Franciscushof/ Zuidrand *	0	0	0	0
65- Timmermanshuis	1	1	0	0
66- Luttenbergerweg Luttenberg	16	16	0	12
67- Molenwijk Heino	0	0	0	55
68- Marissink Nw. Heeten	11	11	0	0
78- De Veldegge Heeten	1	1	0	0
79- 't Broeck Broekland	5	0	0	8
85- De Kleine Hagen Laag Zuthem fase 2	0	0	0	5
87- Lierderholthuis fase 2	7	1	0	0
Totaal woningbouw	**41**	**30**	**0**	**80**

Kavelafzet OHW (2)

Naam complex	Peildatum 1-6-2022			
	Proj.rapp. 2022	Verkocht 2022	In optie	Raming begr. 2023
Onderhanden werk bedrijventerrein (in ha)				
72- De Zegge VI/ ontwikkeling derden	0,2	0,2	0	0
77- De Zegge VII	4,0	3,6	1,2	2,0
90- bedrijventerrein Heino	0,2	0	1,8	1,8
Totaal bedrijventerrein (ha)	**4,4**	**3,8**	**3,0**	**3,8**

Toelichting:
De kolom 'Verkocht 2022' geeft de stand van zaken van het aantal daadwerkelijk verkochte kavels per 1 juni 2022 weer. Van de in de kolom 'In optie' vermelde aantallen zal een deel in 2022 nog omgezet worden naar een daadwerkelijke verkoop.
In de kolom 'Raming 2023' zijn de verwachte kavelverkopen vermeld die zijn opgenomen in de geactualiseerde grexen 2022 voor het dienstjaar 2023.
Gezien de huidige spanning op de woningmarkt is het aannemelijk dat alle verwachte verkopen ook daadwerkelijk tot stand komen.

De planologische aanpassing van de zuidrand van de locatie Franciscushof is nog niet vastgesteld c.q. onherroepelijk. Op basis hiervan is voor 2023 geen grondverkopen binnen dit complex opgenomen.

3.3.7.6 Uitgaven/inkomsten

Op basis van de geactualiseerde grondexploitaties 2022 worden de uitgaven voor 2023 ingeschat op € 8.4 mln. en totale inkomsten op € 14,5 mln.

De grootste uitgavenposten in 2023 zijn:

- Franciscushof; bouwrijp maken zuidrand en deel de Terpen/Singel woonrijp maken
- Bedrijventerrein Heino, bouwrijp maken
- Molenwijk Heino, bouwrijp maken
- Kapitaallasten
- Apparaatskosten

De inkomsten bestaan met name uit de verkoop van bouwgrond.

Materiële vaste activa (overige gronden)

De overige in eigendom zijnde gronden (onder andere nog niet in exploitatie genomen gronden) zijn ondergebracht onder de materiële vaste activa/terreinen en gronden. De kosten (onder andere rentekosten) mogen niet geactiveerd worden en komen derhalve ten laste van het rekeningresultaat.
De totale boekwaarde (1-1-2022) van deze gronden met een totale oppervlakte van ruim 37,9 ha., bedraagt € 1.6 mln. Het merendeel van deze gronden is gewaardeerd op agrarische waarde.
De jaarlijkse kosten bestaan met name uit kapitaallasten. De (nog) niet benodigde gronden worden indien mogelijk verpacht.
Ten aanzien van locaties die binnen een periode van 5 jaar mogelijk leiden tot een actieve grondexploitatie mogen de (voorbereidings)kosten geactiveerd worden. Op de peildatum 1 juli 2022 geldt dit voor de hieronder vermelde locaties.

Toekomstige bouwgrond in exploitatie

Nr.	Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2022	m²
94	Voorm. obs Gouden Emmer	58.274	2.995
79	t Broeck, restgronden	62.500	12.500
78	De Veldegge Heeten, restgronden	380.395	51.641
84	Laag Zuthem, fase 3	21.275	4.255
88	Lierderholthuis, fase 3	39.575	7.915
202	Locatie Brink 2 Raalte	3.229	3.721
Subtotaal		**565.248**	**83.027**

Medio juli is, om in de huidige en toekomstige woningbehoefte in Mariënheem te kunnen voorzien, een perceel landbouwgrond aan de Hellendoornseweg ter grootte van 3,15 ha. aangekocht.

De planvorming van de herontwikkeling van de hierboven vermelde locaties, met uitzondering van de locatie Gouden Emmer, is inmiddels gestart. Na vaststelling van het bestemmingsplan vindt overheveling van de boekwaarde van Materiële vaste activa naar Onderhanden werk plaats.

3.3.7.7 Reserves en risico's

Reservepositie

Het meerjarenoverzicht van de algemene reserve grondexploitatie (prognose) is in onderstaand overzicht weergegeven.

Meerjarenoverzicht algemene reserve grondexploitatie

Bedragen in €

	Jaarekening 2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand per 1-1	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000
Stortingen	3.626.720	1.825.512	1.435.237	1.069.677	437.028	422.004
Onttrekkingen	-216.510	-148.710	-317.000	-317.000	-317.000	-317.000
Afroming reserve	3.410.210	1.676.802	1.118.237	752.677	120.028	105.004
Stand per 31-12	**5.000.000**	**5.000.000**	**5.000.000**	**5.000.000**	**5.000.000**	**5.000.000**

Het bedrag van de stortingen bestaat naast de rentetoevoeging uit tussentijdse winstneming. Voor 2023 wordt deze winstneming ingeschat op € 1.267.771.
Zoals het overzicht laat zien, komt mede hierdoor de totale algemene reserve grondexploitatie boven het in de Nota Grondbeleid vastgestelde plafond van € 5 mln. uit, waardoor de reserve bij het opmaken van de jaarrekening afgeroomd wordt ten gunste van de algemene bestemmingsreserve. Het surplus voor 2023 is geraamd op € 1.118.237.
Hierbij de kanttekening, dat door de herontwikkeling van de zuidrand de grondexploitatie Franciscushof negatief zal gaan uitvallen. Conform de BBV-voorschriften dient voor dit negatieve exploitatieresultaat voor hetzelfde bedrag, een voorziening getroffen moeten worden. Hiervoor zal een beroep gedaan worden op de algemene reserve grondexploitaties. Na vaststelling van de geactualiseerde grondexploitatie door de herontwikkeling van de zuidrand zal deze onttrekking uit de algemene reserve grondexploitaties doorgevoerd worden. Hierdoor zal de afroming lager uit gaan vallen dan hierboven in het overzicht vermeld.

Niet alle hierboven genoemde grondexploitaties sluiten met een positief resultaat. En daar waar wel sprake is van een positief exploitatieresultaat is deze relatief gering. Daar waar in de afgelopen jaren sprake was van een forse storting van de algemene reserve grondexploitatie ten gunste van de algemene bestemmingsreserve, moet voor de komende jaren rekening gehouden worden met een beperktere afroming van de algemene reserve grondexploitatie.

Risico's

De risico's binnen de grondexploitatie bevinden zich met name in die complexen met een hoge boekwaarde en een relatief lange looptijd (Franciscushof en de Zegge VII). Daarnaast hebben tegenvallers voor de complexen met een negatief exploitatieresultaat ook direct nadelige gevolgen voor de algemene reserve grondexploitaties. Hiervan is sprake binnen de complexen Sallandse Poort, de Kleine Hagen Laag Zuthem 1e fase en de Zegge VII.

Bij het bepalen van het risicobedrag binnen de grondexploitatie is een aantal scenario's per complex doorberekend. Deze zijn:

- Rentestijging 1 %
- Kostenstijging 1 %
- Opbrengstendaling 5%
- Verlengen looptijd 2 jaar

Na bepaling van de kans (in %) dat een geschetst scenario werkelijkheid wordt, is het risicobedrag voor de grondexploitatie als geheel berekend op € 1,1 mln.

Totaal risico's grondexploitatie

Bedragen in €

Resumé	Bedrag
Woningbouw	219.157
Kantoren	4.325
Bedrijventerrein	879.806
Totaal	**1.103.288**
Afgerond	**1.100.000**

Dit risicobedrag maakt onderdeel uit van de totale risico's die opgenomen zijn in de Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Bovenwijkse voorzieningen

Een bovenwijkse voorziening is een voorziening van openbaar nut, waarvan het belang en de baat uitstijgen boven de exploitatie van één (exploitatie)gebied en waarvan de kosten, vanwege het nut voor meerdere gebieden, niet door één exploitatie moeten worden gedragen. Hiervoor is de reserve bovenwijkse voorzieningen ingericht.

In de BBV-voorschriften is opgenomen dat voeding van de reserve bovenwijkse voorzieningen vanuit de individuele complexen niet is toegestaan.

Om de dekking van de bovenwijkse voorzieningen te waarborgen, wordt jaarlijks bij de jaarrekening vanuit de algemene reserve grondexploitatie een storting gedaan van € 150.000 in de reserve bovenwijkse voorzieningen.

De verwachte stand per 1-1-2023 van deze reserve is € 1.420.798.

De volgende bovenwijkse voorzieningen zijn opgenomen in het meerjareninvesteringsplan:

- Ontsluiting Raalte Noord € 1.340.000
- Fietsstraat Salland II – Franciscushof € 95.000

Het saldo van de reserve kan enig moment negatief worden. Dit wordt op den duur door de resterende jaarlijkse stortingen vereffend.

Algemene kosten grondexploitatie

Kosten welke niet direct verantwoord kunnen worden onder één van de actieve complexen (bijvoorbeeld apparaatskosten algemeen, externe adviezen algemeen) worden verzameld binnen het complex bouwgrondexploitatie algemeen en bij het opstellen van de jaarrekening via de volgende verdeelsleutel doorberekend.

Verdeling algemene kosten grondexploitatie

Complex	%
17- Franciscushof	15,0%
46- Sallandse Poort	2,5%
50- Salland II fase 3	6,5%
65- Timmermanshuis Nw. Heeten	2,0%
66- Molenweg Heino	10,5%
67- Luttenbergerweg	6,0%
68- Marissink Nw. Heeten	6,0%
77- De Zegge VII	15,0%
78- De Veldegge	7,5%
79- 't Broeck	7,5%
84- Kleine Hagen fase 1	1,0%
85- Kleine Hagen fase 2	6,0%
87- Lierderholthuis fase 2	6,0%
90- Bedrijventerrein Heino	8,5%
Totaal	**100,00%**

3.3.8 Sociaal domein

Portefeuillehouder:	Wethouder G. Toeter
Programmacoördinator:	Domeinmanager T. Schrör

3.3.8.1 Inleiding

Vanaf 2015 hebben gemeenten er een groot aantal taken in het sociaal domein bij gekregen. Het betreft een aantal voormalige AWBZ-taken, de uitvoering van de Jeugdwet en de Participatiewet/ WSW. Het Rijk stelt middelen beschikbaar aan gemeenten om deze taken uit te voeren.

Deze paragraaf is toegespitst op de financiële ontwikkelingen van de vanaf 2015 gedecentraliseerde taken in het sociaal domein. De beleidsmatige toelichting in het sociaal domein is weergegeven in de programma's 3 Onderwijs, werk en inkomen en programma 4 Maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp. Hierin zijn de beleidsdoelstellingen, de succesindicatoren en de beleidsvoornemens voor het jaar 2023 en volgende jaren opgenomen.

3.3.8.2 Beleidskader

Vanaf 2015 is het door uw Raad vastgestelde uitgangspunt om de taken sociaal domein vanaf 2015 budgetneutraal uit te voeren. De resultaten op Wmo, Jeugd en participatie worden aan het eind van het jaar toegevoegd danwel onttrokken aan de reserve Sociaal domein.

De rijksmiddelen die we ontvangen voor het uitvoeren van de Sociaal domein taken vanaf 2015 werden door het rijk separaat weergegeven via een integratie uitkering Wmo, jeugd en Participatie. Echter, vanaf 2019 is een groot deel van de integratie-uitkering Wmo en jeugd overgeheveld naar de algemene uitkering. Vanaf 2023 wordt de integratie-uitkering Wmo en jeugd volledig overgeheveld naar de algemene uitkering en is er sprake van een nieuwe verdeling van de rijksmiddelen. Alleen de rijksbijdrage SW en begeleiding nieuw beschut wordt nog separaat weergegeven via een integratie-uitkering participatie. Hierdoor zijn rijksmiddelen voor de taken vanaf 2015 in het sociaal domein niet meer één op één aanwijsbaar. Er ontstaat steeds meer integratie via de diverse maatstaven van de algemene uitkering. Daarom wordt er de komende periode een voorstel voorbereid om de systematiek die we hanteren voor het sociaal domein aan te passen aan deze gewijzigde omstandigheden. De kern van de aanpassing zal zijn dat we de budgetneutraliteit die we nu kennen loslaten. De uitgaven van de budgetten sociaal domein worden hierbij zo realistisch mogelijk in de begroting geraamd en volgen steeds meer de systematiek zoals we deze ook voor de andere begrotingsposten kennen. Hier staat dan algemene dekking via de algemene uitkering tegenover.

In onderstaande tabel zijn de begrote middelen voor de vanaf 2015 gedecentraliseerde taken in het sociaal domein weergegeven. De begrote middelen voor Wmo, jeugd en participatie zijn in totaal € 22,12 miljoen in 2023 aflopend naar € 20,42 mln. in 2026. De daling van de middelen wordt veroorzaakt doordat de rijksbijdrage jeugd afneemt vanwege de te behalen besparingsmaatregelen uit de hervormingsagenda jeugd en doordat de rijksmiddelen SW afnemen door de natuurlijke uitstroom van deze doelgroep.

Begrote middelen taken vanaf 2015 Sociaal domein

Bedragen in €

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Wmo	5.917.000	5.910.000	5.910.000	5.907.000
Reguliere jeugd	8.864.000	8.665.000	8.666.000	8.666.000
Extra jeugdmiddelen rijk*	2.615.000	2.455.000	2.262.000	1.559.000
Participatie (SW/re-integratie)	4.721.000	4.591.000	4.432.000	4.293.000
Totaal	**22.117.000**	**21.621.000**	**21.270.000**	**20.425.000**

* Het kabinet moet nog besluiten over structurele rijkscompensatie jeugd vanaf 2024. Er is vanaf 2024 uitgegaan van een rijkscompensatie van 100% van de berekende landelijke jeugdtekorten door de Commissie van Wijzen. Zie verder kopje 'jeugd'.

In onderstaande tabel zijn de begrote uitgaven van de 3 gedecentraliseerde taken in het sociaal domein weergegeven. De uitgaven zijn € 22,09 mln. in 2023 aflopend naar circa € 21,67 mln. in 2026. In het vervolg van deze paragraaf wordt een toelichting per pijler gegeven.

Begrote uitgaven taken vanaf 2015 Sociaal domein

Bedragen in €

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Wmo	5.438.000	5.438.000	5.438.000	5.438.000
Jeugd	11.691.000	11.485.000	11.485.000	11.485.000
Participatie	4.963.000	4.996.000	4.900.000	4.748.000
Totaal	**22.092.000**	**21.919.000**	**21.823.000**	**21.671.000**

3.3.8.3 Wmo

De begrote middelen Wmo zijn € 5,91 mln. De kosten voor de Wmo-taken vanaf 2015 zijn begroot op € 5,44 mln. De verwachting is dat de uitgaven binnen de beschikbare middelen blijven. Het begrote voordelig resultaat van € 0,47 mln. wordt voor de periode 2023-2026 toegevoegd aan de reserve Sociaal domein.

3.3.8.4 Jeugd

De reguliere middelen jeugd zijn begroot op € 8,86 mln. in 2023 aflopend naar € 8,66 mln. vanaf 2024. De afloop wordt veroorzaakt doordat er bij de kadernota 2022 eenmalig € 200.000 in 2022 en 2023 aan extra middelen beschikbaar is gesteld voor het CJG. Er wordt de komende periode bezien of de aanvullende middelen ook voor 2024 en verder benodigd zijn.

Aanvullend heeft het rijk voor 2023 € 2,61 mln. aan jeugdmiddelen beschikbaar gesteld. Vanaf 2024 moet het rijk nog besluiten over aanvullende middelen jeugd. Conform de richtlijn van de toezichthouder wordt er een stelpost nog te ontvangen middelen jeugd van € 2,45 mln. in 2024 aflopend naar € 1,56 mln. in 2026 opgenomen in de begroting 2023. De bedragen zijn gebaseerd op 100% van de landelijke jeugdcompensatie (uitspraak Commissie van Wijzen, zie onderstaande tabel).

De extra jeugdmiddelen hebben een aflopende lijn, omdat er besparingsmaatregelen gerealiseerd moeten worden via de uitvoering van de hervormingsagenda jeugdzorg. Rijk en VNG werken hieraan en naar verwachting wordt de hervormingsagenda in het najaar 2023 bekend gemaakt. Hierna kunnen we aan de slag om regionaal en lokaal hier verder invulling aan te geven.

In totaal is er € 11,48 mln. in 2023 aflopend naar € 10,23 mln. in 2026 aan begrote middelen jeugd beschikbaar. De begrote kosten jeugd zijn € 11,69 mln. in 2023 aflopend naar € 11,46 mln. vanaf 2024. Per saldo een tekort van € 0,21 mln. in 2023 oplopend naar € 1,26 mln. in 2026. De tekorten worden met name veroorzaakt door stijging van de specialistische jeugdzorg kosten. Er ligt dus een flinke opgave om via maatregelen uit de hervormingsagenda jeugd te besparen op de jeugdkosten. Daarnaast wordt er vanaf 2023 regionaal een nieuw inkoopmodel jeugd ingevoerd. De komende jaren moet er regionaal en lokaal invulling gegeven worden om de besparingsmaatregelen jeugd daadwerkelijk te realiseren. Bijvoorbeeld door het versterken van de toegang, nog meer inzetten op preventie, het versterken van veerkracht van jeugdigen en hun omgeving en het vereenvoudigen van de jeugdketen. Er is een taakstelling ingeboekt voor € 0,21 mln. in 2023 oplopend tot € 1,26 mln. in 2026. We zullen de ontwikkelingen jeugd komende jaren scherp monitoren en hierover rapporteren via de zomernota en jaarrekening.

Landelijke richtlijn opnemen aanvullende jeugdmiddelen rijk in begroting

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Extra landelijke rijksbijdrage (in miljarden)	1,45	1,37	1,26	0,87
Vertaling Raalte extra Jeugdmiddelen				
Extra middelen Raalte in miljoenen, 2023 definitief toegekend, vanaf 2024 nog door rijk te besluiten	2,61	2,45	2,26	1,56

3.3.8.5 Participatie

Onder de rijksmiddelen participatie behoren de middelen voor de Sociale Werkvoorziening en de re-integratie budgetten. De middelen participatie daalt van € 4,72 mln. in 2023 naar € 4,29 mln. in 2026. De daling wordt veroorzaakt door lagere rijksmiddelen SW, vanwege de natuurlijke uitstroom van deze doelgroep. De begrote lasten nemen af van € 4,96 mln. in 2023 naar € 4,74 mln. in 2026.

De daling op het budget voor loonkosten per SW'er zorgt voor een uitdaging. Er worden de komende jaren tekorten voor SW/re-integratie voorzien oplopend tot € 0,45 mln. in 2026. Er wordt ingezet om deze tekorten zoveel mogelijk te beperken. Enerzijds kijken we kritisch naar de exploitatie van de stichting, anderzijds kijkt de stichting naar het verhogen van de inkomsten, bijvoorbeeld door de verhoging van de opbrengsten van hun werkzaamheden en de tarieven van de medewerkers die gedetacheerd worden. Het verwachte tekort in de tussenliggende jaren kan betaald worden uit de reserve Sociaal Domein.

3.3.8.6 Financiën

In onderstaande tabel zijn op basis van huidige inzichten de te verwachten resultaten voor de jaren 2023 tot en met 2026 weergegeven voor Wmo, jeugd en participatie taken vanaf 2015. Op de taken sociaal domein vanaf 2015 is een voordeel van € 0,02 mln. in 2023 aflopend tot een nadeel van € 1,24 miljoen in 2026 geprognosticeerd.

Hier staat een taakstelling jeugd van € 0,21 mln. in 2023 oplopend tot € 1,26 mln. in 2026 tegenover, door te nemen besparingsmaatregelen jeugd. Op de Wmo overige taken wordt een voordeel van € 113.000 geprognosticeerd, doordat er minder Wmo vervoer wordt afgenomen. De vraag is of deze trend na corona zich doorzet of dat het gebruik de komende periode weer terugkomt op de aantallen van voor de coronacrisis. Op het inkomensdeel participatie is een nadeel van € 148.000 geprognosticeerd met name vanwege de lagere rijksmiddelen (Buig-middelen) voor het uitbetalen van uitkeringen.

Prognose resultaten Sociaal domein

Bedragen in € - = toevoeging aan reserve sociaal domein

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Wmo taken vanaf 2015	-479.000	-472.000	-472.000	-469.000
Jeugd (exclusief stelpost besparingsmaatregelen jeugd)	212.000	365.000	557.000	1.260.000
Participatie (SW/re-integratie)	242.000	405.000	468.000	455.000
Toevoeging/ onttrekking aan reserve Sociaal taken vanaf 2015	**-25.000**	**298.000**	**553.000**	**1.246.000**
Taakstelling jeugd (besparingsmaatregelen hervormingsagenda)	-212.000	-365.000	-557.000	-1.260.000
Wmo overige taken' (onder andere huishoudelijke hulp, hulpmiddelen, vervoer)	-113.000	-113.000	-113.000	-113.000
Inkomensdeel participatie	148.000	148.000	148.000	148.000
Totaal toevoeging/onttrekking aan reserve Sociaal	**-202.000**	**-32.000**	**31.000**	**21.000**

In de reserve Sociaal domein is na aftrek van alle claims (onder andere transformatiebudget sociaal domein) naar verwachting € 6,50 mln. per 1 januari 2023 beschikbaar om eventuele tekorten in de Wmo, Jeugd en Participatie op te vangen. Dit is de maximale hoogte van deze reserve. Na aftrek van bovenstaande prognoses (exclusief taakstelling jeugd) is er eind 2026 nog € 3,77 mln. aan reserve beschikbaar. Indien de besparingsmaatregelen jeugd volledig behaald wordt is eind 2026 nog € 6,17 mln. aan reserve beschikbaar. Er is een mate van onzekerheid in de prognoses van het sociaal domein.

Prognose reserve Sociaal domein

Bedragen in € - is voordeel

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Stand reserve per 1 januari	6.500.000	6.070.000	5.670.000	5.053.000
Resultaten taken vanaf 2015	-25.000	298.000	553.000	1.246.000
Resultaten overige taken wmo/ participatie	35.000	35.000	35.000	35.000
Overige claims				
Transformatiebudget, ICT, investering CJG	420.000	67.000	29.000	
Stand reserve excl. taakstelling jeugd	**6.070.000**	**5.670.000**	**5.053.000**	**3.772.000**
Taakstelling besparingsmaatregelen jeugd	-212.000	-365.000	-557.000	-1.260.000
Stand reserve 31 december inclusief taakstelling jeugd	**6.282.000**	**6.247.000**	**6.187.000**	**6.166.000**

In de prognose van de resultaten sociaal domein is geen rekening gehouden met volumegroei door autonome factoren zoals de vergrijzing en de toename van de complexiteit in de zorgvraag. De verwachting is dat de zorgkosten met name in de Wmo de komende jaren zullen toenemen. Onder andere om deze risico's, maar ook andere risico's, op te vangen is bij de zomernota 2022 een algemene stelpost prijsmutaties en volumeontwikkelingen opgenomen van € 200.000 in 2023 oplopend naar € 800.000 structureel in 2026. Hiermee hebben we naar ons beeld een evenwichtige balans kunnen vinden tussen de verantwoorde inzet van structurele middelen en het afdekken van de nodige risico's binnen het sociaal domein breed.

3.3.8.7 Resumé

Binnen het sociaal domein zetten we de transformatie verder in. Dit met als doel om de zorg ‘naar voren te organiseren’ en daarmee binnen de beschikbare budgetten te blijven. Op basis van de huidige inzichten kunnen de kosten in het sociaal domein opgevangen worden binnen de beschikbare budgetten. Wel ligt er een opgave om binnen de jeugd besparingsmaatregelen te realiseren in lijn met de landelijke hervormingsagenda jeugd. Daarnaast ligt er een opgave om de tekorten binnen de participatie terug te dringen. Komende jaren zullen we de budgetten sociaal domein scherp blijven monitoren en hierover rapporteren via de zomernota en jaarrekening.

3.3.9 Oekraïne

Portefeuillehouder:	Burgemeester M. Dadema en wethouder G. Toeter
Programmacoördinator:	Domeinmanager E. Melinga

3.3.9.1 Oekraïne

Door de voortdurende oorlog in Oekraïne zijn volgens de Europese Commissie in 2022 inmiddels meer dan 7,4 miljoen Oekraïners hun land ontvlucht. De meesten van deze mensen worden opgevangen in buurlanden, maar sommigen van hen reizen naar andere landen in de EU waaronder Nederland. De gemeenten in Nederland zijn verantwoordelijk voor de realisatie en exploitatie van (nood)opvangplekken voor ontheemden uit Oekraïne. De veiligheidsregio's coördineren de spreiding van de ontheemden over de gemeenten.

De opvang van ontheemden uit Oekraïne wordt in 2023 voortgezet. Naar verwachting neemt het aantal ontheemden toe en de vraag vanuit de veiligheidsregio om aanvullende opvangplekken te realiseren navenant. De gemeente Raalte vangt ook in 2023 vluchtelingen uit Oekraïne op. Een deel van hen wordt opgevangen door particulieren, een deel in gemeentelijke opvanglocaties. Deze vluchtelingen hebben recht op onder andere onderwijs, zorg en opvang.

De opvang van Oekraïners vraagt het nodige van onze maatschappelijke partners en ambtelijke organisatie, bijvoorbeeld bij het verstrekken van leefgeld, het bieden van onderwijs en het begeleiden naar werk. Dit vormt een uitdaging, zeker in combinatie met andere ontwikkelingen zoals de toename van de taakstelling voor statushouders en de krapte op de arbeidsmarkt. Hier zijn dezelfde partners en gemeentelijke afdelingen mee gemoeid. Om eventuele knelpunten vroegtijdig te signaleren monitoren we de situatie.

Om in de opvang voor ontheemden te voorzien worden extra kosten gemaakt. Het rijk heeft als uitgangspunt om de kosten die gemeenten maken voor de gemeentelijke opvang integraal te vergoeden. Er wordt landelijk onderzoek gedaan naar een reële compensatie per gerealiseerde opvangplek. De uitkomsten worden in het najaar 2022 bekend. Komend jaar zullen we scherp blijven monitoren of de landelijke compensatie voldoende is om de gemeentelijke opvangkosten te dekken en hierover rapporteren via de zomernota en jaarrekening.

Hoofdstuk 4

Overzicht van baten & lasten en de meerjarenraming

Gemeente Raalte

Hoofdstuk 4.1

Overzicht van baten & lasten

Gemeente Raalte

Overzicht baten en lasten 2023				
Bedragen * € 1.000				
	Onderdeel	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
A	**Per programma**			
1	Ruimt. ontwikkeling, woon-& werkomgeving	16.324	-11.809	4.515
2	Integraal beheer openbare ruimte	16.122	-4.999	11.124
3	Onderwijs, werk en inkomen	17.973	-7.078	10.895
4	Maatschappelijke onderst. en jeugdhulp	27.300	-418	26.882
5	Duurzaamh., klimaatadap. en energietrans	3.509	-3.829	-320
6	Economie	1.567	-143	1.424
7	Sport, cult. & maatschappelijk vastgoed	7.546	-854	6.692
8	Openbare orde en veiligheid	3.664	-272	3.392
9	Bestuur en dienstverlening	3.501	-538	2.963
OVZ	Algemene dekkingsmiddelen	-966	-4.176	-5.142
A	**Totaal per programma**	**96.539**	**-34.116**	**62.423**
B	**Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien**			
	1. Lokale middelen, waarvan de besteding niet gebonden is	428	-9.436	-9.008
	2. Overhead	12.013	-840	11.173
	3. Vennootschapsbelasting	0	0	0
	4. Algemene uitkeringen	0	-64.605	-64.605
	5. Dividend	0	-297	-297
	6. Saldo van de financieringsfunctie	1.640	-138	1.501
	7. Overige algemene dekkingsmiddelen	2.243	-1.239	1.004
	8. Onvoorzien	90	0	90
B	**Totaal algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien**	**16.414**	**-76.556**	**-60.142**
C	**Totaal saldo van baten en lasten (A+B)**	**112.953**	**-110.672**	**2.281**
D	**Beoogde mutaties aan reserves**			
1	Ruimt. ontwikkeling, woon-& werkomgeving	1.368	-647	721
2	Integraal beheer openbare ruimte	919	-1.206	-287
3	Onderwijs, werk en inkomen	17	-466	-449
4	Maatschappelijke onderst. en jeugdhulp	696	-674	22
5	Duurzaamh., klimaatadap. en energietrans	0	-100	-100
6	Economie	0	-355	-355
7	Sport, cult. & maatschappelijk vastgoed	136	-646	-510
8	Openbare orde en veiligheid	0	0	0
9	Bestuur en dienstverlening	0	0	0
OVZ	Algemene dekkingsmiddelen	8.349	-9.103	-754
D	**Totaal beoogde mutaties aan reserves**	**11.484**	**-13.196**	**-1.712**
E	**Het geraamde resultaat (C+D)**	**124.437**	**-123.868**	**569**
	Verwacht resultaat 2023	0	-569	-569
	Totaal	**124.437**	**-124.437**	

Hoofdstuk 4.2

Overzicht van baten & lasten meerjarenraming

Gemeente Raalte

Overzicht baten en lasten 2023 - 2026

Bedragen * € 1.000

		2023			2024			2025			2026		
	Onderdeel	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
A	**Per programma**												
1	Ruimt. ontwikkeling, woon-& werkomgeving	16.324	-11.809	4.515	9.632	-5.911	3.722	9.655	-5.439	4.217	8.106	-3.808	4.298
2	Integraal beheer openbare ruimte	16.122	-4.999	11.124	15.780	-4.608	11.172	15.812	-4.535	11.276	15.129	-4.520	10.608
3	Onderwijs, werk en inkomen	17.973	-7.078	10.895	16.832	-6.906	9.926	16.733	-6.906	9.828	16.582	-6.906	9.676
4	Maatschappelijke onderst. en jeugdhulp	27.300	-418	26.882	26.280	-375	25.906	26.086	-375	25.712	25.384	-375	25.010
5	Duurzaamh., klimaatadap. en energietrans	3.509	-3.829	-320	3.226	-3.453	-228	3.148	-3.453	-305	3.142	-3.453	-311
6	Economie	1.567	-143	1.424	840	-28	812	665	-28	636	665	-28	637
7	Sport, cult. & maatschappelijk vastgoed	7.546	-854	6.692	6.830	-628	6.202	6.986	-628	6.358	7.066	-628	6.438
8	Openbare orde en veiligheid	3.664	-272	3.392	3.627	-272	3.355	3.636	-272	3.364	3.637	-272	3.365
9	Bestuur en dienstverlening	3.501	-538	2.963	3.638	-913	2.725	3.619	-861	2.758	3.608	-865	2.744
OVZ	Algemene dekkingsmiddelen	-966	-4.176	-5.142	-1.765	-4.038	-5.802	-1.250	-3.866	-5.116	-1.005	-3.717	-4.722
A	**Totaal per programma**	**96.539**	**-34.116**	**62.423**	**84.919**	**-27.131**	**57.788**	**85.090**	**-26.363**	**58.728**	**82.315**	**-24.572**	**57.743**
B	**Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien**												
	1. Lokale middelen, waarvan de besteding niet gebonden is	428	-9.436	-9.008	428	-9.459	-9.030	428	-9.483	-9.054	428	-9.503	-9.075
	2. Overhead	12.013	-840	11.173	11.564	-903	10.660	11.368	-853	10.515	11.081	-838	10.243
	3. Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	4. Algemene uitkeringen	0	-64.605	-64.605	0	-66.181	-66.181	0	-67.774	-67.774	0	-61.996	-61.996
	5. Dividend	0	-297	-297	0	-297	-297	0	-297	-297	0	-297	-297
	6. Saldo van de financieringsfunctie	1.640	-138	1.501	2.402	-121	2.281	1.912	-116	1.796	1.942	-116	1.825
	7. Overige algemene dekkingsmiddelen	2.243	-1.239	1.004	2.723	-1.140	1.583	3.034	-1.145	1.889	3.225	-1.135	2.090
	8. Onvoorzien	90	0	90	90	0	90	90	0	90	90	0	90

		2023			2024			2025			2026		
	Onderdeel	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
B	**Totaal alg. dekkingsmiddelen en onvoorzien**	**16.414**	**-76.556**	**-60.142**	**17.207**	**-78.102**	**-60.895**	**16.833**	**-79.668**	**-62.836**	**16.765**	**-73.885**	**-57.120**
C	**Totaal saldo van baten en lasten**	**112.953**	**-110.672**	**2.281**	**102.126**	**-105.233**	**-3.107**	**101.923**	**-106.031**	**-4.108**	**99.081**	**-98.457**	**623**
D	**Beoogde mutaties aan reserves**												
1	Ruimt. ontwikkeling, woon-& werkomgeving	1.368	-647	721	902	-56	846	270	-56	213	145	-46	98
2	Integraal beheer openbare ruimte	919	-1.206	-287	916	-961	-45	920	-1.080	-160	921	-587	334
3	Onderwijs, werk en inkomen	17	-466	-449	17	-629	-612	17	-692	-675	17	-679	-662
4	Maatschappelijke onderst. en jeugdhulp	696	-674	22	696	0	696	696	0	696	696	0	696
5	Duurzaamh., klimaatadap. en energietrans	0	-100	-100	0	-47	-47	0	0	0	0	0	0
6	Economie	0	-355	-355	0	-103	-103	0	-3	-3	0	-3	-3
7	Sport, cult. & maatschappelijk vastgoed	136	-646	-510	136	-383	-248	136	-583	-447	136	-639	-503
8	Openbare orde en veiligheid	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	Bestuur en dienstverlening	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
OVZ	Algemene dekkingsmiddelen	8.349	-9.103	-754	789	-613	177	789	-569	220	789	-381	408
D	**Totaal beoogde mutaties aan reserves**	**11.484**	**-13.196**	**-1.712**	**3.457**	**-2.791**	**665**	**2.828**	**-2.983**	**-156**	**2.703**	**-2.335**	**368**
E	**Het geraamde resultaat (C+D)**	**124.437**	**-123.868**	**569**	**105.583**	**-108.024**	**-2.441**	**104.751**	**-109.014**	**-4.263**	**101.784**	**-100.792**	**992**
	Verwacht resultaat	0	-569	-569	0	2.441	2.441	0	4.263	4.263	0	-992	-992
	Totaal	**124.437**	**-124.437**		**105.583**	**-105.583**		**104.751**	**-104.751**		**101.784**	**-101.784**	

Hoofdstuk 4.3

Toelichting op de incidentele baten & lasten

Gemeente Raalte

Toelichting incidentele baten en lasten per programma

Bedragen in € - is voordeel

Progr.	Bedrag	Omschrijving
Dienstjaar 2023		
1	150.000	Omgevingswet
	26.523	Monitoren verkeersstromen en -ontwikkeling
	31.930	Implementatiekosten Omgevingswet
	35.000	Coördinatie en stikstofaanpak
	100.000	Leaderprogramma 2023-2027
	9.000	Versterking omgevingsdienst
	150.000	Procesbudget verstedelijkingsagenda
	160.000	Capaciteit Programma mobiliteit
	40.000	Overhead
	70.000	Op niveau houden van de toezichtformatie
	20.000	Op niveau houden van de toezichtformatie, overhead
	10.000	Ambities VTH (toezicht en handhaving/ jur.ondersteuning/ communicatie
	75.000	Fietsbeleidsplan
	60.000	Data Specialist domein Ruimte
	13.300	Data Specialist domein Ruimte, overhead
	10.000	Werkbudget uitvoering woonbeleid
	25.000	Beleid huisvesting arbeidsmigranten
	-25.000	Reserve stedelijke vernieuwing
	30.000	Actualiseren woonwagenbeleid
	-30.000	Reserve stedelijke vernieuwing
	40.736	Deelname project energie en duurzaamheid
	-12.000	Bijdrage project energie en duurzaamheid provincie
2	133.000	Extra inzet boombeheer
	65.000	Beheerplannen
	-65.000	Beheerplannen ten laste van reserve IVOR
	27.587	Terugramen rente 1e jaar en afschrijving tot en met 2025 MIP
	110.000	Onkruidbestrijding
	100.000	Leefbare en toekomstbestendige dorpen en wijken
	-14.020	Terugramen 1e jaar MIP 2023-2026
	114.566	Voorbereidingskrediet/onderzoek MIP
	55.000	Klimaatadaptatiebeleid; personele middelen
	10.000	Klimaatadaptatiebeleid; overhead
	40.000	Beheersing eikenprocessierups
	50.000	Beleid biodiversiteit
	25.000	Kwaliteitsimpuls openbare ruimte
3	1.000.000	Stelpost ondersteuningsfonds

Progr.	Bedrag	Omschrijving
4	200.000	Extra investering Centrum voor Jeugd en Gezin
	-200.000	Extra investering CJG ten laste van reserve sociaal domein
	84.000	Personele inzet tijdelijk extra capaciteit als gevolg van corona
	67.000	Personele inzet juridisch medewerker
	42.000	Personele inzet data-analist
	162.793	Aanvullende subsidie de Kern
	-162.793	Aanvullende subsidie de Kern tlv reserve sociaal domein
	13.000	Verlaging bezuiniging jeugd hervormingsagenda
	6.000	Subsidie St. vrijwillig ouderenwerk Heino t/m 2023
	43.423	Verslavingspreventie centrumgemeente Deventer
	-43.423	Verslavingspreventie centrumgemeente Deventer bijdrage gemeenten
5	100.000	Sanering asbestdaken
	3.750	Stortkosten asbest van particuliere daken tot 35 m2
	96.000	Ruimtecoach
	102.000	Duurzaamheid (gebaseerd op 1,16 fte)
	23.000	Overhead
	138.000	Uitvoeringskosten duurzaamheid
	-263.000	Dekking ten laste van klimaatgelden meicirculaire 2022 ad 263.000)
	100.000	Bijvullen (revolverend) energiefonds Raalte
	-100.000	Dekking ten laste van reserve klimaatbeleid
6	-75.000	Bijdrage van de centrumondernemers (gedurende 10 jaar)
	73.147	Human Capital Agenda, financiële bijdrage
	30.900	Promotie en marketing
	58.263	Verhoging bijdrage Regio Zwolle
	20.600	Opstellen Agro en Food agenda (inclusief personele inzet)
	25.000	Uitvoeren beleidsplan recreatie en toerisme
	50.000	Ondersteuning van evenementen
	98.880	Extra personele inzet corona economie, sport en cultuur
	50.000	Centrumvisie Heino
	82.750	Bijdrage stichting Fiets- en wandelpaden Heeten

Progr.	Bedrag	Omschrijving
7	50.000	Uitvoering Sportnota
	15.655	Sportbedrijf Raalte compensatie natuurlijk verloop formatie (2019-2023)
	25.000	Onderwijshuisvesting
	10.413	Muziekonderwijs op basisscholen
	45.932	Cofinanciering inzet buurtsportcoaches
	-45.932	Dekking ten laste van reserve sportstimulering
	-12.000	1e jaar terugramen kapitaallasten integraal huisvestingsplan
	25.000	Kerkenvisie
	-27.630	1e jaar terugramen kapitaallasten aanleg nieuwe kunstgrasvelden
	160.000	Aanvullend budget 900 jaar Raalte
	47.000	Cultuur (subsidie cultuurarrangement, evenementen)
	10.000	Herijking subsidiebeleid; onderzoek naar OZB-compenstie vrijwilligersorganisaties
	70.000	Projectleiding Raalte Sportief en Gezond
	14.000	Overhead (0,7 fte)
	75.000	Externe budgetten sport, subsidieregeling Sportief en Gezond
	-50.000	Eenmalige lokale bijdrage Sportakkoord 2023
8	22.501	Buurtbemiddeling
	9.665	Veiligheidsmonitor
	5.358	Keurmerk Veilig Ondernemen
	92.071	Fluctuatie leges reisdocumenten en rijbewijzen
	100.000	Project voorfinancieringskrediet renovatie brandweerkazernes
	50.000	Junior adviseur openbare orde en veiligheid
9	81.370	Verbinder t/m 2023
	25.250	Verbinder handgeld t/m 2023
	46.792	Digitaal contactplatform (vervanging tel.centrale)
	-46.792	Dekking t.l.v. DOWR-egalisatiereserve
	20.173	Vervanging Producten en dienstencatalogus
	-20.173	Dekking t.l.v. DOWR-egalisatiereserve
	54.000	Verhogen budget verkiezingen
	-24.000	Rijksbijdrage waterschapsverkiezingen

Progr.	Bedrag	Omschrijving
Alg.	30.000	Proceskosten onderzoek in inhoudelijke ambitie en financiële mogelijkheden
	175.000	Vervanging financieel systeem en zaaksysteem
	-100.000	Dekking uit egalisatiereserve DOWR-I
	94.000	ICT-kosten uitvoeringsplan
	-94.000	ICT-kosten uitvoeringsplan t.l.v. reserve sociaal domein
	-25.755	Lagere eenmalige kosten DOWR-ICT
	100.000	Strateeg/ regisseur samenleving
	20.000	Strateeg/ regisseur samenleving, overhead
	60.000	Tijdelijke capaciteit inhaalslag
	194.000	Aanbesteding en implementatie financieel systeem.
	-100.000	Dekking uit de egalisatiereserve DOWR
	24.000	Ruimtecoach voorlopig eenmalige houden
	-289.000	Mismatch structurele taken van eenmalig naar structureel
	-3.033.000	Hogere algemene uitkering meicirculaire 2023-2026
	2.043.000	Vervallen NTO jeugd
	571.453	Bijstellen jeugd
	10.000	Versterking dienstverlening systeemleren 2023-2026 via Algemene Uitkering
	130.000	Versterking dienstverlening gemeenten 2023-2026 via Algemene uitkering
	38.887	Ambtsjubilea
	59.670	Storting in reserve SPP t/m 2023
	-135.036	Terugramen 1e jaar vervangingsschema 2023
	115.194	Activa afschrijvingsbeleid gebouwen
	-294.830	Terugramen rentelasten 2023 i.v.m. schuiven kredieten naar 2023
	248.000	Mutaties eenmalige kredieten zomernota 2020-2021
	524.263	Mutaties eenmalige kredieten zomernota 2022 naar 2023
	-560.000	Inzet deel weerstandsvermogen
Totaal	**4.101.411**	

Progr.	Bedrag	Omschrijving
Dienstjaar 2024		
1	9.000	Versterking omgevingsdienst
	150.000	Procesbudget verstedelijkingsagenda
	160.000	Capaciteit Programma mobiliteit
	40.000	Overhead
	122.222	Leaderprogramma 2023-2027
	70.000	Op niveau houden van de toezichtformatie
	20.000	Op niveau houden van de toezichtformatie, overhead
	10.000	Ambities VTH (toezicht en handhaving/ jur.ondersteuning/ communicatie
	60.000	Data Specialist domein Ruimte
	13.300	Data Specialist domein Ruimte, overhead
	10.000	Werkbudget uitvoering woonbeleid
2	-3.829	Terugramen kapitaallasten 1e jaar speeltoestellen
	27.710	Terugramen rente 1e jaar en afschrijving tot en met 2025 MIP
	110.000	Onkruidbestrijding
	-33.827	Terugramen 1e jaar MIP 2023-2026
	86.072	Voorbereidingskrediet/ onderzoek MIP
	55.000	Klimaatadaptatiebeleid; personele middelen
	10.000	Klimaatadaptatiebeleid; overhead
	100.000	Klimaatadaptatiebeleid; externe budgetten
	40.000	Beheersing eikenprocessierups
	50.000	Beleid circulariteit
	25.000	Kwaliteitsimpuls openbare ruimte
4	67.000	Personele inzet juridisch medewerker
	42.000	Personele inzet data-analist
	13.000	Verlaging bezuiniging jeugd hervormingsagenda
5	96.000	Ruimtecoach
6	-75.000	Bijdrage van de centrumondernemers (gedurende 10 jaar)
	25.000	Uitvoeren beleidsplan recreatie en toerisme
	50.000	Ondersteuning van evenementen
	50.000	Centrumvisie Heino
7	25.000	Onderwijshuisvesting
	10.413	Muziekonderwijs op basisscholen
	70.000	Projectleiding Raalte Sportief en Gezond
	14.000	Overhead (0,7 fte)
	75.000	Externe budgetten sport, subsidieregeling Sportief en Gezond
8	50.000	Junior adviseur openbare orde en veiligheid
9	-67.460	Fluctuatie leges reisdocumenten en rijbewijzen
	54.000	Verhogen budget verkiezingen

Progr.	Bedrag	Omschrijving
Alg	39.000	Vervanging financieel systeem en zaaksysteem
	67.000	ICT-kosten uitvoeringsplan
	-67.000	ICT-kosten uitvoeringsplan t.l.v. reserve sociaal domein
	5.697	Eenmalige kosten DOWR-ICT
	100.000	Strateeg/ regisseur samenleving
	20.000	Strateeg/ regisseur samenleving, overhead
	42.000	Aanbesteding en implementatie financieel systeem.
	24.000	Ruimtecoach voorlopig eenmalige houden
	-109.000	Mismatch structurele taken van eenmalig naar structureel
	-660.000	Hogere algemene uitkering meicirculaire 2023-2026
	10.000	Versterking dienstverlening systeemleren 2023-2026 via AU
	125.000	Versterking dienstverlening gemeenten 2023-2026 via AU
	41.688	Ambtsjubilea
	-3.040	Terugramen rentelasten 2023 i.v.m. schuiven kredieten naar 2023
	43.386	Mutaties eenmalige kredieten zomernota 2022 naar 2023
	64.000	Mutaties eenmalige kredieten zomernota 2020-2021
Totaal	**1.372.332**	

Progr.	Bedrag	Omschrijving
Dienstjaar 2025		
1	50.000	Procesbudget verstedelijkingsagenda
	160.000	Capaciteit Programma mobiliteit
	40.000	Overhead
	122.222	Leaderprogramma 2023-2027
	70.000	Op niveau houden van de toezichtformatie
	20.000	Op niveau houden van de toezichtformatie, overhead
	10.000	Ambities VTH (toezicht en handhaving/ jur.ondersteuning/ communicatie
	60.000	Data Specialist domein Ruimte
	13.300	Data Specialist domein Ruimte, overhead
	10.000	Werkbudget uitvoering woonbeleid
2	-4.267	Terugramen kapitaallasten 1e jaar speeltoestellen
	28.560	Terugramen rente 1e jaar en afschrijving tot en met 2025 MIP
	110.000	Onkruidbestrijding
	-113.459	Terugramen 1e jaar MIP 2023-2026
	55.000	Klimaatadaptatiebeleid; personele middelen
	10.000	Klimaatadaptatiebeleid; overhead
	100.000	Klimaatadaptatiebeleid; externe budgetten
	25.000	Kwaliteitsimpuls openbare ruimte

Progr.	Bedrag	Omschrijving
4	67.000	Personele inzet juridisch medewerker
	42.000	Personele inzet data-analist
5	13.000	Verlaging bezuiniging jeugd hervormingsagenda
	96.000	Ruimtecoach
6	-75.000	Bijdrage van de centrumondernemers (gedurende 10 jaar)
	50.000	Centrumvisie Heino
7	70.000	Projectleiding Raalte Sportief en Gezond
	14.000	Overhead (0,7 fte)
8	9.665	Veiligheidsmonitor
	50.000	Junior adviseur openbare orde en veiligheid
9	-34.469	Fluctuatie leges reisdocumenten en rijbewijzen
	54.000	Verhogen budget verkiezingen
Alg	45.598	Mutaties eenmalige kredieten zomernota 2020-2021
	90.000	Mutaties eenmalige kredieten zomernota 2022 naar 2023 ev
	29.000	ICT-kosten uitvoeringsplan
	-29.000	ICT-kosten uitvoeringsplan tlv reserve sociaal domein
	100.000	Strateeg/ regisseur samenleving
	20.000	Strateeg/ regisseur samenleving, overhead
	24.000	Ruimtecoach voorlopig eenmalige houden
	-109.000	Mismatch structurele taken van eenmalig naar structureel
	-914.000	Hogere algemene uitkering meicirculaire 2023-2026
	10.000	Versterking dienstverlening systeemleren 2023-2026 via AU
	125.000	Versterking dienstverlening gemeenten 2023-2026 via AU
	22.122	Ambtsjubilea
Totaal	**536.272**	

Progr.	Bedrag	Omschrijving
Dienstjaar 2026		
1	-3.328	Terugramen kapitaallasten 1e jaar speeltoestellen
	50.000	Procesbudget verstedelijkingsagenda
	160.000	Capaciteit Programma mobiliteit
	40.000	Overhead
	122.222	Leaderprogramma 2023-2027
	70.000	Op niveau houden van de toezichtformatie
	20.000	Op niveau houden van de toezichtformatie, overhead
	10.000	Ambities VTH (toezicht en handhaving/ jur.ondersteuning/ communicatie
	60.000	Data Specialist domein Ruimte
	13.300	Data Specialist domein Ruimte, overhead
	10.000	Werkbudget uitvoering woonbeleid
2	-134.694	Terugramen 1e jaar MIP 2023-2026
	25.000	Kwaliteitsimpuls openbare ruimte
	110.000	Onkruidbestrijding
6	-75.000	Bijdrage van de centrumondernemers (gedurende 10 jaar)
	50.000	Centrumvisie Heino
7	70.000	Projectleiding Raalte Sportief en Gezond
	14.000	Overhead (0,7 fte)
8	50.000	Junior adviseur openbare orde en veiligheid
9	-45.716	Fluctuatie leges reisdocumenten en rijbewijzen
	54.000	Verhogen budget verkiezingen
Alg	84.114	Mutaties eenmalige kredieten zomernota 2022 naar 2023 ev
	100.000	Strateeg/ regisseur samenleving
	20.000	Strateeg/ regisseur samenleving, overhead
	120.000	Ruimtecoach voorlopig eenmalige houden
	-144.000	Hogere algemene uitkering meicirculaire 2023-2026
	10.000	Versterking dienstverlening systeemleren 2023-2026 via AU
	134.000	Versterking dienstverlening gemeenten 2023-2026 via AU
	46.256	Ambtsjubilea
Totaal	**1.040.154**	

Bijlagen

Gemeente Raalte

Bijlage A. Kerngegevens

Kerngegevens

Bedragen in €

		Raming per 1 januari 2023	Werkelijk per 31 december 2021
A. Sociale structuur			
Aantal inwoners totaal		38.250	38.138
Uitkeringsgerechtigden bijstand:			
	PW	380	367
	IOAW	15	17
	IOAZ	2	1
	BBZ	0	6
B. Fysieke structuur			
Ha. oppervlakte gemeente		17.229	17.229
Aantal woningen totaal		16.231	16.170
Aantal woningen gericht op:			
	Raalte-dorp	8.759	8.726
	Heino	3.018	3.007
	Heeten	1.574	1.568
	Luttenberg	903	900
	Mariënheem	601	599
	Broekland	477	475
	Nieuw Heeten	471	469
	Laag Zuthem	252	251
	Lierderholthuis	176	175
Ha. openbaar groen (exclusief sportvelden)		183,3	177,1
C. Personele gegevens			
Aantal personeelsleden		279	279
Aantal fte's		227,82	222,28
D. Financiële structuur			***Per inwoner 2023:***
Begrotingsomzet (overzicht hoofdstuk 4.1)		124.437.417	3.253
Opbrengst belastingen		9.436.000	247
Algemene uitkering (inclusief sociaal domein)		68.749.979	1.797
Boekwaarde vanuit Staat van investeringen		143.416.737	3.749
Vaste schuld Staat van geldleningen		75.729.770	1.980
waarvan voor woningbouw		729.770	19
Eigen financieringsmiddelen Staat van reserves en voorzieningen:			
	Reserves	69.526.153	1.818
	Voorzieningen	11.311.313	296

Bijlage B. Recapitulatie van baten en lasten 2023

Bijlage B1 Indeling op programma gesorteerd

Bedragen in €

WBS-nr.	Omschrijving WBS-element	Lasten	Baten	Saldo
Programma 1	**Ruimtelijke ontwikkeling, woon-& werkomgeving**			
Taakveld 0.3	**Beheer ov gebouw en gronden (voormNNIEG)**			
M6.002.4.71	Compl de Zegge VI Raalte fase 2 (NNIEGG)	956	-800	156
M6.002.4.78	Complex de Veldegge (NNIEGG fase 2)	0	-6.280	-6.280
M6.002.4.79	NNIEGG Broeck	1.403	0	1.403
M6.002.4.99	Complex overige terreinen Raalte	22.150	0	22.150
	Totaal taakveld 0.3	24.509	-7.080	17.429
Taakveld 0.10	**Reservemutaties**			
M6.210.6.03	Ontwikkelingsinitiatieven (excl. uren)	0	-30.419	-30.419
M6.810.1.01	Bestemmingsplannen	0	-62.833	-62.833
M6.810.2.01	Beleidsadvisering	100.000	-288.510	-188.510
M6.822.3.01	Woonwagenaangelegenheden	0	-30.000	-30.000
M6.822.4.01	Vastgoed	0	-42.606	-42.606
M6.823.2.01	Lasten omgevingsvergunningen	0	-150.000	-150.000
M6.830.1.50	Salland II, fase 3	119.492	0	119.492
M6.830.1.65	Complex Timmermanshuis Nw Heeten	1.338	0	1.338
M6.830.1.66	Complex Molenwijk Heino	221.098	0	221.098
M6.830.1.67	Complex Luttenbergerweg Luttenberg	56.492	0	56.492
M6.830.1.68	Complex Marissink Nw Heeten	40.687	0	40.687
M6.830.1.78	Complex de Veldegge Heeten	43.569	0	43.569
M6.830.1.79	Complex 't Broeck Broekland	300.466	0	300.466
M6.830.1.85	Complex uitbreiding Laag Zuthem fase 2	316.780	0	316.780
M6.830.1.87	Compl uitbreiding Lierderholthuis fase 2	114.573	0	114.573
M6.830.1.90	Complex bedrijventerrein Heino	53.286	0	53.286
M6.830.3.00	Bouwgrondexploitatie algemeen	0	-42.420	-42.420
	Totaal taakveld 0.10	1.367.781	-646.788	720.993
Taakveld 2.1	**Verkeer en vervoer**			
M6.210.6.03	Ontwikkelingsinitiatieven (excl. uren)	206.577	0	206.577
M6.210.9.05	Ontwikkelingsinitiatieven	16.671	0	16.671
	Totaal taakveld 2.1	223.248	0	223.248
Taakveld 3.2	**Fysieke bedrijfsinfrastructuur**			
M6.830.1.77	Complex de Zegge VII	675.455	-675.455	0
	Totaal taakveld 3.2	675.455	-675.455	0

WBS-nr.		Omschrijving WBS-element	Lasten	Baten	Saldo
Taakveld	**7.4**	**Milieubeheer**			
M6.723.9.01		Ambt ondersteuning milieubeheer	516.329	0	516.329
M6.823.2.03		Omgevingsdienst Ijsselland	1.127.630	-12.142	1.115.488
		Totaal taakveld 7.4	1.643.959	-12.142	1.631.817
Taakveld	**8.1**	**Ruimtelijke ordening**			
M6.810.1.01		Bestemmingsplannen	627.991	-23.100	604.891
M6.810.2.01		Beleidsadvisering	858.007	-14.062	843.945
M6.810.9.01		Ambt.ondersteuning Ruimtelijke ordening	1.066.220	0	1.066.220
		Totaal taakveld 8.1	2.552.218	-37.162	2.515.056
Taakveld	**8.2**	**Grondexploitatie**			
M6.830.1.17		Complex Franciscushof	4.424.085	-4.424.085	0
M6.830.1.46		Complex Sallandse Poort Oost	64.967	-64.968	-1
M6.830.1.50		Salland II, fase 3	68.859	-188.351	-119.492
M6.830.1.65		Complex Timmermanshuis Nw Heeten	58.878	-60.216	-1.338
M6.830.1.66		Complex Molenwijk Heino	1.698.005	-1.919.103	-221.098
M6.830.1.67		Complex Luttenbergerweg Luttenberg	117.156	-173.648	-56.492
M6.830.1.68		Complex Marissink Nw Heeten	196.963	-237.650	-40.687
M6.830.1.78		Complex de Veldegge Heeten	232.123	-275.692	-43.569
M6.830.1.79		Complex 't Broeck Broekland	132.352	-432.818	-300.466
M6.830.1.84		Complex uitbr Laag Zuthem fase 1	103.013	-103.013	0
M6.830.1.85		Complex uitbreiding Laag Zuthem fase 2	28.172	-344.952	-316.780
M6.830.1.87		Compl uitbreiding Lierderholthuis fase 2	145.492	-260.065	-114.573
M6.830.1.90		Complex bedrijventerrein Heino	355.738	-409.024	-53.286
M6.830.2.01		Pand de Brink 2 (voorheen kinderopvang)	900	-900	0
M6.830.2.96		Plan vm Gouden Emmer	1.300	-1.300	0
M6.830.3.00		Bouwgrondexploitatie algemeen	1.250.062	-1.207.642	42.420
		Totaal taakveld 8.2	8.878.065	-10.103.427	-1.225.362
Taakveld	**8.3**	**Wonen en bouwen**			
M6.820.1.01		Sociale woningbouw	116.581	-1.104	115.477
M6.821.1.02		Carillon	10.119	0	10.119
M6.821.9.01		Ambt.onderst. Stads- en dorpsvernieuwing	10.336	0	10.336
M6.822.3.01		Woonwagenaangelegenheden	48.699	-35.813	12.886
M6.822.4.01		Vastgoed	140.746	-1.818	138.928
M6.822.9.01		Ambt.onderst. Overige Volkshuisvesting	300.024	0	300.024
M6.823.1.01		Baten omgevingsvergunningen	160.000	-935.000	-775.000
M6.823.2.01		Lasten omgevingsvergunningen	230.041	0	230.041
M6.823.9.01		Ambt. Onderst. Bouwvergunningen	1.211.757	0	1.211.757
M6.825.9.01		Ambt. Onderst. BAG	98.288	0	98.288
		Totaal taakveld 8.3	2.326.591	-973.735	1.352.856
		Totaal programma 1	**17.691.826**	**-12.455.789**	**5.236.037**

WBS-nr.		Omschrijving WBS-element	Lasten	Baten	Saldo
Programma 2		**Integraal beheer openbare ruimte**			
Taakveld	**0.2**	**Burgerzaken**			
M6.210.5.03		Straatnaamgeving / huisnummering	513	0	513
		Totaal taakveld 0.2	513	0	513
Taakveld	**0.3**	**Beheer overige gebouwen en gronden**			
M6.002.4.01		Groot onderhoud gemeentelijke gebouwen	3.641	0	3.641
M6.002.4.02		Div. objecten	28.333	-16.997	11.336
M6.002.4.03		Zwolsestr 18 en vm monument (Kerkslag)	1.649	0	1.649
M6.002.5.10		Onderhoud gemeentehuis	213.994	0	213.994
M6.002.5.11		Onderhoud gemeentewerf	19.969	0	19.969
M6.002.5.14		Onderhoud Parkeerkelder 't Schip	131.915	0	131.915
M6.002.5.15		Onderhoud Kerktoren Heino	17.794	0	17.794
M6.002.5.17		Onderhoud Gebouw Hertenkamp Raalte	298	0	298
M6.002.5.18		Onderhoud KDV Broekland	4.140	0	4.140
M6.002.5.19		Onderhoud Baarhuisje alg begr pl Heino	1.473	0	1.473
M6.002.5.40		Onderhoud Brandweerkazerne Raalte	82.417	0	82.417
M6.002.5.41		Onderhoud Brandweerkazerne Heino	13.995	0	13.995
M6.002.5.42		Onderhoud Brandweerkazerne Heeten	5.050	0	5.050
M6.002.5.43		Onderhoud Brandweerkazerne Luttenberg	32.281	0	32.281
		Totaal taakveld 0.3	556.949	-16.997	539.952
Taakveld	**0.10**	**Reservemutaties**			
M6.002.4.01		Groot onderhoud gemeentelijke gebouwen	492.493	0	492.493
M6.002.5.10		Onderhoud gemeentehuis	0	-213.994	-213.994
M6.002.5.11		Onderhoud gemeentewerf	0	-19.969	-19.969
M6.002.5.14		Onderhoud Parkeerkelder 't Schip	0	-131.915	-131.915
M6.002.5.15		Onderhoud Kerktoren Heino	0	-17.794	-17.794
M6.002.5.17		Onderhoud Gebouw Hertenkamp Raalte	0	-298	-298
M6.002.5.18		Onderhoud KDV Broekland	0	-4.140	-4.140
M6.002.5.19		Onderhoud Baarhuisje alg begr pl Heino	0	-1.473	-1.473
M6.002.5.40		Onderhoud Brandweerkazerne Raalte	0	-82.417	-82.417
M6.002.5.41		Onderhoud Brandweerkazerne Heino	0	-13.995	-13.995
M6.002.5.42		Onderhoud Brandweerkazerne Heeten	0	-5.050	-5.050
M6.002.5.43		Onderhoud Brandweerkazerne Luttenberg	0	-32.281	-32.281
M6.210.1.05		Wegen bermen en pleinen	0	-165.706	-165.706
M6.210.6.01		Verkeer en vervoer / Verkeersveiligheid	0	-325.000	-325.000
M6.214.1.02		Lasten parkeerkelder	28.125	-66.865	-38.740
M6.530.2.83		Nieuw Tijenraan	-89	-20.234	-20.323

WBS-nr.	Omschrijving WBS-element	Lasten	Baten	Saldo
M6.530.8.00	Groot onderhoud sport	382.651	-16.440	366.211
M6.531.1.01	Sportterreinen	0	-28.042	-28.042
M6.531.1.02	Renovatie sportterreinen	15.460	0	15.460
M6.560.1.01	Openbaar groen	0	-9.136	-9.136
M6.560.1.04	Plaagdierenbestrijding	0	-10.000	-10.000
M6.560.1.06	WSW	0	-14.185	-14.185
M6.724.1.01	Begraafplaatsen	0	-27.167	-27.167
	Totaal taakveld 0.10	918.640	-1.206.101	-287.461
Taakveld 2.1	**Verkeer en vervoer (wegbeheer)**			
M6.210.1.04	Civieltechnische kunstwerken	241.253	0	241.253
M6.210.1.05	Wegen bermen en pleinen	2.439.965	-106.863	2.333.102
M6.210.2.01	Openbare Verlichting	429.503	-1.051	428.452
M6.210.3.01	Gladheidsbestrijding	98.283	0	98.283
M6.210.4.01	Gemeentelijke afvalverwerking	123.142	0	123.142
M6.210.5.02	Straatmeubilair	64.695	0	64.695
M6.210.6.01	Verkeer en vervoer / Verkeersveiligheid	596.070	-75.595	520.475
M6.210.9.01	A.ondst. Wegen Straten,Pleinen verkeersm	1.511.252	0	1.511.252
	Totaal taakveld 2.1	5.504.163	-183.509	5.320.654
Taakveld 2.2	**Parkeren**			
M6.214.1.02	Lasten parkeerkelder	91.521	-4.120	87.401
M6.214.9.01	Ambt.ondersteuning Parkeren	52.905	0	52.905
	Totaal taakveld 2.2	144.426	-4.120	140.306
Taakveld 3.3	**Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen**			
M6.310.2.01	Marktzaken Raalte woensdag	22.338	0	22.338
M6.310.2.02	Marktzaken Heeten	600	0	600
M6.310.2.03	Marktzaken Heino	900	0	900
M6.310.2.04	Marktzaken Raalte zaterdag	900	0	900
M6.310.9.02	Ambt. Ondersteuning Markten	75.177	0	75.177
M6.311.1.01	Baten marktgelden Raalte woensdag	0	-69.460	-69.460
M6.311.1.02	Baten marktgelden Heeten	0	-600	-600
M6.311.1.03	Baten marktgelden Heino	0	-900	-900
M6.311.1.04	Baten marktgelden Raalte zaterdag	0	-900	-900
	Totaal taakveld 3.3	99.915	-71.860	28.055
Taakveld 5.2	**Sportaccommodaties (beheer)**			
M6.530.1.02	Zwembad de Tippe	7.340	0	7.340
M6.530.2.61	Gymzaal het Raan	6.682	0	6.682
M6.530.2.63	Gymzaal Olykampen	399	0	399
M6.530.2.67	Gymzaal de Berkte	18.815	0	18.815
M6.530.2.69	Spelzaal Brede School Raalte Kwintijn	3.500	0	3.500

WBS-nr.		Omschrijving WBS-element	Lasten	Baten	Saldo
M6.530.2.80		Sporthal Tijenraan	2.612	0	2.612
M6.530.2.81		Sporthal Hoogerheyne	7.956	0	7.956
M6.530.2.83		Nieuw Tijenraan	953.816	-20.455	933.361
M6.530.8.00		Groot onderhoud sport	16.440	0	16.440
M6.531.1.01		Sportterreinen	493.752	-1.048	492.704
M6.531.1.02		Renovatie sportterreinen	156.672	0	156.672
M6.531.9.01		Ambt.onderst. Gr. Sportvelden+Terreinen	311.763	0	311.763
		Totaal taakveld 5.2	1.979.747	-21.503	1.958.244
Taakveld	**5.7**	**Openbaar groen en (openlucht) recreatie**			
M6.560.1.01		Openbaar groen	369.811	-2.652	367.159
M6.560.1.04		Plaagdierenbestrijding	98.644	0	98.644
M6.560.1.05		Openbaar groen bomen	393.443	0	393.443
M6.560.1.06		WSW	873.443	0	873.443
M6.560.2.02		Volkstuinen	2.616	-4.850	-2.234
M6.560.2.03		Landschapsbeleid	1.738	0	1.738
M6.560.3.01		Speelterreinen en speelplaatsen	127.205	0	127.205
M6.560.9.01		Ambt.onderst. Openb.gr. Openluchtrecr.	1.186.812	0	1.186.812
		Totaal taakveld 5.7	3.053.712	-7.502	3.046.210
Taakveld	**7.2**	**Riolering**			
M6.722.1.01		Riolering algemeen	2.708.604	-649.695	2.058.909
M6.722.1.02		Drukriolering	325.926	0	325.926
M6.722.1.03		Vrijvervalriolering	194.763	0	194.763
M6.722.1.04		Grondwater en infiltratievoorzieningen	100.993	0	100.993
M6.722.9.01		Ambt.ondersteuning Riolering	905.597	0	905.597
M6.726.1.01		Baten Rioolheffing	0	-3.850.530	-3.850.530
M6.940.1.07		Invorderingen rioolrechten	21.681	0	21.681
		Totaal taakveld 7.2	4.257.563	-4.500.225	-242.662
Taakveld	**7.4**	**Milieubeheer**			
M6.723.1.06		Klimaatadaptie	55.000	0	55.000
		Totaal taakveld 7.4	55.000	0	55.000
Taakveld	**7.5**	**Begraafplaatsen en crematoria (beheer)**			
M6.724.1.01		Begraafplaatsen	135.031	0	135.031
M6.724.9.01		Ambt.ondersteuning Lijkbezorging	335.449	0	335.449
M6.732.1.01		Baten begraafplaatsen	0	-193.070	-193.070
		Totaal taakveld 7.5	470.480	-193.070	277.410
		Totaal programma 2	**17.041.108**	**-6.204.887**	**10.836.221**

WBS-nr.		Omschrijving WBS-element	Lasten	Baten	Saldo
Programma 3		**Onderwijs, werk en inkomen**			
Taakveld	**0.8**	**Overige baten en lasten**			
M6.922.1.04		Stelposten participatie	1.000.000	0	1.000.000
		Totaal taakveld 0.8	1.000.000	0	1.000.000
Taakveld	**0.10**	**Reservemutaties**			
M6.610.1.01		PW - inkomensdeel	0	-224.097	-224.097
M6.662.1.03		Mw vz Forfaitair vervoer Natura Imm.WMO	17.015	0	17.015
M6.922.1.04		Stelposten participatie	0	-241.650	-1.241.650
		Totaal taakveld 0.10	17.015	-465.747	-1.448.732
Taakveld	**4.1**	**Openbaar onderwijs**			
M6.420.1.01		Openbaar basisonderwijs (miv 2017)	2.450	0	2.450
		Totaal taakveld 4.1	2.450	0	2.450
Taakveld	**4.3**	**Onderwijsbeleid en leerlingzaken**			
M6.480.1.01		Leerlingenvervoer	545.900	-5.650	540.250
M6.480.2.01		Uitvoering leerplicht	9.426	-63.860	-54.434
M6.480.2.04		Onderwijsachterstandenbeleid	326.262	-326.262	0
M6.480.2.05		Onderwijsbegeleiding	140.040	0	140.040
M6.480.2.06		Volwasseneducatie	85.702	-85.702	0
M6.480.2.07		Logopedie	58.490	0	58.490
M6.480.2.08		Specifieke uitkering onderwijsmiddelen	203.174	-203.174	0
M6.480.9.01		Ambt.onderst. Gem. Baten/Lasten Onderw.	268.810	0	268.810
M6.650.2.01		Peuterwerk	352.800	0	352.800
		Totaal taakveld 4.3	1.990.604	-684.648	1.305.956
Taakveld	**6.1**	**Samenkracht en burgerparticipatie**			
M6.623.1.05		Nieuwe Wet Inburgering	457.507	-363.678	93.829
M6.650.1.01		Kinderopvang	186.554	-6.995	179.559
M6.650.9.01		Ambt.ondersteuning Kinderopvang	104.799	0	104.799
		Totaal taakveld 6.1	748.860	-370.673	378.187
Taakveld	**6.3**	**Inkomensregelingen**			
M6.610.1.01		PW - inkomensdeel	6.198.342	-5.974.244	224.098
M6.610.1.02		Bijstandsbesluit zelfstandigen	11.330	0	11.330
M6.610.9.01		Ambt.ondersteuning Bijstandsverlening	652.443	0	652.443
M6.614.1.01		Kwijtscheldingsbeleid	191.265	0	191.265
M6.614.3.01		Bijzondere bijstand	450.000	-48.554	401.446
M6.614.3.02		Minimabeleid (subsidies)	344.697	0	344.697
M6.614.3.03		Minimabeleid (18+)	136.617	0	136.617
M6.614.3.04		Minimabeleid coll. zorgkosten	262.305	0	262.305
M6.614.9.01		Ambt.onderst. Gemeentelijk Minimabeleid	372.676	0	372.676
M6.623.1.04		Werkgelegenheid Werkbedrijf	22.405	0	22.405
		Totaal taakveld 6.3	8.642.080	-6.022.798	2.619.282

WBS-nr.		Omschrijving WBS-element	Lasten	Baten	Saldo
Taakveld	**6.4**	**Begeleide participatie**			
M6.611.1.01		Sociale werkvoorziening	4.370.818	0	4.370.818
M6.611.9.01		Ambt.ondersteuning Werkgelegenheid	107.361	0	107.361
M6.662.1.03		Mw vz Forfaitair vervoer Natura Imm.WMO	35.000	0	35.000
		Totaal taakveld 6.4	4.513.179	0	4.513.179
Taakveld	**6.5**	**Arbeidsparticipatie**			
M6.623.1.01		Reintegratie en participatie vz PW	361.742	0	361.742
M6.623.9.01		Ambt.onderst. Ov. Soc. Zekerheidsreg.	713.797	0	713.797
		Totaal taakveld 6.5	1.075.539	0	1.075.539
		Totaal programma 3	**17.989.727**	**-7.543.866**	**9.445.861**

Programma 4 Maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp

Taakveld	**0.10**	**Reservemutaties**			
M6.614.2.01		Schulddienstverlening	76.172	0	76.172
M6.663.1.02		Ouderenbeleid	0	-30.000	-30.000
M6.670.1.01		Zorg- en hulpverlening	0	-312.456	-312.456
M6.670.2.01		Sociaal Cultureel Werk	0	-67.316	-67.316
M6.670.4.01		Alg voorziening WMO en jeugd CVV	95.814	0	95.814
M6.671.1.53		Eerstel.loket WMO en Jeugd (onderst MEE)	0	-63.973	-63.973
M6.671.1.56		Eerstelijnsloket WMO en Jeugd (toegang)	0	-200.000	-200.000
M6.922.1.05		Stelpost WMO	524.168	0	524.168
		Totaal taakveld 0.10	696.154	-673.745	22.409
Taakveld	**6.1**	**Samenkracht en burgerparticipatie**			
M6.663.1.02		Ouderenbeleid	30.000	0	30.000
M6.670.1.01		Zorg- en hulpverlening	1.007.691	0	1.007.691
M6.670.1.02		WMO Raad	34.281	0	34.281
M6.670.1.03		Vrijwilligersbeleid	164.225	0	164.225
M6.670.1.05		Zelfstandig Thuis Wonen	131.641	0	131.641
M6.670.1.51		Algemene voorz. WMO en Jeugd (WMO mantel	507.625	0	507.625
M6.670.1.59		Algemene voorz. WMO en Jeugd (jeugdbudg)	105.842	0	105.842
M6.670.2.01		Sociaal Cultureel Werk	627.265	0	627.265
M6.670.4.01		Alg voorziening WMO en jeugd CVV	582.145	0	582.145
M6.670.9.01		Ambt.onderst. Alg. Voorz. Wmo en Jeugd	497.721	0	497.721
		Totaal taakveld 6.1	3.688.436	0	3.688.436
Taakveld	**6.2**	**Wijkteams**			
M6.671.1.01		Eerstelijnsloket WMO en Jeugd	52.092	0	52.092
M6.671.1.52		Eerstelijnsloket WMO en Jeugd(wijkverpl)	29.535	0	29.535
M6.671.1.53		Eerstel.loket WMO en Jeugd (onderst MEE)	325.916	0	325.916
M6.671.1.55		Eerstel.loket WMO en Jeugd (bijdr.kernt)	5.358	0	5.358

WBS-nr.		Omschrijving WBS-element	Lasten	Baten	Saldo
M6.671.1.56		Eerstelijnsloket WMO en Jeugd (toegang)	828.922	0	828.922
M6.671.1.59		Eerstelijnsloket WMO en Jeug div.kst.	25.750	0	25.750
M6.671.9.01		Ambt.onderst. Jeugdgezondheid (maatw.)	504.907	0	504.907
		Totaal taakveld 6.2	1.772.480	0	1.772.480
Taakveld	**6.6**	**Maatwerkvoorziening (WMO)**			
M6.661.1.02		Individuele voorzieningen gehandicapten	1.208.634	-68.615	1.140.019
M6.661.9.01		Ambt. Ondersteuning Ind. Voorz. Gehandic	386.642	0	386.642
		Totaal taakveld 6.6	1.595.276	-68.615	1.526.661
Taakveld	**6.71**	**Maatwerkdienstverlening 18+**			
M6.614.2.01		Schulddienstverlening	257.500	0	257.500
M6.662.1.01		Huishoudelijke hulp	3.294.217	0	3.294.217
M6.662.1.50		Begeleiding individueel	2.388.055	0	2.388.055
M6.662.1.51		Begeleiding groep	1.815.478	0	1.815.478
M6.662.9.01		Ambt.Onderst.Maatwerkv. immaterieel WMO	443.863	0	443.863
M6.667.1.51		Eigen bijdragen WMO	0	-275.000	-275.000
M6.667.1.52		Servicevervoer Raalte	0	-30.900	-30.900
M6.667.9.01		Ambt.Onderst.Maatwerkvoorziening opv WMO	38.950	0	38.950
M6.672.9.01		Ambt. Ondersteuning PGB WMO	73.876	0	73.876
		Totaal taakveld 6.71	8.311.939	-305.900	8.006.039
Taakveld	**6.72**	**Maatwerkdienstverlening 18-**			
M6.672.1.56		PGB Jeugd	185.400	0	185.400
M6.682.1.50		Individ. voorz Natura Jeugd (GZ 1e lijn)	77.250	0	77.250
M6.682.1.51		Jeugdhulp TOP segment	8.069.505	0	8.069.505
M6.682.9.01		Ambt. Onderst.Indiv.voorz. Natura Jeugd	666.903	0	666.903
		Totaal taakveld 6.72	8.999.058	0	8.999.058
Taakveld	**6.81**	**Geescaleerde zorg 18+**			
M6.681.1.50		WMO Beschermd wonen	43.423	-43.423	0
		Totaal taakveld 6.81	43.423	-43.423	0
Taakveld	**6.82**	**Geescaleerde zorg 18-**			
M6.682.1.56		Jeugdhulp specialistisch lokaal	298.700	0	298.700
M6.683.1.52		Veiligheid, jeugdrecl. en opvang Jeugd	173.517	0	173.517
M6.683.1.55		Jeugdbescherming	658.470	0	658.470
M6.683.9.01		Ambt. Onderst.veiligheid,jeugdreclass.	105.789	0	105.789
		Totaal taakveld 6.82	1.236.476	0	1.236.476
Taakveld	**7.1**	**Volksgezondheid**			
M6.714.1.01		Volksgezondheid	1.506.580	0	1.506.580
M6.714.9.01		Ambt.onderst. Openbare gezondheidzorg	71.205	0	71.205
M6.715.1.01		Centrum voor Jeugd en gezin (Jeugdgez.h)	71.271	0	71.271
M6.715.9.01		Ambt.onderst. Jeugdgezondheid	3.494	0	3.494

WBS-nr.	Omschrijving WBS-element	Lasten	Baten	Saldo
	Totaal taakveld 7.1	1.652.550	0	1.652.550
	Totaal programma 4	**27.995.792**	**-1.091.683**	**26.904.109**
Programma 5	**Duurzaamheid, klimaatadaptatie en energietransitie**			
Taakveld 0.10	**Reservemutaties**			
M6.723.1.03	Lokaal klimaatbeleid	0	-100.000	-100.000
	Totaal taakveld 0.10	0	-100.000	-100.000
Taakveld 7.3	**Afval**			
M6.721.1.01	Huisvuilinzameling	2.824.921	-487.005	2.337.916
M6.721.1.05	Project zwerfafval	15.000	0	15.000
M6.721.9.01	Ambt.onderst. Afvalverw. en -verwerking	188.535	0	188.535
M6.725.1.01	Baten Afvalstoffenheffing	0	-3.110.591	-3.110.591
M6.940.1.06	Invorderingen afvalstoffenheffing	27.945	0	27.945
	Totaal taakveld 7.3	3.056.401	-3.597.596	-541.195
Taakveld 7.4	**Milieubeheer**			
M6.723.1.03	Lokaal klimaatbeleid	452.705	-231.097	221.608
	Totaal taakveld 7.4	452.705	-231.097	221.608
	Totaal programma 5	**3.509.106**	**-3.928.693**	**-419.587**
Programma 6	**Economie**			
Taakveld 0.10	**Reservemutaties**			
M6.310.1.01	Economische zaken	0	-312.723	-312.723
M6.310.3.01	Openlucht-recreatie	0	-42.759	-42.759
	Totaal taakveld 0.10	0	-355.482	-355.482
Taakveld 3.1	**Economische ontwikkeling**			
M6.310.1.01	Economische zaken	870.928	-115.000	755.928
M6.310.9.01	Ambt. Ondersteuning Econ ontwikkeling	369.746	0	369.746
	Totaal taakveld 3.1	1.240.674	-115.000	1.125.674
Taakveld 5.7	**Openb grn en (openlucht) recreatie**			
M6.310.3.01	Openlucht-recreatie	261.664	0	261.664
M6.310.3.02	Wandel- en fietsroutenetwerk (RGS)	64.290	-28.069	36.221
	Totaal taakveld 5.7	325.954	-28.069	297.885
	Totaal programma 6	**1.566.628**	**-498.551**	**1.068.077**
Programma 7	**Sport, cultuur & maatschappelijk vastgoed**			
Taakveld 0.3	**Overige gebouwen**			
M6.002.5.50	Onderhoud Hoftheater Raalte	39.725	0	39.725
M6.002.5.51	Onderhoud boerderij Erve Strunk	4.473	0	4.473

WBS-nr.		Omschrijving WBS-element	Lasten	Baten	Saldo
M6.002.5.52		Onderhoud Jongerencentrum Traxx	33.241	0	33.241
		Totaal taakveld 0.3	77.439	0	77.439
Taakveld	**0.10**	**Reservemutaties**			
M6.002.5.30		Onderhoud Nieuw Tijenraan	0	-168.502	-168.502
M6.002.5.31		Onderhoud Zwembad de Tippe	0	-37.715	-37.715
M6.002.5.32		Onderhoud Gymzaal het Raan	0	-2.386	-2.386
M6.002.5.33		Onderhoud Sportzaal de Berkte	0	-41.438	-41.438
M6.002.5.50		Onderhoud Hoftheater Raalte	0	-39.725	-39.725
M6.002.5.51		Onderhoud boerderij Erve Strunk	0	-4.473	-4.473
M6.002.5.52		Onderhoud Jongerencentrum Traxx	0	-33.241	-33.241
M6.421.1.01		Basisonderw. Onderw.huisv.(openb+byz)	48.939	0	48.939
M6.431.1.01		Spec.(voortgez)onderw.huisvest(OB+Byz)	0	-14.668	-14.668
M6.441.1.01		Voortg. onderw+huisvesting (OB+Byz)	0	-87.595	-87.595
M6.530.3.01		Geprivatiseerde sportaccommodaties	0	-44.500	-44.500
M6.530.4.02		Deskundigheidsbevordering	0	-2.000	-2.000
M6.530.4.10		Stimuleringssubsidie	0	-129.693	-129.693
M6.540.1.01		Kultuur (subsidies)	0	-2.317	-2.317
M6.540.1.03		Geprivatiseerde sociale culturele accomm	0	-20.000	-20.000
M6.540.2.01		Hoftheater Raalte	0	-17.290	-17.290
M6.670.8.99		Onderhoud welzijnsgebouwen	86.583	0	86.583
		Totaal taakveld 0.10	135.522	-645.543	-510.021
Taakveld	**4.2**	**Onderwijshuisvesting**			
M6.421.1.01		Basisonderw. Onderw.huisv.(openb+byz)	1.592.865	-6.901	1.585.964
M6.421.9.01		Ambt.onderst. Huisvesting (openb+byz)	47.050	0	47.050
M6.431.1.01		Spec.(voortgez)onderw.huisvest(OB+Byz)	202.116	0	202.116
M6.431.9.01		Ambt.onderst. bijz. spec.onderw.(OB+Byz)	690	0	690
M6.441.1.01		Voortg. onderw+huisvesting (OB+Byz)	1.092.576	0	1.092.576
M6.441.9.01		A.O. Voortg. Onderw+huisvesting (OB+Byz)	690	0	690
		Totaal taakveld 4.2	2.935.987	-6.901	2.929.086
Taakveld	**4.3**	**onderwijsbeld leerlingzk (schlsprtdgn)**			
M6.480.2.02		Vervoer schoolsporten	97.756	0	97.756
M6.530.4.30		Schoolsportdagen	8.004	0	8.004
		Totaal taakveld 4.3	105.760	0	105.760
Taakveld	**5.1**	**Sportbeleid en activering**			
M6.530.3.02		Sportbedrijf BV	1.815.500	-774.258	1.041.242
M6.530.4.01		Waarderingssubsidies	40.008	0	40.008
M6.530.4.02		Deskundigheidsbevordering	11.262	0	11.262
M6.530.4.10		Stimuleringssubsidie	216.082	0	216.082
M6.530.9.01		Ambt ondersteuning sportbeleid	26.559	0	26.559

WBS-nr.		Omschrijving WBS-element	Lasten	Baten	Saldo
		Totaal taakveld 5.1	2.109.411	-774.258	1.335.153
Taakveld	**5.2**	**Sportaccommodaties (beleid)**			
M6.002.5.30		Onderhoud Nieuw Tijenraan	168.502	0	168.502
M6.002.5.31		Onderhoud Zwembad de Tippe	37.715	0	37.715
M6.002.5.32		Onderhoud Gymzaal het Raan	2.386	0	2.386
M6.002.5.33		Onderhoud Sportzaal de Berkte	41.438	0	41.438
M6.530.3.01		Geprivatiseerde sportaccommodaties	113.965	0	113.965
		Totaal taakveld 5.2	364.006	0	364.006
Taakveld	**5.3**	**Cultuurpresentatie, -prod en -partic**			
M6.540.1.01		Kultuur (subsidies)	220.190	-2.497	217.693
M6.540.1.02		Cultuurnota	158.574	-10.437	148.137
M6.540.1.03		Geprivatiseerde sociale culturele accomm	66.209	0	66.209
M6.540.2.01		Hoftheater Raalte	448.453	-56.793	391.660
M6.540.3.01		Kunstvoorziening	11.465	0	11.465
M6.540.9.01		Ambt.ondersteuning Kunst en Cultuur	97.925	0	97.925
		Totaal taakveld 5.3	1.002.816	-69.727	933.089
Taakveld	**5.4**	**Musea**			
M6.541.2.01		Archeologie	6.139	0	6.139
		Totaal taakveld 5.4	6.139	0	6.139
Taakveld	**5.6**	**Media**			
M6.510.1.01		Openbaar Bibliotheekwerk	905.373	0	905.373
M6.540.1.04		Kultuur - RTV Raalte subsidie	22.887	0	22.887
		Totaal taakveld 5.6	928.260	0	928.260
Taakveld	**5.7**	**Openbaar groen en (openlucht) recreatie**			
M6.580.1.01		Volksfeesten	15.379	-3.202	12.177
		Totaal taakveld 5.7	15.379	-3.202	12.177
Taakveld	**6.1**	**Samenkracht en burgerparticipatie**			
M6.670.8.06		Huisvest. Jongerencentrum Schapenstraat	634	0	634
		Totaal taakveld 6.1	634	0	634
		Totaal programma 7	**7.681.353**	**-1.499.631**	**6.181.722**

Programma 8		Openbare orde en veiligheid			
Taakveld	**1.1**	**Crisisbeheersing en brandweer**			
M6.120.2.06		Brandweerkazernes gemeente Raalte	95.525	-227.897	-132.372
M6.120.3.01		Regionale samenwerking	2.555.540	0	2.555.540
M6.120.4.01		Rampenbestrijding	20.002	-7.210	12.792
M6.120.9.01		Ambt.onderst.Brandw. + Rampenbestrijding	35.788	0	35.788
		Totaal taakveld 1.1	2.706.855	-235.107	2.471.748
Taakveld	**1.2**	**Openbare orde en veiligheid**			

WBS-nr.	Omschrijving WBS-element	Lasten	Baten	Saldo
M6.140.1.01	Handhaving openbare ruimte	144.803	0	144.803
M6.140.1.02	Baten Handhaving openbare ruimte	0	-36.750	-36.750
M6.140.2.01	Haltproject	11.153	0	11.153
M6.140.2.02	Integrale veiligheid	134.193	0	134.193
M6.140.4.01	Dierenbescherming	47.000	0	47.000
M6.140.9.01	Ambt.onderst. Openbare orde +Veiligheid	620.084	0	620.084
	Totaal taakveld 1.2	957.233	-36.750	920.483
	Totaal programma 8	**3.664.088**	**-271.857**	**3.392.231**
Programma 9	**Bestuur en dienstverlening**			
Taakveld 0.1	**Bestuur**			
M6.001.2.01	College van B. en W.	757.512	0	757.512
M6.002.2.02	Planning & Control cyclus	177.631	0	177.631
M6.002.5.02	Rechtsbescherming	139.163	0	139.163
M6.002.9.01	Ambt.ondersteuning Bestuur	405.054	0	405.054
M6.005.1.01	Intergemeentelijke samenwerking	190.873	0	190.873
M6.005.2.01	VNG	173.409	-231.528	-58.119
M6.005.9.01	Ambt.ondersteuning Bestuurlijke samenw.	2.863	0	2.863
M6.006.1.01	Raad	495.996	0	495.996
M6.006.1.02	Rekenkamerfunctie	30.987	0	30.987
M6.006.1.03	Griffie	268.738	0	268.738
	Totaal taakveld 0.1	2.642.226	-231.528	2.410.698
Taakveld 0.2	**Burgerzaken**			
M6.003.1.09	Verkiezingen	97.139	0	97.139
M6.003.9.01	Ambt.ondersteuning Burgerzaken	592.017	0	592.017
M6.004.1.01	Rijbewijzen	54.396	-149.425	-95.029
M6.004.1.02	Reisdocumenten	42.361	-83.800	-41.439
M6.004.1.03	Bevolkingsadm. / Burgerlijke stand	59.093	-73.551	-14.458
	Totaal taakveld 0.2	845.006	-306.776	538.230
Taakveld 7.5	**Begraafplaatsen en crematie**			
M6.724.1.02	Lijkschouw GGD	13.578	0	13.578
	Totaal taakveld 7.5	13.578	0	13.578
	Totaal programma 9	**3.500.810**	**-538.304**	**2.962.506**
Overzicht	**Algemene dekkingsmiddelen, resultaten en onvoorzien**			
Taakveld 0.4	**Overhead**			
M6.002.1.01	Gemeentesecretaris	148.166	0	148.166
M6.002.1.03	Representatie	32.263	0	32.263
M6.002.3.02	Voorlichting	77.129	0	77.129

WBS-nr.		Omschrijving WBS-element	Lasten	Baten	Saldo
M6.951.1.00		Directie	273.831	0	273.831
M6.951.1.01		Bestuurssecretaris	101.400	0	101.400
M6.951.2.00		Domeinmanager Ruimte	135.022	0	135.022
M6.951.2.01		Domein Ruimte	-632.373	-23.488	-655.861
M6.951.3.00		Domeinmanager Samenleving	123.680	0	123.680
M6.951.3.01		Domein Samenleving	-311.674	-53.945	-365.619
M6.951.4.00		Domeinmanager beheer	123.680	0	123.680
M6.951.4.01		Domein beheer	-717.214	0	-717.214
M6.951.4.02		Domein beheer gebouw gemeentewerf	70.430	-36.608	33.822
M6.951.4.03		Domein beheer materieel	-145	0	-145
M6.951.5.00		Domeinmanager publiek	123.680	0	123.680
M6.951.5.01		Domein publiek cluster telefoon, post,	1.041.935	0	1.041.935
M6.951.5.02		Domein publiek cluster burgerzaken	4.718	0	4.718
M6.951.6.00		Domeinmanager Sociaal	123.680	0	123.680
M6.951.6.01		Domein Sociaal	57.483	-51.658	5.825
M6.951.7.00		Domeinmanager Bedrijfsvoering	123.680	0	123.680
M6.951.7.01		Domein Bedrijfsvoering	3.135.081	-42.300	3.092.781
M6.951.7.03		BV cluster manager PSA	46.479	0	46.479
M6.951.7.04		BV cluster PSA	637.952	-493.118	144.834
M6.951.7.05		BV Facilitair	880.538	-40.220	840.318
M6.951.7.06		DOWR Facilitair	998.404	0	998.404
M6.951.7.07		DOWR Financiele administratie	343.690	0	343.690
M6.951.7.08		DOWR ICT	4.119.935	0	4.119.935
M6.951.7.09		DOWR Belastingen	25.750	-25.750	0
M6.951.7.10		DOWR Bedrijfsvoeringsraad	73.149	-73.149	0
M6.951.7.11		Organisatiebudgetten (overhead)	852.643	0	852.643
		Totaal taakveld 0.4	12.012.992	-840.236	11.172.756
Taakveld	**0.5**	**Treasury**			
M6.913.1.01		Rente resultaat	233.545	0	233.545
M6.913.1.02		Treasury	0	-435.884	-435.884
M6.914.1.01		Baten bespaarde rente	0	-1.238.831	-1.238.831
		Totaal taakveld 0.5	233.545	-1.674.715	-1.441.170
Taakveld	**0.61**	**OZB woningen**			
M6.930.9.01		Ambt.ondersteuning Uitvoering Wet WOZ	3.334	0	3.334
M6.932.1.01		OZB opbrengst eigenaren	0	-5.516.503	-5.516.503
M6.940.1.01		Invorderingen woningen	191.522	0	191.522
		Totaal taakveld 0.61	194.856	-5.516.503	-5.321.647
Taakveld	**0.62**	**OZB niet woningen**			
M6.931.1.01		OZB opbrengst gebruikers	0	-1.331.549	-1.331.549

WBS-nr.		Omschrijving WBS-element	Lasten	Baten	Saldo
M6.932.1.02		OZB opbrengst eigenaren niet woningen	0	-1.988.469	-1.988.469
M6.940.1.02		Invorderingen OZB niet woningen	184.468	0	184.468
		Totaal taakveld 0.62	184.468	-3.320.018	-3.135.550
Taakveld	**0.64**	**Belastingen overig**			
M6.938.1.02		Baten reclamebelasting (taakv 64)	0	-141.750	-141.750
M6.939.1.01		Baten precariobelasting	0	-43.000	-43.000
M6.940.1.04		Invorderingen belastingen overig	36.134	0	36.134
		Totaal taakveld 0.64	36.134	-184.750	-148.616
Taakveld	**0.7**	**Alg. uitkering en ov. Uitk. Gemeentefnds**			
M6.921.1.01		Algemene uitkeringen	0	-64.604.692	-64.604.692
M6.923.1.01		Uitkering deelfonds sociaal domein	0	-4.145.287	-4.145.287
		Totaal taakveld 0.7	0	-68.749.979	-68.749.979
Taakveld	**0.8**	**Overige baten en lasten**			
M6.002.1.02		Gem secretaris org budget	138.869	0	138.869
M6.922.1.01		Algemene dekkingsmiddelen	2.242.847	0	2.242.847
M6.922.1.02		Onvoorzien	-160.000	0	-160.000
M6.951.7.02		BV Organisatiebudgetten	792.580	-30.900	761.680
M6.960.1.01		Resultaat kostenplaatsen	-250.000	0	-250.000
		Totaal taakveld 0.8	2.764.296	-30.900	2.733.396
Taakveld	**0.10**	**Reservemutaties**			
M6.002.1.02		Gem secretaris org budget	488.722	-56.365	432.357
M6.914.1.01		Baten bespaarde rente	288.951	0	288.951
M6.922.1.01		Algemene dekkingsmiddelen	0	-560.000	-560.000
M6.922.1.03		Incidentale baten lasten nav BBV	7.500.000	-7.500.000	0
M6.951.2.01		Domein Ruimte	0	-25.443	-25.443
M6.951.3.01		Domein Samenleving	0	-5.505	-5.505
M6.951.4.01		Domein beheer	0	-8.678	-8.678
M6.951.4.02		Domein beheer gebouw gemeentewerf	0	-27.705	-27.705
M6.951.5.01		Domein publiek cluster telefoon, post,	0	-81.924	-81.924
M6.951.5.02		Domein publiek cluster burgerzaken	0	-4.718	-4.718
M6.951.6.01		Domein Sociaal	0	-5.825	-5.825
M6.951.7.01		Domein Bedrijfsvoering	0	-123.562	-123.562
M6.951.7.02		BV Organisatiebudgetten	71.487	0	71.487
M6.951.7.05		BV Facilitair	0	-368.450	-368.450
M6.951.7.06		DOWR Facilitair	0	-16.748	-16.748
M6.951.7.08		DOWR ICT	0	-318.165	-318.165
M6.960.1.02		Resultaat exploitatie dienstjaar	0	-569.238	430.762
		Totaal taakveld 0.10	8.349.160	-9.672.326	-323.166
Taakveld	**2.1**	**Verkeer vervoer (kaplasten nutsvoorz)**			

WBS-nr.		Omschrijving WBS-element	Lasten	Baten	Saldo
M6.330.1.01		Nutsvoorzieningen	3.547	0	3.547
M6.330.9.01		Ambt.ondersteuning Nutsbedrijven	4.973	0	4.973
		Totaal taakveld 2.1	8.520	0	8.520
Taakveld	**3.4**	**Econ. promotie (for en toeristenbel)**			
M6.935.1.01		Baten Forensenbelasting	0	-114.729	-114.729
M6.936.1.01		Baten Toeristenbelasting	0	-300.000	-300.000
M6.940.1.05		Invorderingen toeristen- en forensenbela	13.008	0	13.008
		Totaal taakveld 3.4	13.008	-414.729	-401.721
		Totaal ovz. algemene dekkingsmiddelen, res.	**23.796.979**	**-90.404.156**	**-65.607.177**
		Totaal alle programma's	**124.437.417**	**-124.437.417**	**0**

Bijlage B2 Indeling op taakveld gesorteerd

Bedragen in €

WBS-nr.	Omschrijving WBS-element	Lasten	Baten	Saldo
Taakveld 0.1	**Bestuur**			
Programma 9	**Bestuur en dienstverlening**			
M6.001.2.01	College van B. en W.	757.512	0	757.512
M6.002.2.02	Planning & Control cyclus	177.631	0	177.631
M6.002.5.02	Rechtsbescherming	139.163	0	139.163
M6.002.9.01	Ambt.ondersteuning Bestuur	405.054	0	405.054
M6.005.1.01	Intergemeentelijke samenwerking	190.873	0	190.873
M6.005.2.01	VNG	173.409	-231.528	-58.119
M6.005.9.01	Ambt.ondersteuning Bestuurlijke samenw.	2.863	0	2.863
M6.006.1.01	Raad	495.996	0	495.996
M6.006.1.02	Rekenkamerfunctie	30.987	0	30.987
M6.006.1.03	Griffie	268.738	0	268.738
	Totaal programma 9	2.642.226	-231.528	2.410.698
	Totaal taakveld 0.1	**2.642.226**	**-231.528**	**2.410.698**
Taakveld 0.2	**Burgerzaken**			
Programma 2	**Integraal beheer openbare ruimte**			
M6.210.5.03	Straatnaamgeving / huisnummering	513	0	513
	Totaal programma 2	513		513
Programma 9	**Bestuur en dienstverlening**			
M6.003.1.09	Verkiezingen	97.139	0	97.139
M6.003.9.01	Ambt.ondersteuning Burgerzaken	592.017	0	592.017
M6.004.1.01	Rijbewijzen	54.396	-149.425	-95.029
M6.004.1.02	Reisdocumenten	42.361	-83.800	-41.439
M6.004.1.03	Bevolkingsadm. / Burgerlijke stand	59.093	-73.551	-14.458
	Totaal programma 9	845.006	-306.776	538.230
	Totaal taakveld 0.2	**845.519**	**-306.776**	**538.743**
Taakveld 0.3	**Beheer ov gebouw en gronden (voormalig NNIEG)**			
Programma 1	**Ruimt. ontwikkeling, woon-& werkomgeving**			
M6.002.4.71	Compl de Zegge VI Raalte fase 2 (NNIEGG)	956	-800	156
M6.002.4.78	Complex de Veldegge (NNIEGG fase 2)	0	-6.280	-6.280
M6.002.4.79	NNIEGG Broeck	1.403	0	1.403

WBS-nr.	Omschrijving WBS-element	Lasten	Baten	Saldo
M6.002.4.99	Complex overige terreinen Raalte	22.150	0	22.150
	Totaal programma 1	24.509	-7.080	17.429
Programma 2	**Integraal beheer openbare ruimte**			
M6.002.4.01	Groot onderhoud gemeentelijke gebouwen	3.641	0	3.641
M6.002.4.02	Div. objecten	28.333	-16.997	11.336
M6.002.4.03	Zwolsestr 18 en vm monument (Kerkslag)	1.649	0	1.649
M6.002.5.10	Onderhoud gemeentehuis	213.994	0	213.994
M6.002.5.11	Onderhoud gemeentewerf	19.969	0	19.969
M6.002.5.14	Onderhoud Parkeerkelder 't Schip	131.915	0	131.915
M6.002.5.15	Onderhoud Kerktoren Heino	17.794	0	17.794
M6.002.5.17	Onderhoud Gebouw Hertenkamp Raalte	298	0	298
M6.002.5.18	Onderhoud KDV Broekland	4.140	0	4.140
M6.002.5.19	Onderhoud Baarhuisje alg begr pl Heino	1.473	0	1.473
M6.002.5.40	Onderhoud Brandweerkazerne Raalte	82.417	0	82.417
M6.002.5.41	Onderhoud Brandweerkazerne Heino	13.995	0	13.995
M6.002.5.42	Onderhoud Brandweerkazerne Heeten	5.050	0	5.050
M6.002.5.43	Onderhoud Brandweerkazerne Luttenberg	32.281	0	32.281
	Totaal programma 2	556.949	-16.997	539.952
Programma 7	**Sport, cult. & maatschappelijk vastgoed**			
M6.002.5.50	Onderhoud Hoftheater Raalte	39.725	0	39.725
M6.002.5.51	Onderhoud boerderij Erve Strunk	4.473	0	4.473
M6.002.5.52	Onderhoud Jongerencentrum Traxx	33.241	0	33.241
	Totaal programma 7	77.439	0	77.439
	Totaal taakveld 0.3	**658.897**	**-24.077**	**634.820**

Taakveld 0.4	Overhead			
OVZ	**Algemene dekkingsmiddelen**			
M6.002.1.01	Gemeentesecretaris	148.166	0	148.166
M6.002.1.03	Representatie	32.263	0	32.263
M6.002.3.02	Voorlichting	77.129	0	77.129
M6.951.1.00	Directie	273.831	0	273.831
M6.951.1.01	Bestuurssecretaris	101.400	0	101.400
M6.951.2.00	Domeinmanager Ruimte	135.022	0	135.022
M6.951.2.01	Domein Ruimte	-632.373	-23.488	-655.861
M6.951.3.00	Domeinmanager Samenleving	123.680	0	123.680
M6.951.3.01	Domein Samenleving	-311.674	-53.945	-365.619

WBS-nr.	Omschrijving WBS-element	Lasten	Baten	Saldo
M6.951.4.00	Domeinmanager beheer	123.680	0	123.680
M6.951.4.01	Domein beheer	-717.214	0	-717.214
M6.951.4.02	Domein beheer gebouw gemeentewerf	70.430	-36.608	33.822
M6.951.4.03	Domein beheer materieel	-145	0	-145
M6.951.5.00	Domeinmanager publiek	123.680	0	123.680
M6.951.5.01	Domein publiek cluster telefoon, post,	1.041.935	0	1.041.935
M6.951.5.02	Domein publiek cluster burgerzaken	4.718	0	4.718
M6.951.6.00	Domeinmanager Sociaal	123.680	0	123.680
M6.951.6.01	Domein Sociaal	57.483	-51.658	5.825
M6.951.7.00	Domeinmanager Bedrijfsvoering	123.680	0	123.680
M6.951.7.01	Domein Bedrijfsvoering	3.135.081	-42.300	3.092.781
M6.951.7.03	BV cluster manager PSA	46.479	0	46.479
M6.951.7.04	BV cluster PSA	637.952	-493.118	144.834
M6.951.7.05	BV Facilitair	880.538	-40.220	840.318
M6.951.7.06	DOWR Facilitair	998.404	0	998.404
M6.951.7.07	DOWR Financiele administratie	343.690	0	343.690
M6.951.7.08	DOWR ICT	4.119.935	0	4.119.935
M6.951.7.09	DOWR Belastingen	25.750	-25.750	0
M6.951.7.10	DOWR Bedrijfsvoeringsraad	73.149	-73.149	0
M6.951.7.11	Organisatiebudgetten (overhead)	852.643	0	852.643
	Totaal alg. dekkingsmiddelen	12.012.992	-840.236	11.172.756
	Totaal taakveld 0.4	**12.012.992**	**-840.236**	**11.172.756**

Taakveld 0.5	Treasury			
OVZ	**Algemene dekkingsmiddelen**			
M6.913.1.01	Rente resultaat	233.545	0	233.545
M6.913.1.02	Treasury	0	-435.884	-435.884
M6.914.1.01	Baten bespaarde rente	0	-1.238.831	-1.238.831
	Totaal alg. dekkingsmiddelen	233.545	-1.674.715	-1.441.170
	Totaal taakveld 0.5	**233.545**	**-1.674.715**	**-1.441.170**

Taakveld 0.61	OZB woningen			
OVZ	**Algemene dekkingsmiddelen**			
M6.930.9.01	Ambt.ondersteuning Uitvoering Wet WOZ	3.334	0	3.334
M6.932.1.01	OZB-opbrengst eigenaren	0	-5.516.503	-5.516.503
M6.940.1.01	Invorderingen woningen	191.522	0	191.522

WBS-nr.	Omschrijving WBS-element	Lasten	Baten	Saldo
	Totaal alg. dekkingsmiddelen	194.856	-5.516.503	-5.321.647
	Totaal taakveld 0.61	**194.856**	**-5.516.503**	**-5.321.647**
Taakveld 0.62	**OZB niet woningen**			
OVZ	**Algemene dekkingsmiddelen**			
M6.931.1.01	OZB opbrengst gebruikers	0	-1.331.549	-1.331.549
M6.932.1.02	OZB opbrengst eigenaren niet woningen	0	-1.988.469	-1.988.469
M6.940.1.02	Invorderingen OZB niet woningen	184.468	0	184.468
	Totaal alg. dekkingsmiddelen	184.468	-3.320.018	-3.135.550
	Totaal taakveld 0.62	**184.468**	**-3.320.018**	**-3.135.550**
Taakveld 0.64	**Belastingen overig**			
OVZ	**Algemene dekkingsmiddelen**			
M6.938.1.02	Baten reclamebelasting (taakv 64)	0	-141.750	-141.750
M6.939.1.01	Baten precariobelasting	0	-43.000	-43.000
M6.940.1.04	Invorderingen belastingen overig	36.134	0	36.134
	Totaal alg. dekkingsmiddelen	36.134	-184.750	-148.616
	Totaal taakveld 0.64	**36.134**	**-184.750**	**-148.616**
Taakveld 0.7	**Alg. uitkering en ov. Uitk. Gemeentefnds**			
OVZ	**Algemene dekkingsmiddelen**			
M6.921.1.01	Algemene uitkeringen	0	-64.604.692	-64.604.692
M6.923.1.01	Uitkering deelfonds sociaal domein	0	-4.145.287	-4.145.287
	Totaal alg. dekkingsmiddelen	0	-68.749.979	-68.749.979
	Totaal taakveld 0.7	**0**	**-68.749.979**	**-68.749.979**
Taakveld 0.8	**Overige baten en lasten**			
Programma 3	**Onderwijs, werk en inkomen**			
M6.922.1.04	Stelposten participatie	1.000.000	0	1.000.000
	Totaal programma 3	1.000.000	0	1.000.000
OVZ	**Algemene dekkingsmiddelen**			
M6.002.1.02	Gem secretaris org budget	138.869	0	138.869
M6.922.1.01	Algemene dekkingsmiddelen	2.242.847	0	2.242.847
M6.922.1.02	Onvoorzien	-160.000	0	-160.000
M6.951.7.02	BV Organisatiebudgetten	792.580	-30.900	761.680
M6.960.1.01	Resultaat kostenplaatsen	-250.000	0	-250.000

WBS-nr.	Omschrijving WBS-element	Lasten	Baten	Saldo
	Totaal alg. dekkingsmiddelen	2.764.296	-30.900	2.733.396
	Totaal taakveld 0.8	**3.764.296**	**-30.900**	**3.733.396**

Taakveld 0.10	Reservemutaties			
Programma 1	**Ruimt. ontwikkeling, woon-& werkomgeving**			
M6.210.6.03	Ontwikkelingsinitiatieven (excl. uren)	0	-30.419	-30.419
M6.810.1.01	Bestemmingsplannen	0	-62.833	-62.833
M6.810.2.01	Beleidsadvisering	100.000	-288.510	-188.510
M6.822.3.01	Woonwagenaangelegenheden	0	-30.000	-30.000
M6.822.4.01	Vastgoed	0	-42.606	-42.606
M6.823.2.01	Lasten omgevingsvergunningen	0	-150.000	-150.000
M6.830.1.50	Salland II, fase 3	119.492	0	119.492
M6.830.1.65	Complex Timmermanshuis Nw Heeten	1.338	0	1.338
M6.830.1.66	Complex Molenwijk Heino	221.098	0	221.098
M6.830.1.67	Complex Luttenbergerweg Luttenberg	56.492	0	56.492
M6.830.1.68	Complex Marissink Nw Heeten	40.687	0	40.687
M6.830.1.78	Complex de Veldegge Heeten	43.569	0	43.569
M6.830.1.79	Complex 't Broeck Broekland	300.466	0	300.466
M6.830.1.85	Complex uitbreiding Laag Zuthem fase 2	316.780	0	316.780
M6.830.1.87	Compl uitbreiding Lierderholthuis fase 2	114.573	0	114.573
M6.830.1.90	Complex bedrijventerrein Heino	53.286	0	53.286
M6.830.3.00	Bouwgrondexploitatie algemeen	0	-42.420	-42.420
	Totaal programma 1	1.367.781	-646.788	720.993
Programma 2	**Integraal beheer openbare ruimte**			
M6.002.4.01	Groot onderhoud gemeentelijke gebouwen	492.493	0	492.493
M6.002.5.10	Onderhoud gemeentehuis	0	-213.994	-213.994
M6.002.5.11	Onderhoud gemeentewerf	0	-19.969	-19.969
M6.002.5.14	Onderhoud Parkeerkelder 't Schip	0	-131.915	-131.915
M6.002.5.15	Onderhoud Kerktoren Heino	0	-17.794	-17.794
M6.002.5.17	Onderhoud Gebouw Hertenkamp Raalte	0	-298	-298
M6.002.5.18	Onderhoud KDV Broekland	0	-4.140	-4.140
M6.002.5.19	Onderhoud Baarhuisje alg begr pl Heino	0	-1.473	-1.473
M6.002.5.40	Onderhoud Brandweerkazerne Raalte	0	-82.417	-82.417
M6.002.5.41	Onderhoud Brandweerkazerne Heino	0	-13.995	-13.995
M6.002.5.42	Onderhoud Brandweerkazerne Heeten	0	-5.050	-5.050
M6.002.5.43	Onderhoud Brandweerkazerne Luttenberg	0	-32.281	-32.281

WBS-nr.	Omschrijving WBS-element	Lasten	Baten	Saldo
M6.210.1.05	Wegen bermen en pleinen	0	-165.706	-165.706
M6.210.6.01	Verkeer en vervoer / Verkeersveiligheid	0	-325.000	-325.000
M6.214.1.02	Lasten parkeerkelder	28.125	-66.865	-38.740
M6.530.2.83	Nieuw Tijenraan	-89	-20.234	-20.323
M6.530.8.00	Groot onderhoud sport	382.651	-16.440	366.211
M6.531.1.01	Sportterreinen	0	-28.042	-28.042
M6.531.1.02	Renovatie sportterreinen	15.460	0	15.460
M6.560.1.01	Openbaar groen	0	-9.136	-9.136
M6.560.1.04	Plaagdierenbestrijding	0	-10.000	-10.000
M6.560.1.06	WSW	0	-14.185	-14.185
M6.724.1.01	Begraafplaatsen	0	-27.167	-27.167
	Totaal programma 2	918.640	-1.206.101	-287.461
Programma 3	**Onderwijs, werk en inkomen**			
M6.610.1.01	PW - inkomensdeel	0	-224.097	-224.097
M6.662.1.03	Mw vz Forfaitair vervoer Natura Imm.WMO	17.015	0	17.015
M6.922.1.04	Stelposten participatie	0	-241.650	-1.241.650
	Totaal programma 3	17.015	-465.747	-1.448.732
Programma 4	**Maatschappelijke onderst. en jeugdhulp**			
M6.614.2.01	Schulddienstverlening	76.172	0	76.172
M6.663.1.02	Ouderenbeleid	0	-30.000	-30.000
M6.670.1.01	Zorg- en hulpverlening	0	-312.456	-312.456
M6.670.2.01	Sociaal Cultureel Werk	0	-67.316	-67.316
M6.670.4.01	Alg voorziening WMO en jeugd CVV	95.814	0	95.814
M6.671.1.53	Eerstel.loket WMO en Jeugd (onderst MEE)	0	-63.973	-63.973
M6.671.1.56	Eerstelijnsloket WMO en Jeugd (toegang)	0	-200.000	-200.000
M6.922.1.05	Stelpost WMO	524.168	0	524.168
	Totaal programma 4	696.154	-673.745	22.409
Programma 5	**Duurzaamh., klimaatadap. en energietrans**			
M6.723.1.03	Lokaal klimaatbeleid	0	-100.000	-100.000
	Totaal programma 5	0	-100.000	-100.000
Programma 6	**Economie**			
M6.310.1.01	Economische zaken	0	-312.723	-312.723
M6.310.13.01	Openlucht-recreatie	0	-42.759	-42.759
	Totaal programma 6	0	-355.482	-355.482
Programma 7	**Sport, cult. & maatschappelijk vastgoed**			
M6.002.5.30	Onderhoud Nieuw Tijenraan	0	-168.502	-168.502

WBS-nr.	Omschrijving WBS-element	Lasten	Baten	Saldo
M6.002.5.31	Onderhoud Zwembad de Tippe	0	-37.715	-37.715
M6.002.5.32	Onderhoud Gymzaal het Raan	0	-2.386	-2.386
M6.002.5.33	Onderhoud Sportzaal de Berkte	0	-41.438	-41.438
M6.002.5.50	Onderhoud Hoftheater Raalte	0	-39.725	-39.725
M6.002.5.51	Onderhoud boerderij Erve Strunk	0	-4.473	-4.473
M6.002.5.52	Onderhoud Jongerencentrum Traxx	0	-33.241	-33.241
M6.421.1.01	Basisonderw. Onderw.huisv.(openb+byz)	48.939	0	48.939
M6.431.1.01	Spec.(voortgez)onderw.huisvest(OB+Byz)	0	-14.668	-14.668
M6.441.1.01	Voortg. onderw+huisvesting (OB+Byz)	0	-87.595	-87.595
M6.530.3.01	Geprivatiseerde sportaccommodaties	0	-44.500	-44.500
M6.530.4.02	Deskundigheidsbevordering	0	-2.000	-2.000
M6.530.4.10	Stimuleringssubsidie	0	-129.693	-129.693
M6.540.1.01	Kultuur (subsidies)	0	-2.317	-2.317
M6.540.1.03	Geprivatiseerde sociale culturele accomm	0	-20.000	-20.000
M6.540.2.01	Hoftheater Raalte	0	-17.290	-17.290
M6.670.8.99	Onderhoud welzijnsgebouwen	86.583	0	86.583
	Totaal programma 7	135.522	-645.543	-510.021
OVZ	**Algemene dekkingsmiddelen**			
M6.002.1.02	Gem secretaris org budget	488.722	-56.365	432.357
M6.914.1.01	Baten bespaarde rente	288.951	0	288.951
M6.922.1.01	Algemene dekkingsmiddelen	0	-560.000	-560.000
M6.922.1.03	Incidentale baten lasten nav BBV	7.500.000	-7.500.000	0
M6.951.2.01	Domein Ruimte	0	-25.443	-25.443
M6.951.3.01	Domein Samenleving	0	-5.505	-5.505
M6.951.4.01	Domein beheer	0	-8.678	-8.678
M6.951.4.02	Domein beheer gebouw gemeentewerf	0	-27.705	-27.705
M6.951.5.01	Domein publiek cluster telefoon, post,	0	-81.924	-81.924
M6.951.5.02	Domein publiek cluster burgerzaken	0	-4.718	-4.718
M6.951.6.01	Domein Sociaal	0	-5.825	-5.825
M6.951.7.01	Domein Bedrijfsvoering	0	-123.562	-123.562
M6.951.7.02	BV Organisatiebudgetten	71.487	0	71.487
M6.951.7.05	BV Facilitair	0	-368.450	-368.450
M6.951.7.06	DOWR Facilitair	0	-16.748	-16.748
M6.951.7.08	DOWR ICT	0	-318.165	-318.165
M6.960.1.02	Resultaat exploitatie dienstjaar	0	-569.238	430.762
	Totaal alg. dekkingsmiddelen	8.349.160	-9.672.326	-323.166

WBS-nr.	Omschrijving WBS-element		Lasten	Baten	Saldo
	Totaal taakveld	**0.10**	**11.484.272**	**-13.765.732**	**-2.281.460**
Taakveld 1.1	**Crisisbeheersing en brandweer**				
Programma 8	**Openbare orde en veiligheid**				
M6.120.2.06	Brandweerkazernes gemeente Raalte		95.525	-227.897	-132.372
M6.120.3.01	Regionale samenwerking		2.555.540	0	2.555.540
M6.120.4.01	Rampenbestrijding		20.002	-7.210	12.792
M6.120.9.01	Ambt.onderst.Brandw. + Rampenbestrijding		35.788	0	35.788
	Totaal programma 8		2.706.855	-235.107	2.471.748
	Totaal taakveld	**1.1**	**2.706.855**	**-235.107**	**2.471.748**
Taakveld 1.2	**Openbare orde en veiligheid**				
Programma 8	**Openbare orde en veiligheid**				
M6.140.1.01	Handhaving openbare ruimte		144.803	0	144.803
M6.140.1.02	Baten Handhaving openbare ruimte		0	-36.750	-36.750
M6.140.2.01	Haltproject		11.153	0	11.153
M6.140.2.02	Integrale veiligheid		134.193	0	134.193
M6.140.4.01	Dierenbescherming		47.000	0	47.000
M6.140.9.01	Ambt.onderst. Openbare orde +Veiligheid		620.084	0	620.084
	Totaal programma 8		957.233	-36.750	920.483
	Totaal taakveld	**1.2**	**957.233**	**-36.750**	**920.483**
Taakveld 2.1	**Verkeer en vervoer**				
Programma 1	**Ruimt. ontwikkeling, woon-& werkomgeving**				
M6.210.6.03	Ontwikkelingsinitiatieven (excl. uren)		206.577	0	206.577
M6.210.9.05	Ontwikkelingsinitiatieven		16.671	0	16.671
	Totaal programma 1		223.248	0	223.248
Programma 2	**Integraal beheer openbare ruimte**				
M6.210.1.04	Civieltechnische kunstwerken		241.253	0	241.253
M6.210.1.05	Wegen bermen en pleinen		2.439.965	-106.863	2.333.102
M6.210.2.01	Openbare Verlichting		429.503	-1.051	428.452
M6.210.3.01	Gladheidsbestrijding		98.283	0	98.283
M6.210.4.01	Gemeentelijke afvalverwerking		123.142	0	123.142
M6.210.5.02	Straatmeubilair		64.695	0	64.695
M6.210.6.01	Verkeer en vervoer / Verkeersveiligheid		596.070	-75.595	520.475
M6.210.9.01	A.ondst. Wegen Straten,Pleinen verkeersm		1.511.252	0	1.511.252

WBS-nr.	Omschrijving WBS-element	Lasten	Baten	Saldo
	Totaal programma 2	5.504.163	-183.509	5.320.654
OVZ	**Algemene dekkingsmiddelen**			
M6.330.1.01	Nutsvoorzieningen	3.547	0	3.547
M6.330.9.01	Ambt.ondersteuning Nutsbedrijven	4.973	0	4.973
	Totaal alg. dekkingsmiddelen	8.520	0	8.520
	Totaal taakveld 2.1	**5.735.931**	**-183.509**	**5.552.422**

Taakveld 2.2	Parkeren			
Programma 2	**Integraal beheer openbare ruimte**			
M6.214.1.02	Lasten parkeerkelder	91.521	-4.120	87.401
M6.214.9.01	Ambt.ondersteuning Parkeren	52.905	0	52.905
	Totaal programma 2	144.426	-4.120	140.306
	Totaal taakveld 2.2	**144.426**	**-4.120**	**140.306**

Taakveld 3.1	Economische ontwikkeling			
Programma 6	**Economie**			
M6.310.1.01	Economische zaken	870.928	-115.000	755.928
M6.310.9.01	Ambt. Ondersteuning Econ ontwikkeling	369.746	0	369.746
	Totaal programma 6	1.240.674	-115.000	1.125.674
	Totaal taakveld 3.1	**1.240.674**	**-115.000**	**1.125.674**

Taakveld 3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur			
Programma 1	**Ruimt. ontwikkeling, woon-& werkomgeving**			
M6.830.1.77	Complex de Zegge VII	675.455	-675.455	0
	Totaal programma 1	675.455	-675.455	0
	Totaal taakveld 3.2	**675.455**	**-675.455**	**0**

Taakveld 3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen			
Programma 2	**Integraal beheer openbare ruimte**			
M6.310.2.01	Marktzaken Raalte woensdag	22.338	0	22.338
M6.310.2.02	Marktzaken Heeten	600	0	600
M6.310.2.03	Marktzaken Heino	900	0	900
M6.310.2.04	Marktzaken Raalte zaterdag	900	0	900
M6.310.9.02	Ambt. Ondersteuning Markten	75.177	0	75.177
M6.311.1.01	Baten marktgelden Raalte woensdag	0	-69.460	-69.460
M6.311.1.02	Baten marktgelden Heeten	0	-600	-600

WBS-nr.	Omschrijving WBS-element	Lasten	Baten	Saldo
M6.311.1.03	Baten marktgelden Heino	0	-900	-900
M6.311.1.04	Baten marktgelden Raalte zaterdag	0	-900	-900
	Totaal programma 2	99.915	-71.860	28.055
	Totaal taakveld 3.3	**99.915**	**-71.860**	**28.055**

Taakveld 3.4	Econ. promotie (for en toeristenbel)			
OVZ	**Algemene dekkingsmiddelen**			
M6.935.1.01	Baten Forensenbelasting	0	-114.729	-114.729
M6.936.1.01	Baten Toeristenbelasting	0	-300.000	-300.000
M6.940.1.05	Invorderingen toeristen- en forensenbela	13.008	0	13.008
	Totaal alg. dekkingsmiddelen	13.008	-414.729	-401.721
	Totaal taakveld 3.4	**13.008**	**-414.729**	**-401.721**

Taakveld 4.1	Openbaar onderwijs			
Programma 3	**Onderwijs, werk en inkomen**			
M6.420.1.01	Openbaar basisonderwijs (miv 2017)	2.450	0	2.450
	Totaal programma 3	2.450	0	2.450
	Totaal taakveld 4.1	**2.450**	**0**	**2.450**

Taakveld 4.2	Onderwijshuisvesting			
Programma 7	**Sport, cult. & maatschappelijk vastgoed**			
M6.421.1.01	Basisonderw. Onderw.huisv.(openb+byz)	1.592.865	-6.901	1.585.964
M6.421.9.01	Ambt.onderst. Huisvesting (openb+byz)	47.050	0	47.050
M6.431.1.01	Spec.(voortgez)onderw.huisvest(OB+Byz)	202.116	0	202.116
M6.431.9.01	Ambt.onderst. bijz. spec.onderw.(OB+Byz)	690	0	690
M6.441.1.01	Voortg. onderw+huisvesting (OB+Byz)	1.092.576	0	1.092.576
M6.441.9.01	A.O. Voortg. Onderw+huisvesting (OB+Byz)	690	0	690
	Totaal programma 7	2.935.987	-6.901	2.929.086
	Totaal taakveld 4.2	**2.935.987**	**-6.901**	**2.929.086**

Taakveld 4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken			
Programma 3	**Onderwijs, werk en inkomen**			
M6.480.1.01	Leerlingenvervoer	545.900	-5.650	540.250
M6.480.2.01	Uitvoering leerplicht	9.426	-63.860	-54.434
M6.480.2.04	Onderwijsachterstandenbeleid	326.262	-326.262	0
M6.480.2.05	Onderwijsbegeleiding	140.040	0	140.040

WBS-nr.	Omschrijving WBS-element	Lasten	Baten	Saldo
M6.480.2.06	Volwasseneducatie	85.702	-85.702	0
M6.480.2.07	Logopedie	58.490	0	58.490
M6.480.2.08	Specifieke uitkering onderwijsmiddelen	203.174	-203.174	0
M6.480.9.01	Ambt.onderst. Gem. Baten/Lasten Onderw.	268.810	0	268.810
M6.650.2.01	Peuterwerk	352.800	0	352.800
	Totaal programma 3	1.990.604	-684.648	1.305.956
Programma 7	**Sport, cult. & maatschappelijk vastgoed**			
M6.480.2.02	Vervoer schoolsporten	97.756	0	97.756
M6.530.4.30	Schoolsportdagen	8.004	0	8.004
	Totaal programma 7	105.760	0	105.760
	Totaal taakveld 4.3	**2.096.364**	**-684.648**	**1.411.716**

Taakveld 5.1	Sportbeleid en activering			
Programma 7	**Sport, cult. & maatschappelijk vastgoed**			
M6.530.3.02	Sportbedrijf BV	1.815.500	-774.258	1.041.242
M6.530.4.01	Waarderingssubsidies	40.008	0	40.008
M6.530.4.02	Deskundigheidsbevordering	11.262	0	11.262
M6.530.4.10	Stimuleringssubsidie	216.082	0	216.082
M6.530.9.01	Ambt ondersteuning sportbeleid	26.559	0	26.559
	Totaal programma 7	2.109.411	-774.258	1.335.153
	Totaal taakveld 5.1	**2.109.411**	**-774.258**	**1.335.153**

Taakveld 5.2	Sportaccommodaties (beheer)			
Programma 2	**Integraal beheer openbare ruimte**			
M6.530.1.02	Zwembad de Tippe	7.340	0	7.340
M6.530.2.61	Gymzaal het Raan	6.682	0	6.682
M6.530.2.63	Gymzaal Olykampen	399	0	399
M6.530.2.67	Gymzaal de Berkte	18.815	0	18.815
M6.530.2.69	Spelzaal Brede School Raalte Kwintijn	3.500	0	3.500
M6.530.2.80	Sporthal Tijenraan	2.612	0	2.612
M6.530.2.81	Sporthal Hoogerheyne	7.956	0	7.956
M6.530.2.83	Nieuw Tijenraan	953.816	-20.455	933.361
M6.530.8.00	Groot onderhoud sport	16.440	0	16.440
M6.531.1.01	Sportterreinen	493.752	-1.048	492.704
M6.531.1.02	Renovatie sportterreinen	156.672	0	156.672
M6.531.9.01	Ambt.onderst. Gr. Sportvelden+Terreinen	311.763	0	311.763

WBS-nr.	Omschrijving WBS-element		Lasten	Baten	Saldo
	Totaal programma 2		1.979.747	-21.503	1.958.244
Programma 7	**Sport, cult. & maatschappelijk vastgoed**				
M6.002.5.30	Onderhoud Nieuw Tijenraan		168.502	0	168.502
M6.002.5.31	Onderhoud Zwembad de Tippe		37.715	0	37.715
M6.002.5.32	Onderhoud Gymzaal het Raan		2.386	0	2.386
M6.002.5.33	Onderhoud Sportzaal de Berkte		41.438	0	41.438
M6.530.3.01	Geprivatiseerde sportaccommodaties		113.965	0	113.965
	Totaal programma 7		364.006	0	364.006
	Totaal taakveld	**5.2**	**2.343.753**	**-21.503**	**2.322.250**

Taakveld 5.3	Cultuurpresentatie, -prod en -partic				
Programma 7	**Sport, cult. & maatschappelijk vastgoed**				
M6.540.1.01	Kultuur (subsidies)		220.190	-2.497	217.693
M6.540.1.02	Cultuurnota		158.574	-10.437	148.137
M6.540.1.03	Geprivatiseerde sociale culturele accomm		66.209	0	66.209
M6.540.2.01	Hoftheater Raalte		448.453	-56.793	391.660
M6.540.3.01	Kunstvoorziening		11.465	0	11.465
M6.540.9.01	Ambt.ondersteuning Kunst en Cultuur		97.925	0	97.925
	Totaal programma 7		1.002.816	-69.727	933.089
	Totaal taakveld	**5.3**	**1.002.816**	**-69.727**	**933.089**

Taakveld 5.4	Musea				
Programma 7	**Sport, cult. & maatschappelijk vastgoed**				
M6.541.2.01	Archeologie		6.139	0	6.139
	Totaal programma 7		6.139	0	6.139
	Totaal taakveld	**5.4**	**6.139**	**0**	**6.139**

Taakveld 5.6	Media				
Programma 7	**Sport, cult. & maatschappelijk vastgoed**				
M6.510.1.01	Openbaar Bibliotheekwerk		905.373	0	905.373
M6.540.1.04	Kultuur - RTV Raalte subsidie		22.887	0	22.887
	Totaal programma 7		928.260	0	928.260
	Totaal taakveld	**5.6**	**928.260**	**0**	**928.260**

Taakveld 5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie
Programma 2	**Integraal beheer openbare ruimte**

WBS-nr.	Omschrijving WBS-element	Lasten	Baten	Saldo
M6.560.1.01	Openbaar groen	369.811	-2.652	367.159
M6.560.1.04	Plaagdierenbestrijding	98.644	0	98.644
M6.560.1.05	Openbaar groen bomen	393.443	0	393.443
M6.560.1.06	WSW	873.443	0	873.443
M6.560.2.02	Volkstuinen	2.616	-4.850	-2.234
M6.560.2.03	Landschapsbeleid	1.738	0	1.738
M6.560.3.01	Speelterreinen en speelplaatsen	127.205	0	127.205
M6.560.9.01	Ambt.onderst. Openb.gr. Openluchtrecr.	1.186.812	0	1.186.812
	Totaal programma 2	3.053.712	-7.502	3.046.210
Programma 6	**Economie**			
M6.310.3.01	Openlucht-recreatie	261.664	0	261.664
M6.310.3.02	Wandel- en fietsroutenetwerk (RGS)	64.290	-28.069	36.221
	Totaal programma 6	325.954	-28.069	297.885
Programma 7	**Sport, cult. & maatschappelijk vastgoed**			
M6.580.1.01	Volksfeesten	15.379	-3.202	12.177
	Totaal programma 7	15.379	-3.202	12.177
	Totaal taakveld 5.7	**3.395.045**	**-38.773**	**3.356.272**
Taakveld 6.1	**Samenkracht en burgerparticipatie**			
Programma 3	**Onderwijs, werk en inkomen**			
M6.623.1.05	Nieuwe Wet Inburgering	457.507	-363.678	93.829
M6.650.1.01	Kinderopvang	186.554	-6.995	179.559
M6.650.9.01	Ambt.ondersteuning Kinderopvang	104.799	0	104.799
	Totaal programma 3	748.860	-370.673	378.187
Programma 4	**Maatschappelijke onderst. en jeugdhulp**			
M6.663.1.02	Ouderenbeleid	30.000	0	30.000
M6.670.1.01	Zorg- en hulpverlening	1.007.691	0	1.007.691
M6.670.1.02	WMO Raad	34.281	0	34.281
M6.670.1.03	Vrijwilligersbeleid	164.225	0	164.225
M6.670.1.05	Zelfstandig Thuis Wonen	131.641	0	131.641
M6.670.1.51	Algemene voorz. WMO en Jeugd (WMO mantel	507.625	0	507.625
M6.670.1.59	Algemene voorz. WMO en Jeugd (jeugdbudg)	105.842	0	105.842
M6.670.2.01	Sociaal Cultureel Werk	627.265	0	627.265
M6.670.4.01	Alg voorziening WMO en jeugd CVV	582.145	0	582.145
M6.670.9.01	Ambt.onderst. Alg. Voorz. Wmo en Jeugd	497.721	0	497.721
	Totaal programma 4	3.688.436	0	3.688.436

WBS-nr.	Omschrijving WBS-element		Lasten	Baten	Saldo
Programma 7	**Sport, cult. & maatschappelijk vastgoed**				
M6.670.8.06	Huisvest. Jongerencentrum Schapenstraat		634	0	634
	Totaal programma 7		634	0	634
	Totaal taakveld	**6.1**	**4.437.930**	**-370.673**	**4.067.257**

Taakveld 6.2	Wijkteams				
Programma 4	**Maatschappelijke onderst. en jeugdhulp**				
M6.671.1.01	Eerstelijnsloket WMO en Jeugd		52.092	0	52.092
M6.671.1.52	Eerstelijnsloket WMO en Jeugd(wijkverpl)		29.535	0	29.535
M6.671.1.53	Eerstel.loket WMO en Jeugd (onderst MEE)		325.916	0	325.916
M6.671.1.55	Eerstel.loket WMO en Jeugd (bijdr.kernt)		5.358	0	5.358
M6.671.1.56	Eerstelijnsloket WMO en Jeugd (toegang)		828.922	0	828.922
M6.671.1.59	Eerstelijnsloket WMO en Jeug div.kst.		25.750	0	25.750
M6.671.9.01	Ambt.onderst. Jeugdgezondheid (maatw.)		504.907	0	504.907
	Totaal programma 4		1.772.480	0	1.772.480
	Totaal taakveld	**6.2**	**1.772.480**	**0**	**1.772.480**

Taakveld 6.3	Inkomensregelingen				
Programma 3	**Onderwijs, werk en inkomen**				
M6.610.1.01	PW - inkomensdeel		6.198.342	-5.974.244	224.098
M6.610.1.02	Bijstandsbesluit zelfstandigen		11.330	0	11.330
M6.610.9.01	Ambt.ondersteuning Bijstandsverlening		652.443	0	652.443
M6.614.1.01	Kwijtscheldingsbeleid		191.265	0	191.265
M6.614.3.01	Bijzondere bijstand		450.000	-48.554	401.446
M6.614.3.02	Minimabeleid (subsidies)		344.697	0	344.697
M6.614.3.03	Minimabeleid (18+)		136.617	0	136.617
M6.614.3.04	Minimabeleid coll. zorgkosten		262.305	0	262.305
M6.614.9.01	Ambt.onderst. Gemeentelijk Minimabeleid		372.676	0	372.676
M6.623.1.04	Werkgelegenheid Werkbedrijf		22.405	0	22.405
	Totaal programma 3		8.642.080	-6.022.798	2.619.282
	Totaal taakveld	**6.3**	**8.642.080**	**-6.022.798**	**2.619.282**

Taakveld 6.4	Begeleide participatie				
Programma 3	**Onderwijs, werk en inkomen**				
M6.611.1.01	Sociale werkvoorziening		4.370.818	0	4.370.818
M6.611.9.01	Ambt.ondersteuning Werkgelegenheid		107.361	0	107.361

WBS-nr.	Omschrijving WBS-element		Lasten	Baten	Saldo
M6.662.1.03	Mw vz Forfaitair vervoer Natura Imm.WMO		35.000	0	35.000
	Totaal programma 3		4.513.179	0	4.513.179
	Totaal taakveld	**6.4**	**4.513.179**	**0**	**4.513.179**
Taakveld 6.5	**Arbeidsparticipatie**				
Programma 3	**Onderwijs, werk en inkomen**				
M6.623.1.01	Reintegratie en participatie vz PW		361.742	0	361.742
M6.623.9.01	Ambt.onderst. Ov. Soc. Zekerheidsreg.		713.797	0	713.797
	Totaal programma 3		1.075.539	0	1.075.539
	Totaal taakveld	**6.5**	**1.075.539**	**0**	**1.075.539**
Taakveld 6.6	**Maatwerkvoorziening (WMO)**				
Programma 4	**Maatschappelijke onderst. en jeugdhulp**				
M6.661.1.02	Individuele voorzieningen gehandicapten		1.208.634	-68.615	1.140.019
M6.661.9.01	Ambt. Ondersteuning Ind. Voorz. Gehandic		386.642	0	386.642
	Totaal programma 4		1.595.276	-68.615	1.526.661
	Totaal taakveld	**6.6**	**1.595.276**	**-68.615**	**1.526.661**
Taakveld 6.71	**Maatwerkdienstverlening 18+**				
Programma 4	**Maatschappelijke onderst. en jeugdhulp**				
M6.614.2.01	Schulddienstverlening		257.500	0	257.500
M6.662.1.01	Huishoudelijke hulp		3.294.217	0	3.294.217
M6.662.1.50	Begeleiding individueel		2.388.055	0	2.388.055
M6.662.1.51	Begeleiding groep		1.815.478	0	1.815.478
M6.662.9.01	Ambt.Onderst.Maatwerkv. immaterieel WMO		443.863	0	443.863
M6.667.1.51	Eigen bijdragen WMO		0	-275.000	-275.000
M6.667.1.52	Servicevervoer Raalte		0	-30.900	-30.900
M6.667.9.01	Ambt.Onderst.Maatwerkvoorziening opv WMO		38.950	0	38.950
M6.672.9.01	Ambt. Ondersteuning PGB WMO		73.876	0	73.876
	Totaal programma 4		8.311.939	-305.900	8.006.039
	Totaal taakveld	**6.71**	**8.311.939**	**-305.900**	**8.006.039**
Taakveld 6.72	**Maatwerkdienstverlening 18-**				
Programma 4	**Maatschappelijke onderst. en jeugdhulp**				
M6.672.1.56	PGB Jeugd		185.400	0	185.400

WBS-nr.	Omschrijving WBS-element		Lasten	Baten	Saldo
M6.682.1.50	Individ. voorz Natura Jeugd (GZ 1e lijn)		77.250	0	77.250
M6.682.1.51	Jeugdhulp TOP segment		8.069.505	0	8.069.505
M6.682.9.01	Ambt. Onderst.Indiv.voorz. Natura Jeugd		666.903	0	666.903
	Totaal programma 4		8.999.058	0	8.999.058
	Totaal taakveld	**6.72**	**8.999.058**	**0**	**8.999.058**
Taakveld 6.81	**Geescaleerde zorg 18+**				
Programma 4	**Maatschappelijke onderst. en jeugdhulp**				
M6.681.1.50	WMO Beschermd wonen		43.423	-43.423	0
	Totaal programma 4		43.423	-43.423	0
	Totaal taakveld	**6.81**	**43.423**	**-43.423**	**0**
Taakveld 6.82	**Geescaleerde zorg 18-**				
Programma 4	**Maatschappelijke onderst. en jeugdhulp**				
M6.682.1.56	Jeugdhulp specialistisch lokaal		298.700	0	298.700
M6.683.1.52	Veiligheid, jeugdrecl. en opvang Jeugd		173.517	0	173.517
M6.683.1.55	Jeugdbescherming		658.470	0	658.470
M6.683.9.01	Ambt. Onderst.veiligheid,jeugdreclass.		105.789	0	105.789
	Totaal programma 4		1.236.476	0	1.236.476
	Totaal taakveld	**6.82**	**1.236.476**	**0**	**1.236.476**
Taakveld 7.1	**Volksgezondheid**				
Programma 4	**Maatschappelijke onderst. en jeugdhulp**				
M6.714.1.01	Volksgezondheid		1.506.580	0	1.506.580
M6.714.9.01	Ambt.onderst. Openbare gezondheidzorg		71.205	0	71.205
M6.715.1.01	Centrum voor Jeugd en gezin (Jeugdgez.h)		71.271	0	71.271
M6.715.9.01	Ambt.onderst. Jeugdgezondheid		3.494	0	3.494
	Totaal programma 4		1.652.550	0	1.652.550
	Totaal taakveld	**7.1**	**1.652.550**	**0**	**1.652.550**
Taakveld 7.2	**Riolering**				
Programma 2	**Integraal beheer openbare ruimte**				
M6.722.1.01	Riolering algemeen		2.708.604	-649.695	2.058.909
M6.722.1.02	Drukriolering		325.926	0	325.926
M6.722.1.03	Vrijvervalriolering		194.763	0	194.763
M6.722.1.04	Grondwater en infiltratievoorzieningen		100.993	0	100.993

WBS-nr.	Omschrijving WBS-element		Lasten	Baten	Saldo
M6.722.9.01	Ambt.ondersteuning Riolering		905.597	0	905.597
M6.726.1.01	Baten Rioolheffing		0	-3.850.530	-3.850.530
M6.940.1.07	Invorderingen rioolrechten		21.681	0	21.681
	Totaal programma 2		4.257.563	-4.500.225	-242.662
	Totaal taakveld	**7.2**	**4.257.563**	**-4.500.225**	**-242.662**
Taakveld 7.3	**Afval**				
Programma 5	**Duurzaamh., klimaatadap. en energietrans**				
M6.721.1.01	Huisvuilinzameling		2.824.921	-487.005	2.337.916
M6.721.1.05	Project zwerfafval		15.000	0	15.000
M6.721.9.01	Ambt.onderst. Afvalverw. en -verwerking		188.535	0	188.535
M6.725.1.01	Baten Afvalstoffenheffing		0	-3.110.591	-3.110.591
M6.940.1.06	Invorderingen afvalstoffenheffing		27.945	0	27.945
	Totaal programma 5		3.056.401	-3.597.596	-541.195
	Totaal taakveld	**7.3**	**3.056.401**	**-3.597.596**	**-541.195**
Taakveld 7.4	**Milieubeheer**				
Programma 1	**Ruimt. ontwikkeling, woon-& werkomgeving**				
M6.723.9.01	Ambt ondersteuning milieubeheer		516.329	0	516.329
M6.823.2.03	Omgevingsdienst Ijsselland		1.127.630	-12.142	1.115.488
	Totaal programma 1		1.643.959	-12.142	1.631.817
Programma 2	**Integraal beheer openbare ruimte**				
M6.723.1.06	Klimaatadaptie		55.000	0	55.000
	Totaal programma 2		55.000	0	55.000
Programma 5	**Duurzaamh., klimaatadap. en energietrans**				
M6.723.1.03	Lokaal klimaatbeleid		452.705	-231.097	221.608
	Totaal programma 5		452.705	-231.097	221.608
	Totaal taakveld	**7.4**	**2.151.664**	**-243.239**	**1.908.425**
Taakveld 7.5	**Begraafplaatsen en crematoria (beheer)**				
Programma 2	**Integraal beheer openbare ruimte**				
M6.724.1.01	Begraafplaatsen		135.031	0	135.031
M6.724.9.01	Ambt.ondersteuning Lijkbezorging		335.449	0	335.449
M6.732.1.01	Baten begraafplaatsen		0	-193.070	-193.070
	Totaal programma 2		470.480	-193.070	277.410
Programma 9	**Bestuur en dienstverlening**				

WBS-nr.	Omschrijving WBS-element		Lasten	Baten	Saldo
M6.724.1.02	Lijkschouw GGD		13.578	0	13.578
	Totaal programma 9		13.578	0	13.578
	Totaal taakveld	**7.5**	**484.058**	**-193.070**	**290.988**

Taakveld 8.1	Ruimtelijke ordening				
Programma 1	**Ruimt. ontwikkeling, woon-& werkomgeving**				
M6.810.1.01	Bestemmingsplannen		627.991	-23.100	604.891
M6.810.2.01	Beleidsadvisering		858.007	-14.062	843.945
M6.810.9.01	Ambt.ondersteuning Ruimtelijke ordening		1.066.220	0	1.066.220
	Totaal programma 1		2.552.218	-37.162	2.515.056
	Totaal taakveld	**8.1**	**2.552.218**	**-37.162**	**2.515.056**

Taakveld 8.2	Grondexploitatie				
Programma 1	**Ruimt. ontwikkeling, woon-& werkomgeving**				
M6.830.1.17	Complex Franciscushof		4.424.085	-4.424.085	0
M6.830.1.46	Complex Sallandse Poort Oost		64.967	-64.968	-1
M6.830.1.50	Salland II, fase 3		68.859	-188.351	-119.492
M6.830.1.65	Complex Timmermanshuis Nw Heeten		58.878	-60.216	-1.338
M6.830.1.66	Complex Molenwijk Heino		1.698.005	-1.919.103	-221.098
M6.830.1.67	Complex Luttenbergerweg Luttenberg		117.156	-173.648	-56.492
M6.830.1.68	Complex Marissink Nw Heeten		196.963	-237.650	-40.687
M6.830.1.78	Complex de Veldegge Heeten		232.123	-275.692	-43.569
M6.830.1.79	Complex 't Broeck Broekland		132.352	-432.818	-300.466
M6.830.1.84	Complex uitbr Laag Zuthem fase 1		103.013	-103.013	0
M6.830.1.85	Complex uitbreiding Laag Zuthem fase 2		28.172	-344.952	-316.780
M6.830.1.87	Compl uitbreiding Lierderholthuis fase 2		145.492	-260.065	-114.573
M6.830.1.90	Complex bedrijventerrein Heino		355.738	-409.024	-53.286
M6.830.2.01	Pand de Brink 2 (voorheen kinderopvang)		900	-900	0
M6.830.2.96	Plan vm Gouden Emmer		1.300	-1.300	0
M6.830.3.00	Bouwgrondexploitatie algemeen		1.250.062	-1.207.642	42.420
	Totaal programma 1		8.878.065	-10.103.427	-1.225.362
	Totaal taakveld	**8.2**	**8.878.065**	**-10.103.427**	**-1.225.362**

Taakveld 8.3	Wonen en bouwen				
Programma 1	**Ruimt. ontwikkeling, woon-& werkomgeving**				
M6.820.1.01	Sociale woningbouw		116.581	-1.104	115.477

WBS-nr.	Omschrijving WBS-element	Lasten	Baten	Saldo
M6.821.1.02	Carillon	10.119	0	10.119
M6.821.9.01	Ambt.onderst. Stads- en dorpsvernieuwing	10.336	0	10.336
M6.822.3.01	Woonwagenaangelegenheden	48.699	-35.813	12.886
M6.822.4.01	Vastgoed	140.746	-1.818	138.928
M6.822.9.01	Ambt.onderst. Overige Volkshuisvesting	300.024	0	300.024
M6.823.1.01	Baten omgevingsvergunningen	160.000	-935.000	-775.000
M6.823.2.01	Lasten omgevingsvergunningen	230.041	0	230.041
M6.823.9.01	Ambt. Onderst. Bouwvergunningen	1.211.757	0	1.211.757
M6.825.9.01	Ambt. Onderst. BAG	98.288	0	98.288
	Totaal programma 1	2.326.591	-973.735	1.352.856
	Totaal taakveld 8.3	**2.326.591**	**-973.735**	**1.352.856**
	Totaal alle taakvelden	**124.437.417**	**-124.437.417**	**0**

De taakvelden participatie, Wmo en jeugd zijn nog gebaseerd op de IV-3 voorschriften 2022. Bij de aanlevering aan het CBS in november 2022 zal de bijlage geactualiseerd worden naar de IV3-voorschriften 2023.

Bijlage C. Analyse begrotingsresultaat 2023-2026

Analyse op hoofdlijnen begrotingsresultaat 2023-2026 ten opzichte van begrotingsresultaat 2022-2025 (na wijzigingen tot en met de zomernota 2022)

Bedragen in € - is voordeel

	2023	2024	2025	2026
Structureel:				
Hogere OZB als gevolg van autonome ontwikkelingen (nieuwbouw/verbouw)	-34.000	-43.000	-53.000	-73.000
Areaaluitbreiding openbare ruimte (autonome ontwikkeling)				35.000
Resultaat op afschrijvingslasten (vrijval)	-3.000	-13.000	15.000	-198.000
Renteresultaat onder andere als gevolg van hoger omslagpercentage (van 2,0 naar 2,2)	117.000	243.000	252.000	192.000
Stelpost gereserveerde middelen vervangingsschema's	19.000	45.000	46.000	75.000
Vrijval stelpost overhead 2022 (is opgenomen in tariefberekening 2023)	-187.000	-187.000	-187.000	-187.000
Btw-voordeel op afvalstoffenheffing	-67.000	-67.000	-67.000	-67.000
Diverse kleinere 'plussen en minnen' (op een begrotingsomzet van circa € 110 mln. is dit gemiddeld circa 0,09%)	12.758	76.308	114.035	159.632
Totaal structureel	**-142.242**	**54.308**	**120.035**	**-63.368**

	2023	2024	2025	2026
Eenmalig:				
Fluctuaties leges reisdocumenten en rijbewijzen ten opzichte van het meerjarig gemiddelde	-2.000	-19.000	-19.000	-46.000
Bijdrage ondernemers reclamebelasting				-75.000
1e jaar vervangingsschema terugramen	-167.000			
Diverse 'plussen en minnen'	104.062	58.866	32.905	43.212
Totaal incidenteel	**-64.938**	**39.866**	**13.905**	**-77.788**

Bijlage D. Nieuw beleid

Overzicht van nieuw beleid tot en met 2022

Bedragen in € | S=structureel E=eenmalig | - is voordeel

Progr.	Omschrijving	S/E	invest.	2023	2024	2025	2026
	Reeds besloten nieuw beleid 2017:						
6	Bijdrage van de centrumondernemers (gedurende 10 jaar t/m 2026)	E		-75.000	-75.000	-75.000	-75.000
	Reeds besloten nieuw beleid 2018						
5	Sanering asbestdaken t/m 2023	E		100.000			
5	Stortkosten asbest van particuliere daken tot 35 m2	E		3.750			
2	Terugramen 1e jr kpl. speelplaatsen	E		-3.957	-3.829	-4.267	-3.328
	Reeds besloten nieuw. beleid 2019:						
6	Human Capital Agenda Regio Zwolle, financiële bijdrage	E		73.147			
	Reeds besloten nieuw beleid 2020 voor kadernota:						
1	Omgevingswet	E		150.000	0	0	0
1	Verkeersagenda meldingen	S	200.000	0	14.400	28.800	43.200
1	Monitoren verkeersstromen en -ontwikkeling	E		26.523	0	0	0
1	Verkeersmaatregelen bij onderhoudswerk	S	100.000	0	7.200	14.400	21.600
6	Promotie en marketing	E		30.900	0	0	0
6	Verhoging bijdrage Regio Zwolle	E		58.263	0	0	0
	Opstellen Agro en Food agenda (incl. personele inzet)	E		20.600	0	0	0
7	Uitvoering Sportnota	E		50.000	0	0	0
	Buurtbemiddeling	E		22.501	0	0	0
	Keurmerk Veilig Ondernemen	E		5.358	0	0	0
9	Verbinder t/m 2023	E		81.370	0	0	0
	Verbinder handgeld	E		25.250	0	0	0
	Reeds besloten nieuw beleid 2020 na kadernota:						
1	ICT en informatievoorziening implementatiekosten Omgevingswet	E		31.930			
	Specialistische jeugd: lagere kosten	S		-100.000	-100.000	-100.000	-100.000
	Dekking ten laste van Reserve Zorg	S		100.000	100.000	100.000	100.000
Alg. dek.	Stelpost nieuw beleid 2023	S		250.000	250.000	250.000	250.000
	Dekkingsmiddelen begr 2020-2023:						
Alg. dek.	Inzet deel weerstandsvermogen	E		-560.000	0	0	0

Progr.	Omschrijving	S/E	invest.	2023	2024	2025	2026
	Reeds besloten nw. beleid 2021:						
2	Extra inzet boombeheer	E		133.000			
	Kredieten riolering 2023 GRP:	E	2.176.177				
	Dekking direct ten laste van voorziening riolering	E	-561.500				
	Netto investering riolering	S	1.614.677	99.369	99.369	99.369	99.369
	Dekking ten laste van voorziening riolering	S		-99.369	-99.369	-99.369	-99.369
	Kredieten riolering 2024 GRP:	E	2.206.500				
	Dekking direct ten laste van voorziening riolering	E	-551.625				
	Netto investering riolering	S	1.654.875	77.779	77.779	77.779	77.779
	Dekking ten laste van voorziening riolering	S		-77.779	-77.779	-77.779	-77.779
	Kredieten riolering 2025 GRP:	E	1.601.000				
	Dekking direct ten laste van voorziening riolering	E	-400.250				
	Netto investering riolering	S	1.200.750	56.435	56.435	56.435	56.435
	Dekking ten laste van voorziening riolering	S		-56.435	-56.435	-56.435	-56.435
	Kredieten riolering 2026 GRP:	E	1.527.000				
	Dekking direct ten laste van voorziening riolering	E	-381.750				
	Netto investering riolering	S	1.145.250	53.827	53.827	53.827	53.827
	Dekking ten laste van voorziening riolering	S		-53.827	-53.827	-53.827	-53.827
6	Uitvoeren beleidsplan recreatie en toerisme	E		25.000	25.000		
6	Ondersteuning van evenementen	E		50.000	50.000		
7	Onderwijshuisvesting	E		25.000	25.000		
7	Muziekonderwijs op basisscholen	E		10.413	10.413	0	0
Alg dek.	Stelpost nieuw beleid 2024	S			250.000	250.000	250.000
		S		**250.000**	**521.600**	**543.200**	**564.800**
		E		**284.048**	**31.584**	**-79.267**	**-78.328**
	Totaal			**534.048**	**553.184**	**463.933**	**486.472**

Progr.	Omschrijving	S/E	invest.	2023	2024	2025	2026
	Reeds besloten nw. beleid 2022:						
2	Beheerplannen	E		65.000			
	Dekking reserve IVOR	E		-65.000			
4	Extra investering CJG	E		200.000			
	Dekking uit reserve Sociaal domein	E		-200.000			
1	Gebiedsgerichte aanpak stikstof	E		35.000	0	0	0
	Leaderprogramma 2023-2027	E		100.000	0	0	0
2	MIP-Openbare Ruimte 2023 excl GRP	E	304.851				
	gedekt door subsidie	E	-105.000				
	netto investering MIP 2023	S	199.851	9.193	9.193	9.193	9.193
	1e jr terugramen en afschr MIP tm 25	E		-9.193	-4.996	-4.996	0
	MIP-Openbare Ruimte 2024 excl GRP	E	284.851				
	gedekt door subsidie	E	-105.000				
	netto investering MIP 2023	S	179.851		7.898	7.898	7.898
	1e jr terugramen en afschr MIP tm 25	E			-7.898	-4.121	0
	MIP-Openbare Ruimte 2025 excl GRP	E	84.950				
	gedekt door subsidie	E	-35.000				
	netto investering MIP 2023	S	49.950			2.298	2.298
	1e jr terugramen en afschr MIP tm 25	E				-2.298	0
	Schoonhetenseweg uit MIP-OR 2023:	S	900.000	41.400	41.400	41.400	41.400
	1e jaar terugramen kap.lasten	E		-41.400			
	geen afschrijving t/m 2025	E			-22.500	-22.500	
	Schoonhetenseweg uit MIP-OR 2024:	S	900.000		41.400	41.400	41.400
	1e jaar terugramen kap.lasten	E			-41.400		
	geen afschrijving t/m 2025	E				-22.500	
	Schoonhetenseweg uit MIP-OR 2025:	S	875.000			40.250	40.250
	1e jaar terugramen kap.lasten	E				-40.250	
	dekking tlv gekoppelde reserve Schoonheten afschrijvingsdeel	E					-66.875
	Bespaarde rente over gekoppelde reserve Schoonhetenseweg	S			-18.900	-37.800	-56.175
	Onkruidbestrijding	E		110.000	110.000	110.000	0
4	Extra personele inzet als gevolg van corona	E		84.000	0	0	0
	Juridisch medewerker	E		67.000	67.000	67.000	0
	Data-analist	E		42.000	42.000	42.000	0
5	Ruimtecoach duurzaamheidsinitiatieven	E		96.000	96.000	96.000	0
6	Personele inzet corona economie, sport en cultuur	E		98.880	0	0	0

Progr.	Omschrijving	S/E	invest.	2023	2024	2025	2026
7	Stelpost IHP-investering	S		12.000	12.000	12.000	12.000
	1e jaar terugramen kap.lasten	E		-12.000	0	0	0
	Kerkenvisie	E		25.000	0	0	0
Alg.	Vervanging financieel systeem en zaaksysteem	E		175.000	39.000	0	0
	Dekking egalisatiereserve DOWR-I	E		-100.000	0	0	0
	Proceskosten onderzoek in Inhoudelijke ambitie en financiële mogelijkheden	E		30.000			
	Subtotaal nieuw beleid na kadernota	S		62.593	92.991	116.639	98.264
		E		700.287	277.206	218.335	-66.875

Overzicht van nieuw beleid begroting 2023-2026

Bedragen in € | S = structureel, E = eenmalig | - is voordeel

Cat Nr.	Pr.	Omschrijving	S/E	2023	2024	2025	2026
A		**Vier toekomstgerichte opgaven**					
A1	1	Capaciteit verstedelijkingsagenda	S	258.000	258.000	258.000	258.000
		Overhead	S	42.000	42.000	42.000	42.000
		Procesbudget verstedelijkingsagenda	E	150.000	150.000	50.000	50.000
A2	1	Capaciteit programma mobiliteit	E	160.000	160.000	160.000	160.000
		Overhead	E	40.000	40.000	40.000	40.000
A3	1	Capaciteit opgave toekomstbestendig buitengebied	S	113.000	113.000	113.000	113.000
		Overhead	S	20.000	20.000	20.000	20.000
A4	2	Startkrediet leefbare en toekomstbestendige dorpen en wijken	E	100.000			
A5	2	MeerjarenInvesteringProgramma 2023-2026 Investering € 5.491.823	S	14.020	48.438	169.963	254.657
		Dekking t.l.v. voorziening riolering Investering € -342.423	S	-	-591	-11.223	-11.814
		Terugramen kapitaallasten 1e jaar	E	-14.020	-33.827	-113.459	-134.694
		Voorbereidingskrediet/onderzoek MIP	E	114.566	86.072		
A6	4	Strategische capaciteit sociaal domein voor opgave leefbare en toekomstbestendige dorpen en wijken	S	113.000	113.000	113.000	113.000
		Overhead	S	20.000	20.000	20.000	20.000
A7	7	Onderwijshuisvesting IHP 2022-2038	S	-	104.000	175.000	250.000
		Kapitaallasten begroting 2022	S		-100.000	-100.000	-100.000
		Subtotaal	**S**	**580.020**	**617.847**	**799.740**	**958.843**
			E	**550.546**	**402.245**	**136.541**	**115.306**
B		**Reeds eerder aangekondigd nieuw beleid**					
B1	1	Cofinanciering Leaderprogr. 2023-2027	E		122.222	122.222	122.222
B2	1	Ambities Vergunning Toezicht Handhaving (inzet senior handhaver)	S	97.000	97.000	97.000	97.000
		Overhead	S	20.000	20.000	20.000	20.000
		Op niveau houden van de toezichtformatie	E	70.000	70.000	70.000	70.000
		Overhead	E	20.000	20.000	20.000	20.000
		Ambities VTH; communicatie	E	10.000	10.000	10.000	10.000
		Extra BOA inzet vanuit extra rijksmiddelen	S	35.000	35.000	35.000	35.000
		Rijksbijdrage extra BOA inzet	S	-35.000	-35.000	-35.000	-35.000
B3	1	Fietsbeleidsplan	E	75.000			

Cat Nr.	Pr.	Omschrijving	S/E	2023	2024	2025	2026
B4	2	Klimaatadaptatiebeleid; personele middelen	E	55.000	55.000	55.000	
		Overhead	E	10.000	10.000	10.000	
		Klimaatadaptatiebeleid; externe budgetten	E	-	100.000	100.000	
B5	2	Toekomstbestendig groenbeheer	S	21.000	42.000	63.000	85.000
		Ondersteuning werkgroep groene agenda	S	25.000	25.000	25.000	25.000
		Overheadkosten groene agenda	S	4.450	4.450	4.450	4.450
		Beheersing eikenprocessierups	E	40.000	40.000		
B6	7	Aanvullend budget 900 jaar Raalte	E	160.000			
B7	8	Voorfinancieringskrediet renovatie brandweerkazernes	E	100.000			
		Subtotaal	**S**	**167.450**	**188.450**	**209.450**	**231.450**
			E	**540.000**	**427.222**	**387.222**	**222.222**
C		**Nieuw beleid nog niet eerder aangekondigd**					
C1	1	Dataspecialist domein Ruimte	E	60.000	60.000	60.000	60.000
		Overhead	E	13.300	13.300	13.300	13.300
C2	1	Werkbudget uitvoering woonbeleid	E	10.000	10.000	10.000	10.000
C3	1	Beleid huisvesting arbeidsmigranten	E	25.000			
		Reserve stedelijke vernieuwing	E	-25.000			
C4	1	Onderzoek rolverdeling gemeente/woningcorporatie binnen woonwagenbeleid	E	30.000			
		Reserve stedelijke vernieuwing	E	-30.000			
C5	2	Beleid biodiversiteit	E	50.000			
		Beleid circulariteit	E		50.000		
C6	2	Kwaliteitsimpuls openbare ruimte	E	25.000	25.000	25.000	25.000
C7	5	Duurzaamheid (gebaseerd op 1,16 fte)	E	102.000			
		Overhead	E	23.000			
		Uitvoeringskosten duurzaamheid	E	138.000			
		Dekking ten laste van klimaatgelden meicirculaire 2022 van € 263.000	E	-263.000			
C8	5	Aanvullen (revolverend) energiefonds Raalte	E	100.000			
		Dekking ten laste van reserve klimaatbeleid	E	-100.000			
C9	6	Bijdrage Stichting Wandel- en Fietspaden Heeten	E	82.750			
C10	6	Centrumvisie Heino	E	50.000	50.000	50.000	50.000

Cat Nr.	Pr.	Omschrijving	S/E	2023	2024	2025	2026
C11	7	Projectleiding Raalte Sportief en Gezond	E	70.000	70.000	70.000	70.000
		Overhead (0,7 fte)	E	14.000	14.000	14.000	14.000
		Externe budgetten sport, subsidieregeling Sportief en Gezond	E	75.000	75.000	-	-
		Eenmalige lokale bijdr. Sportakkoord 2023	E	-50.000			
C12	7	Cultuurbeleidsplan (subsidie cultuurarrangement, evenementen)	E	47.000			
		Cultuurbeleidsplan capaciteit beleid cultuur	S	35.000	35.000	35.000	35.000
		Overhead	S	7.800	7.800	7.800	7.800
C13	7	Herijking subsidiebeleid; onderzoek naar OZB-compensatie vrijwilligersorganisaties	E	10.000			
C14	8	Capaciteit veiligheid Junior adviseur openbare orde en veiligheid	S	80.000	80.000	80.000	80.000
		Overheadkosten per FTE	S	20.000	20.000	20.000	20.000
		Inhuur juridische ondersteuning veiligheid	E	50.000	50.000	50.000	50.000
C15	9	Strateeg/ regisseur Samenleving	E	100.000	100.000	100.000	100.000
		Overhead	E	20.000	20.000	20.000	20.000
C16	BDV	Inrichten trouwzaal als vergaderlocatie	S	12.000	12.000	12.000	12.000
		Subtotaal	**S**	**154.800**	**154.800**	**154.800**	**154.800**
			E	**627.050**	**537.300**	**412.300**	**412.300**
D		**Autonome ontwikkelingen**					
D1	1	Extra bijdrage Omgevingsdienst IJsselland	S	171.000	171.000	171.000	171.000
		Verhoogde inzet Toezicht in verband met nog te voeren ambitiediscussie	S	150.000	150.000	150.000	150.000
		Deelname project energie en duurzaamheid	E	40.736			
		Bijdrage project energie en duurzaamheid provincie	E	-12.000			
D2	9	Digitaal contactplatform (vervanging telefooncentrale)	S	25.981	25.981	25.981	25.981
		Digitaal contactplatform (vervanging telefooncentrale)	E	46.792			
		Dekking t.l.v. DOWR-egalisatiereserve	E	-46.792			
D3	9	Vervanging Producten- en dienstencatalogus	S	6.794	6.794	6.794	6.794
		Vervanging Producten- en dienstencatalogus	E	20.173			
		Dekking t.l.v. DOWR-egalisatiereserve	E	-20.173			

Cat Nr.	Pr.	Omschrijving	S/E	2023	2024	2025	2026
D4	9	Verhogen budget verkiezingen	S	6.000	6.000	6.000	6.000
			E	54.000	54.000	54.000	54.000
		Rijksbijdrage waterschapsverkiezingen	S	-6.000	-6.000	-6.000	-6.000
			E	-24.000			
D5	BDV	Extra ondersteuning Informatieveiligheid	S	20.592	21.333	22.101	22.869
		DOWR-PSA Formatie-uitbreiding	S	23.068	23.068	23.068	23.068
		DOWR-FA Formatie-uitbreiding	S	7.770	7.770	7.770	7.770
		Dekking bij DOWR-I	S	-19.920	-19.920	-19.920	-19.920
D6	BDV	Capaciteitsuitbreiding privacyteam	S	15.000	15.000	15.000	15.000
		Capaciteitsuitbreiding gegevensbescherming	S	5.200	5.200	5.200	5.200
		Capaciteitsuitbreiding informatieveiligheid	S	12.000	12.000	12.000	12.000
		Tijdelijke capaciteit inhaalslag	E	60.000			
D7	BDV	Aanbesteding en implementatie financieel systeem	E	194.000	42.000		
		Dekking uit de egalisatiereserve DOWR	E	-100.000			
		Subtotaal	**S**	**417.485**	**418.226**	**418.994**	**419.762**
			E	**212.736**	**96.000**	**54.000**	**54.000**
E		**Structurele uitgaven welke om structurele dekking vragen**					
E1	2	Onkruidbeheersing op verhardingen Voorlopig eenmalig houden	E				110.000
E2	Div	Reparatie mismatch structurele taken met eenmalige dekking	S	640.000	640.000	640.000	640.000
		Overheadkosten (3,1 fte in primaire proces)	S	62.000	62.000	62.000	62.000
		1 fte voorlopig eenmalig houden afhankelijk van nadere ontwikkelingen	E	4.000	4.000	4.000	100.000
		Overheadkosten (1 fte in primaire proces)	E	20.000	20.000	20.000	20.000
		Mismatch structurele taken van eenmalig naar structureel	E	-289.000	-109.000	-109.000	
		Dekking ten laste van bestaande middelen (grondexploitatie/ overhead/structurele verlaging voeding reserve SPP)	S	-280.000	-280.000	-280.000	-280.000
		Subtotaal	**S**	**422.000**	**422.000**	**422.000**	**422.000**
			E	**-265.000**	**-85.000**	**-85.000**	**230.000**
			S	**1.741.755**	**1.801.323**	**2.004.984**	**2.186.855**
			E	**1.665.332**	**1.377.767**	**905.063**	**1.033.828**
		Totaal		**3.407.087**	**3.179.090**	**2.910.047**	**3.220.683**

Bijlage D1 Specificatie nieuw beleid MIP-OR

Meerjareninvesteringsprogramma Openbare ruimte 2023-2026

Legenda	
	Bedrag gedekt
	Deels gedekt
	Bedrag niet gedekt

Integrale projecten

Bedragen in €

Nr.	Project	Totale investering 2023-2026	Begroting 2023		Begroting 2024		Begroting 2025		Begroting 2026		Deel dekking aanwezig
			Investering	Kap.lasten	Investering	Kapt.lasten	Investering	Kapt.lasten	Investering	Kapt.lasten	
1	Voorbereidingskredieten		114.566		86.072						0%
2	Hellendoornseweg	1.520.000			76.000	3.496	1.368.000	66.424	76.000	69.920	0%
3	Harmelinkstraat / Heuvelweg, Luttenberg	304.000	-	-	15.200	865	273.600	16.444	15.200	17.309	0%
4	Vorsterhof Karreweide, Broekland	438.348	-	-	21.917	811	394.513	15.415	21.917	16.226	78%
	Dekking Vorsterhof Karreweide	-342.423			-17.121	-591	-308.180	-11.223	-17.121	-11.814	
5	Korenbloem, Kastanje, Meidoorn, Esdoorn, Heino	1.394.363			-	-	73.388	3.376	1.320.975	64.141	0%
		3.514.926	**114.566**	**-**	**182.069**	**4.582**	**1.801.320**	**90.435**	**1.416.971**	**155.782**	

Sectorale projecten

Nr.	Project	Totale investering 2023-2026	Begroting 2023		Begroting 2024		Begroting 2025		Begroting 2026		Deel dekking aanwezig
			Investering	Kap.lasten	Investering	Kap.lasten	Investering	Kap.lasten	Investering	Kap.lasten	
6	Vervangen armaturen	475.000	110.000	7.810	75.000	13.135	100.000	20.235	190.000	33.725	0%
7	Vervangen masten	290.000	65.000	2.990	40.000	4.830	140.000	11.270	45.000	13.340	0%
8	Vervangen duikerbruggen Spekschateweg, Achterkampweg, Haansweg, Hondemotsweg	700.000	70.000	3.220	430.000	23.000	200.000	32.200	-	32.200	0%
9	Renovatie groenlocaties	150.000	-	-	50.000	2.300	50.000	4.600	50.000	6.900	0%
10	Grote Beukelaar, Heino	2.850	-	-	-	-	-	-	2.850	131	0%
11	Hartkamp geluidswal, Raalte	7.125	-	-	-	-	-	-	7.125	328	0%
12	Onderzoek gezamenlijke opgave Vogelzang, Heino	9.500	-	-	-	-	-	-	9.500	437	0%
		1.634.475	245.000	14.020	595.000	43.265	490.000	68.305	304.475	87.061	

Resumé investeringen projecten 2023-2026

	Totale kosten	5.491.824	359.566	14.020	794.190	48.438	2.599.501	169.963	1.738.567	254.657
	Totale dekking	-342.423	-	-	-17.121	-591	-308.180	-11.223	-17.121	-11.814
	Totaal saldo	5.149.401	359.566	14.020	777.069	47.847	2.291.320	158.740	1.721.446	242.843

Bijlage E. Investeringen

Bijlage E1 Nieuwe investeringen

Investeringen begroting 2023-2026

Bedragen in €

Investeringen met structurele kapitaallasten	2023		2024		2025		2026		Totaal
	Invest.	Kapitaal-lasten	Invest.	Kapitaal-lasten	Invest.	Kapitaal-lasten	Invest.	Kapitaal-lasten	Invest.
Beïnvloedbare kredieten									
Verkeersagenda meldingen	200.000		200.000	14.400	200.000	28.800		43.200	600.000
Verkeersmaatregelen bij onderhoudswerk	100.000		100.000	7.200	100.000	14.400		21.600	300.000
Nieuwbouw Bernadetteschool Heeten	470.000		1.900.000		2.012.000				4.382.000
Rioleringskredieten 2023	2.176.177								2.176.177
rechtstreeks tlv voorziening	-561.500								
netto kapitaallasten	1.614.677	99.369		99.369		99.369		99.369	
dekking riolering		-99.369		-99.369		-99.369		-99.369	
Rioleringskredieten 2024			2.206.500						2.206.500
rechtstreeks tlv voorziening			-551.625						
netto kapitaallasten			1.654.875	77.779		77.779		77.779	
dekking riolering				-77.779		-77.779		-77.779	
Rioleringskredieten 2025					1.601.000				1.601.000
rechtstreeks tlv voorziening					-400.250				
netto kapitaallasten					1.200.750	56.435		56.435	
dekking riolering						-56.435		-56.435	
Rioleringskredieten 2026							1.527.000		1.527.000
rechtstreeks tlv voorziening							-381.750		
netto kapitaallasten							1.145.250	53.827	
dekking riolering								-53.827	

Investeringen met structurele kapitaallasten	2023		2024		2025		2026		Totaal
	Invest.	Kapitaal-lasten	Invest.	Kapitaal-lasten	Invest.	Kapitaal-lasten	Invest.	Kapitaal-lasten	Invest.
MIP 2023 vanuit 2022									
jaarschijf 2023	304.851								304.851
gedekt door subsidies	-105.000								
netto kapitaallasten 2023	199.851	9.193		9.193		9.193		9.193	
1e jaar terugramen		-9.193		-4.996		-4.996			
MIP 2024 vanuit 2022			284.851						284.851
gedekt door subsidies			-105.000						
netto kapitaallasten 2024			179.851	7.898		7.898		7.898	
1e jaar terugramen				-7.898		-4.121			
MIP 2025 vanuit 2022					84.950				84.950
gedekt door subsidies					-35.000				
netto kapitaallasten 2025					49.950	2.298		2.298	
1e jaar terugramen						-2.298			
MIP Schoonhetenseweg 2023	900.000	41.400		41.400		41.400		41.400	900.000
1e jaar terugramen		-41.400						0	
geen afschrijving t/m 2025				-22.500		-22.500		0	
MIP Schoonhetenseweg 2024			900.000	41.400		41.400		41.400	900.000
1e jaar terugramen				-41.400					
geen afschrijving t/m 2025						-22.500			
MIP Schoonhetenseweg 2025					875.000	40.250		40.250	875.000
1e jaar terugramen						-40.250			
geen afschrijving t/m 2025									

Investeringen met structurele kapitaallasten	2023		2024		2025		2026		Totaal
	Invest.	Kapitaal-lasten	Invest.	Kapitaal-lasten	Invest.	Kapitaal-lasten	Invest.	Kapitaal-lasten	Invest.
Bespaarde rente gekopp res Schoonhetenseweg				-18.900		-37.800		-56.175	
dekking tlv gekoppelde reserve Schoonhetenseweg (afschr deel)								-66.875	
MIP 2023-2026 jaar 2023	245.000	14.020		14.020		14.020		14.020	245.000
1e jaar terugramen		-14.020							
MIP 2023-2026 jaar 2024			708.117	33.827		33.827		33.827	708.117
rechtstreeks tlv voorziening			-17.121						
netto kapitaallasten			690.996						
1e jaar terugramen				-33.827					
MIP 2023-2026 jaar 2025					2.599.501	122.116		122.116	2.599.501
rechtstreeks tlv voorziening					-308.180				
netto kapitaallasten					2.291.321				
1e jaar terugramen						-113.459			
MIP 2023-2026 jaar 2026							1.738.567	80.485	1.738.567
rechtstreeks tlv voorziening							-17.121		
netto kapitaallasten							1.721.446		
1e jaar terugramen								-134.694	0
Totaal beïnvloedbaar (structureel)	4.396.028	0	6.299.468	25.797	7.472.451	51.174	3.265.567	84.189	21.433.515
Niet / beperkt beïnvloedbare kredieten									
N.v.t.									
Totaal niet/beperkt beïnvloedbaar (structureel)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal structureel	**4.396.028**	**0**	**6.299.468**	**25.797**	**7.472.451**	**51.174**	**3.265.567**	**84.189**	**21.433.515**

Investeringen met eenmalige dekking	2023	2024	2025	2026	
	Invest.	Invest.	Invest.	Invest.	Totaal
Beïnvloedbare kredieten					
Promotie en marketing	30.900				30.900
Agri en Food t/m 2023	20.600				20.600
Uitvoeren beleidsplan recr. en toerisme	25.000	25.000			50.000
Integraal onderwijshuisvestingsplan	25.000	25.000			50.000
Uitvoering Roalter Sportakkoord	50.000				50.000
Extra inzet boombeheer	133.000				133.000
Implementatie omgevingswet	31.930				31.930
Omgevingswet	150.000				150.000
Beheerplan straatmeubilair 2023	30.000				30.000
Beheerplan begraafplaatsen 2023	25.000				25.000
Beheerplan beheersing eikenprocessierups	10.000				10.000
Proceskst onderz inh ambitie en fin mog.	30.000				30.000
Leefb + toekomstbest. dorpen en wijken	100.000				100.000
MIP Voorbereiding	114.566	86.072			200.638
Leaderprogramma 2023-2027		122.222	122.222	122.222	366.666
Fietsbeleidsplan	75.000				75.000
Beleid huisvesting arbeidsmigranten	25.000				25.000
Actualiseren woonwagenbeleid	30.000				30.000
Kwaliteitsimpuls openbare ruimte	25.000	25.000	25.000	25.000	100.000
Aanschaf digtaal contactplatform	46.792				46.792
Vervangen publiek documenten systeem	20.173				20.173
Deelname project Energie en duurzaamheid	40.736				40.736
Totaal beïnvloedbaar (eenmalig)	1.038.697	283.294	147.222	147.222	1.616.435

Investeringen met eenmalige dekking	2023	2024	2025	2026	
	Invest.	Invest.	Invest.	Invest.	Totaal
Niet / beperkt beïnvloedbare kredieten					
Ondersteuning evenementen	50.000	50.000			100.000
Sanering asbestdaken	103.750				103.750
Kerkenvisie	25.000				25.000
Voorfinanciering renovatie brandweerkazernes	100.000				100.000
Aanvullend budget Raalte 900 jaar	160.000				160.000
Centrumvisie Heino	50.000	50.000	50.000	50.000	200.000
Totaal niet/beperkt beïnvloedbaar (eenmalig)	488.750	100.000	50.000	50.000	688.750
Totaal eenmalig	**1.527.447**	**383.294**	**197.222**	**197.222**	**2.305.185**
Totaal 2023-2026	**5.923.475**	**0 6.682.762**	**25.797 7.669.673**	**51.174 3.462.789**	**84.189 23.738.700**

Resume nieuwe investeringskredieten	2023	2024	2025	2026	Totaal (€)	Totaal (%)
Beïnvloedbare kredieten	5.434.725	6.582.762	7.619.673	3.412.789	23.049.950	97%
Niet / beperkt beïnvloedbare kredieten	488.750	100.000	50.000	50.000	688.750	3%
Totaal aan nieuwe investeringskredieten	**5.923.475**	**6.682.762**	**7.669.673**	**3.462.789**	**23.738.700**	**100%**

Bijlage E2 Lopende investeringen

Overzicht van te verwachten restantkredieten per 01-01-2023

Bedragen in €

Beïnvloedbare kredieten					
Progr.	**Omschrijving**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
1	Digitalisering bouwdossiers	150.000	0	0	0
1	Leader budget	10.000	10.000	10.000	0
1	Leader projecten	100.000	0	0	0
1	LAG Salland functioneringskosten 2021-2024	15.000	0	0	0
1	Implementatie omgevingswet	393.380	0	0	0
1	Implementatie omgevingswet externe dienst	60.491	0	0	0
1	Implementatie digitaal stelsel omgevingswet	37.833	0	0	0
1	Intensivering energietoezicht OD	12.142	0	0	0
1	I-uitvoeringplan fysiek	42.606	0	0	0
1	Frictie- en ontwikkelbudget OD	64.000	64.000	45.598	0
Totaal	**programma 1**	**885.452**	**74.000**	**55.598**	**0**
2	Verduurzaming gemeentelijke gebouwen	303.192	0	0	0
2	Verbouw gemeentehuis (bouwk./techn.)	2.001.750	0	0	0
2	Verbouw gemeentehuis (inrichting)	333.386	0	0	0
2	258 Citroën Berlingo VB-811-R	29.518	0	0	0
2	255 Citroën Jumper VK-788-P	52.354	0	0	0
2	37 Citroën 38-VPZ-5 / 97-VKV-3	58.000	0	0	0
2	Reconstr. Almelosestraat weg	171.936	0	0	0
2	MIP Gerrit Norpplein w/gr tm 2025	35.000	0	0	0
2	MIP Gerrit Norpplein verkeer t/m 2025	5.000	0	0	0
2	MIP Zwolseweg/Dorpsstraat t/m 2025	242.362	334.724	64.121	0
2	MIP Schoonhetenseweg wegen t/m 2025	1.213.797	900.000	875.000	0
2	MIP Tennet Trace weg/groen t/m 2025	62.489	62.489	20.830	0
2	Verkeersagenda/meldingen	200.000	200.000	200.000	0
2	Verkeersmaatregelen bij onderhoud	100.000	100.000	100.000	0
2	MIP vervangen armaturen 2022	50.000	0	0	0
2	Act. kapitaallasten schoolwoning Broekland	643	657	671	686
2	Nw Tijenraan, sloop Rohdahal	121.000	0	0	0
2	Nw Tijenraan OR, park pl, verk.m, plants	204.915	0	0	0

Progr	Omschrijving	2023	2024	2025	2026
2	MIP Schoonhetenseweg groen t/m 2025	10.000	30.000	0	0
2	MIP renovatie groenlocaties 2023	50.000	0	0	0
2	Vervangen straatwerk begraafplaats Pleegste	55.000	0	0	0
2	Afkoppelen HWA Zwolseweg/Dorpsstraat	830.132	985.132	210.044	0
2	Parkeerplaats Tijenraan	49.545	0	0	0
2	Repareren/ vern. vrijverval RG	0	2.056.500	1.451.000	1.377.000
2	Drukriolering 2022	398.218	0	0	0
2	Tennet Tracé	220.709	0	0	0
2	Drukriolering 2023-2024	675.000	678.000	0	0
2	Vrijverval riolering 2023	200.000	0	0	0
2	Gemalen 2023-2025	200.000	101.000	101.000	0
2	Tennet Tracé 2023-2025	221.045	221.045	73.682	0
2	Verlichtingsplan Raalte Centrum	42.800	0	0	0
2	Korenbloem Heino	40.000	0	0	0
2	Ecologisch berm- en slootbeheerplan	15.000	0	0	0
2	Beheerplan straatmeubilair 2023	30.000	0	0	0
2	Groen, samen doen!	34.000	0	0	0
2	Snoeiachterstand bomen	133.000	0	0	0
2	Beheerplan spelen 2022	10.000	0	0	0
2	Beheerplan begraafplaatsen 2023	25.000	0	0	0
2	Beheerplan beheersing eikenprocessierups	10.000	0	0	0
2	Voorz. MJP sportstimulering (MF veldjes)	16.440	0	0	0
2	Planvorming integrale projecten MIP	499.908	0	0	0
2	Voorbereiding Langkamp	120.000	0	0	0
2	Meekoppelen en stimuleren 2022-2026	188.000	188.000	187.786	150.000
2	Klimaatadaptieve schoolpleinen	75.000	0	0	0
Totaal programma 2		**9.334.139**	**5.857.547**	**3.284.134**	**1.527.686**
4	Ontwikkeling woonservicegebieden	30.000	0	0	0
4	Transformatiebudget sociaal domein	149.663	0	0	0
4	Herrijking subsidiebeleid	117.316	0	0	0
4	Koploperprojectondersteuning	63.973	0	0	0
Totaal programma 4		**360.952**	**0**	**0**	**0**
5	Sanering asbestdaken en stortkosten	143.750	90.000	90.000	84.114
5	Aanpak energiearmoede	213.277	0	0	0
Totaal programma 5		**357.027**	**90.000**	**90.000**	**84.114**

Progr	Omschrijving	2023	2024	2025	2026
6	Uitvoering- en plankosten Grote Markt	1.176.110	0	0	0
6	Opstellen plan van aanpak circulaire economie	7.500	0	0	0
6	Promotie en marketing	30.900	0	0	0
6	CRM-systeem ondernemersdienstverlening	19.496	0	0	0
6	Agri & Food	61.800	0	0	0
6	Uitvoeren beleidsplan recreatie en toerisme	25.000	25.000	0	0
6	Regiodeal agrofoodcluster	230.127	0	0	0
Totaal programma 6		**1.550.933**	**25.000**	**0**	**0**
7	Renovatie St. Jozefschool Nw. Heeten	1.655.512	0	0	0
7	Implementator nieuwe wetgeving	60.000	0	0	0
7	Integraal onderwijshuisvestingsplan	25.000	25.000	0	0
7	Uitvoering Roalter sportakkoord	133.761	0	0	0
7	Onderzoekskosten tennisvereniging Heino	2.000	0	0	0
7	Cofinanciering inzet buurtsportcoaches	45.932	0	0	0
7	Locatieonderzoek Hoogerheyne	44.500	0	0	0
7	Cultuurbeleidsplan 2022	5.000	0	0	0
Totaal programma 7		**1.971.705**	**0**	**0**	**0**
9	Uitvoering ambitie op dienstverlening	56.365	0	0	0
9	Proceskosten onderzoek inh. ambitie en financiële mogelijkheden	30.000	0	0	0
9	Modernisering OD Archief	89.850	0	0	0
9	Informatievoorziening ICT (CIO)	16.495	0	0	0
Totaal programma 9		**192.710**	**0**	**0**	**0**
ADM	Dienstverl. ICT implem. DMS/WFM/DSP	22.901	0	0	0
Totaal overzicht Alg. dekkingsmiddelen		**22.901**	**0**	**0**	**0**
Totaal beïnvloedbaar		**14.675.819**	**6.046.547**	**3.429.732**	**1.611.800**

Niet / beperkt beïnvloedbare kredieten

Progr.	Omschrijving	2023	2024	2025	2026
1	Parkeerplaatsen stations	272.397	0	0	0
1	Marsroute N35	75.000	0	0	0
1	Voorber. Kr verkeersoplossing Raalte Noord	19.322	0	0	0
1	N35 't Fiester Mariënheem	7.347	0	0	0
1	Kavelruil Laag Zuthem uitvoering	9.060	0	0	0
1	Verkabeling hoogspanningsmast	193.091	0	0	0
Totaal programma 1		**576.217**	**0**	**0**	**0**
2	Bijdrage knooppunt Raalte	4.500.000	0	0	0
2	Aanbesteding informatievoorziening openbare ruimte	16.810	0	0	0
2	Gemeentelijke bijdrage N348	250.000	0	0	0
2	Infrastructurele maatregelen N35	750.000	0	0	0
Totaal programma 2		**5.516.810**	**0**	**0**	**0**
6	Ondersteuning evenementen	90.000	50.000	0	0
6	Gem. bijdrage herontwikkeling spoorzone M	220.000	100.000	0	0
Totaal programma 6		**90.000**	**50.000**	**0**	**0**
7	Bijdragen kerkenvisie	65.000	0	0	0
Totaal programma 7		**65.000**	**0**	**0**	**0**
ADM	Binnenklimaat gemeentehuis	1.273.385	0	0	0
Totaal overzicht Alg. dekkingsmiddelen		**1.273.385**	**0**	**0**	**0**
Totaal niet/beperkt beïnvloedbaar		**7.521.412**	**50.000**	**0**	**0**
	Beïnvloedbare kredieten	14.675.819	6.046.547	3.429.732	1.611.800
	Niet/beperkt beïnvloedbare kredieten	7.521.412	50.000	0	0
	Totaal aan restantkredieten naar 2023	**22.197.231**	**6.096.547**	**3.429.732**	**1.611.800**

Resume restantkredieten	Bedrag	Procent
Totaal beïnvloedbare kredieten 2023-2026	25.763.898	77%
Totaal niet/beperkt beïnvloedbare kredieten 2023-2026	7.571.412	23%
Totaal restantkredieten 2023-2026	**33.335.310**	**100%**

Resume alle kredieten 2023-2026	Restant	Nieuw	Bedrag	Procent
Beïnvloedbare kredieten 2023-2026	25.763.898		25.763.898	77%
Niet/beperkt beïnvloedbare kredieten 2023-2026	7.571.412		7.571.412	23%
Totaal alle kredieten 2023-2026	**33.335.310**	-	**33.335.310**	**100%**

Bijlage F. Vervangingsinvesteringen

Voor de vervangingsinvesteringen is in de primitieve begroting 2023 in totaal een stelpost voor kapitaallasten opgenomen van € 166.983. Hier tegenover staat een investeringsbedrag van € 1.412.033.

Overzicht vervangingsinvesteringen 2023

Bedragen in €

Nr.	Omschrijving	Bedrag
M6004103	Burgerlijke stand	11.820
M6210105	Inventaris wegonderhoud	26.304
M6210301	Gladheidsbestrijding	127.124
M6210601	Verkeer en vervoer	22.007
M6560106	WSW materieel	167.768
M6560301	Speelterreinen en speelplaatsen	53.424
M6531101	Sportterreinen	367.210
M6724101	Begraafplaatsen	7.988
M6951706	DOWR Facilitair	38.320
M6951403	Domein beheer materieel	590.068
Totaal		**1.412.033**

Bijlage G. Geprognosticeerde balans

Om inzicht te geven in de belangrijkste mutaties in het vermogen (investeringen en financieringen) geven wij een geprognosticeerde balans weer. Deze geeft de geraamde stand in de vaste activa, het eigen vermogen, de opgenomen langlopende geldleningen en de voorzieningen. Hierbij is rekening gehouden met het nieuw beleid, zoals opgenomen in deze programmabegroting. Deze geprognosticeerde balans vormt de basis voor de kengetallen op genomen in paragraaf 3.2.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Geprognosticeerde balans						
Bedragen * € 1.000						
Activa	**31-12-2021**	**Ultimo 2022**	**Ultimo 2023**	**Ultimo 2024**	**Ultimo 2025**	**Ultimo 2026**
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	408	449	927	1.186	1.256	1.227
Materiele vaste activa	112.182	112.931	116.929	117.400	115.120	111.612
Financiële vaste activa	6.034	5.957	5.876	5.793	5.707	5.618
Totaal vaste activa	**118.624**	**119.337**	**123.732**	**124.379**	**122.083**	**118.457**
Vlottende activa						
Totaal voorraden	16.141	17.801	13.990	10.574	8.315	5.056
Uitzettingen	12.444	12.444	12.444	12.444	12.444	12.444
Liquide middelen	10	10	10	10	10	10
Overlopende activa	10.052	10.052	10.052	10.052	10.052	10.052
Totaal vlottende activa	**38.647**	**40.307**	**36.496**	**33.080**	**30.821**	**27.562**
Totaal generaal activa	**157.271**	**159.644**	**160.228**	**157.459**	**152.904**	**146.019**

Passiva	**31-12-2021**	**Ultimo 2022**	**Ultimo 2023**	**Ultimo 2024**	**Ultimo 2025**	**Ultimo 2026**
Vaste passiva						
Algemene reserve	30.256	25.500	16.315	19.412	23.845	22.897
Rekeningsaldo 2021	2.413	-	-	-	-	-
Bestemmingsreserves	37.220	44.026	43.446	43.456	43.131	43.456
Totaal eigen vermogen	**69.889**	**69.526**	**59.761**	**62.868**	**66.976**	**66.353**
Voorzieningen	6.367	6.790	6.235	6.456	6.749	7.058
Opgenomen langlopende geldleningen	67.813	70.126	81.030	74.933	65.977	59.406
Totaal vreemd vermogen	**74.180**	**76.916**	**87.265**	**81.389**	**72.726**	**66.464**
Totaal vaste passiva	**144.069**	**146.442**	**147.026**	**144.257**	**139.702**	**132.817**
Vlottende passiva						
Totaal kortlopende schulden	3.767	3.767	3.767	3.767	3.767	3.767
Totaal overlopende passiva	9.435	9.435	9.435	9.435	9.435	9.435
Totaal vlottende passiva	**13.202**	**13.202**	**13.202**	**13.202**	**13.202**	**13.202**
Totaal generaal passiva	**157.271**	**159.644**	**160.228**	**157.459**	**152.904**	**146.019**

Bijlage H. Staat van reserves en voorzieningen

Bijlage G.: H1: Staat van reserves

Nr.	Naam reserve	Saldo 31-12-2022	Wegens rente alleen berekenen, niet storten 2,06%	Toevoegingen via 980		Onttrekkingen via 980		Saldo 31-12-2023
				Wegens rente daadwerkelijk storten vast 2,06%	Via exploitatie	Via exploitatie	Dekking kap.lasten	
005	Pago-onderzoek	17.437	359		11.817			29.254
006	Lokaal seniorenbeleid / Strategisch personeelsbeleid	881.438	18.158		548.392	206.034		1.223.796
007	Opleidingen personeel	129.263	2.663					129.263
212	Jaarbudget res wegen bui beb kom	428.225	8.821					428.225
306	Reserve economisch beleid	41.944	864					41.944
411	Onderh onderwijsgebouwen algem.	222.275	4.579		48.939			271.214
508	Sportstimulering	95.331	1.964			45.932		49.399
511	Renovatie sportvelden	491.355	10.122		15.460			506.815
516	Kracht van Salland (nw)	237.981	4.902		100.000	110.938		227.043
520	Reserve IVOR (saldo programma 4.2)	568.813	11.718			102.800		466.013
521	Burgerparticipatie initiatieven derden	53.720	1.107					53.720
576	Inwonersinitiatieven	63.906	1.316					63.906
666	Sociaal domein (*)	7.191.208	148.139		713.169	1.072.203		6.832.174
704	Reserve afvalverwijdering	312.743	6.443					312.743

Nr.	Naam reserve	Saldo 31-12-2022	Wegens rente alleen berekenen, niet storten 2,06%	Toevoegingen via 980		Onttrekkingen via 980		Saldo 31-12-2023
				Wegens rente daadwerkelijk storten vast 2,06%	Via exploitatie	Via exploitatie	Dekking kap.lasten	
707	Klimaatbeleid	368.887	7.599			100.000		268.887
802	Bovenwijkse voorzieningen (GB)	1.420.798		29.268	143.884	159.827		1.434.123
803	Grondexploitatie algemeen (GB) (**)	6.587.829		135.709	1.074.072	42.420		7.755.190
804	Mobiliteit N35	4.361.812	89.853		888.188			5.250.000
814	Claims bouwgrondexploitatie (GB)	150.001	3.090					150.001
815	Stedelijke vernieuwing	531.809	10.955			55.000		476.809
902	Algemene bestemmingsreserve	18.912.612	389.600			10.352.131		8.560.481
906	Weerstandsvermogen	5.904.373		121.630	52.169	560.000		5.518.172
910	Egalisatiereserve DOWR	373.750	7.699			266.965		106.785
914	ICT Samenwerking	94.203	1.941			16.495		77.708
923	Onderhoud alle gem gebouwen	2.263.720	46.633		717.134	682.304		2.298.550
924	Onderhoud gebouw Tijenraan	484.636	9.984		272.718	168.502		588.852
	Subtotaal reserves	**52.190.068**	**788.508**	**286.608**	**4.585.941**	**13.941.551**	**0**	**43.121.066**

* Reserve 666 Sociaal domein: afwijking ten opzichte van stand reserve in paragraaf Sociaal domein vanwege vastgesteld plafond reserve Sociaal domein € 6,5 mln. en als gevolg van verschillend afsluitmoment.

** Reserve 803 Grondexploitatie algemeen: eventuele afroming vindt jaarlijks plaats bij de jaarrekening als het maximum van € 5 mln. is bereikt.

Nr.	Naam reserve	Saldo 31-12-2022	Wegens rente alleen berekenen, niet storten 2,06%	Toevoegingen via 980		Onttrekkingen via 980		Saldo 31-12-2023
				Wegens rente daadwerkelijk storten vast 2,06%	Via exploitatie	Via exploitatie	Dekking kap.lasten	
008	Gekoppelde reserve huisvesting	4.105.597	84.575				328.439	3.777.158
009	Gekoppelde reserve gemeentewerf	332.460	6.849				27.705	304.755
013	Herhuisvesting ambt apparaat 2009	320.088	6.594				40.011	280.077
015	Gekoppelde reserve binnenklimaat	114.000	2.348				0	114.000
016	Gekoppelde reserve verbouw gem huis	411.000	8.467				0	411.000
214	Gekoppelde reserve Laag Zuthem	174.258	3.590				10.250	164.008
215	Gekoppelde reserve randweg Zegge VII	680.323	14.015				40.019	640.304
216	Gekoppelde reserve Almelosestraat	150.000	3.090				4.327	145.673
218	Gekopp res Bentinckstr-Westdorplaan	75.000	1.545			3.750		71.250
219	Gekopp res herinrichten Kanaald OZ	58.500	1.205			1.500		57.000
220	Gekopp reserve Schoonhetenseweg	3.155.000	64.993				0	3.155.000
256	Gekoppelde reserve parkeerkelder	601.785	12.397				66.865	534.920
310	Gekoppelde reserve RGS	31.285	644				2.759	28.526
414	Gekoppelde reserve nieuwb CCS	2.189.866	45.111				87.595	2.102.271
427	Gekoppelde reserve nieuwb Horizon	352.032	7.252				14.668	337.364
428	Gekoppelde reserve St Jozefschool	1.715.512	35.340				0	1.715.512
514	Gekoppelde reserve kpl Nw Tijenraan	1.445.360	29.774				20.323	1.425.037
517	Gekoppelde reserve kunstgrasvelden	251.875	5.189				28.042	223.833
551	Hoftheater	535.990	11.041				17.290	518.700
552	Gekoppelde reserve Strunk	571.154	11.766				0	571.154
724	Gekoppelde reserve begr Pleegste	65.000	1.339				2.167	62.833
	Totaal reserves	**69.526.153**	**1.145.631**	**286.608**	**4.585.941**	**13.946.801**	**690.460**	**59.761.441**

Nr.	Naam reserve	Saldo 31-12-2023	Wegens rente alleen berekenen, niet storten 2,06%	Toevoegingen via 980		Onttrekkingen via 980		Saldo 31-12-2024
				Wegens rente daadwerkelijk storten vast 2,06%	Via exploitatie	Via exploitatie	Dekking kap.lasten	
005	Pago-onderzoek	29.254	603		11.817			41.071
006	Lokaal seniorenbeleid / Strategisch personeelsbeleid	1.223.796	25.210		488.722	198.443		1.514.075
007	Opleidingen personeel	129.263	2.663					129.263
212	Jaarbudget res wegen bui beb kom	428.225	8.821					428.225
306	Reserve economisch beleid	41.944	864					41.944
411	Onderh onderwijsgebouwen algem.	271.214	5.587		48.939			320.153
508	Sportstimulering	49.399	1.018					49.399
511	Renovatie sportvelden	506.815	10.440		15.460			522.275
516	Kracht van Salland (nw)	227.043	4.677			10.000		217.043
520	Reserve IVOR (saldo programma 4.2)	466.013	9.600					466.013
521	Burgerparticipatie initiatieven derden	53.720	1.107					53.720
576	Inwonersinitiatieven	63.906	1.316					63.906
666	Sociaal domein (*)	6.832.174	140.743		713.169	695.770		6.849.573
704	Reserve afvalverwijdering	312.743	6.443					312.743

Nr.	Naam reserve	Saldo 31-12-2023	Wegens rente alleen berekenen, niet storten 2,06%	Toevoegingen via 980		Onttrekkingen via 980		Saldo 31-12-2024
				Wegens rente daadwerklijk storten vast 2,06%	Via exploitatie	Via exploitatie	Dekking kap.lasten	
707	Klimaatbeleid	268.887	5.539					268.887
802	Bovenwijkse voorzieningen (GB)	1.434.123		29.543	143.609	2.317		1.604.958
803	Grondexploitatie algemeen (GB) (**)	7.755.190		159.757	684.453	42.420		8.556.980
804	Mobiliteit N35	5.250.000	108.150					5.250.000
814	Claims bouwgrondexploitatie (GB)	150.001	3.090					150.001
815	Stedelijke vernieuwing	476.809	9.822					476.809
902	Algemene bestemmingsreserve	8.560.481	176.346			-2.294.838		10.855.319
906	Weerstandsvermogen	5.518.172		113.674	60.125			5.691.971
910	Egalisatiereserve DOWR	106.785	2.200					106.785
914	ICT Samenwerking	77.708	1.601					77.708
923	Onderhoud alle gem gebouwen	2.298.550	47.350		712.098	814.270		2.196.378
924	Onderhoud gebouw Tijenraan	588.852	12.130		275.357	158.712		705.497
	Subtotaal reserves	**43.121.066**	**585.320**	**302.974**	**3.153.749**	**-372.906**	**0**	**46.950.695**

Nr.	Naam reserve	Saldo 31-12-2023	Wegens rente alleen berekenen, niet storten 2,06%	Toevoegingen via 980		Onttrekkingen via 980		Saldo 31-12-2024
				Wegens rente daadwerkelijk storten vast 2,06%	Via exploitatie	Via exploitatie	Dekking kap.lasten	
008	Gekoppelde reserve huisvesting	3.777.158	77.809				265.187	3.511.971
009	Gekoppelde reserve gemeentewerf	304.755	6.278				27.705	277.050
013	Herhuisvesting ambt apparaat 2009	280.077	5.770				40.011	240.066
015	Gekoppelde reserve binnenklimaat	114.000	2.348				5.700	108.300
016	Gekoppelde reserve verbouw gem huis	411.000	8.467				16.748	394.252
214	Gekoppelde reserve Laag Zuthem	164.008	3.379				10.250	153.758
215	Gekoppelde reserve randweg Zegge VII	640.304	13.190				40.019	600.285
216	Gekoppelde reserve Almelosestraat	145.673	3.001				7.500	138.173
218	Gekopp res Bentinckstr-Westdorplaan	71.250	1.468				3.750	67.500
219	Gekopp res herinrichten Kanaald OZ	57.000	1.174				1.500	55.500
220	Gekopp reserve Schoonhetenseweg	3.155.000	64.993				0	3.155.000
256	Gekoppelde reserve parkeerkelder	534.920	11.019				66.865	468.055
310	Gekoppelde reserve RGS	28.526	588				2.759	25.767
414	Gekoppelde reserve nieuwb CCS	2.102.271	43.307				87.595	2.014.676
427	Gekoppelde reserve nieuwb Horizon	337.364	6.950				14.668	322.696
428	Gekoppelde reserve St Jozefschool	1.715.512	35.340				53.559	1.661.953
514	Gekoppelde reserve kpl Nw Tijenraan	1.425.037	29.356				25.873	1.399.164
517	Gekoppelde reserve kunstgrasvelden	223.833	4.611				33.672	190.161
551	Hoftheater	518.700	10.685				17.290	501.410
552	Gekoppelde reserve Strunk	571.154	11.766					571.154
724	Gekoppelde reserve begr Pleegste	62.833	1.294				2.167	60.666
	Totaal reserves	**59.761.441**	**928.112**	**302.974**	**3.153.749**	**-372.906**	**722.818**	**62.868.252**

Nr.	Naam reserve	Saldo 31-12-2024	Wegens rente alleen berekenen, niet storten 2,06%	Toevoegingen via 980		Onttrekkingen via 980		Saldo 31-12-2025
				Wegens rente daadwerkelijk storten vast 2,06%	Via exploitatie	Via exploitatie	Dekking kap.lasten	
005	Pago-onderzoek	41.071	846		11.817			52.888
006	Lokaal seniorenbeleid / Strategisch personeelsbeleid	1.514.075	31.190		488.722	183.844		1.818.953
007	Opleidingen personeel	129.263	2.663					129.263
212	Jaarbudget res wegen bui beb kom	428.225	8.821					428.225
306	Reserve economisch beleid	41.944	864					41.944
411	Onderh onderwijsgebouwen algem.	320.153	6.595		48.939			369.092
508	Sportstimulering	49.399	1.018					49.399
511	Renovatie sportvelden	522.275	10.759		15.460			537.735
516	Kracht van Salland (nw)	217.043	4.471			10.000		207.043
520	Reserve IVOR (saldo programma 4.2)	466.013	9.600					466.013
521	Burgerparticipatie initiatieven derden	53.720	1.107					53.720
576	Inwonersinitiatieven	63.906	1.316					63.906
666	Sociaal domein (*)	6.849.573	141.101		713.169	721.365		6.841.377
704	Reserve afvalverwijdering	312.743	6.443					312.743

Nr.	Naam reserve	Saldo 31-12-2024	Wegens rente alleen berekenen, niet storten 2,06%	Toevoegingen via 980		Onttrekkingen via 980		Saldo 31-12-2025
				Wegens rente daadwerkelijk storten vast 2,06%	Via exploitatie	Via exploitatie	Dekking kap.lasten	
707	Klimaatbeleid	268.887	5.539					268.887
802	Bovenwijkse voorzieningen (GB)	1.604.958		33.062	140.090	2.317		1.775.793
803	Grondexploitatie algemeen (GB) (**)	8.556.980		176.274	35.288	42.420		8.726.122
804	Mobiliteit N35	5.250.000	108.150					5.250.000
814	Claims bouwgrondexploitatie (GB)	150.001	3.090					150.001
815	Stedelijke vernieuwing	476.809	9.822					476.809
902	Algemene bestemmingsreserve	10.855.319	223.620			-4.263.498		15.118.817
906	Weerstandsvermogen	5.691.971		117.255	56.544			5.865.770
910	Egalisatiereserve DOWR	106.785	2.200					106.785
914	ICT Samenwerking	77.708	1.601					77.708
923	Onderhoud alle gem gebouwen	2.196.378	45.245		706.961	1.081.816		1.821.523
924	Onderhoud gebouw Tijenraan	705.497	14.533		284.114	210.905		778.706
	Subtotaal reserves	**46.950.695**	**640.594**	**326.591**	**2.501.104**	**-2.010.831**	**0**	**51.789.221**

Nr.	Naam reserve	Saldo 31-12-2024	Wegens rente alleen berekenen, niet storten 2,06%	Toevoegingen via 980		Onttrekkingen via 980		Saldo 31-12-2025
				Wegens rente daadwerkelijk storten vast 2,06%	Via exploitatie	Via exploitatie	Dekking kap.lasten	
008	Gekoppelde reserve huisvesting	3.511.971	72.347				271.896	3.240.075
009	Gekoppelde reserve gemeentewerf	277.050	5.707				27.705	249.345
013	Herhuisvesting ambt apparaat 2009	240.066	4.945				40.011	200.055
015	Gekoppelde reserve binnenklimaat	108.300	2.231				5.700	102.600
016	Gekoppelde reserve verbouw gem huis	394.252	8.122				16.748	377.504
214	Gekoppelde reserve Laag Zuthem	153.758	3.167				10.250	143.508
215	Gekoppelde reserve randweg Zegge VII	600.285	12.366				40.019	560.266
216	Gekoppelde reserve Almelosestraat	138.173	2.846				7.500	130.673
218	Gekopp res Bentinckstr-Westdorplaan	67.500	1.391				3.750	63.750
219	Gekopp res herinrichten Kanaald OZ	55.500	1.143				1.500	54.000
220	Gekopp reserve Schoonhetenseweg	3.155.000	64.993				0	3.155.000
256	Gekoppelde reserve parkeerkelder	468.055	9.642				66.865	401.190
310	Gekoppelde reserve RGS	25.767	531				2.759	23.008
414	Gekoppelde reserve nieuwb CCS	2.014.676	41.502				87.595	1.927.081
427	Gekoppelde reserve nieuwb Horizon	322.696	6.648				14.668	308.028
428	Gekoppelde reserve St Jozefschool	1.661.953	34.236				53.559	1.608.394
514	Gekoppelde reserve kpl Nw Tijenraan	1.399.164	28.823				32.539	1.366.625
517	Gekoppelde reserve kunstgrasvelden	190.161	3.917				28.042	162.119
551	Hoftheater	501.410	10.329				17.290	484.120
552	Gekoppelde reserve Strunk	571.154	11.766				0	571.154
724	Gekoppelde reserve begr Pleegste	60.666	1.250				2.167	58.499
	Totaal reserves	**62.868.252**	**968.496**	**326.591**	**2.501.104**	**-2.010.831**	**730.563**	**66.976.215**

Nr.	Naam reserve	Saldo 31-12-2025	Wegens rente alleen berekenen, niet storten 2,06%	Toevoegingen via 980		Onttrekkingen via 980		Saldo 31-12-2026
				Wegens rente daadwerkelijk storten vast 2,06%	Via exploitatie	Via exploitatie	Dekking kap.lasten	
005	Pago-onderzoek	52.888	1.089		11.817			64.705
006	Lokaal seniorenbeleid / Strategisch personeelsbeleid	1.818.953	37.470		488.722	165.395		2.142.280
007	Opleidingen personeel	129.263	2.663					129.263
212	Jaarbudget res wegen bui beb kom	428.225	8.821					428.225
306	Reserve economisch beleid	41.944	864					41.944
411	Onderh onderwijsgebouwen algem.	369.092	7.603		48.939			418.031
508	Sportstimulering	49.399	1.018					49.399
511	Renovatie sportvelden	537.735	11.077		15.460			553.195
516	Kracht van Salland (nw)	207.043	4.265					207.043
520	Reserve IVOR (saldo programma 4.2)	466.013	9.600					466.013
521	Burgerparticipatie initiatieven derden	53.720	1.107					53.720
576	Inwonersinitiatieven	63.906	1.316					63.906
666	Sociaal domein (*)	6.841.377	140.932		713.169	679.379		6.875.167
704	Reserve afvalverwijdering	312.743	6.443					312.743

Nr.	Naam reserve	Saldo 31-12-2025	Wegens rente alleen berekenen, niet storten 2,06%	Toevoegingen via 980		Onttrekkingen via 980		Saldo 31-12-2026
				Wegens rente daadwerkelijk storten vast 2,06%	Via exploitatie	Via exploitatie	Dekking kap.lasten	
707	Klimaatbeleid	268.887	5.539					268.887
802	Bovenwijkse voorzieningen (GB)	1.775.793		36.581	136.571	2.317		1.946.628
803	Grondexploitatie algemeen (GB) (**)	8.726.122		179.758	-93.240	42.420		8.770.220
804	Mobiliteit N35	5.250.000	108.150					5.250.000
814	Claims bouwgrondexploitatie (GB)	150.001	3.090					150.001
815	Stedelijke vernieuwing	476.809	9.822					476.809
902	Algemene bestemmingsreserve	15.118.817	311.448			991.693		14.127.124
906	Weerstandsvermogen	5.865.770		120.835	52.964			6.039.569
910	Egalisatiereserve DOWR	106.785	2.200					106.785
914	ICT Samenwerking	77.708	1.601					77.708
923	Onderhoud alle gem gebouwen	1.821.523	37.523		701.721	571.020		1.952.224
924	Onderhoud gebouw Tijenraan	778.706	16.041		289.962	204.211		864.457
	Subtotaal reserves	**51.789.221**	**729.684**	**337.174**	**2.366.085**	**2.656.435**	**0**	**51.836.045**

Nr.	Naam reserve	Saldo 31-12-2025	Wegens rente alleen berekenen, niet storten 2,06%	Toevoegingen via 980		Onttrekkingen via 980		Saldo 31-12-2026
				Wegens rente daadwerkelijk storten vast 2,06%	Via exploitatie	Via exploitatie	Dekking kap.lasten	
008	Gekoppelde reserve huisvesting	3.240.075	66.746				131.528	3.108.547
009	Gekoppelde reserve gemeentewerf	249.345	5.137				27.705	221.640
013	Herhuisvesting ambt apparaat 2009	200.055	4.121				40.011	160.044
015	Gekoppelde reserve binnenklimaat	102.600	2.114				5.700	96.900
016	Gekoppelde reserve verbouw gem huis	377.504	7.777				16.748	360.756
214	Gekoppelde reserve Laag Zuthem	143.508	2.956				10.250	133.258
215	Gekoppelde reserve randweg Zegge VII	560.266	11.541				40.019	520.247
216	Gekoppelde reserve Almelosestraat	130.673	2.692				7.500	123.173
218	Gekopp res Bentinckstr-Westdorplaan	63.750	1.313				3.750	60.000
219	Gekopp res herinrichten Kanaald OZ	54.000	1.112				1.500	52.500
220	Gekopp reserve Schoonhetenseweg	3.155.000	64.993				78.875	3.076.125
256	Gekoppelde reserve parkeerkelder	401.190	8.265				66.865	334.325
310	Gekoppelde reserve RGS	23.008	474				2.759	20.249
414	Gekoppelde reserve nieuwb CCS	1.927.081	39.698				87.595	1.839.486
427	Gekoppelde reserve nieuwb Horizon	308.028	6.345				14.668	293.360
428	Gekoppelde reserve St Jozefschool	1.608.394	33.133				53.559	1.554.835
514	Gekoppelde reserve kpl Nw Tijenraan	1.366.625	28.152				26.919	1.339.706
517	Gekoppelde reserve kunstgrasvelden	162.119	3.340				34.718	127.401
551	Hoftheater	484.120	9.973				17.290	466.830
552	Gekoppelde reserve Strunk	571.154	11.766				0	571.154
724	Gekoppelde reserve begr Pleegste	58.499	1.205				2.167	56.332
	Totaal reserves	**66.976.215**	**1.042.536**	**337.174**	**2.366.085**	**2.656.435**	**670.126**	**66.352.913**

Bijlage G.: H2: Staat van voorzieningen

Nr.	Naam voorziening	Boekwaarde 31-12-2022	Wegens rente wel toevoegen 2,00%	Toevoegingen	Aanwendingen		Boekwaarde 31-12-2023
					Buiten exploitatie	Binnen exploitatie	
050	Wachtgelden wethouders	235.000					235.000
051	Pensioenen wethouders	3.502.836					3.502.836
053	Sociaal plan sportbedrijf	971					971
058	Verplichting personeel Verlof	450.000					450.000
510	Risicovoorziening Nieuw Tijenraan (nw)	400.000					400.000
512	Voorz. Achtergestelde lening TC Heino	51.500					51.500
606	Voorz. Achtergestelde lening Larcom	347.198					347.198
665	Voorz. Oninbare vorderingen soza	609.000					609.000
856	Voorz. Verwachte verliezen GB	3.030.074	60.601			699.608	2.330.466
954	Oninbare vorderingen Financiën	134.915					134.915
Voorziening voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is							
706	Afvalverwijdering	235.196			135.196		100.000
753	Vervanging en renovatie riolering voorziening	2.278.623		250.000		669.729	1.858.894
754	spaarvoorziening toekomstige vervangingsinvesteringen riolering	0		311.500	311.500		0
Totaal voorzieningen		**11.275.313**	**60.601**	**561.500**	**446.696**	**1.369.337**	**10.020.780**

Nr.	Naam voorziening	Boekwaarde 31-12-2022	Wegens rente wel toevoegen 2,00%	Toevoegingen	Aanwendingen		Boekwaarde 31-12-2023
					Buiten exploitatie	Binnen exploitatie	
	Stand voorzieningen	11.275.313	60.601	561.500	446.696	1.369.337	10.020.780
	In aftrek gebracht op activaposten:						
954	Oninbare vorderingen Financiën	134.915	0	0	0	0	134.915
856	Voorz. Verwachte verliezen GB	3.030.074	60.601	0	0	699.608	2.330.466
606	Voorz. Achtergestelde lening Larcom	347.198	0	0	0	0	347.198
655	Voorz. Oninbare vorderingen soza	609.000	0	0	0	0	609.000
510	Risicovoorziening Nieuw Tijenraan (nw)	400.000	0	0	0	0	400.000
Netto stand voorziening in balans		**6.754.126**	**0**	**561.500**	**446.696**	**669.729**	**6.199.201**
	Voorziening voor verplichtingen, verliezen en risico's	4.240.307	0	0	0	0	4.240.307
	Voorziening voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is	2.513.819	0	561.500	446.696	669.729	1.958.894
	Totaal	**6.754.126**	**0**	**561.500**	**446.696**	**669.729**	**6.199.201**

Nr.	Naam voorziening	Boekwaarde 31-12-2023	Wegens rente wel toevoegen 2,00%	Toevoegingen	Aanwendingen		Boekwaarde 31-12-2024
					Buiten exploitatie	Binnen exploitatie	
050	Wachtgelden wethouders	235.000	0				235.000
051	Pensioenen wethouders	3.502.836	0				3.502.836
053	Sociaal plan sportbedrijf	971	0				971
058	Verplichting personeel Verlof	450.000	0				450.000
510	Risicovoorziening Nieuw Tijenraan (nw)	400.000	0				400.000
512	Voorz. Achtergestelde lening TC Heino	51.500	0				51.500
606	Voorz. Achtergestelde lening Larcom	347.198	0				347.198
665	Voorz. Oninbare vorderingen soza	609.000	0				609.000
856	Voorz. Verwachte verliezen GB	2.330.466	46.609				2.330.466
954	Oninbare vorderingen Financiën	134.915	0				134.915
Voorziening voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is							
706	Afvalverwijdering	100.000					100.000
753	Vervanging en renovatie riolering voorziening	1.858.894		500.000		681.058	1.677.836
754	Spaarvoorziening toekomstige vervangingsinvesteringen riolering	0		401.625			401.625
Totaal voorzieningen		**10.020.780**	**46.609**	**901.625**	**0**	**681.058**	**10.241.347**

Nr.	Naam voorziening	Boekwaarde 31-12-2023	Wegens rente wel toevoegen 2,00%	Toevoegingen	Aanwendingen		Boekwaarde 31-12-2024
					Buiten exploitatie	Binnen exploitatie	
	Stand voorzieningen	10.020.780	46.609	901.625	0	681.058	10.241.347
	In aftrek gebracht op activaposten:						
954	Oninbare vorderingen Financiën	134.915	0	0	0	0	134.915
856	Voorz. Verwachte verliezen GB	2.330.466	46.609	0	0	0	2.330.466
606	Voorz. Achtergestelde lening Larcom	347.198	0	0	0	0	347.198
655	Voorz. Oninbare vorderingen soza	609.000	0	0	0	0	609.000
510	Risicovoorziening Nieuw Tijenraan (nw)	400.000	0	0	0	0	400.000
Netto stand voorziening in balans		**6.199.201**	**0**	**901.625**	**0**	**681.058**	**6.419.768**
	Voorziening voor verplichtingen, verliezen en risico's	4.240.307	0	0	0	0	4.240.307
	Voorziening voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is	1.958.894	0	901.625	0	681.058	2.179.461
	Totaal	**6.199.201**	**0**	**901.625**	**0**	**681.058**	**6.419.768**

Nr.	Naam voorziening	Boekwaarde 31-12-2024	Wegens rente wel toevoegen 2,00%	Toevoegingen	Aanwendingen		Boekwaarde 31-12-2025
					Buiten exploitatie	Binnen exploitatie	
050	Wachtgelden wethouders	235.000					235.000
051	Pensioenen wethouders	3.502.836					3.502.836
053	Sociaal plan sportbedrijf	971					971
058	Verplichting personeel Verlof	450.000					450.000
510	Risicovoorziening Nieuw Tijenraan (nw)	400.000					400.000
512	Voorz. Achtergestelde lening TC Heino	51.500					51.500
606	Voorz. Achtergestelde lening Larcom	347.198					347.198
665	Voorz. Oninbare vorderingen soza	609.000					609.000
856	Voorz. Verwachte verliezen GB	2.330.466					2.330.466
954	Oninbare vorderingen Financiën	134.915					134.915
Voorziening voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is							
706	Afvalverwijdering	100.000					100.000
753	Vervanging en renovatie riolering voorziening	1.677.836		500.000		456.581	1.721.255
754	spaarvoorziening toekomstige vervangingsinvesteringen riolering	401.625		250.250			651.875
Totaal voorzieningen		**10.241.347**	**0**	**750.250**	**0**	**456.581**	**10.535.016**

Nr.	Naam voorziening	Boekwaarde 31-12-2024	Wegens rente wel toevoegen 2,00%	Toevoegingen	Aanwendingen		Boekwaarde 31-12-2025
					Buiten exploitatie	Binnen exploitatie	
	Stand voorzieningen	10.241.347	0	750.250	0	456.581	10.535.016
	In aftrek gebracht op activaposten:						
954	Oninbare vorderingen Financiën	134.915	0	0	0	0	134.915
856	Voorz. Verwachte verliezen GB	2.330.466	0	0	0	0	2.330.466
606	Voorz. Achtergestelde lening Larcom	347.198	0	0	0	0	347.198
655	Voorz. Oninbare vorderingen soza	609.000	0	0	0	0	609.000
510	Risicovoorziening Nieuw Tijenraan (nw)	400.000	0	0	0	0	400.000
Netto stand voorziening in balans		**6.419.768**	**0**	**750.250**	**0**	**456.581**	**6.713.437**
	Voorziening voor verplichtingen, verliezen en risico's	4.240.307	0	0	0	0	4.240.307
	Voorziening voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is	2.179.461	0	750.250	0	456.581	2.473.130
	Totaal	**6.419.768**	**0**	**750.250**	**0**	**456.581**	**6.713.437**

Nr.	Naam voorziening	Boekwaarde 31-12-2025	Wegens rente wel toevoegen 2,00%	Toevoegingen	Aanwendingen		Boekwaarde 31-12-2026
					Buiten exploitatie	Binnen exploitatie	
050	Wachtgelden wethouders	235.000					235.000
051	Pensioenen wethouders	3.502.836					3.502.836
053	Sociaal plan sportbedrijf	971					971
058	Verplichting personeel Verlof	450.000					450.000
510	Risicovoorziening Nieuw Tijenraan (nw)	400.000					400.000
512	Voorz. Achtergestelde lening TC Heino	51.500					51.500
606	Voorz. Achtergestelde lening Larcom	347.198					347.198
665	Voorz. Oninbare vorderingen soza	609.000					609.000
856	Voorz. Verwachte verliezen GB	2.330.466					2.330.466
954	Oninbare vorderingen Financiën	134.915					134.915
Voorziening voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is							
706	Afvalverwijdering	100.000					100.000
753	Vervanging en renovatie riolering voorziening	1.721.255		500.000	191.333		2.029.922
754	spaarvoorziening toekomstige vervangingsinvesteringen riolering	651.875		231.750	231.750		651.875
Totaal voorzieningen		**10.535.016**	**0**	**731.750**	**423.083**	**0**	**10.843.683**

Nr.	Naam voorziening	Boekwaarde 31-12-2025	Wegens rente wel toevoegen 2,00%	Toevoegingen	Aanwendingen		Boekwaarde 31-12-2026
					Buiten exploitatie	Binnen exploitatie	
	Stand voorzieningen	10.535.016	0	731.750	423.083	0	10.843.683
	in aftrek gebracht op activaposten:						
954	Oninbare vorderingen Financiën	134.915	0	0	0	0	134.915
856	Voorz. Verwachte verliezen GB	2.330.466	0	0	0	0	2.330.466
606	Voorz. Achtergestelde lening Larcom	347.198	0	0	0	0	347.198
655	Voorz. Oninbare vorderingen soza	609.000	0	0	0	0	609.000
510	Risicovoorziening Nieuw Tijenraan (nw)	400.000	0	0	0	0	400.000
Netto stand voorziening in balans		**6.713.437**	**0**	**731.750**	**423.083**	**0**	**7.022.104**
	Voorziening voor verplichtingen, verliezen en risico's	4.240.307	0	0	0	0	4.240.307
	Voorziening voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is	2.473.130	0	731.750	423.083	0	2.781.797
	Totaal	**6.713.437**	**0**	**731.750**	**423.083**	**0**	**7.022.104**

Bijlage I. Formats reserves en voorzieningen

Reserve	Dynamische Investeringsreserve			
Nummer:	221			
Portefeuillehouder:	Wethouder A. Kreule			
Budgethouder:	Domeinmanager M. Lammerts van Bueren			
Soort reserve:	Bestemmingsreserve			
Doelstelling:	De komende jaren komen er veel en omvangrijke investeringen op ons af in het fysieke domein. Om op de toekomst voorbereid te zijn is deze reserve gevormd.			
Ontstaan:	Vanaf 2023			
Duur van de reserve:	Niet bepaald			
Bodem / plafond:	N.v.t.			
Financiën:	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Stand per 01-01	0	7.500.000	7.500.000	7.500.000
Rentetoevoeging	0	0	0	0
Vermeerderingen	7.500.000	0	0	0
Verminderingen	0	0	0	0
Stand per 31-12	7.500.000	7.500.000	7.500.000	7.500.000
Rentetoevoeging:	Er wordt geen rente aan deze reserve toegevoegd.			
Vermeerderingen:	Bij de begroting 2023 is deze reserve gevoed met een bedrag van € 7,5 mln. ten laste van de algemene bestemmingsreserve.			
Verminderingen:				
Advies:	Instellen van bovengenoemde reserve.			

Reserve	Mobiliteit N35
Nummer:	804
Portefeuillehouder:	Wethouder B. Nijboer
Budgethouder:	Directeur A. Nijman
Soort reserve:	Bestemmingsreserve
Doelstelling:	De reserve dient als dekking voor de bijdrage knooppunt Raalte N35, infrastructurele maatregelen N35 en Meer Veilig III infrastructurele maatregelen.
Ontstaan:	Omzetting van de reserve spoorse doorsnijding Raalte-Noord van € 4.361.812, verhoogd met een bijdrage van € 138.188 vanuit reserve bovenwijkse voorzieningen. Totaal € 4.500.000 en € 750.000 voor infrastructurele maatregelen vanuit de algemene bestemmingsreserve.
Duur van de reserve:	
Bodem / plafond:	

Financiën:	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Stand per 01-01	4.361.812	5.250.000	5.250.000	5.250.000
Rentetoevoeging	0	0	0	0
Vermeerderingen	888.188	0	0	0
Verminderingen	0	0	0	0
Stand per 31-12	5.250.000	5.250.000	5.250.000	5.250.000

Rentetoevoeging:	
Vermeerderingen:	Vanuit de algemene bestemmingsreserve € 750.000 en vanuit de reserve bovenwijkse voorzieningen € 138.188.
Verminderingen:	Te zijner tijd inzetten om de kredieten rondom de N35 te bekostigen.
Advies:	

Voorziening	Spaarvoorziening toekomstige vervangingsinvesteringen riolering
Nummer:	754
Portefeuillehouder:	Wethouder B. Nijboer
Budgethouder:	Domeinmanager R. van Harten
Soort reserve:	Voorziening
Doelstelling:	Een voorziening artikel 44 lid 1d waarin wordt gespaard voor toekomstige vervangingsinvesteringen op basis van de geraamde baten en lasten (begroting).
Ontstaan:	2023
Duur van de reserve:	Oneindig
Bodem / plafond:	N.v.t.

Financiën:	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Stand per 01-01	0	0	0	0
Rentetoevoeging	0	0	0	0
Vermeerderingen	311.500	401.625	250.250	231.750
Verminderingen	311.500	401.625	250.250	231.750
Stand per 31-12	0	0	0	0

Rentetoevoeging:	N.v.t.
Vermeerderingen:	Storting van een deel van de baten rioolheffing. Dit deel is berekend in het GRP, bijlage tabel 4 (gemiddeld 25% van de investeringen). De jaarlijkse storting betreft het jaarbedrag uit de tabel, minus de eenmalige kredieten welke via voorziening art 44 lid 2 lopen en verplicht ten laste van het rioleringsresultaat moeten komen.
Verminderingen:	De vermindering wordt gelijkgesteld aan de vermeerdering. Dit betreft het deel van de vervangingsinvesteringen wat direct ten laste van het rioleringsresultaat moet komen en daardoor niet geactiveerd wordt.
Onderhoudsplan en/of claims:	GRP 2021-2030
Advies:	Deze voorziening aanmaken voor de vervangingsinvesteringen waar in het GRP rekening mee is gehouden, voor het deel wat we direct ten laste van het resultaat willen boeken.

Bijlage J. Uren buiten de exploitatie

Overzicht uren buiten de exploitatie

Bedragen in €

Onderdeel	Raming 2022	Raming 2022 na wijziging	Raming 2023	Verschil 2022 na wijziging - 2023
Bouwgrondexploitatie	1.113.904	1.113.904	976.024	-137.880
Investeringsprojecten	1.656.848	1.822.732	1.912.646	89.914
Rioleringen	691.168	887.879	905.597	17.718
Reiniging	195.112	195.112	188.535	-6.577
Markten	72.020	72.020	75.177	3.157
Totaal	**3.729.052**	**4.091.647**	**4.057.979**	**-33.668**

Bijlage K. Inzicht in loonkosten

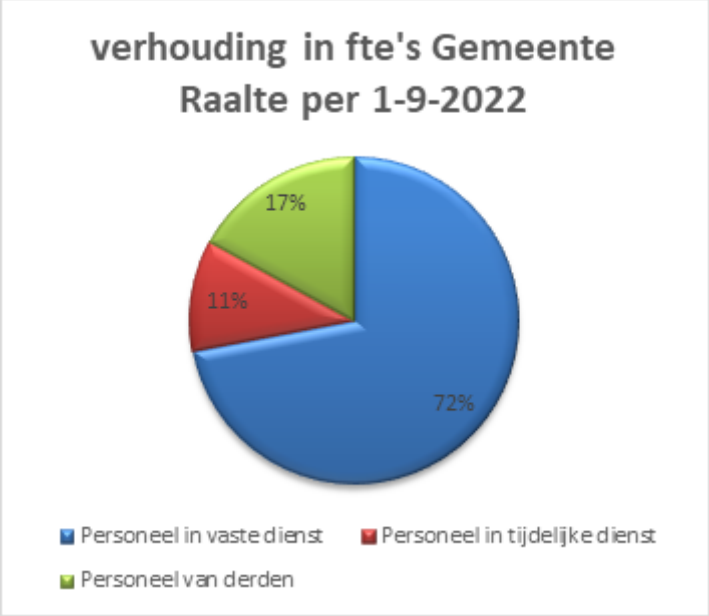
Inleiding
In deze bijlage wordt nader inzicht gegeven in de ontwikkeling van het loonsomkader en de egalisatiereserve SPP. Ook wordt inzicht gegeven in de verhouding tussen vast en flexibel personeel van de gemeente Raalte. De grafieken zijn een verlengde van de indicatoren overzicht overhead, tabel 3.2.2.3.

Algemeen
Sinds 2016 werken we met het loonsomkader en sturen wij op het loonsombudget en niet meer op fte's. Op deze manier is ruimte gecreëerd voor meer flexibiliteit binnen de organisatie.

Voor 2023 wordt aan de raad voorgesteld het loonsomkader vast te stellen op € 19,3 mln. Binnen dit kader heeft het college de mogelijkheid medewerkers in dienst te nemen voor uitvoering van de gemeentelijke taken. De begrote vaste formatie die hier tegenover staat is 227,82 fte.

Naast de medewerkers die vast in dienst zijn, maken we gebruik van een flexibele schil. Dit maakt ons meer wendbaar in het uitvoeren van projecten en andere tijdelijke opgaven. In onderstaande grafiek is de verhouding tussen vast en flexibel personeel weergegeven. Waarbij flexibel personeel is onderverdeeld in personeel in tijdelijke dienst en personeel van derden (externe inhuur).

Verhouding loonkosten vast en flexibel personeel
(In onderstaande grafiek zijn alle werkelijke contracten per 1-9-2022 meegenomen).

Ontwikkeling van het loonsomkader 2022-2023

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	Loonsomkader 2022	Loonsomkader 2023
Loonsom (basis) primitieve begroting	17.578	18.077
Saldo autonome ontwikkelingen *	60	114
Verwachte loon- en premiestijging CAO	439	486
Bij: Beleidsmedewerker Beschermd wonen (zomernota 2021)		52
Bij: Uitbreiding capaciteit Griffie (zomernota 2021)		22
Bij: Lobby en relatiemanagement (begroting 2022)		54
Bij: Programmamanager verstedelijkingsagenda (begroting 2022)		54
Bij: Medewerkers Bewonersparticipatie (begroting 2022)		86
Bij: Medewerkers Inburgering (zomernota 2021)		121
Bij: Uitbreiding capaciteit Groen (zomernota 2022)		109
Bij: Uitbreiding capaciteit Projectleiders (budgettair neutraal)		11
Bij: Inbesteding werkzaamheden Water & Riolering (Raadsvoorstel GRP 2021-2030)		102
Totaal	**18.077**	**19.288**

*) Onder andere werkelijk resultaat cao-ontwikkelingen, pensioenpremies en overige (kleine) mutaties.

Verwacht) verloop reserve strategische personeelsplanning

Bedragen in €

Omschrijving	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Saldo per 1 januari	**584.728**	**634.709**	**634.045**	**651.665**
Toevoegingen:				
Jaarlijkse toevoeging seniorenbeleid (oude regeling)	18.070	18.070	18.070	18.070
Storting vanuit concernbudget SPP (betreft voordeel vervallen uitloopschalen bij vertrek medewerkers)	470.105	471.304	475.467	475.467
Totaal saldo toevoegingen	**488.175**	**489.374**	**493.537**	**493.537**
Onttrekkingen:				
Financiële gevolgen generatiepact regeling	75.014	67.188	53.067	34.376
Prognose deelname generatiepakt regeling (in 2022)	12.500	12.500	12.500	12.500
Saldo onttrekkingen; Investeringen in de organisatie onder andere trainees en themaregisseurs	-49.320	10.350	10.350	10.350
Indicatie verwachte onttrekkingen; onder andere mobiliteitsbevorderende maatregelen en investeringen in organisatie/strategische personeelsplanning (*)	400.000	400.000	400.000	400.000
Totaal saldo onttrekkingen	**438.194**	**490.038**	**475.917**	**457.226**
Saldo reserve SPP per 31 december	**634.709**	**634.045**	**651.665**	**687.976**

(*) Dit betreft uitgaven die we niet exact kunnen voorspellen, maar waarvan we op basis van ervaringsgegevens weten dat ze zich gemiddeld elk jaar voordoen. Dit is ook precies de bedoeling van de reserve.

Het saldo van de reserves SPP betreft de actuele situatie per september 2022. De claims 2023-2026 na deze datum komen nog ten laste van bovengenoemde saldo's.

Bijlage L. EMU-saldo

Omschrijving	2022 x € 1000,- Volgens realisatie tot en met sept. 2022, aangevuld met raming resterende periode	2023 x € 1000,- Volgens begroting 2023	2024 x € 1000,- Volgens meerjarenraming in begroting 2023
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	3.764	2.441	4.263
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	-4.189	4.395	647
3. Mutatie voorzieningen	143	-537	-279
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-167	-3.811	-3.416
5. Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0
Berekend EMU-saldo +1-2+3-4-5	**8.263**	**1.320**	**6.753**

Bijlage M. Subsidieplafonds

Subsidieplafonds 2023

Met het vaststellen van de begroting 2023 zijn de onderstaande subsidieplafonds vastgesteld. Er is sprake van 3% prijsstijging ten opzichte van begroting 2022. Met het vaststellen van een subsidieplafond worden de aanspraken op subsidies beperkt tot een maximumbedrag. Onderstaande bedragen zijn opgenomen in de primitieve begroting (exclusief nieuw beleid).
In de subsidieplafonds is geen rekening gehouden met een aantal sectorspecifieke cao-afspraken en met volumestijging. Bij de beoordeling van subsidieaanvragen kan bij gegronde onderbouwing van sectorspecifieke cao-stijging/volumestijging afgeweken worden op de vastgestelde subsidieplafonds.

Overzicht subsidieplafonds 2023

Bedragen in €

Nr	Omschrijving	Subsidieplafond
1	Openbaar bibliotheekwerk	905.373
2	Zorg- en hulpverlening	858.028
3	Eerste lijnsloket jeugd	819.652
4	Sociaal Cultureel werk	509.949
8	Mantelzorgondersteuning/ vrijwillige thuiszorg	507.625
5	Minima	340.577
6	Peuterspeelzaalwerk	352.800
7	Onderwijsachterstandenbeleid	326.262
9	Clientondersteuning Wmo	261.943
10	Cultuur	544.702
11	Onderwijsbegeleidingsdienst	140.040
12	Volksgezondheid	114.580
13	Vrijwilligersbeleid	148.339
14	Volwasseneducatie	85.702
15	Onderwijs	203.174
16	Ondernemersfonds	71.131
17	Jeugdgezondheidszorg Centrum Jeugd en Gezin (uniform en maatwerk)	71.271
18	Zelfstandig thuis wonen	116.073
19	Sportstimulering	36.389
20	Promotie en Marketing recreatie en toerisme	20.048
21	Haltproject	11.153
22	Deskundigheidsbevordering kaderleden sportverenigingen	9.262
23	Waarderingssubsidies	38.117
24	Schoolsport	8.004
25	Buurtbusvervoer	5.412
26	Jaarwisseling	4.179
27	Maatschappelijke begeleiding	93.829
28	Oranjeverenigingen	3.419
29	Adviescommissie woningbouw	1.956
Totaal		**6.608.989**